

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

advertising

18 Δεκεμβρίου 1987

Δρχ. 100

Η συμφωνία για τους ΠΥΡΑΥΛΟΥΣ

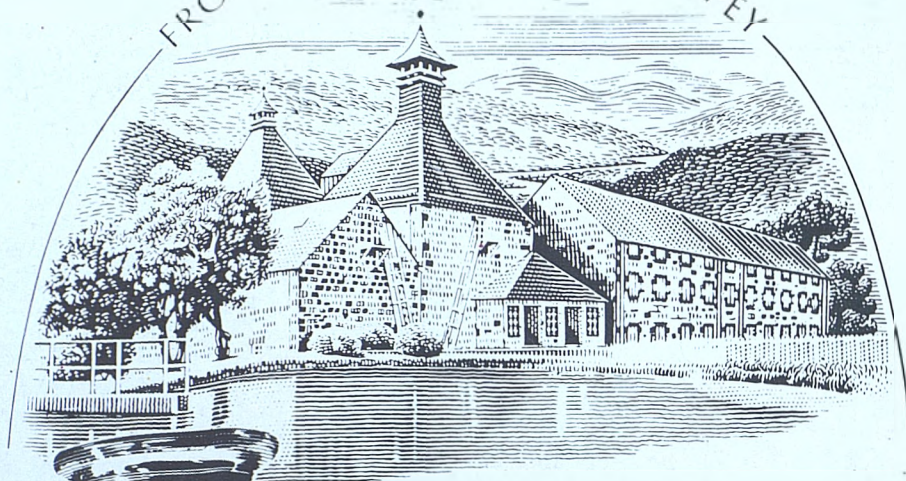
Η έκθεση Θ. ΣΤΑΘΗ
στον ΑΝΔΡΕΑ:
Και όμως υπάρχουν
κυκλώματα

Κλείνουν το εργοστάσιο ΑΕΡΟΠΛΑΝΩΝ

**Το ΠΑΣΟΚ αδυνατεί
να οργανωθεί
και να πείσει**

Αχ έλατο, αχ έλατο, πόση χαρά σκορπίζεις...

FROM THE GLENS OF STRATHSPEY

Ανακαλύψτε τα μυστικά του Cardhu.

Το όνομα Cardhu είναι το κορυφαίο ανάμεσα στα πολλά αποστακτήρια που βρίσκονται στις χαράδρες του Strathspey, εκεί όπου πηγές με κρυστάλλινο παγωμένο νερό αναβλύζουν στις βουνοπλαγιές. Αυτό ακριβώς το νερό είναι που δίνει στο Cardhu την ιδιαίτερη προσωπικότητα και απαλότητά του, περίφημη σε όλη τη Σκωτία.

Το Cardhu που ανήκει στον οίκο JOHNNIE WALKER, για πολλά χρόνια αποτελούσε την «πρώτη ύλη» για τα γνωστότερα στον κόσμο blended σκωτσέζικα ουίσκι: τα JOHNNIE

WALKER RED LABEL και BLACK

LABEL. Τώρα όμως αυτό το απόσταγμα της ποιότητας διατίθεται και ατόφιο, σαν ένα μοναδικό malt ουίσκι, 100% απόσταγμα βύνης, ωριμασμένο για 12 χρόνια. Κι έτσι, μπορείτε κι εσείς να απολαύσετε το Cardhu ανακαλύπτοντας -όπως και οι άλλοι γνώστες- τα μυστικά της εξαιρετικής γεύσης του. Τη γεύση ενός malt ουίσκι. Και προσέξτε: Το Cardhu πίνεται σκέτο ή με νερό.

Χωρίς πάγο ή σόδα.

Cardhu 12 Year Old Highland Malt Whisky

Distilled by CARDHU Distillery, Knockando, Morayshire, since 1824.

Περίοδος Β'
• Χρόνος 14ος
• Τεύχος 362
Παρασκευή 18 Δεκεμβρίου 1987
δρχ. 100

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Β.Ζ.	
Διαλύουν το μοναδικό ελληνικό εργο- στάσιο αεροπλάνων	12
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ	
Σχετικά με την έκθεση Στάθης για τις προμήθειες	13
ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
Το νέφος φέρνει και άλλες ρυπάνσεις	17
ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΓΙΑΧΝΗΣ	
Ανασυγκρότηση ή διατεταγμένες διμοι- ρίες;	19
Π. ΑΧΑΙΟΣ	
Ο Μένιος υπεράνω όλων...	20
ΠΑΝΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ	
Εκλογές: Το κουτί της Πανδώρας και ο κ. Μητσοτάκης	22
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ	
Το σκάνδαλο «Αλλατινή»	23
ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
Εργατικό μέτωπο: Στιγμαία ή διαρκής αναταραχή;	24
ΚΩΣΤΑΣ ΔΕΔΕΣ	
Γιατί δεν υπάρχουν πια στόχοι;	25
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ	
Όχι στους άρχοντες του πολέμου	26
ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΡΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ	
Οι σφαίρες επιρροής	27
ΝΙΚΟΣ ΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ	
Το κρατικό - απολιθωμένο ραδιόφωνο τελείωσε	30
ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	
Εκλογικό σύστημα, δημοκρατικό πολι- τευμα και Σύνταγμα	32
Ν. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ	
Οι προεδρικές εκλογές στη Γαλλία	37
Γ.Η. ΧΑΡΗΣ	
Περί λογοκλοπής ειδικώς	43
ΗΛΙΑΣ ΚΑΝΕΛΛΗΣ	
Ζήτω οι παρέες και οι επιτροπές	44
ΑΛ. ΞΥΔΗΣ	
Μιχάλης Λεκάκης	47
ΑΛ. ΞΥΔΗΣ	
Κύπριοι - Γιουγκοσλάβοι - Άγγλοι - Έλ- ληνες	48
ΓΙΩΤΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ	
Ο χρόνος της δημιουργίας	50
ANNA ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΑΚΗ	
«Σάπιο μήλο»	51
ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΑΝΑΚΑΣ - ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΣΑΒΒΟΠΟΥΛΟΥ	
Αντι-στιξίες	52
ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	
ΑΝΤΗΝΩΡ	
Υπεράνω όλων η «ευρηματικότητα»!	4
ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	6
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	8
ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ	11
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ	
Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ	18
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	40
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	54
ΕΞΟΦΥΛΛΟ: ΧΕΡΜΑΝ ΜΠΛΑΟΥΤ	

ΤΟ ΝΕΦΟΣ ΠΟΤΕ ΔΕΝ ΠΕΘΑΙΝΕΙ

ΑΞΙΖΕΙ για μια φορά να συγχαρούμε την κυβέρνηση: μετά από έξι χρόνια «μελέτης» κατάφερε, επιτέλους, να τελειώσει το δημοτικό σχολείο της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Και να υιοθετήσει αναγκαία στοιχειώδη μέτρα που φαίνεται ότι, προσωρινά τουλάχιστον, θα ανακουφίσουν τους χειμαζόμενους από το νέφος Αθηναίων.

Η ΕΠΙΜΗΚΥΝΣΗ του χρόνου που απαγορεύεται η είσοδος των «μονών» ή των «ζυγών» στο δακτύλιο ήταν αναγκαία. Ακόμη πιο αναγκαία ήταν η επέκταση του μέτρου στα ταξί, που αποτελούσαν πια τη μεγάλη πληγή του κέντρου της Αθήνας, την μείζονα αιτία τόσο της ατμοσφαιρικής ρύπανσης με καυσάερια όσο και της κυκλοφοριακής συμφόρησης. Και η πλήρης απαγόρευση της κυκλοφορίας στο «κέντρο του κέντρου» αποτελεί την επίσημη αναγνώριση του γεγονότος ότι σε αυτή την περιοχή ήταν πια πρακτικά αδύνατη η κυκλοφορία οχημάτων με ταχύτητες μεγαλύτερες απ' αυτές των πεζών.

ΑΠΟ ΤΑ ΥΠΟΛΟΙΠΑ μέτρα που εξαγγέλθηκαν, ορισμένα αποτελούν ευχές που μάλλον δεν θα υλοποιηθούν — ο αυστηρός έλεγχος των βιομηχανιών και η μεταστέγασή των υπουργείων εκτός δακτυλίου, παραδείγματος χάριν. Είναι φανερό ότι στόχο είχαν απλώς να παρηγορήσουν τους γιωταχίδες και τους ταξιτζήδες ότι και κάποιοι άλλοι «θα πληρώσουν τη νύφη». Όσο για την επίσπευση κατασκευής του μετρό και τη δημιουργία γκαράζ, ας τα δούμε κι ας μην το πιστεύουμε ότι έγιναν. Για το ωράριο, τέλος, θα πρέπει κανείς να περιμένει τις τελικές ρυθμίσεις —και τότε θα φανεί κατά πόσον η κυβέρνηση είναι πράγματι διατεθειμένη να αναλάβει το πολιτικό κόστος της επιχείρησης καταπολέμησης του νέφους.

ΦΥΣΙΚΑ, ό,τι γλιτώσουν σε καυσάεριο οι Αθηναίοι θα το πληρώσουν σε ιδρώτα στα πανάθλια και ανεπαρκή μέσα μαζικής συγκοινωνίας, για τα οποία αυτά τα έξι χρόνια δεν έγινε τίποτα. Και ακριβώς επειδή αυτά δεν βελτιώθηκαν κι επομένως οι περισσότεροι θα φθάνουν ως τον «δακτύλιο» ξανά με τα αυτοκίνητά τους, η συνολική ρύπανση στο Λεκανοπέδιο δεν κατατρέφονται. Όσοι για μικροπολιτικούς λόγους συνταχθούν μαζί τους θα φέρνουν βαριά ευθύνη. Η υγεία των ιδίων των διαμαρτυρόμενων αλλά και των σιωπούντων επιβάλλει να υποστηρίξουμε αυτά τα στοιχειώδη μέτρα. Αλλιώς, θα είμαστε άξιοι της τύχης και του νέφους μας.

ΟΣΟ ΟΜΩΣ περιορισμένα κι αν είναι τα μέτρα πρέπει να τα υπερασπιστούμε απέναντι στις μικρές ομάδες που θα επιχειρήσουν να τα ανατρέψουν. Οι ιδιοκτήτες ταξί άρχισαν ήδη την επίθεση —και, δυστυχώς, έχουν μακρά παράδοση νικηφόρων αγώνων πίσω τους. Σίγουρα, κάποιοι καταστηματαρχές και κάποιοι υπάλληλοι θα αρχίσουν να φωνάζουν ότι καταστρέφονται. Όσοι για μικροπολιτικούς λόγους συνταχθούν μαζί τους θα φέρνουν βαριά ευθύνη. Η υγεία των ιδίων των διαμαρτυρόμενων αλλά και των σιωπούντων επιβάλλει να υποστηρίξουμε αυτά τα στοιχειώδη μέτρα. Αλλιώς, θα είμαστε άξιοι της τύχης και του νέφους μας.

ΤΟ ΝΕΦΟΣ όμως δεν πρόκειται να εξαφανιστεί. Το πολύ, να αραιώσει λίγο. Ίσως αυτό μας επιτρέψει να βλεπόμαστε και να επικοινωνούμε, ίσως μας αφήσει να ξανακουβεντιάσουμε για τις αιτίες που το δημιουργούν, γι' αυτές που το κάνουν να φουντώνει ξανά μετά από κάθε προσπάθεια περιορισμού του. Θα μπλέξουμε τότε με πολύπλοκα προβλήματα που ξεπερνούν τις στοιχειώδεις μελέτες του ΠΑΣΟΚ κι αναδεικνύουν συνολικότερα ζητήματα της «ανάπτυξης» της ελληνικής κοινωνίας. Δεν είναι βέβαιο ότι θα βρούμε τις λύσεις. Θα καταλάβουμε όμως καλύτερα γιατί ούτε αυτές που μας προτείνει η κυβέρνηση δεν είναι.

αντί

πολιτικό δεκαπενθήμερο

Υπέρνω όλων η «ευρηματικότητα»!

ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ του δεκαπενθήμερου, το γεγονός της χρονιάς, το «πιο σημαντικό επίτευγμα από το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου» (για να μεταφέρουμε μια φράση του πρωθυπουργού Α. Παπανδρέου) υπήρξε, ασφαλώς, η συμφωνία Ρέγκαν - Γκορμπατσόφ για την απομάκρυνση 2.600 περίπου πυραύλων μέσου και μικρότερου βεληνεκούς από την Ευρώπη. Το γεγονός μπορεί να σχολιάσθηκε, κατά κόρον, από τους αναλυτές του ημερήσιου Τύπου και των μαζικών μέσων επικοινωνίας. Αλλά αυτό δεν αποτελεί λόγο για να μην εξάρουμε και μεις τη σημασία της συμφωνίας αυτής, που άνοιξε, πραγματικά, μια καινούργια σελίδα στην ιστορία των αμερικανοσοβιετικών σχέσεων και αναπτέρωσε τις ελπίδες για ειρήνη σε όλο τον κόσμο.

ΤΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ χαιρέτησαν σχεδόν οι πάντες, με εξαίρεση μια μικρή ομάδα στυγνών στρατοκρατών στις ΗΠΑ — που έχουν συσπειρωθεί γύρω από τον πρώην υπουργό Άμυνας Κάσπαρ Ουαϊνμπέργκερ και ορισμένους ακροδεξιούς γερουσιαστές — και μια ομάδα στυγνών γραφειοκρατών στην ΕΣΣΔ, που εναντιώνονται στα ανοίγματα του Γκορμπατσόφ. (Και οι μεν, και οι δε, συναρτούν την υπόθεση της ειρήνης με τη στρατιωτική υπερπολία που, κατά την εκτίμησή τους, θα πρέπει να έχουν οι ΗΠΑ ή η Σοβιετική Ένωση, αντίστοιχα). Όσο για τα «καθ' ημάς», γεγονός παραμένει ότι τη συμφωνία της 8ης Δεκεμβρίου χαιρέτισαν όλα τα ελληνικά πολιτικά κόμματα, με διαφορετικές βέβαια αποχρώσεις, περιλαμβανομένων και των, μέχρι χθες, υμνητών της «ακινήσιας Μπρέζνιεφ». «ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ!» — ήταν ο χαρακτηριστικός τίτλος λ.χ. του «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ», με την έννοια ότι, «επιτέλους» υποχώρησαν οι «κακοί Αμερικανοί», που δέχθηκαν να αποσύρουν τους «κακούς πυραύλους» (Πέρσινγκ και Κρουζ), πράγμα που είχε ως συνέπεια να αποσύρουν και οι Σοβιετικοί τους «καλούς πυραύλους» (SS-20) και η ειρήνη να κάνει βήματα προς τα μπρος! Κάπου, βέβαια, ο ίδιος ο Γκορμπατσόφ δήλωσε ότι η συμφωνία επιτεύχθηκε χάρη στις υποχωρήσεις και των δυο πλευρών («νομίζω», είπε, «ότι οι απόψεις του Αμερικανού προέδρου έχουν αλλάξει προς το καλύτερο, το ίδιο και οι δικές μου»...), αλλά και χάρη στη νέα σοβιετική εξωτερική πολιτική, που «συνδέεται με την περεστρόικα». Αυτά όλα, όμως, για τους, μέχρι χθες, αγιογράφους του Μπρέζνιεφ είναι πράγματα ασημαντά, που δεν πρέπει να σημειώνονται και, αν σημειώνονται, δεν πρέπει να προβάλλονται! «Περεστρόικα», «γκλασνόστ», «ριζικές μεταρρυθμίσεις», «εκδημοκρατισμός» είναι, βέβαια, λέξεις που εκφέρονται από τον σημερινό γενικό γραμματέα της ΚΕ του ΚΚΣΕ, αλλά παράλληλα, δεν πρέπει να λησμονείται ότι «η ανανέωση φέρνει ανατριχίλα» και ότι, σε καμιά περίπτωση, δεν πρέπει να δικαιωθούν όσοι, από

το 1968, μιλούσαν για σοσιαλισμό με ελευθερία, δημοκρατία και αυτοδιαχείριση...

Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ Ρέγκαν - Γκορμπατσόφ καλύπτει, βέβαια, ένα πολύ μικρό ποσοστό (γύρω στο 3%) του υπάρχοντος πυραυλικού δυναμικού των δυο υπερδυνάμεων. Δημιούργησε, όμως, ένα κλίμα που, αν δεν ανατραπεί, δικαιολογεί την εκτίμηση ότι βρισκόμαστε στην «αυγή μιας νέας περιόδου». Ο ίδιος ο Ρέγκαν, προσφωνώντας τον Μιχαήλ Γκορμπατσόφ, δήλωσε ότι η συμφωνία της 8ης Δεκεμβρίου «δεν είναι το τέλος, αλλά η απαρχή μιας σχέσης εργασίας», που μπορεί να οδηγήσει στη μείωση των στρατηγικών όπλων, στη βελτίωση της ισορροπίας των συμβατικών όπλων, στη διευθέτηση των τοπικών συγκρούσεων (όπως ο πόλεμος Ιράκ-Ιράν, κ.ά.) ή στην προώθηση του θέματος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που παραβιάζονται όχι μόνο σε χώρες όπως η Νότιος Αφρική, η Χίλη ή η Τουρκία, αλλά και στις ίδιες τις ΗΠΑ, όπως και σε χώρες του υπαρκτού σοσιαλισμού.

Νέφος: «Θετικά ημίμετρα»...

ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ χώρο, τα θέματα που κύλησαν, μέσα στην εβδομάδα αυτή, είναι η συζήτηση του προϋπολογισμού στη Βουλή (συζήτηση που συνεχίζεται...) και τα μέτρα που εξαγγέλθηκαν για την αντιμετώπιση του νέφους. Και ως προς τα μέτρα, κοινή είναι η αίσθηση ότι, στην καλύτερη περίπτωση, αποτελούν... «θετικά ημίμετρα», κύρια έκφραση των οποίων είναι η αύξηση των ωρών ισχύος του δακτυλίου, η απαγόρευση της κυκλοφορίας των Ι.Χ. στο «ιστορικό κέντρο», η καθιέρωση (από τον ερχόμενο Φεβρουάριο) συνεχούς ωραρίου των καταστημάτων, η καθιέρωση του συστήματος «μονών - ζυγών» και για τα ταξί, η υπαγωγή των παραβάσεων στάθμευσης στο γνωστό «πόιντ σύστημα», κ.ά.

ΣΤΗΝ πραγματικότητα, τα μέτρα αποτελούν επανάληψη των προτάσεων που, κατά καιρούς, διατυπώθηκαν από τα συναρμόδια υπουργεία, για την καταπολέμηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Και το ερώτημα που τίθεται είναι σε τι βαθμό το διυπουργικό όργανο (που θα συγκροτηθεί) θα μπορέσει να τα προωθήσει. Φυσικά, κατά την πάγια κυβερνητική τακτική, και τα μέτρα αυτά —υποτυπώδη, χωρίς μελέτη, χωρίς προγραμματισμό— χαρακτηρίστηκαν από τον «πρωθυπουργεύοντα» Μ. Κουτσόγιωργα ως «ιστορικά»! Και, καθώς το ΠΑΣΟΚ δεν αναγνωρίζεται ότι έχει δική του... ηλικία (κι ας έγιναν, μέχρι τώρα, 13 ανασχηματισμοί...) ο αντιπρόεδρος και υπουργός Δικαιοσύ-

ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΜΗΝΑ:
Ξενογλώσσα βιβλία τέχνης
σε προσιτές τιμές

ΤΟ ΚΟΥΤΙ ΤΗΣ ΠΑΝΩΡΑΣ

ΒΙΒΛΙΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ και
ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΕΧΝΗΣ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ
ΠΑΙΔΙΚΑ
ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ
ΘΕΑΤΡΟ
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΑ
ΤΕΧΝΕΣ
ΥΚΡΑΒΟΓΡΑΦΕΙΣ
ΛΙΘΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

Πλάκα • Βύρωνος 9 — τηλ. 32.22.394

Τώρα —
ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΠΕΙΡΑΙΑ
φθηνά ΠΟΛΥ φθηνά βιβλία

Έγκυκλοπαίδειες μισοτιμής
Ευκολίες πληρωμής

ΜΠΟΣΤΑΝΟΓΛΟΥ — ΓΙΑ ΤΟ ΦΘΙΝΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 92. ΠΕΙΡΑΙΑΣ ΤΗΛ. 4112258

νης σκέφθηκε πως έπρεπε να φορτώσει και το νέφος σε τρίτους: «Η κυβέρνηση —είπε— δεν φέρνει, ασφαλώς, την ευθύνη για τη δημιουργία του νέφους. Δεν είναι, όμως, η ώρα για να αναφερθούμε στα παλιά» (Μακροθυμία...). Παρά ταύτα, αν υπάρχει κάτι που «κλησμόνησε» ν' αναφέρει ο β' αντιπρόεδρος είναι: Τι έκανε, το ΠΑΣΟΚ, στα έξι χρόνια που βρίσκεται στην εξουσία για ν' αντιμετωπίσει το νέφος που πνίγει την Αθήνα; Και πώς παραμένει ακόμα στην κυβέρνηση ένας υπουργός (ο Γ. Πέτσος) που αντί να φροντίσει για την απομάκρυνση, έστω μερική, των ρυπογόνων βιομηχανιών από την πρωτεύουσα (βυρσοδεψεία, λιπάσματα, σταθμός Κερατσινίου, κ.λπ.) έδωσε πράσινο φως, για τη συσσώρευση στο λεκανοπέδιο, και άλλων βιομηχανιών!

Ένας χωρίς πνοή προϋπολογισμός

Ο ΥΠΟ συζήτηση (ως την ώρα που γράφονται οι γραμμές αυτές) προϋπολογισμός, ήταν φυσικό να δεχθεί τα συγκεντρωτικά πυρά όλων των πτερύγων της Βουλής — πλην ΠΑΣΟΚ βεβαίως! Πρώτο, γιατί η σύλληψη και οι «οραματισμοί» του κινούνται στα πλαίσια του περιοριστικού προγράμματος —διάβαζε στα πλαίσια της πολιτικής της λιτότητας για τους εργαζομένους. Δεύτερο, γιατί διατηρεί την επενδυτική άπνοια και τη συρρικνωση του παραγωγικού δυναμικού. Τρίτο, γιατί είναι «τερατώδης» από πλευράς ελλειμμάτων και καταναλωτικών δαπανών. Πέμπτο... έκτο, κλπ.

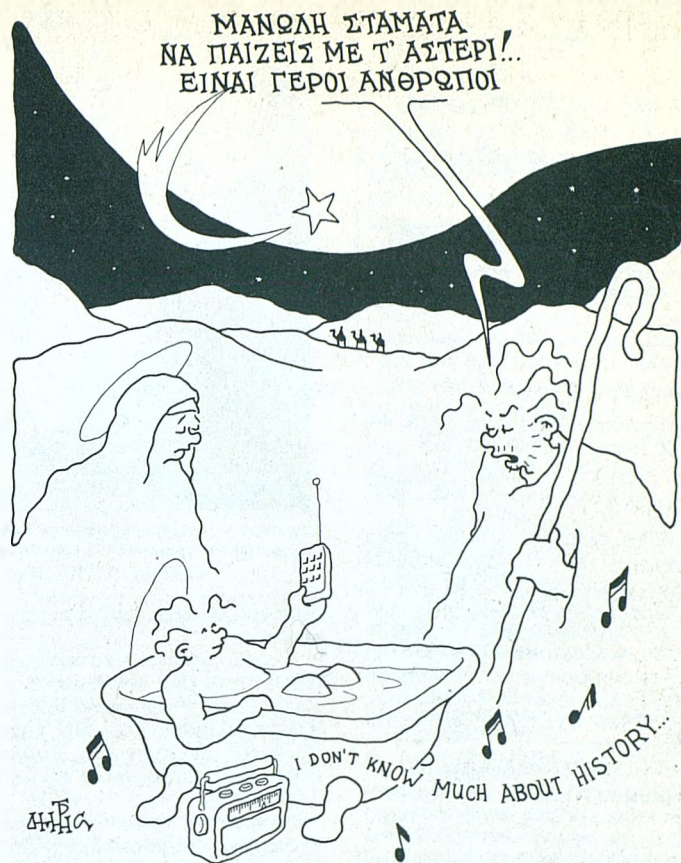
ΤΙΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ αυτές, προσπάθησε να αντικρούσει ο υπουργός Οικονομικών κ. Δημ. Τσοβόλας, διαβεβαιώνοντας ότι το σταθεροποιητικό πρόγραμμα απέδωσε, ότι το έλλειμμα του δημόσιου τομέα μειώθηκε (από 14,8% το 1981 στο 12,6% το 1987), ότι ο πληθωρισμός επίσης μειώθηκε (από 25% στο 16%) και ότι η πρόσφατη αναμόρφωση της φορολογίας εισοδήματος, αποτελεί πραγματική «επανάσταση»!

Ο υπουργός Οικονομικών δεν παρέλειψε, μιλώντας περί προϋπολογισμού, να αναφερθεί και στην προοπτική των εκλογών! *Η Νέα Δημοκρατία* —είπε— επείγεται για εκλογές, επειδή ξέρεi ότι πέτυχαν οι στόχοι του σταθεροποιητικού προγράμματος. Αλλά αυτό που ξέρεi η Νέα Δημοκρατία, δεν το ξέρεi ακόμα ο ...λαός. Γι' αυτό, το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης ζητάει εκλογές προτού καταλάβει ο λαός τα θετικά αποτελέσματα της πολιτικής της λιτότητας...

ΑΛΛΑ ΑΝ κάτι ξέρεi ο λαός είναι ότι στα δυο αυτά χρόνια της σταθεροποιητικής πολιτικής, το εισόδημά του (το εισόδημα των εργαζομένων) μειώθηκε κατά 13%. Και ότι, στο ίδιο αυτό διάστημα, είχαμε πτώση των επενδύσεων, πτώση της βιομηχανικής παραγωγής, αποδιάρθρωση της αγροτικής οικονομίας, τεχνολογική υστέρηση, κ.ά.

ΤΗΝ ΕΚΤΙΜΗΣΗ αυτή του Δημ. Τσοβόλα αποκρούει, βέβαια, η Νέα Δημοκρατία, και, κυρίως, ο πρόεδρος της Κ. Μητσοτάκης, ο οποίος υποστηρίζει ότι ζητεί εκλογές μόνο και μόνο «για να σταματήσει η παραπέρα επιδείνωση της οικονομίας» (συν «ηθικός κατήφορος», κ.λπ.) από το ΠΑΣΟΚ. Ο Κ. Μητσοτάκης φέρεται τώρα αποφασισμένος όχι μόνο να μη δεσμευθεί —«ακόμα και στη διάρκεια του προεκλογικού αγώνα»— με οποιαδήποτε υπόσχεση περί παροχών (όπως είχε κάνει λ.χ. στις εκλογές του 1985, υποσχόμενος φτηνά Ι.Χ.) αλλά και να μιλήσει στο εκλογικό σώμα τη «γλώσσα της αλήθειας». «Η καλύτερη δημαγωγία —εκμυστηρεύεται σε στενό κύκλο συνεργατών του— είναι η γλώσσα της αλήθειας». Έτσι, ενώ δεν διστάζει να υποστηρίξει κυβερνητικά μέτρα, όπως λ.χ. τις τελευταίες φοροαπαλλαγές, από την άλλη δηλώνει ότι θα ζητήσει από το εκλογικό σώμα «περίοδο χάριτος ενός ή δυο ετών», έως ότου «συνεφέρει την οικονομία» (αν, βέβαια η ΝΔ γίνει κυβέρνηση).

ΟΛΑ ΑΥΤΑ, ωστόσο (οι αναφορές στο ενδεχόμενο εκλογών, οι δηλώσεις, οι αντιδηλώσεις, η τακτική που θα προκρίνει ή δεν θα

προκρίνει η Νέα Δημοκρατία), έρχονται απλώς να υπενθυμίσουν ότι, για την κυβέρνηση, το θέμα των πρόωγων εκλογών καθόλου δεν έκλεισε! Μια πληροφορία επιμένει ότι ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου έδωσε «οδηγίες» (στον κυβερνητικό εκπρόσωπο, στον αντιπρόεδρο Μ. Κουτσόγιωργα και σε στενούς επιτελείς του...) για να σταματήσει κάθε θόρυβος περί εκλογών. «Δεν θέλω καμιά δήλωση, ούτε ότι οι εκλογές θα γίνουν τον Ιούνιο του 1989». Την ίδια στιγμή, διάφοροι υπουργοί, απαντώντας σε ερωτήσεις δημοσιογράφων (και με τη διευκρίνιση ότι εκφέρουν απλώς προσωπική γνώμη...) δηλώνουν ότι η προεδρία της ΕΟΚ (στο δεύτερο εξάμηνο του 1988) «δεν αποκλείει εκλογές, εφόσον αυτό θα είναι το τάιμινγκ»... Και ως προς την «οδηγία» του πρωθυπουργού, δεν είναι λίγοι αυτοί που τη συναρτούν με την περίπτωση «εκλογικού αιφνιδιασμού». Όσο για το ενδεχόμενο εκλογών, στο δεύτερο εξάμηνο του 1988 («και η Δανία έκανε εκλογές, ενώ διατηρούσε την προεδρία της ΕΟΚ» —λέγουν τώρα κυβερνητικοί επιτελείς...), διάφοροι αναλυτές συσχετίζουν το ενδεχόμενο αυτό με τις ελληνοαμερικανικές διαπραγματεύσεις για τις βάσεις, την κάποια προγραμματισμένη «ρήξη» και με την «προειδοποίηση» που θα απευθύνει η ελληνική κυβέρνηση στους Αμερικανούς, ότι ζητεί την εφαρμογή της «καταληκτικής ημερομηνίας», όπως προβλέπεται από τις συμφωνίες του 1983. Δεν πρόκειται να έχουμε εκλογές —υποστηρίζουν οι αναλυτές αυτοί— χωρίς κάποια «ρήξη» (με τους Αμερικανούς ή με το «κατεστημένο»).

ΟΣΟ ΓΙΑ την έκβαση των εκλογών, υπάρχουν πάντοτε οι αισιόδοξοι —υπουργοί ή βουλευτές του ΠΑΣΟΚ— που πιστεύουν στον «από μηχανής θεό», στην προκειμένη περίπτωση στην «ευρηματικότητα» του πρωθυπουργού: «Όπως ο Ανδρέας Παπανδρέου "ανακάλυψε", τον Μάρτιο του 1985, τον Σαρτζετάκη και κερδίσαμε τις εκλογές του Ιουνίου, άλλο τόσο, μέχρις ότου γίνουν οι προσεχείς εκλογές, θα ανακαλύψει κάτι άλλο»...

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: Όλα παίζονται και τίποτε δεν αποκλείεται: «Ρήξεις», «προειδοποιήσεις», «κρίσεις» και, προπαντός, «ευρηματικότητα» — με ή χωρίς δίπλωμα ευρεσιτεχνίας...

ΑΝΤΩΝΗΣ

ΤΕΤΑΡΤΗ, 2.12.87

Προεδρικό διάταγμα περί «ελευθέρης ραδιοφωνίας» παρουσίασε ο κ. Κακλαμάνης. Είναι ελεύθεροι οι σταθμοί, φτάνει μόνο να μη μιλάνε.

Μην ελπίζετε ότι θα έρθει γράμμα της. Οι ταχυδρομικοί θα απεργήσουν άλλες τέσσερις ημέρες. Τηλεφωνήστε, και μην ντρέπεστε που θα σας ακούει ο Τόμπρας. Ο οποίος όχι μόνο δεν φεύγει ως διπλωθέσις αλλά διεκδικεί και μισθούς 5.000.000 αχρεωστήτως κατακρατηθέντας.

Του αξίζει άλλωστε του Θ. Τόμπρα ένα δώρο για να παρηγορηθεί — αφού το δικαστήριο αθώωσε τον «Ελεύθερο Τύπο» και ουσιαστικά καταδίκασε την πολιτεία του υποστρατήγου στον ΟΤΕ.

Βρήκαν την πίσω πόρτα του υπ. Παιδείας αφύλακτη και ε-πεφελήθηκαν για μια ψιλοκατάληψη οι σπουδαστές της ΣΕΛΕΤΕ.

Πάμε από το κακό στο χειρότερο, είπε ο κ. Μητσotάκης στη Βουλή, αναφερόμενος προφανώς στην πιθανότητα εκλογικής νίκης του κόμματός του.

Τέλη Ιανουαρίου θα συναντηθούν στο Νταβός οι κ.κ. Παπανδρέου - Οζάλ. Μέχρι τότε, είναι πιθανό να έχει αναγνωριστεί και το Ισραήλ, με βάση τα όσα είπε ο κ. Παπούλιας στην εκεί επίσκεψή του.

Καίσαρα, πασά, ηγεμόνα, πόλυτο μονάρχη, ανεύθυνο, — είναι μερικοί από τους χαρακτηρισμούς που χρησιμοποιήσε αναφερόμενος στον πρωθυπουργό ο πρώην Τσάρος κ. Αρσένης.

ΠΕΜΠΤΗ, 3.12.87

Κι εσείς μεν της τηλεφωνήσατε και ηρεμήσατε. Τι να κάνουν όμως οι συνταξιούχοι που λόγω απεργίας των ΕΛΤΑ δεν έχουν πάρει τα λεφτά τους;

Αναχώρησε για τη Σύνοδο Κορυφής της Κοινότητας στην Κοπεγχάγη ο πρωθυπουργός.

Θερμά μηνύματα του κ. Οζάλ προς Παπανδρέου - Μητσotάκη. Αναποφάσιτος κι αυτός.

Αισιόδοξος για τις προοπτικές του εμφανίστηκε ο υποστηριζόμενος από το ΑΚΕΛ υποψήφιος πρόεδρος της Κύπρου κ. Βασιλείου. Πάντως η υγεία του κ. Κυπριανού βελτιώνεται και

Συγκινημένος ο πρόεδρος Ρέγκαν, κρατεί υπό μάλης τον τελευταίο τόμο του ΑΝΤΙ και ευχαριστεί τον γραμματέα Γκορμπασόφ για το δώρο του.

σύντομα βγαίνει από το νοσοκομείο.

Αποφυλακίστηκε κατόπιν χάριτος που του απένειμε ο κ. Σαρτζετάκης ο χουντικός Ι. Κουρκουλάκος. Είχε την τύχη να είναι ενεργητικός βομβιστής και όχι παθητικός ομοφυλόφιλος.

Σε ηλικία 73 ετών πέθανε ο στρατηγός Βαρδουλάκης, από τους λίγους αξιωματικούς, που σήκωσαν το ανάστημά τους ενάντια στη χούντα.

Θα ήταν πολύ διαφορετικά τα πράγματα αν είχαν επικρατήσει άλλες απόψεις, ισχυρίστηκε ο Γεώργιος Παπανδρέου ο Β', υπερασπιζόμενος το ραδιοφωνικό διάταγμα του κ. Κακλαμάνη. Για να μας φοβίσει ή για να μας παρηγορήσει το είπε:

Ζητά και ρέστα από πάνω ο απίθανος κ. Φαρμάκης που επί δυο χρόνια έπαιζε με κομπιουτεράκια, ισχυριζόμενος ότι προωθεί τις Νέες Τεχνολογίες στο ΑΠΕ.

Συγκέντρωση των δημάρχων στην Κλαυθμώνος και λήξη της απεργίας των Δήμων και Κοινοτήτων Αττικής. Από αύριο, μαζεύονται τα σκουπίδια.

Ανασάναμε. Ο κ. Τόμπρας δεν θα πάρει τα 5.000.000. Στον ΟΤΕ όμως θα μείνει. Στο ρόλο του Σολομώντος ο κ. Μπαντουβάς.

Η μεγάλη μας Μπάρτσα ηττήθηκε άδικα, βοηθώντας και του διαιτητή, από τον Άρη Θεσσαλονίκης 88-89.

Με δυο ημέρες καθυστέρηση κυκλοφόρησαν τα «Επιχειρήματα» του Νοεμβρίου. Το καλό αργεί να γίνει.

Στεφάνι για τη μάχη των Αθηνών, πρώην Δεκεμβριανά, κατέθεσε στον Άγνωστο Στρατιώτη η ΝΔ, «στη μνήμη των νεκρών του Εθνικού Διχασμού». Καλό.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 4.12.87

Η αμερικανική Γερουσία πρότεινε να οριστεί πρέσβης - μεσολαβητής για τις ελληνοτουρκικές διαφορές και το Κυπριακό. Διαφωνούν όμως τόσο το Στέιτ Ντηπάρτμεντ όσο και

η ελληνική κυβέρνηση. Για την ώρα τουλάχιστον.

Διαφώνησαν επί όλων των σημείων του πακέτου Ντελέρ οι «12» στη Κοπεγχάγη. Αρχίζω να ανησυχώ σοβαρά.

Να φύγουν πρώτα τα βιετναμικά στρατεύματα από την Καμπότζη, ζητά ο Ντεγκ Χοιάο Πινγκ προκειμένου να συναντηθεί με τον Γκορμπασόφ. Δεν περεστρόϊκώνεται εύκολα αυτός.

Για τη Σουηδία αναχώρησε ο γραμματέας της ΕΑΡ κ. Κύρκος. Ο πατριάρχης Δημήτριος βρίσκεται από χθες στο Βατικανό. Εγώ δεν το κουνάω ρούτι από την Αθήνα.

Στο σκοτάδι βυθίστηκε η Θεσσαλονίκη για μισή ώρα, λόγω γενικής διακοπής του ηλεκτρικού.

Συγκέντρωση στην Ομόνοια και πορεία στη Βουλή οργάνωσαν ΕΚΑ και ΑΔΕΔΥ. Εν τω μεταξύ οι απλήρωτοι συνταξιούχοι του ΙΚΑ απειλούν να καταλάβουν τα υποκαταστήματά του, ενώ οι υπάλληλοι του ΙΚΑ, αρνούνται να πληρώσουν τις συντάξεις για να μη πουϊκοτάρουν την απεργία των ταχυδρομικών. Χειρότερα από την Κοπεγχάγη καταντήσαμε.

Με 120.000.000 απέκτησε Τσιανάκη και Μανίκα του Πανωϊού, ο κ. Κοσκωτάς. Θα αναλάβουν διευθυντές, ο πρώτος στο ΕΝΑ και ο δεύτερος στο ΤΕΤΑΡΤΟ. Πρότασή του να αγοράσει τον αρχισυντάκτη μας για τον ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ δεν έγινε δεκτή.

Παραιτήθηκαν από τη θέση τους οι διαπραγματευτές της εκκλησίας διότι η κυβέρνηση, λένε, θέλει πολλά. Θα τους αφήσει χωρίς τον περιούσιον άρτον.

Βαρβάρα, χρόνια πολλά.

ΣΑΒΒΑΤΟ, 5.12.87

Συμφώνησαν ότι διαφωνούν και κανόνισαν να ξανασυναντηθούν το Φεβρουάριο στις Βρυξέλλες, οι ηγέτες των «12». Ο κ. Πάγκκατος διευκρίνισε ότι δεν πρόκειται για ναύαγιο αλλά για αποτυχία. Ούφ, ανέπνευσα.

Μήνυμα προς Ρέγκαν και Γκορμπασόφ έστειλαν οι «6» (δεν πρόκειται για τους μισούς των «12») ευχόμενοι ευόδωση των συνομιλιών τους. Μα δεν

τους ενημέρωσε κανείς ότι απενεμήθη το φετινό Νόμπελ Ειρήνης;

Σάββα, Χρόνια πολλά.

Εκατοντάδες συνταξιούχοι τηλεφωνούν γεμάτοι απόγνωση στα γραφεία μας και ζητούν να τους κρατήσουμε το χθεσινό Ημεροδραστή που δεν μπόρεσαν να τον αγοράσουν λόγω της απεργίας των ΕΛΤΑ. Θα ανταποκριθούμε.

ΚΥΡΙΑΚΗ, 6.12.87

Μόνο αν συμβούν άγνωστα πράγματα θα γίνουν νωρίτερα εκλογές, δήλωσε στην Κοπεγχάγη ο κ. Παπανδρέου. Άγνωστα σε μας εννοούσε.

6-1 έχασε ο Θρύλος από τον ΠΑΟΚ στις Σέρρες και συντόμως θα ενταχθεί στις προβληματικές.

Συγκέντρωση εναντίον της δημιουργίας νέου αεροδρομίου στα Σπάτα. Προτείνουν να επεκταθεί το υπάρχον μέχρι την Ομόνοια.

Περεστρόικα και στο Βατικανό: χωρίς το filiome έιπε το «Πιστεύω» ο Πάπας — προς τιμήν του φιλοξενούμενου του πατριάρχη Δημητρίου. Φοβάμαι πως με την αναχώρησή του οι δογματικοί του Αγίου Πέτρου θα ξανασηκώσουν κεφάλι.

Πέντε εκατ. δολάρια έδωσαν οι Γάλλοι για να πάρουν πίσω τους ομήρους τους στο Λίβανο. Ο κ. Κοσκωτάς ζήτησε να μάθει σε ποια ομάδα πρόκειται να παίξουν.

Νίκο, παρά λίγο να σε ξεχάσω! Χρόνια πολλά. Νίκη, σπολλά τη σου.

ΔΕΥΤΕΡΑ, 7.12.87

Οχτώρη πολιορκία του κ. Τρίτη στο γραφείο του. Τη γλίτωσε γιατί οι φοιτητές δεν δέχτηκαν να κάνουν υπερωρίες.

Με δάκρυα στα μάτια έρχονται και παραλαμβάνουν τον Ημεροδραστή οι συνταξιούχοι που, επιτέλους, άρχισαν να πληρώνονται, αφού οι ταχυδρομικοί σταμάτησαν την απεργία τους. Οι γεωπόντοι όμως και οι ταμιακοί συνεχίζουν, ενώ άρχισαν 48ωρη απεργία οι εκπαιδευτικοί.

Άλλα 200 εκατ. δίνει ο κ. Κοσκωτάς, σε συνάλλαγμα, για την απόκτηση Αγκίρε εξ Ουρουγουάης και Χατζίδη εκ Πλατέως Ημαθίας και νυν εν Γερμανία. Ο πρώτος για τις 24 ΟΡΕΣ, ο δεύτερος για το ΔΥΟ.

Αμβρόσιε και Αθηνόδωρε, χρόνια σας πολλά!

Δεν θα πάει ο κ. Καραμανλής στη Ρόδο για Χριστουγεννιάτικες διακοπές γιατί στο ξενοδοχείο που είχε κλείσει, έκλεισε μετά και ο κ. Σαρτζετάκης, αποκάλυπτε η «Απογευματινή». Δεν έγινε γνωστό από ποια κολλητική σθένεια πάσχει ο τελευταίος.

Συνταγματικός είναι ο νόμος για την εκκλησιαστική περιουσία, απεφάνθη το Συμβούλιο Επικρατείας. Για το αν ήταν συνταγματική η κατάργησή του με τη συμφωνία Παπανδρέου - Σερραφείμ, δεν ερωτήθηκε.

Αναχώρησε σήμερα για Ουάσινγκτον ο κ. Μιχαήλ Γκορμπασόφ. Στο δρόμο συναντήθηκε με την κ. Θάτσερ. Τον δικό μας

πρωταγωνιστή της ειρήνης, τον ανήνωση.

Εξηγήσεις, για την ελληνική οικονομική πολιτική έδωσε στον πρόεδρο της Επιτροπής κ. Ντελόρ ο νέος Σημίτης κ. Ρουμελιώτης. Βρέθηκε κι ένας που την κατάλαβε και την εξηγεί μόνο στις Βρυξέλλες!

Ανεβαίνει η ΝΔ στα επιμελητήρια: εμπορικά, βιομηχανικά, βιοτεχνικά, επαγγελματικά. Οι μετοχές όμως πάνε κατά διαόλου: 15% έχασαν στο χρηματιστήριο. Οι καλοί παίχτες τώρα αγοράζουν και δεν τρέχουν σε εκλογές. Εξ ου και τα αποτελέσματα.

ΤΡΙΤΗ, 8.12.87

Συνάντηση Ρήγκαν - Γκορμπάτσφ στην Ουάσινγκτον. Υπέγραψαν τη συμφωνία για την καταστροφή των πυραύλων μέσου βεληνεκούς, 3% του παγκόσμιου πυρηνικού οπλοστασίου. Το υπόλοιπο 97% θα καταστραφεί την πρώτη μέρα του Γ' Παγκοσμίου Πολέμου.

Μόνο αν «συμβεί κάτι το απρόβλεπτο και αδιανόητο αυτή τη στιγμή» θα γίνουν πρόωρες εκλογές, δήλωσε ο αντιπρόεδρος κ. Κουτσόγιωργας. Π.χ., αν πιστέψει ο κ. Παπανδρέου ότι μπορεί να τις κερδίσει.

Λόγω βαρυστάτης νεφύσεως προεκρίθη η λύσις της απομώσεως. Από τις 6.00 τ' απόγευμα σήμερα, μέχρι τις 10.00 το πρωί αύριο δεν κυκλοφορούν ιδιωτικά αυτοκίνητα στην Αθήνα. Μετά, μια βροχή μας σώζει.

Συνάντηση ΚΚΕ (μεγάλη παύλα) ΚΚΕ (αριστερή παρένθεση) **Εσωτ.** (δεξιά παρένθεση) (μικρή παύλα) **Αν.Αρ.** Οι πολιτικές εξελίξεις γίνονται όλο και πιο πολύπλοκες.

Το δημόσιο θα αποφασίζει για τις έρευνες πετρελαιοίου στο Β. Αιγαίο, συμφώνησαν **Πεπονής - Κοινοπραξία**. Ορθότατον, διότι το δημόσιο έχει μακράν παράδοσιν σε επιτυχημένες τρύπες στο νερό.

Κατάληψη των γραφείων του **Ερυθρού Σταυρού** στην Αθήνα και απεργία πείνας κάνουν 30 Κούρδοι πολιτικοί πρόσφυγες ζητώντας στέγη. Ο γαλαντόμος κ. Αρκουδέας τους πρότεινε να στεγαστούν στον Κορυδαλλό.

30 δις δανεισθηκε το ΙΚΑ για να πληρώσει τις συντάξεις Ιανουαρίου και το δώρο των Χριστουγέννων. Ο κ. Γούκος δήλωσε από τις φυλακές Ιωαννίνων ότι δεν έχει καμία ανάμιξη.

Απεργία και πορεία Προπύλαια - Βουλή οργάνωσαν οι ΟΛΜΕ, ΔΟΕ, ΟΙΕΛΕ, ΕΛΜΕ. Από τους εκπαιδευτικούς περιμέναμε περισσότερη φαντασία.

Κατά 6% ανέβηκαν οι μετοχές αλλά οι τράπεζες Πίστωσης και Κτηματική ανέβηκαν την έκδοση καινούργιων —διότι οι τιμές τους στο χρηματιστήριο είναι χαμηλότερες από την ονομαστική έκδοσή.

Κατά την εκλογή μελών του **Ελεγκτικού Συνεδρίου** για το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο κληρώθηκε το όνομα συμβούλου δύο φορές! Ούτε στις λοταρίες στα πανηγύρια δεν γίνονται αυτά.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 9.12.87

«Το πιο σημαντικό επίτευγμα» από το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, χαρακτήρισε ο πρωθυπουργός τη χθεσινή συμφωνία. Δεν είχε ακόμη μάθει πως ο ΠΑΟ κέρδισε τη Χόνβεντ 5-1.

Σε ένδειξη συμπαράστασης προς τους Αθηναίους που δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα αυτοκίνητά τους λόγω νεφύσεως, απεργούν τα τρόλεϋ.

Κατά του Έρασμου και της προσφοράς του, των κομητών και της ουράς τους διαδήλωσαν οι φοιτητές.

Άννα, σπολλάτ σου!

Δεκαοχτάχρονος πέθανε από συγκίνηση σπίτι του, ενώ έβλεπε τηλεόραση, μόλις ο Παναθηναϊκός έβαλε το πέμπτο γκολ.

ΠΕΜΠΤΗ, 10.12.87

Μείωση κατά 50% της φορολογίας των επιχειρήσεων που επενδύουν ή εξάγουν, ανακοίνωσε ο κ. Ρουμελιώτης. Η ΝΔ συμφωνεί, το ΚΚΕ διαφωνεί, η ΕΑΡ το σκέφτεται, το Αντί αναζητά κερδοφόρες επενδύσεις, ο Ημεροδότης θα κάνει εξαγωγή του φρονιμίτη του.

Βόμβα με πολλούς τραυματίες στο κτίριο του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Αθηνών όπου γίνονταν εκλογές. Οι εμποροβιομηχανοί πανικόβλητοι δήλωσαν ότι παραχωρούν τις επιχειρήσεις τους στους εργάτες.

Πέθανε σε ηλικία 77 χρονών ο μαρμαρινός βαλκανιονίκης Στ. Κυριακίδης.

Ελλάδα δεν είναι μόνο η Αθήνα: διαδήλωση κτηνοτρόφων σήμερα, με γκλίτσες και καπότες. Όχι για το Έτζι αλλά για τις τιμές των προϊόντων τους.

Συνάντηση του εαυτού του με τον κ. Παπανδρέου, προβλέπει ο κ. Οζάλ, από τις ΗΠΑ όπου ευρίσκεται. Ευτυχώς που υπάρχουν και οι Τούρκοι για να μαθαίνουμε τι πρόκειται να κάνει ο πρωθυπουργός μας.

Μαζικοποιήθηκαν τα συνδικάτα, γι' αυτό καταργούμε το «άρθρο 4», δήλωσε ο κ. Γεννηματάς. Πρέπει τελικά να παραδεχθούμε πως ο σοβαρότερος άνθρωπος στο ΠΑΣΟΚ είναι ο κ. Κουτσόγιωργας.

Ο χημικός μηχανικός κ. **Ραπακούλιας** ορίστηκε διευθυντής του Ινστιτούτου Παστέρ. Οι πασοκίτες είναι χαριότεροι από τους παλιούς κομμουνιστές: όχι μόνο τα ξέρουν όλα, τους το αναγνωρίζουν και τους πληρώνουν κι από πάνω.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 11.12.87

Θριάμβευσε η ΝΔ και στο Επιμελητήριο της Αθήνας.

Εκλογικό αϊφινιδισμό υποπετεύεται ο κ. Κύρκος ο οποίος, μόλις γύρισε από τη Σουηδία, έτρεξε στη Θεσσαλονίκη, όπου συνεδριάζει η Κ.Ε. της ΕΑΡ με θέμα το 1992.

Στην Αθήνα συνάντηση ΚΚΕ - ΕΣΚ, στα «πλαιοία των τακτικών επαφών ανάμεσα στα δύο κόμματα», ενώ το ΚΚΕ (εσωτ.) - Αν.Αρ. παρουσίασε τις προσου-

νεδριακές του θέσεις.

Στον κ. Κουτσόγιωργα ανετέθη η αντιμετώπιση του νέφους. Φυσά δυνατότερα από όλοους.

Κατά 27% ανέβηκαν οι μετοχές. Ενθουσιασμένος ο κ. Σκουλάς ανακοίνωσε ότι θα ιδρυθούν και νέα κρατικά καζίνα σε ιδιωτικά ξενοδοχεία.

Έφεση κατά της αθώωσης του Ελ. Τύπου και υπέρ της τιμής του Φάνη Τόμπρα, άσκησε ο εισαγγελέας κ. Παπαδάκης. Αν νομίζατε ότι θα αφήναμε τη δικαιοσύνη ξέφραγο αμπέλι, γελοιάσατε κύριοι.

Τριαπλάσιάστηκαν συγκριτικά με πέρυσι τα θύματα του Έτζι στη χώρα της φαιδρας πορτοκαλέας.

Δημοτική δορυφορική κεραία κατέβασαν οι χωροφύλακες στην Κομοτηνή. Αυτό έλειπε, να έχουν Έλληνες, Πομάκοι και Τούρκοι της περιοχής τα ίδια προνόμια με τον πρωθυπουργό.

ΣΑΒΒΑΤΟ, 12.12.87

Πέθανε σε ηλικία 77 χρονών και ο Ν. Σταυρίδης. Κρίμα να μας στενοχωρήσει έτσι, αυτός που ως τώρα μας διασκέδαζε.

Ασυνέιδτος ταξιτζής σκότωσε δύο αδελφά, τον Μίλτο και την Κατερίνα Πρωτογερέλλη, στην Αθήνα. Πώς να παρηγορηθούν οι σύντροφοί τους της ΕΑΡ τους δύο γονείς, τον Φρίξο και τη Φοίβη;

Μια τόσο άσχημη ημέρα, ούτε με την επιστροφή του Ιπποκράτη Σαββούρα στην ΝΔ δεν μπορεί να γελάσει κανείς. Και με τι κέφι να ευχηθείς «εις έτη πολλά» στους Σπύρους και στις Σπυριδούλες;

ΚΥΡΙΑΚΗ, 12.12.87

Μπανιώτης, 80 εκατ.: Σοφινόπουλος, 45 εκατ.: Ταληκρίδης, 33 εκατ.: Λίμπρεχτς, 22 εκατ.: εκδοτικός οίκος ΕΡΜΗΣ, 90 εκατ.: Οι τελευταίες αγορές του κ. Κοσκωτά. Κι ακόμη δεν πήρε τον 13ο μισθό!

Στο ματς ΠΑΣΟΚ-ΝΔ στα Καλάβρυτα, η ΝΔ κέρδισε στα σημεία.

Στη Θεσσαλονίκη, τέλειωσε η συνόδος της ΚΕ της ΕΑΡ. Την τελευταία ημέρα, ξαναγύρισαν στο 1987 και συζητήσαν για το ενδεχόμενο εκλογών και την προετοιμασία του κόμματος.

Διάυλος 10, ο νέος πολυδημοτικοκοινοτικός ραδιοσταθμός της Αττικής άρχισε να λειτουργεί στους 92,8 megacycles.

Η ΝΔ γενικώς σαρώνει και στα υπόλοιπα ανά την χώραν επιμελητήρια.

Επιτυχής μίσηση του Ημεροδότη στο Ριζοσπάστη. Συγχαρητήρια —και καλό κουράγιο.

ΔΕΥΤΕΡΑ, 14.12.87

Ακριβώς μια ντουζίνα υπουργοί με επικεφαλής τον

κυρ-αντιπρόεδρο συσκέπτονται για το νέφος. Μετά θα συμφωνήσει κι ο Πρόεδρος κι αύριο θα μάθουμε τα μαντάτα.

Χαϊντάρ Κουτλού: «...με ανέκριναν και πάλι και μου έκαναν ηλεκτροσόκ στα γεννητικά μου όργανα και στο χέρι... μου έκαναν ηλεκτροσόκ ενώ ήμουνα βρεγμένος και κρεμασμένος». Νιζάτ Σαργκίν: «Ανακρίθηκα με τα μάτια δεμένα χωρίς να κοιμηθώ επί 70 ώρες... μου έκαναν συνεχώς ενέσεις». Ο μουσουλμανικός πολιτισμός της σημερινής δεν έχει τίποτα να ζητήσει από τον δικό μας ελληνοχριστιανικό της επταετίας.

15χρονος μαθητής γυμνασίου αυτοκτόνησε γιατί πήρε κακούς βαθμούς. Γλίτωσε μια και καλή από γονείς και δασκάλους. Δύο μαθήτριες Λυκείου επιχειρήσαν το ίδιο, δεν τα κατάφεραν όμως.

«Χτύπησε» και στη Θεσσαλονίκη η αστυνομία εμποδίζοντας την ανέγερση κτιρίου για τη στέγαση του τοπικού ραδιοφωνικού σταθμού.

Όπου φτώχεια, γκρίνια: Πτώση των μετοχών κατά 6%, επεισόδια στο χρηματιστήριο.

Και ο Τσιαντάκης με 75 εκατ. στον Ολυμπιακό. Συνολικά, ο Τάμπυ (κατά κόσμον Γ. Κοσκωτάς), έχει επενδύσει 1,3 δις στην ομάδα. Λέτε γι' αυτόν να βγίκε η απόφαση περί φοροαπαλλαγής του 50%;

5.000 ντουφέκια έδωσε η ελληνική κυβέρνηση στους Σαντινίστας το 1985, ισχυρίζεται αποχωρήσαν στέλεχός τους.

ΤΡΙΤΗ, 15.12.87

Ελευθερία και Λευτέρη, σπολλάτ σας.

Ο κ. Τάμπυ δεν αγόρασε τίποτα σήμερα γιατί του εξαντλήθηκε το δεκαπενθήμερο. Από αύριο πάλι.

Στο «Μπάγκειον», στην Ομόνοια ανακοίνωσε τα μέτρα για το νέφος. Ως συνήθως, είναι ιστορικά.

Πανελλαδική απεργία ΓΣΕΕ, Εργατικών Κέντρων, Ομοσπονδιών. Στη Βουλή άρχισε η συζήτηση για τον προϋπολογισμό.

Στο «Μπάγκειον», στην Ομόνοια μπορείτε από σήμερα να αγοράζετε τα χριστουγεννιάτικα σας δώρα και να ενισχύσετε και την ΑΥΓΗ. Την Παρασκευή 18 του μήνα, σήμερα δηλαδή που με διαβάζετε, διασκεδάστε, πάλι χάριν της «Αυγής», στο ΔΙΑ της οδού Αγ. Μελετίου.

Κύρκος - Αρσένης συζητήσαν περί οικονομίας και 1992. Δεν έγινε γνωστό αν επρόκειτο για τακτική επαφή.

Το Πειθαρχικό Συμβούλιο του Αρείου Πάγου αθώωσε τον εισαγγελέα κ. Λογοθέτη από όλες τις κατηγορίες που του είχαν απαγγελθεί.

ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ

Οι κ.κ. Ρήγκαν και Γκορμπάτσφ ενώ διαβάζουν την τελευταία έκδοση του Ημεροδότη.

Παρών - απών: Πρωθυπουργός;

Από την Κοπεγχάγη εξέπεμψε εθναρχικά μηνύματα αυτή τη φορά ο κ. Παπανδρέου, με τον ίδιο «φυσικό» τρόπο που εξέπεμψε τα άλλα, τα κομματαρχικά, από τη Ρούμελη και το Μωριά, λίγες μέρες πριν ενδυθεί Ευρωπαίος.

Δυστυχώς, ο πρόεδρος του «Κινήματος» έχει πλέον κάνει τέτοια κατάχρηση στη ρητορική μίμηση της τακτικής «αίρομαι υπεράνω όλων», που τη μετέτρεψε σε μανιέρα και σε επίφοβη για αυτόν ρουτίνα και καθημερινότητα. Ο κλασικός κανόνας αυτής της ρητορικής μανιέρας — το να δηλώνεις απών από πράξεις και παραλείψεις που αποδεδειγμένα έγιναν με την παρουσία και την υπόδειξή σου — έχει και αυτός υπονομευθεί από τον ίδιο τον κ. Παπανδρέου.

Αναρωτιέται π.χ., ο κ. Πρόεδρος «πώς πέρασε η εκλογολογία (των προηγούμενων ημερών, σ.σ.) τόσο πλατιά στο χώρο των ημερήσιων πολιτικών εφημερίδων;».

Γιατί αυτός, φυσικά ήταν «απών» από το σχετικό κλίμα: δηλαδή, με μια τόσο απλή απουσία, προσπαθεί άτυχα, να κάνει να λησμονηθεί το πολύ απλό εκλογολογικό και εκλογομαγειρικό σκηνικό που ο ίδιος έστησε λίγες μέρες πριν την Κοπεγχάγη, με την «επιστροφή στην πολιτική του γεννέτειρα», τους εκεί λόγους του και το πρόσωπό του ανθοκοσμημένο να εκτίθεται επί σειρά ωρών από τη δημοκρατική μας τηλεόραση, ή τη δήλωσή του στην «Ελευθεροτυπία» ότι το ΠΑΣΟΚ θα ξεπεράσει το ποσοστό που του έδινε η γνωστή δημοσκοπήση.

Για την ΓΣΕΕ; Την «εύχεται ενιαία», την «ελπίζει ενιαία», την καλεί «να κάτσει μαζί μου προσωπικά να συζητήσει». Κι εδώ «απών» από τη διάσπαση του ανώτατου οργάνου της εργατικής τάξης - διάσπαση στην οποία όχι μόνον ήταν παρών ο κ. Παπανδρέου, αλλά και πολιτικά την κάλυψε αφού ήξερε πως μόνο με διορισμένη διοίκηση και κρατικό συνδικαλισμό θα περνούσε η διετία της λιτότητας: αφού πολιτικά, ως πρόεδρος του «Κινήματος» κάλυψε εκείνο το τερατοειδές επιμύθιο που συνόδεψε τις διαγραφές των συνδικαλιστών της ΠΑΣΚΕ: «Έθεσαν εαυτών εκτός Κινήματος» αφού εκείνες τις γκρίζες μέρες που κορυφώθηκαν στην Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου ήταν ο ίδιος που μίλησε για τον κίνδυνο να «ξανάρθουν τα τανκς» και υπαίτιους γι' αυτό «όρισε» τα συνδικάτα.

Είπε πολλά άλλα στην Κοπεγχάγη ο κ. Παπανδρέου — στο γνωστό «πολιτικο-ακαδημαϊκό» ύφος του — μέχρι και ποίηση θυμήθηκε (αλλά κράτησε «πονηρά» κρυφό το ποίημα που υπαινίχθηκε). Και ήταν απών όταν τα έλεγε: απών γεωγραφικά. Διότι ήταν πάντα παρών πολιτικά, πρωθυπουργός δηλαδή στην επικράτεια του ελληνικού έθνους.

Αυτό, λοιπόν, το παρών - απών του κ. Παπανδρέου (άλλη εκδοχή: «εγώ απλώς προήδρευα», «εγώ δεν ήξερα για την ΑΤΑ» κ.ο.κ.) όχι μόνο είναι πλέον μια ευτελισμένη και ούτε καν «πονηρή» ρητορική μανιέρα: το χειρότερο: του στερεί τον τίτλο του πρωθυπουργού. Αν μη τι άλλο, αυτό — όσο κι αν η πολιτική έχει οριστικά δραπετεύσει από τους κλασικούς της τόπους — βλάπτει πάντως όλα τους θεσμούς και την (όση) δημοκρατία.

ΟΙ ΧΟΥΛΙΓΚΑΝ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ

Στα Καλάβρυτα η ιστορία σταμάτησε μισό περίπου αιώνα πριν. Μετά, για χρόνια πολλά, κυριάρχησε η σκύλευση της συλλογικής μνήμης, της θυσίας, της αφοσίωσης, του οράματος: η σκύλευση από του στρατιωτικούς νικητές του εμφύλιου και τους εργολάβους του μεταπολέμου.

Κι όλα έδειχναν ν' αλλάζουν τα τελευταία χρόνια: λίγο η σύνταξη στους Εαμίτες, λίγο η συμφιλίωση, λίγο η αναγκαστική ομφαλοσκόπηση της Δεξιάς, κάποια ανάσα της Αριστεράς, άλλαζαν τα πνεύματα, αποκαθιστούσαν μνήμες ελεύθερες, βιώματα ιστορικά — την ιστορία την ίδια.

Για να 'ρθουν φέτος τα θλιβερά και άθλια φουσάτα των δύο μονομάχων, οι χουλιγκάνοι της ακολουθίας τους, να καταργήσουν μνήμη, ιστορία, νοήματα ζωής στους 1300 που 'δειξαν τότε πως ξέρουν και πως ζουν το χρέος τους στις Θερμοπύλες.

Και πίσω από τους χουλιγκάνους που κατάπνιξαν σαν βαρβαρικά στίφη την ιστορική αυτή ακρόπολη της ορεινής Αιγαίας, οι ηγέτες τους — αυτοί που ξέρουν τόσο καλά πώς να κάνουν τους πολίτες ανδράποδες ακολουθίες — να δηλώνουν την ...απαρέσκειά τους για τα «έκτοπα», όταν οι ίδιοι έχουν αναγορεύσει

τον χουλιγκανισμό σε πυξίδα για την πολιτική τους πορεία. Και πιο πίσω από τους ηγέτες της Ν.Δ. και του ΠΑΣΟΚ, οι «ηγετικές» ακολουθίες τους, όπως το Ε.Γ. του ΠΑΣΟΚ, να χαρακτηρίζουν ως «λυπηρό» γεγονός την κριτική που άσκησε το ΚΚΕ, συνδέοντας τον χουλιγκανισμό με τον δικοματισμό (καλά, γιατί κατηγορούν μόνον το ΚΚΕ; Αφού και η ΕΑΡ το ίδιο έκανε ή μήπως η κουτοπονηριά βαφτίζεται τώρα κίνηση τακτικής;).

Οπωσδήποτε, το ήθος στην Ελλάδα του Καραχάλιου, του Λούβαρη και του Τόμπρα, έχει από καιρό εκλείψει: πόσο μάλλον που οι νεόπλουτοι της εξουσίας χρειάζονται πολλά χρόνια ακόμα για να μάθουν βασικούς κανόνες κόσμιας απάτης, ψεύδους, εκμετάλλευσης και, κυρίως, απελευθέρωσης από πλείστα όσα κόμπλεξ που κουβαλά κατ' ανάγκη ο ανιστόρητος. Έστω όμως και έτσι, έστω και με τη λογική του αχρυνάνθρωπου που διακρίνει πάσης φύσεως ηγέτες, ηγετίσκους, στελέχη και παράγοντες της σημερινής εξουσίας, δεν μπορούν να σταματήσουν για λίγο την παλιά καλή συνταγή της μαύρης προπαγάνδας, του άσπρου που ταχυδακτυλουργικά μετατρέπεται σε μαύρο;

«Η ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΔΕΝ ΘΑ ΠΕΡΑΣΕΙ»

Η τελευταία βομβιστική ενέργεια στο Εμποροβιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι είναι εφάμιλλη στην «αυθεντικότητα» της με τις αντίστοιχες άλλων ευρωπαϊκών συναφών οργανώσεων: ο «Αντιεξουσιαστικός Αγώνας» χτύπησε μέρα μεσημέρι, σε μαζικό χώρο και, το κυριότερο, στη διάρκεια μιας διαδικασίας (εκλογές) που αποτελεί το κατ' εξοχήν αντικείμενο επαναστατικής κριτικής, αφού μέσω αυτής της διαδικασίας ολοκληρώνεται το «θέμα της αστικής κοινωνίας».

Αυτά, βέβαια, θα ίσχυαν σε καταστάσεις «επαναστατικής σοβαρότητας», κι όχι στον κλεφτοπόλεμο που ενδύεται καθ' ημάς η «τρομοκρατία». Η βόμβα στο Ε.Β.Ε.Α. απέδειξε απλώς ότι κάποιοι θερμοκέφαλοι ή ανεγκέφαλοι μπορούν να ασκούνται σε ανθρώπινα κορμιά, έτσι για να τη «βγουν» στους συντρόφους τους εν όπλοις· η βόμβα απέδειξε ακόμα ότι το ίδιο επικίνδυνα ανεγκέφαλοι —αν μη τι άλλο— είναι και οι της αντίπερα όχθης, οι κρατικοί «τρομοκράτες» της ΕΛΑΣ.

Τελικώς, οι εκλογές αυτές του αίματος έγιναν, η συντηρητική παράταξη πήρε και αυτό το σωματείο των μικρομεσαίων και «η τρομοκρατία», ένθεν κακείθεν, «δεν θα περάσει».

Αμήν, και στις βουλευτικές...

Υ.Γ.: Κάτι για την προκήρυξη που συνόδευσεν —αργοπορημένα ένεκα του «ατυχήματος»...— τη βόμβα: δεν βρήκαμε ίχνος «αντιεξουσιαστικού» λόγου· ας διαβάσουν κανένα σχετικό φυλλαδάκι για να είναι κάπως, λίγο, πιο πειστικοί.

Χριστούγεννα σε λίγες μέρες και εναρμονισμένοι με το κλίμα των ημερών σας ευχόμαστε απ' τη μεριά μας χρόνια πολλά. Μην ξεχάσετε το επόμενο τεύχος μας, είναι πρωτοχρονιάτικο. Επειδή όμως η πρώτη κάθε χρόνου είναι αργία κυκλοφορούμε παραμονή 31 Δεκεμβρίου. Μέχρι τότε, καλά κέρδη σε όσους θα παίξουν.

Μέτρα για το νέφος, ενώ τα ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΙΚΑ γίνονται πολυκατοικίες

Τριάντα μέτρα, γράφουν οι εφημερίδες, πήρε η κυβέρνηση για το νέφος. Κι όμως μια μικρή περιοχή που θα μπορούσε να γίνει πράσινο σε μια από τις πιο νεφόπληκτες συνοικίες της Αθήνας κινδυνεύει να γίνει τσιμεντένιος εφιάλης.

Πρόκειται για τα ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΙΚΑ στους Αμπελοκήπους πίσω από το γήπεδο του Παναθηναϊκού. Στην περιοχή αυτή παλιά υπήρχαν προσφυγικές κατοικίες. Το κράτος παραχώρησε διαμερίσματα σε άλλο μέρος της Αθήνας στους πρόσφυγες και, ενώ ο χώρος ανήκε στο δημόσιο, οι κάτοικοι έμαθαν ότι τώρα ανήκει σε ιδιώτη. Αυτός λοιπόν πρόκειται να κτίσει πολυκατοικίες σε ένα χώρο που βρίσκεται μέσα στο δακτύλιο και σε μια περιοχή που φοιτούν χιλιάδες μαθητές στα πέντε σχολεία που υπάρχουν εκεί.

Οι κάτοικοι που είχαν όνειρό τους να δουν τα ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΙΚΑ τόπο πράσινου και αθλοπαιδών βλέπουν τώρα τον εφιάλη του τσιμέντου και του νέφους να έρχεται και ζητούν από τον δήμαρχο κ. Έβερτ, τον υπουργό κ. Κουλουμπή και τους άλλους αρμόδιους να παρέμβουν.

Στο παρελθόν αυτοί οι ίδιοι τους είχαν υποσχεθεί ότι η περιοχή θα διαμορφωθεί σε τόπο πράσινου και μάλιστα τους είχαν προσκομίσει και τα αντίστοιχα σχέδια. Τι μεσολάβησε; Και πώς και με ποια διαδικασία η περιοχή περιήλθε στην «κυριότητα» ενός ιδιώτη, ενώ ανήκε στο δημόσιο;

Λύση υπάρχει έστω και την τελευταία στιγμή. Η απαλλοτρίωση του χώρου από το δήμο ή το κράτος αν ανήκει πράγματι σε ιδιώτη και η μετατροπή σε τόπο πράσινου. Είναι το ελάχιστο που μπορούν να κάνουν οι αρμόδιοι υπουργοί και ο δήμαρχος της Αθήνας.

Ελλάδα-Τουρκία-Φιλία

Μετά την παλινόρθωση του αγάλματος του Τρουμαν, στο ενεργητικό του, ο αρχιεπίσκοπος Βορείου και Νοτίου Αμερικής κ. Ιάκωβος —«Σιάκωβος», σύμφωνα με μερικές κακές γλώσσες— έχει μια ακόμη επιτυχία: την αποκατάσταση των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Στις 2 Δεκεμβρίου, ο κ. Ιάκωβος συναντήθηκε στη Νέα Υόρκη με τον Τούρκο πρωθυπουργό κ. Οζάλ και, αφού τα είπαν, δήλωσε στους δημοσιογράφους: «Οι δυο πλευρές δεν με χρειάζονται πλέον».

Παρ' όλες τις διαψεύσεις του κ. Κωστόπουλου, φαίνεται ότι οι κ.κ. Παπανδρέου και Οζάλ δεν τον χρειάζονται άλλο τον αρχιεπίσκοπο. Δέκα μήνες μετά την τελευταία σοβαρή ελληνοτουρκική κρίση, οι δύο πρωθυπουργοί ανταλλάσσουν θερμά μηνύματα, διατηρούν, όπως αποκαλύφθηκε, προσωπική επαφή —ως άλλοι Ρήγκαν— Γκορμπατσώφ ή Βενιζέλος—Ατατούρκ, διαλέγετε και παίρνετε— και ετοιμάζονται, τέλος, να τα πουν από κοντά στο Νταβός της Ελβετίας.

Δεν αποκλείεται βέβαια, τίποτα. Αν ο κ. Παπανδρέου εκτιμήσει διαφορετικά τα προεκλογικά δεδομένα του είναι πιθανό να

«τα σπάσει» για μια ακόμα φορά με την Άγκυρα. Άλλωστε «οι εκλογές θα γίνουν το 1989, εκτός περίπτωσης πολέμου» είπε ο κ. Μ. Κουτσόγιωργας.

Ωστόσο, καλά ενημερωμένοι κυβερνητικοί κύκλοι εκτιμούν ότι το φιλειρηνικό χαρτί προς την Τουρκία είναι πολύ πιο αποδοτικό για τον κ. Παπούλια. Επειδή θα επιτρέψει στον κ. Παπανδρέου να εμφανιστεί ως ο άνθρωπος που έλυσε το ελληνοτουρκικό και έφερε την πολυπόθητη φιλία και ειρήνη στην νοτιοανατολική πτέρυγα του ΝΑΤΟ. Εκτός αυτού, μια μείωση της έντασης με την Τουρκία θα οδηγούσε μακροπρόθεσμα και σε μια μείωση των ήδη υπέρπογκων δαπανών της Ελλάδας και στη διάθεση μέρους των σχετικών κονδυλίων για την ικανοποίηση των αναγκών της εκλογικής βάσης.

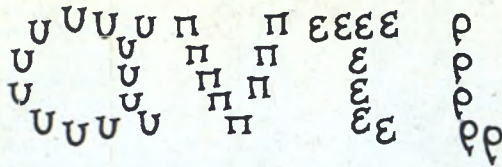
Όσον αφορά τις συνομιλίες στο Νταβός, καλά ενημερωμένοι κυβερνητικοί κύκλοι υποστηρίζουν ότι οι κ.κ. Παπανδρέου και Οζάλ θα συζητήσουν μόνο δυο θέματα: Την παραπομπή του θέματος της υπαλοκραπίδας στη Χάγη και τις εμπορικές σχέσεις μεταξύ των δυο χωρών. Αν οι πληροφορίες αυτές αληθεύουν τότε σημαίνει ότι η Άγκυρα θα υποχωρήσει στο θέμα της υπαλο-

κραπίδας —ενώ ο προηγούμενος ζητούσε εφ' όλης της ύλης διαπραγμάτευση με την Αθήνα πριν την παραπομπή στη Χάγη— και ο κ. Παπανδρέου θα προσφέρει ως αντάλλαγμα κάποιες διευκολύνσεις στο θέμα των εμπορικών σχέσεων, όπου η Τουρκία αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα —κυρίως στα κλωστοϋφαντουργικά— λόγω των ποσοστώσεων που επιβάλλει η ΕΟΚ.

Αλλά η ελληνοτουρκική διένεξη δεν περιορίζεται μόνο στην υπαλοκραπίδα του Αιγαίου και τις εμπορικές σχέσεις. Υπάρχει και ο εναέριος χώρος, το στρατηγείο της Λάρισας και η Κύπρος, προπαντός η Κύπρος. Ή μήπως δεν ισχύει πλέον αυτό το «προπαντός»;

Σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις δεν ισχύει. Τα τελελεσμένα που δημιούργησε η Άγκυρα είναι τελελεσμένα και σε αντάλλαγμα της αποδοχής τους από την Αθήνα και τη Λευκωσία, ο κ. Οζάλ πρόσφερε τη λύση: «Όταν θα υπογραφεί συμφωνία μεταξύ των δύο κοινοτήτων υπό την αιγίδα του γ.γ. του ΟΗΕ, η οποία θα εξασφαλίζει τη δημιουργία Ομοσπονδίας, θα σεβαστούμε οτιδήποτε έχει συμφωνηθεί σχετικά με τη στρατιωτική παρουσία της Τουρκίας ή της Ελλάδας». Τα είπε όλα ο Τουργκούτ.

Η ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ ΜΑΣ

● Οι αποκαλύψεις του «ΑΝΤΙ» για το σκάνδαλο Λούβαρη ήταν «πρωτοσέλιδο» επί δυο βδομάδες. Οι από του Τύπου αντιδράσεις για την καταδίκη του στο βαρύτατο και εξοντωτικό πρόστιμο των 6.000.000 δραχμών είδον το φως της δημοσιότητας, αλλά χωρίς συνέχεια. Και έλαμψαν δια της απουσίας τους φορείς όπως η ΕΣΗΕΑ. Βλέπετε, άλλα, πιο καυτά από την «ελευθεροτυπία» γεγονότα απασχολούν τους εκδότες ή, τουλάχιστον, μερικούς από αυτούς. Δεν περιμέναμε όμως και περισσότερα. Γνωρίζουμε από καιρό τις «αναγκαιότητες» μιας καθημερινής έκδοσης.

Ωστόσο, η κινητοποίηση των αναγνωστών του «ΑΝΤΙ», πρώην και νυν, εναντίον της καταδίκης συνεχίζεται αμειωτή. Άλλοι από αυτούς θέλησαν να ανοίξουν «λογαριασμό» σε τραπέζα για να συγκεντρωθούν δωρεές, άλλοι προσφέρουν το υστέρημά τους, άλλοι μας τηλεφωνούν συνέχεια και μας ζητούν να τους υποδείξουμε τον καλύτερο τρόπο για να συμβάλουν στην επιβίωση του περιοδικού.

Τους ευχαριστούμε όλους. Και τους δηλώνουμε ότι το «ΑΝΤΙ» θα επιβιώσει σε πείσμα όσων δεν το θέλουν. Η μάχη δίνεται ακόμα στα δικαστήρια, με την άσκηση αναίρεσης, στον Άρειο Πάγο. Θα είναι εύκολο για το «ΑΝΤΙ» να συγκεντρώσει με τη συμπαράσταση των αναγνωστών του το πρόστιμο της καταδίκης. Αλλά πιστεύουμε ότι το πρόστιμο αυτό δεν πρέπει να το πληρώσουμε, γιατί το δικό είναι με το μέρος μας. Αν το κάνουμε θα είναι σαν να αποδεχόμαστε την καταδίκη μας και τις μεθοδεύσεις που έχουν δρομολογηθεί κατά της ελευθεροτυπίας. Αναμείνατε λοιπόν τη συνέχεια.

● Δειγματοληπτικά, δίνουμε τρία απο τα πολλά μηνύματα που φθάνουν στα γραφεία μας. Πρώτο αυτό το τηλεγράφημα:

Εξι εκατομμύρια ίσον τίποτα για τους φίλους του «ΑΝΤΙ». Ακολουθεί επιταγή δέκα χιλιάδων, προκηρύζατε αναγκαίο έρανο.

Χριστίνα Μαλανδράκη
Δημήτρης Φύσσας

● Και ένα γράμμα από τη Θεσσαλονίκη: Αγαπητοί φίλοι και σύντροφοι.

Παλιός αναγνώστης, τώρα όχι πια, λόγω πολιτικής διαφωνίας με τη θέση του περιοδικού, αλλά στο πλευρό σας. Τα κυκλώματα, το πασοκικό κράτος, η κλίκα της εξουσίας, οι «δημοκρατικές» φυλλάδες με τα μονόστηλα που αφιέρωσαν τώρα για την καταδίκη, αλλά πρωτοσέλιδο για τα σκάνδαλα — αυτά πουλούσαν βλέπετε — θέλουν να κλείσουν τις φωνές της Αριστεράς, να τις εξοντώσουν με εύσχημο τρόπο.

Οι αριστεροί πρέπει να κινητοποιηθούν, να αντιδράσουν.

Μόνο που κάτι πρέπει να γίνει άμεσα. Να μαζευτούν τα χρήματα για δυο κυρίως λόγους.

Αφ' ενός να πληρωθεί το «πρόστιμο» και αφ' ετέρου να δουν οι εξουσιαστές ότι πρώτα απ' όλα η Αριστερά στηρίζεται στους ανθρώπους της. Ζητήστε από τους αναγνώστες να συμβάλουν, να πληρώσουν την ποινή. Το ΑΝΤΙ έδινε και δίνει τη μάχη για τους αριστερούς και αυτοί — συμφωνούντες ή διαφωνούντες — έχουν χρέος να το στηρίξουν με κάθε μέσον.

Τσιγγάς Νίκος
Θεσσαλονίκη

ΥΓ. Το γράμμα αυτό είναι και ανοιχτή επιστολή προς όλους τους αναγνώστες.

● Ευχαριστούμε τους φίλους για τα καλά λόγια και τη συγκινητική χειρονομία τους. Τα χρήματα που έστειλαν δεν θα χρησιμοποιηθούν και μένουν στη διάθεσή τους.

● Κλείνουμε αυτή τη σελίδα με το κείμενο που μας έστειλε φίλος και επιθυμεί να κρατήσουμε την ανωνυμία του:

ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
μπορεί να γίνεις από υπάλληλος μέτοχος

ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
μπορεί να γίνεις από μέτοχος «αριστίνδην» και ταμίας σε Δημόσιο Οργανισμό

ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
μπορεί να γίνεις από «αριστίνδην» και ταμίας Δ. Οργανισμού, πρόεδρος

ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
μπορεί να γίνεις από πρόεδρος, φίλος προέδρου

ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
μπορεί να γίνεις από φίλος προέδρου, έμπορος όπλων

ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
μπορεί να γίνεις από έμπορος όπλων, μεταφραστής

ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
μπορείς να γίνεις ο «άνθρωπος για όλες τις δουλειές»

ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
δεν μπορεί κανένα περιοδικό και οι υπεύθυνοι συντάκτες του να προειδοποιήσουν, να αποκαλύψουν περιεργά σχήματα, ύποπτα αλισβερίσια, αποτρόπαιες μεταμφιέσεις

ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
αν γίνει κάτι τέτοιο πρέπει να βρεθεί ο ένοχος

ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΟΥΣ
και της παραπληροφόρησης ο ένοχος βρέθηκε: είναι αυτός που αποκάλυψε, προειδοποίησε

ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΟΥΣ
επιτρέψτε μου την ανωνυμία

ΚΡΥΦΑΚΟΥΝΕ...

Εδώ και τρία χρόνια τώρα, έφταναν στα γραφεία μας πληροφορίες - καταγγελίες ότι παρακολουθούνται τα τηλέφωνα του ΑΝΤΙ. Με επιφύλαξη το γράψαμε τότε και επιφυλαχθήκαμε να επανέλθουμε.

Τελευταία πυκνώνουν οι ενδείξεις για τους «κοριούς» μας. Και πυκνώνουν αυτές οι ενδείξεις γιατί υπάρχουν κάποιες περιέργες συμπτώσεις — κάποιες διασταυρώσεις — με την ευκαιρία ρεπορτάζ που κάνουν «κακό» π.χ. πολλές τέτοιες συμπτώσεις άρχισαν με την «υπόθεση Λούβαρη»... ή πιο πριν με την «ιστορία» της ΙΤΣΟ.

Λοιπόν, κρυφακούνε. Είναι η ΕΥΠ, είναι ο «υπηρέτης του δημόσιου συμφέροντος»..., δεν ξέρουμε.

Όπως και να έχει η υπόθεση, πάντως, εμείς δεν μπορούμε παρά να «οργανωθούμε». Γι' αυτό και προτείνουμε την εξής ιδέα στους αναγνώστες και φίλους του ΑΝΤΙ: από τώρα να μας στείλουν «κασέτες» με τηλεφωνικές συνομιλίες σημειώνοντάς τους προσώπων και με θέματα εθνικού ενδιαφέροντος. Και προτείνουμε:

— Συνομιλία Κατσιφάρα - Πορτοδιαίτου (θυρωρός πολυκατοικίας Κατσιφάρα) σχετικά με τα καλσόν BELINDA
— Συνομιλία Γ. Παπανδρέου - Γ. Κοσκωτά, σχετικά με την οργάνωση εθνικής ομάδας ποδοσφαίρου στα Άδανα
— Συνομιλία Λαλιώτη - Ραυτόπουλου, σχετικά με τη συγκρότηση σωματείου απολυθέντων υπουργών
— Συνομιλία Λούβαρη - Καλουποκλέφτη (εργολάβος δημοσίων έργων) σχετικά με επέκταση σχεδίου πόλεως σε «αυθαίρετη» περιοχή Εκάλης
— Συνομιλία Κοκκόλα - Κεραμά, σχετικά με την αγωγή του δεύτερου κατά αγνώστων για αδικαιολογήτως παρακρατηθέντα χρήματα και για αδικαιολόγητο πλουτισμό
— Συνομιλία Τόμπρα - Λιβάνη σχετικά με παράλειψη καθήκοντος τώως Υπουργού σε ιδιωτικές ώρες
— Κ.Ο.Κ. (ήτοι: Κατσιοκλεφτικός Όμιλος Καστρίου).

Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Ξεκίνησε στο ΒΥΡΩΝΑ και σας προτείνει:

1. ΧΑΟΥΑΡΝΤ ΦΑΣΤ
Ο πολίτης Παιήν
2. ΜΑΙΡΗ ΡΕΝΩ
Η Μάσκα του Απόλλωνα
3. ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΠΑΝΔΩΝΗΣ
Προς Άγνωστη Κατεύθυνση
4. ΑΛΚΥΟΝΗ ΠΑΠΑΔΑΚΗ
Η Μπόρα
5. ΚΟΝΤΕΣΑ ΝΤΕ ΣΕΓΚΥΡ
Ένας καλός μικρός διαβολάκος

Διάλογος:

Ένα σύγχρονο βιβλιοπωλείο.
Χ. Σμύρνης 16, τηλ. 3234270

ΚΑΛΕΝΤΗΣ

του Τύπου, του Ραδιοφώνου, της Τηλεόρασης...

● Μεγάλη διαφημιστική καμπάνια με γιγαντοαφίσες ετοιμάζει ο και «ερυθρόλευκος» Γ. Κοσκωτάς για τις υπό έκδοσιν «24 ώρες». Οι πινακίδες των δρόμων της Αθήνας που φιλοξενούν αφίσες έχουν εννοικιασθεί για δυο μήνες (Ιανουάριο - Φεβρουάριο) και αυτό επισπεύδει μάλλον την έκδοση της εφημερίδας του και τραπέζιτη, φιλάθλου «δόκτορα», που ορισμένοι την τοποθετούσαν στο δεύτερο δεκαπενθήμερο του Μαρτίου.

● Οι δικηγόροι πάντως του Γ. Κοσκωτά στην Αμερική ζήτησαν την «παραγραφή του αδικήματος» (φοροδιαφυγή κλπ.) για τα όσα έγιναν στις ΗΠΑ και η αίτηση λέγεται ότι θα εκδικασθεί από τον αρμόδιο εισαγγελέα πριν τα Χριστούγεννα, ενώ η απόφαση θα εκδοθεί με το νέο έτος. Συνδυασμένη επίθεση λένε, όπως ακριβώς και με τον προπονητή και τους παίκτες που αγόρασε για τον Ολυμπιακό, σε δυο μέτωπα εν όψει δικών και στις ΗΠΑ και στην Ελλάδα...

● Τη στιγμή όμως που ο Ολυμπιακός και ο παίκτης του απολαμβάνουν τα εκατομμύρια του «δρα» Κοσκωτά, οι εργαζόμενοι στις εκδοτικές επιχειρήσεις του αρχίζουν να αντιλαμβάνονται ότι κάθε άλλο παρά στην εκδοτική «Γη της Επαγγελίας» προσελήφθησαν. (Και να σκεφθεί κανείς ότι μερικοί έκαναν ό,τι ήταν δυνατόν για να πάνε εκεί).

Συνάδελφοι εργαζόμαστε στις εκδοτικές επιχειρήσεις του «δρα» με χαμηλότερους μισθούς, χωρίς ασφαλιστική κάλυψη και, επιπλέον, τους ζητούν «αποκλειστικότητα». Καλά, να ζητούν αποκλειστικότητα από τα «ονόματα» που αμείβονται εκατοντάδες χιλιάδες δραχμές, πάει κι έρχεται. Αλλά το να ζητούν «αποκλειστικότητα» από τους μεροκαματιάρηδες της πέννας, που δουλεύουν με απόδειξη «παροχής υπηρεσιών», κάπως αλλιώς λέγεται. Τι λέει η ΕΣΗΕΑ για όλα αυτά;

Στους χαμηλούς μισθούς προστίθενται το αφόρητο «πρεσάρισμα», ο ανταγωνισμός και ο εξαναγκασμός να δουλεύουν Σάββατο.

Ενδεικτικά της κατάστασης που επικρατεί στα έντυπα του «δρα» Κοσκωτά είναι αυτά που συνέβησαν κατά τη «μετακόμιση» στην Παλλήνη. Μας είπαν ότι το Σάββατο 26 και την Κυριακή 27 Δεκεμβρίου οι συντάκτες πήραν εντολή να «επιμεληθούν» οι ίδιοι τη μεταφορά των γραφείων τους στη νέα έδρα των επιχειρήσεων Κοσκωτά. Δεν μάθαμε αν οι συνάδελφοι κουβάλησαν κιόλας τα γραφεία τους. Μας λένε όμως ότι σε λίγο θα τους ζητήσουν να φτιάχνουν και καφέ.

● Απελύθη όμως ο Πήτ Κωνσταντέας, διευθυντής του «TV3». Οι εργαζόμενοι στο περιοδικό εμήνυσαν: «Η τον διώχνετε (επειδή είχε κακή συμπεριφορά) ή θα φύγουμε εμείς». Και ο Γ. Κοσκωτάς εφάρθη με «φιλεργατικό» τρόπο. Έδωσε τον «κακό» διευθυντή...

● **ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ:** Στο προηγούμενο τεύχος γράψαμε ότι ο «δρ.» Γ. Κοσκωτάς διέθεσε 1,2 δισεκατομμύρια δραχμές για το νέο απόκτημά του, τον «θρύλο». Ζητάμε συγγνώμη από τον εκδότη του «Ένα», της «ΝΕΑΣ Καθημερινής» και όλων των άλλων (ων, εντός ολίγου, ουκ έστιν αριθμός) εντύπων. Η πληροφορία μας ήταν ανακριβής. Ο «δρ.» Κοσκωτάς δεν διέθεσε 1.200.000.000 αλλά 1.290.000.000 δραχμές, για να κάνει ομάδα το ινδαλμα του Πειραιά.

● Τα χρήματα αυτά διατέθηκαν ως εξής:

Εννιακόσια εκατομμύρια πλήρωσε για την αγορά των παικτών: Φούνες, Αγκίρε, Χατζίδης, Τσαλουχίδης, Δρακόπουλος, Ταληκριάδης, Κριεζή, Μουστακίδης, Μπανιώτης, Σοφιανόπουλος, Πλίσις, Νεμτίδης, Παχατουρίδης, Τσιαντάκης. (Ο «δρ.» Κοσκωτάς θα έδινε κι άλλα, αλλά οι προς μεταγραφήν παίκτες είχαν τελειώσει).

Εβδομήντα εκατομμύρια διατέθηκαν για την αποδέσμευση δέκα παικτών και

Είκοσι εκατομμύρια δόθηκαν για την αγορά του προπονητή Λίμπρεχτς.

● Αν σε όλα αυτά προσθέσουμε τα 300 εκατομμύρια που έδωσε ο «δρ.» για την αγορά του «θρύλου» (όλα αγοράζονται σήμερα, ακόμα και οι θρύλοι) το συνολικό ποσό ανέρχεται στο 1.290.000.000 δραχμές.

Ζητούμε συγγνώμη...

● **«Ράδιο-αυτοδιάθεση» τέλος...**

Οι συμπώσεις είναι καμιά φορά πολύ περιεργες. Την ώρα που η ελληνική κυβέρνηση ετοιμάζε το νομοσχέδιο που αποπειράται τη φήμωση της ελεύθερης ραδιοφωνίας, η κυπριακή εκλείνει τον πρώτο ελεύθερο ραδιοφωνικό σταθμό που τόλμησε να εμφανισθεί στα ερτζιανά του κατεχόμενου νησιού.

Την Κυριακή 15 Νοεμβρίου, οι ειδικές «αντιτρομοκρατικές ομάδες» της κυπριακής αστυνομίας, ορμούσαν μέσα στο οίκημα όπου λειτουργήσε για λίγο ο ραδιοφωνικός σταθμός της «ομάδας πρωτοβουλίας για την απελευθέρωση της Κύπρου» και συνέλαμβαν τους «αναρχικούς τρομοκράτες» που τόλμησαν να διαταράξουν τη νύστα των κυπριακών ερτζιανών και του κυπριακού κατεστημένου: Ένα δάσκαλο, δυο καθηγητές, ένα δημοσιογράφο και έναν οδοντογιατρό.

● Την ίδια ημέρα, βέβαια, οι Τουρκοκύπριοι γιόρταζαν την επέτειο της ανακήρυξης του ψευδοκράτους τους και η Τουρκία εγκαινίαζε εκτός από τον «Μπαϊράκ» και δεύτερο δορυφορικό κανάλι.

Το «ΑΝΤΙ» είχε την τιμή να παραβρεθεί και να μιλήσει στην εκδήλωση που έκανε πριν από λίγους μήνες η ομάδα για την αυτοδιάθεση για να αναγγείλει τη λειτουργία του σταθμού.

Συνεχίζοντας τη συμπάραστασή μας στο αυθαίρετο δικαίωμα της «ομάδας για την αυτοδιάθεση» να διαδίδει, όπως αυτή

νομίζει καλύτερα, τις ιδέες της, δημοσιεύουμε ένα κείμενό της για την ελεύθερη ραδιοφωνία, ελπίζοντας ότι θα προκαλέσει και άλλες εκδηλώσεις συμπαραστάσης:

«Η Ομάδα Πρωτοβουλίας για την Αυτοδιάθεση της Κύπρου αναγγέλλει τη δημιουργία ραδιοσταθμού, που έχει στόχο να λειτουργήσει για πρώτη φορά στις 15 Νοεμβρίου. Η Ραδιο-Αυτοδιάθεση θα προσπαθήσει, στις εκπομπές της, να διευρύνει τα όρια της ραδιοφωνικής έκφρασης, προς την κατεύθυνση μιας πολυδιάστατης ελεύθερης ραδιοφωνίας.

Η ΕΛΕΥΘΕΡΗ ραδιοφωνία, κατακτημένο δικαίωμα σε πολλές χώρες της Ευρώπης καθώς και στην Ελλάδα, αντιμετωπίζεται μέχρι τώρα στην Κύπρο με το ψευδές επιχείρημα της στρατιωτικής σημασίας των ραδιοφωνικών κυμάτων —και καταστέλλεται συνεχώς. Η κριτική, που κατά καιρούς, ασκείται στη μονοδιάστατη ραδιοφωνική πληροφόρηση και έκφραση, που προωθεί το πλήρως ελεγχόμενο Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου, δεν είναι αρκετή για να κατοχυρώσει το πραγματικό δικαίωμα στην ελεύθερη ραδιοφωνία.

ΓΙΑ ΤΗΝ προώθηση αυτού του δικαιώματος, η Ομάδα Πρωτοβουλίας για την Αυτοδιάθεση της Κύπρου με τη συνεργασία ελεύθερων ραδιοσταθμών από την Ελλάδα, προχωρεί στη δημιουργία ραδιοσταθμού, ενώ παράλληλα έχει σκοπό να οργανώσει μια σειρά εκδηλώσεων για πληροφόρηση, συζήτηση και προβληματισμό γύρω από το θέμα.

Η ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ του δικαιώματος του κάθε πολίτη σε μια ελεύθερη ραδιοφωνική έκφραση, επιβάλλεται ακόμη περισσότερο στην Κύπρο που αντιμετωπίζει ζωτικό πρόβλημα επιβίωσης. Συμβολικά, η πρώτη εκπομπή του «Ράδιο-Αυτοδιάθεση» γίνεται στις 15 Νοεμβρίου, ημέρα ανακήρυξης του τουρκικού κράτους στην κατεχόμενη Κύπρο —κάτι που απέδειξε ακόμη μια φορά την πραγματική πρόθεση της Τουρκίας για επέκταση σε βάρος της Κύπρου και γενικότερα του Ελληνισμού.

Η ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΗ των δικαιωμάτων του κυπριακού λαού ειδικά στο θέμα της έκφρασης, είναι βασικό στοιχείο του αγώνα μας. Τον τουρκικό επεκτατισμό θα τον αντιμετωπίσουν όχι δολοφόνοι και χειραγωγοί, αλλά ελεύθεροι άνθρωποι».

ΙΑΝΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΚΑΛΕΡΙ

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΣΑΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

ΝΙΚΟΣ ΣΠΑΝΙΑΣ
Το μαύρο γάλα της αυγής

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΡΟΝΑΣ
Ψεύτικες βλεφαρίδες

SIMPLE MINDS
Η ιστορία του
συγκροτήματος

ΚΑΙΤΗ ΓΚΡΕΪ
Αυτή είναι η ζωή μου,
δ' έκδοση.

ΖΥΡΑΝΑ ΖΑΤΕΛΗ
Στην ερημιά με χάρη.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΡΟΝΑΣ
Το όνομά μου είναι Τζαίημς
Ντην.

**Ο ΤΡΕΛΟΣ ΧΟΡΟΣ ΤΗΣ
ΜΑΙΡΙΛΥΝ**
Η ζωή και ο θάνατος της
Μαίριλυν Μονρόε.

**ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ
ΕΡΩΤΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ**

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 7 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Καπα

ΤΕΥΧΟΣ 32
11 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1987 •
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΠΟΙΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ
ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ • ΔΡΧ. 150

Πάρε για εσάς:

ΜΙΑ ΑΚΟΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΡΟΜΟΥ

Διαλύουν το μοναδικό ελληνικό εργοστάσιο αεροπλάνων

Τη δεκαετία του '30 το Κρατικό Εργοστάσιο Αεροπλάνων (ΚΕΑ) κατασκεύαζε, σε σειρά, αεροπλάνα, που σήμερα τα αγοράζουμε από άλλες χώρες. Μιλάμε για τα γνωστά πυροσβεστικά RZL, που όταν το ΚΕΑ τα κατασκεύαζε, η Πολωνία, από όπου τα αγοράσαμε, δεν είχε την παραμικρή τεχνολογική υποδομή.

Από το 1938 μέχρι το 1940 το ίδιο εργοστάσιο κατασκεύασε 92 εκπαιδευτικά αεροσκάφη (τύπου AVRO και TUTOR), ενώ μέχρι σήμερα έχει κατασκευάσει, για τις ανάγκες της Πολεμικής Αεροπορίας, περισσότερα από 100.000 διαφορετικά είδη ανταλλακτικών. Για να μην αναφερόμαστε στις δυνατότητές του να επιδιορθώνει μέχρι και 40 διαφορετικούς τύπους αεροσκαφών, από εκείνο του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, μέχρι τα «Φάντομ» και τα «Μιράζ».

Αυτό λοιπόν το στρατηγικής σημασίας για την Ελλάδα εργοστάσιο το κλείνουν, αν δεν το έχουν ήδη κλείσει μέχρι να κυκλοφορήσει αυτό το τεύχος. Δεν πρόκειται για ένα ακόμα σενάριο παραλόγου, αλλά για μια πραγματική ιστορία υπονόμησης των συμφερόντων της χώρας μας και έχει ως εξής:

Το εργοστάσιο αυτό —που κατασκεύαζε αεροπλάνα σε μια εποχή που άλλα ευρωπαϊκά κράτη άρχιζαν μόλις να αντιλαμβάνονται το ρόλο της αεροπορίας— έπρεπε, σύμφωνα με τη γνώμη ορισμένων, να τελειώνει. Οι άνθρωποι αυτοί είναι γνωστοί και τα ονόματά τους ανακοινώθηκαν στη συνέχεια. Έτσι λοιπόν αποφάσισαν:

- Να μη γίνει επένδυση ούτε μιας δραχμής στο εργοστάσιο, τη στιγμή που και η τελευταία μονάδα της αεροπορίας απορροφά δισεκατομμύρια. Παρ' όλα αυτά το ταλαίπωρο ΚΕΑ συνέχισε να ανακατασκευάζει «ραντάρ» και να επισκευάζει αεροπλάνα, τη στιγμή που η περίφημη ΕΑΒ απορροφά εκατομμύρια για να είναι προβληματική και να μην εκπληρώνει τα συμβόλαιά της.

- Να μην ανανεωθεί το γηρασμένο πια προσωπικό του ΚΕΑ —για να μη μεταβιβαστεί έτσι η φοβερή πείρα που έχει αποκτήσει— και να καταργηθούν οι σχολές μαθητείας - φυτώρια Ελλήνων μηχανικών αεροπορίας που διατηρούσε.

- Να γκρεμιστεί το εργοστάσιο! Ναι, όσο τρομερό και αν ακούγεται, αποφάσισαν να γκρεμιστεί το μοναδικό αεροπορικό εργοστάσιο της Ελλάδας και να μεταφερθεί σε ένα εγκαταλειμμένο Κ.Ψ.Μ...

- Το τελικό κτύπημα κατά του ΚΕΑ επιχειρείται αυτές τις ημέρες, χωρίς νομοθετική ρύθμιση, με τη διάσπασή του σε μικρές υποομάδες, χωρίς καμιά συνοχή μεταξύ τους.

Οι μεθοδεύσεις αυτές προχώρησαν, παρά την έντονη αντίθεση αξιωματικών, ιπτα-

μένων, επιστημόνων και του συνόλου των εργαζομένων στο ΚΕΑ. Προχώρησαν, επίσης, παρά τις μελέτες που εκπόνησαν ειδικοποιημένοι αξιωματικοί του ΓΕΑ, οι οποίοι είχαν επισημάνει εγκαίρως στην ηγεσία του τις σοβαρές οικονομικές και εθνικές συνέπειες που θα έχει η υποβάθμιση του ΚΕΑ. Πρόκειται για τις μελέτες των αξιωματικών Μαργκάκη, Ελευθερίου και Τσαρούχη.

Οι μελέτες αυτές αγνοήθηκαν και ο συντάκτης της τελευταίας, ο επισημηγός Τσαρούχης, μετατέθηκε πρόσφατα και δυσμενώς στη Λήμνο. Για να μάθει άλλη φορά να μην έχει διαφορετική γνώμη. Όσον αφορά τον υποπτέραρχο Ελευθερίου, αυτός εξαναγκάστηκε στην υποβολή παραίτησης, επειδή ήταν το τελευταίο μέσο αντίστασης που του απέμεινε στη μεθοδευμένη διάλυση του εργοστασίου.

Επισημαίνουμε, επίσης, ότι πριν από λίγους μήνες ο απελθών υφυπουργός Άμυνας κ. Θ. Στάθης επιθεώρησε το ΚΕΑ και εξέφρασε την έκπληξή του για το πώς είναι δυνατόν «αυτή η μάντρα» να ανακατασκευάζει αεροπλάνα —όπως τα τύπου C-130 και CL-212— που δεν μπορεί η ΕΑΒ.

Μετά την επιθεώρηση ο κ. Στάθης ζήτησε να γίνουν μελέτες για την αναζωογόνηση του εργοστασίου. Ποιά ήταν το αποτέλεσμα;

- Πριν από μερικούς μήνες πυρκαγιά κατέστρεψε ένα από τα υπόστεγα του εργοστασίου, προκαλώντας ζημιές εκατομμυρίων. Ύστερα από προσωπική παρέμβαση του αρχηγού ΓΕΑ κ. Στάππα ο χώρος του υποστέγου έγινε ...«πάρκινγκ».

- Ύστερα από προσωπική παρέμβαση, πάλι του κ. Στάππα, και σύμφωνη γνώμη του υποπτεράρχου Παπαδόπουλου και του ταξιαρχου Μπικούλη, το ΚΕΑ καταργείται και διαμελίζεται σε τρεις μικρότερες μονάδες. Και το σημαντικότερο, με την ίδια απόφαση καταργείται το Κέντρο Μελετών του ΚΕΑ, από όπου ξεκινούσε κάθε προσπάθεια κατασκευής αεροπορικού υλικού.

Οι τελευταίες ενέργειες πυροδότησαν μια πρωτοφανή για την ιστορία του ΚΕΑ αντίδραση των εργαζομένων του, οι οποίοι συγκεντρώθηκαν εν σώματι έξω από τη Διοίκηση Αεροπορικού Υλικού (ΔΑΥ) στην Ελευσίνα και την πολιορκήσαν, κραυγάζοντας συνθήματα κατά των Παπαδόπουλου - Μπικούλη. Δεν υπήρξε, βέβαια, καμιά παραίτηση λόγω ευθιξίας. Ίσως επειδή είναι και οι εργαζόμενοι στο ΚΕΑ «πράκτορες ξένων δυνάμεων και υπόνομευουν τη σημερινή ηγεσία του ΓΕΑ», όπως υποστηρίζει ένα από τα σημερινά στελέχη της;

Αλλά η ιστορία του ΚΕΑ δεν μπορεί να τελειώσει εδώ. Θα επανέλθουμε στο επόμενο τεύχος και μέχρι τότε περιμένουμε, όπως πάντα, μια απάντηση. Αν υπάρχει φυσικά.

B.Z.

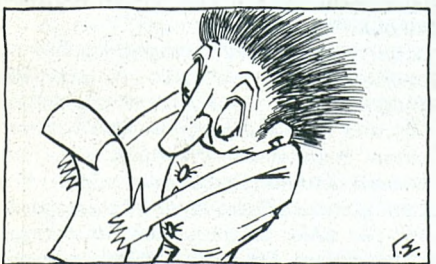
«Προμήθειες εκατοντάδων δισεκατομμυρίων χωρίς διαφάνεια...»

του Βασίλη Ζήση

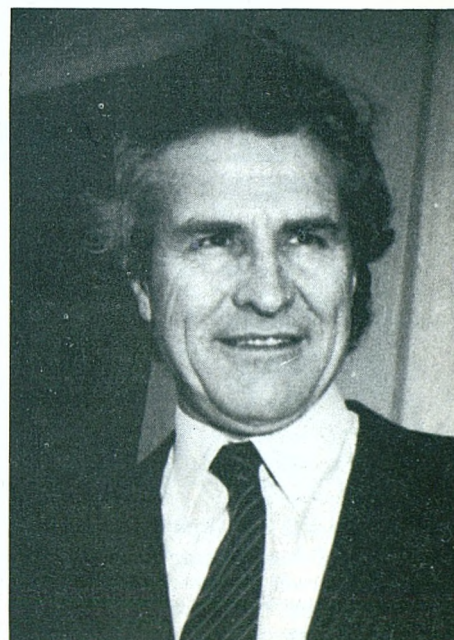
Το τεύχος αυτό του «Αντί» ήταν καθ' οδόν προς το τυπογραφείο, όταν η εφημερίδα «Εξπρές» δημοσίευσε επιλεγμένα αποσπάσματα της έκθεσης Στάθη προς τον πρωθυπουργό. Το δημοσίευμα της εφημερίδας δεν αποκαλύπτει ολόκληρη την έκθεση, ούτε φωτίζει το παρασκήνιο που συνοδεύει την υποβολή —και την απόρριψη— της και το οποίο είναι το πιο ενδιαφέρον.

Το «Αντί» είχε στη διάθεσή του την έκθεση «κατ' αποκλειστικότητα», εδώ και ένα μήνα, αλλά δεν τη δημοσίευσε επειδή ήθελε πρώτα να επιβεβαιώσει όσα αποκαλύπτει σήμερα για την «κόντρα» Στάθη - Χαραλαμπίδου και την άρνηση της κυβέρνησης να αποσπάσει τις προμήθειες από τα κυκλώματα. Επιπλέον, όταν πήραμε την έκθεση αναλάβουμε κάποιες δεσμεύσεις, όσον αφορά το χρόνο δημοσίευσής της, τις οποίες και σεβαστήκαμε. Ύστερα, όμως, από το δημοσίευμα της «Εξπρές» αποδυσμευόμαστε και δημοσιεύουμε την έκθεση ολόκληρη, εκτός λίγων σημείων που δεν έχουν καμιά σημασία.

Μένουν, φυσικά, αναπάντητα τα ερωτήματα που αφορούν τη σκοπιμότητα του επιλεκτικού και αποσπασματικού δημοσιεύματος της «Εξπρές». Είχε ο υπεύθυνος συντάκτης ολόκληρη την έκθεση στη διάθεσή του; Αν ναι, γιατί δεν τη δημοσίευσε ολόκληρη; Πάντως, ο ίδιος ο κ. Στάθης, μας δήλωσε κατηγορηματικά ότι δεν έδωσε αυτός την έκθεση στην «Εξπρές» και ότι την παρέπεμψε στο υπουργείο Άμυνας. Αν αυτό είναι αλήθεια, τότε κάποιος στο υπουργείο Άμυνας θέλησαν να προλάβουν ένα νέο αιφνιδιασμό, όπως εκείνος της υπόθεσης Λούβαρη.

— Κύριε Στάθη, δεν καταλαβαίνω τι μου λέτε. Χρειάζεται διερμηνέας...

Συνεχίζοντας την έρευνα για τις προμήθειες των Ενόπλων Δυνάμεων αποκαλύπτουμε, σήμερα, το περιεχόμενο μιας απόρρητης έκθεσης που εστάλη προσωπικά στον πρωθυπουργό μόλις πριν από τρεις μήνες, λίγες ημέρες δηλαδή πριν αποκαλυφθεί το σκάνδαλο Λούβαρη. Η έκθεση —συντάκτης της οποίας είναι ο πρώην υφυπουργός Εθνικής Άμυνας κ. Θεόδωρος Στάθης— έχει την αξία πολιτικού ντοκουμέντου, επειδή επιβεβαιώνει με τον πλέον κατηγορηματικό τρόπο όλα όσα έχουν αποκαλύψει επανειλημμένως το ΑΝΤΙ και ο ημερήσιος Τύπος για τα σκάνδαλα στις προμήθειες των Ενόπλων Δυνάμεων.

Διαβάζοντας την έκθεση που συνέταξε ο αρμόδιος για τις προμήθειες υφυπουργός Άμυνας ο αναγνώστης μπορεί να διαπιστώσει ότι:

- Προμήθειες αξίας εκατοντάδων δισεκατομμυρίων ελέγχονται από ένα στεγανό κύκλωμα και γίνονται χωρίς διαφάνεια και με πελώρια ερωτηματικά για τη σκοπιμότητά τους.

- Τα Επιτελεία δεν ασχολούνται με το κυρίως έργο τους, την προετοιμασία για πόλεμο, αλλά με τις προμήθειες.

- Οι αγορές οπλικών συστημάτων που γίνονται είναι αναποτελεσματικές. Δεν υπηρετούν, δηλαδή, την εθνική άμυνα, αλλά έχουν συχνά ως κίνητρο την οικονομική ωφέλεια των κυκλωμάτων.

- Η Ελλάδα εξαρτάται πλήρως —σε πλήρη αντίθεση με τις διακηρύξεις του ΠΑΣΟΚ— από κέντρα του εξωτερικού και ρυμουλκείται πίσω από τα συμφέροντά τους.

- Η πολιτική ηγεσία στο υπουργείο Άμυνας —οι κ.κ. Δροσογιάννης, Ζακολίκος, Σεχιώτης, Στάθης και τώρα Χαραλαμπίδου, Γιώτας και Παπαστράτης— είναι ένας απλός θεατής της δράσης των κυκλωμάτων και των παρανομιών που γίνονται και —όπως ομολογεί ο αρμοδιότερος όλων σε αυτόν τον τομέα— δεν μπορεί να παρέμβει εξι ολόκληρα χρόνια μετά την «Αλλαγή».

Κάτω από κανονικές συνθήκες δεν θα χρειαζόταν να προσθέσουμε τίποτα άλλο σε όλα αυτά. Η έκθεση του κ. Στάθη επιβεβαιώνει με τον πλέον επίσημο και κατηγορηματικό τρόπο τις αποκαλύψεις του «ΑΝΤΙ» για τα κυκλώματα στις προμήθειες και αφήνει πλήρως έκθετη την κυβέρνηση. Έχει όμως, σημασία να περι-

γράψουμε το παρασκήνιο που συνοδεύει την υποβολή αυτής της έκθεσης στον πρωθυπουργό, επειδή αποκαλύπτει πλευρές της πολιτικής που ακολουθεί η σημερινή κυβέρνηση στον ευαίσθητο χώρο του υπουργείου Εθνικής Άμυνας μια πολιτική που, όπως θα αποδείξουμε στη συνέχεια, υποτάσσει στις κομματικές σκοπιμότητες και στα συμφέροντα του ΠΑΣΟΚ τα συμφέροντα της Εθνικής Άμυνας.

Ο κ. Στάθης επέδωσε ο ίδιος την έκθεση στον πρωθυπουργό στις 15 Σεπτεμβρίου 1987, συνοδεύοντάς την με ένα σχέδιο νόμου για την αναδιάρθρωση των προμηθειών στις Ένοπλες Δυνάμεις. Σήμερα, τρεις μήνες αργότερα, ο κ. Στάθης δεν είναι πλέον υφυπουργός, λόγω ακριβώς της έκθεσης αυτής, το νομοσχέδιο του έχει «ξεχαστεί» σε κάποιο συρτάρι και ο απόηχος από το σκάνδαλο Λούβαρη —στις δραστηριότητες του οποίου ο κ. Στάθης αντιτάχτηκε— δεν έχει σβήσει

ακόμα. Αλλά, ας πάρουμε τα γεγονότα με τη σειρά.

Η αφύπνιση ενός υφυπουργού

Όταν ο κ. Στάθης ανέλαβε το υφυπουργείο Άμυνας προσπάθησε να επέλθει στον τρόπο που γίνονταν οι προμήθειες συντάσσοντας ένα νέο νόμο για τις προμήθειες. Όπως ο ίδιος γράφει στην έκθεσή του κύριος στόχος του νομοσχεδίου αυτού (το κείμενό του είχε δημοσιευτεί στο «Ποντίκι») ήταν να αποσπάσει τις προμήθειες από τα χέρια των επιτελείων και να τις δώσει στα χέρια της πολιτικά υπεύθυνης κυβέρνησης, ιδρύοντας μη στρατιωτικές υπηρεσίες που θα είχαν καθοριστικές και αποφασιστικές αρμοδιότητες.

Δεν θέλουμε να υπεισέλθουμε στην ουσία του νομοσχεδίου και να συμφωνήσουμε ή να διαφωνήσουμε με τον κ. Στάθης. Είναι γεγονός, πάντως, ότι, όπως έχει αποδειχθεί από πολλά δημοσιεύματα, τα ε-

πιτελεία φέρουν την κύρια ευθύνη για την έλλειψη διαφάνειας στις αγορές τους. Φτάνει να αναφερθούμε στην αποδεδειγμένη ανάμιξη αξιωματικών σε σκάνδαλα και σε συναδέλφους τους που μετά την αποστρατεία σπεύδουν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε κάποιον έμπορο όπλων.

Έχοντας λοιπόν υπόψη του αυτά και όλα τα άλλα που διαπράττονταν στις προμήθειες, ο κ. Στάθης αποπειράθηκε με το νομοσχέδιο να αλλάξει, όπως νόμιζε, τη φορά των πραγμάτων. Συνάντησε, όμως, την έντονη αντίδραση των επιτελείων, που έχοντας εξασφαλίσει την υποστήριξη του κ. Χαραλαμπίδου επέτυχαν να ματαιώσουν τις προσπάθειές του.

Η σύσκεψη στο Μαξίμου

Πριν από εννέα μήνες, έγινε στο Μαξίμου μια σύσκεψη με θέμα το επίμαχο νομοσχέδιο για τις προμήθειες των Ενόπλων Δυνάμεων, στην οποία συμμετείχαν

Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ κ. Θ. ΣΤΑΘΗ:

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ
ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ (Θ. ΣΤΑΘΗΣ)
Χολαργός 15 Σεπ. 1987

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Για τον κ. Πρωθυπουργό

ΘΕΜΑ: Συνοπτικές Απόψεις για το Σχέδιο Νόμου «Αναδιοργάνωση και Αναδιάρθρωση του Τομέα Αμυντικών Προμηθειών - Εξοπλισμών - Έρευνας και Αμυντικής Βιομηχανίας».

1. Μετά από την προφορική ενημέρωση που σας έκανα την 8/9/87 και σύμφωνα με τις οδηγίες που μου δώσατε, σας επανυποβάλλω το Σχέδιο Νόμου του θέματος μαζί με συνοπτικές απόψεις που αφορούν την παρούσα κατάσταση (στην οποία εκτίθενται πολύ συνοπτικά οι λόγοι που κατά τη γνώμη μας επιβάλλουν την αλλαγή του υφιστάμενου καθεστώτος), τις θέσεις του ΥΕΘΑ (όπως αυτές εκφράζονται στα επίσημα κείμενά του), τις προσπάθειες που έγιναν για αλλαγή και τέλος άλλες επισημάνσεις. Στο σημείωμα αυτό δεν προβαίνω σε ανάπτυξη των κυρίων σημείων και σε κριτική του περιεχομένου του Σχεδίου Νόμου, γιατί αυτή νομίζω ότι καλύπτεται με το συνοποβαλλόμενο τεύχος, στο κεφάλαιο «Εισηγητική Έκθεση».

Συμπληρωματικά σας αναφέρω ότι το συνημμένο νομοσχέδιο είχε υποβληθεί, επίσης στον κ. Αντιπρόεδρο και ΥΕΘΑ καθώς και σε όλους τους Αρχηγούς των Επιτελείων:

Παρούσα Κατάσταση

2. Κάθε ένας από τους τρεις Αρχηγούς Επιτελείων έχει πλήρη ευθύνη έναντι του ΥΕΘΑ για την προς πόλεμο προπαρασκευή του Κλάδου του. Οι τρεις Κλάδοι έχουν διαμορφώσει ανάλογα τα Επιτελεία και τις Υπηρεσίες τους και στο χώρο των προμηθειών κάθε Επιτελείο καλύπτει όλο το φάσμα από τη γένεση της ανάγκης (καθορισμός επιχειρησιακής απαίτησης), τη διατύπωση προδιαγραφών, τη διακήρυξη, την επιλογή, τις διαπραγματεύσεις, την πραγματοποίηση της προμήθειας, τις παραλαβές, τη χρήση των εξοπλισμών ή υπηρεσιών, τον παροπλισμό τους. Προμήθειες δεκάδων ή ακόμη και εκατοντάδων δισεκατομμυρίων δραχμών πραγματοποιούνται μέσα από αυτό το στεγανό μηχανισμό, χωρίς διάλογο, χωρίς διαφάνεια, με πελώρια ερωτηματικά κάθε φορά για τη σκοπιμότητα της προμήθειας, για τις εναλλακτικές λύσεις (επιχειρησιακές ή τεχνικοοικονομικές) που ενδεχόμενα δεν εξετάστηκαν, για τους μονόδρομους / μονοπώλια, για την ανυπαρξία χειροπιαστού προγραμματισμού, για τη σύνθλιψη κάθε προσπάθειας ελληνοποίησης.

Η πολιτική Ηγεσία, παρ' όλο ότι έχει την ουσιαστική ευθύνη απέναντι στον ελληνικό λαό, αποστερημένη από στοιχειώδες δικό της πολιτικό Επιτελείο, μοιραία πυροσβεστικό ρόλο μόνο μπορεί να παίξει, ρόλος, που ακόμη κι αυτός, την φέρει σε απ' ευθείας σύγκρουση με τα Επιτελεία, εάν τυχόν υπάρχουν ουσιαστικές διαφορετικές εκτιμήσεις και απόψεις στα θέματα.

4. Από τη μέχρι σήμερα εμπειρία στο ΥΕΘΑ και ειδικότερα στο χώρο του τρίπτυχου Έρευνα - Αμυντική Βιομηχανία - Προμήθειες, επισημαίνουμε επιγραμματικά τα εξής:

α. Σήμερα, το κύριο βάρος των ενεργειών των Επιτελείων και ιδιαίτερα της Ηγεσίας τους, πέφτει στους διαγωνισμούς - διαπραγματεύσεις - αναθέσεις - παράπονα προμηθευτών - καταγγελίες κλπ. και λιγότερο σε σχέδια - επιχειρήσεις - εκπαίδευση

και προς πόλεμο προπαρασκευή. Αξιωματικοί ασχολούνται με προμήθειες εξοπλισμών - σε τομείς που θα έπρεπε να υπάρχει προσωπικό καριέρας. Μεσοβέζικα σχήματα, πενιχρά αποτελέσματα.

β. Υπάρχει έλλειψη σωστής οργανωτικής δομής, ουσιαστικής εμπειρίας, εξειδίκευσης σε όλους τους τομείς. Ο σημερινός πόλεμος και τα σημερινά οπλικά μέσα χρειάζονται άκρως εξειδικευμένα στελέχη.

γ. Παρατηρείται έλλειψη μακροχρόνιου προγραμματισμού και αδυναμία εξασφάλισης ελληνικών λύσεων στο μέτρο του εφικτού. Οι αγορές γίνονται συνήθως βεβιασμένα και κάτω από συνθήκες επείγοντος. δ. Εξαρτώμεθα από κέντρα του εξωτερικού, ακόμη και για τη χρησιμοποίηση των πολυδάπανων μέσων.

ε. Γίνονται αναποτελεσματικές αγορές ή επιλογές και υποβάλλονται λανθασμένες εισηγήσεις (π.χ. F-4C/D).

στ. Είναι χρονοβόρες οι διαδικασίες προμηθειών και παρατηρούνται παλινδρομήσεις.

ζ. Υπάρχει κατακερματισμός και αλληλεπικάλυψη υπηρεσιών προμηθειών. Κάθε Κλάδος διατηρεί πλήρεις και αυτοδύναμες δίκές του υπηρεσίες, δική του υποστήριξη υλικών ακόμη και για μέσα που είναι ίδια σε όλους τους Κλάδους (π.χ. ελικόπτερα, οχήματα κ.λπ.), ξεχωριστές αποθήκες, διπλά τριπλά αποθέματα κ.ά. Σπατάλη ανθρώπινου δυναμικού και πόρων. Ήδη έχω αρχίσει μια διερεύνηση στο θέμα αποθεμάτων και ελληνοποίησης ανταλλακτικών για να προτείνω λύσεις που εξαλείφουν την υπάρχουσα κατάσταση.

η. Δεν γίνεται έρευνα αγοράς και δεν παρακολουθούνται συνεχώς οι εξελίξεις στους εξοπλισμούς. Αντίθετα ρυμουλκούμεθα από τις προτάσεις των ξένων προμηθευτών, κυρίως από «παραδοσιακές» αγορές (ΗΠΑ, Γαλλία, Γερμανία) και πολύ λίγο προσέχουμε τι κάνουν άλλες χώρες, μικρές μεν αλλά με σπουδαίες και σύγχρονες ΕΔ (Βέλγιο, Ολλανδία, Σουηδία, Νορβηγία).

οι κ.κ. Α. Παπανδρέου, Γ. Χαραλαμπί-
πουλος και Θ. Στάθης και ο αρχηγός
ΓΕΕΘΑ πτέραρχος Ν. Κουρής. Κατά τη
διάρκεια της σύσκεψης ο κ. Στάθης πα-
ρουσίασε το δικό του νομοσχέδιο και ο κ.
Κουρής ένα άλλο —που είχε ετοιμάσει το
ΓΕΕΘΑ— και ήταν εντελώς αντίθετο. Το
ΓΕΕΘΑ ήθελε η νέα υπηρεσία που θα ανα-
λάμβανε τις προμήθειες να έχει μόνο συν-
τονιστικό χαρακτήρα και καμιά ουσια-
στική αρμοδιότητα, ενώ οι προμήθειες θα
παρέμεναν στα χέρια των επιτελείων.

Όπως ήταν φυσικό η σύσκεψη δεν κα-
τέληξε πουθενά, ο πρωθυπουργός αποχώ-
ρησε και, κατά την πάγια τακτική του,
είπε στους άλλους «να τα βρουν». Πέρα-
σαν λίγους μήνες, οι προμήθειες συνέχισαν
να γίνονται με τον ίδιο τρόπο και ο κ.
Στάθης διαπίστωνε, όπως ο ίδιος γράφει
στην έκθεσή του, ότι «προμήθειες δεκά-
δων εκατομμυρίων δραχμών προωθούνται
με το παλιό σχήμα, ενώ ο καθ' ύλην αρμό-

*διος υφυπουργός είναι ουσιαστικά αδύνα-
μος θεατής των εξελίξεων και κινδυνεύει
να θεωρηθεί ακόμα και παράνομος για τις
οποιοσδήποτε πυροσβεστικές ενέργειες
κάνει στα θέματα των εξοπλιστικών επι-
λογών των κλάδων». Έβλεπε, δηλαδή,
«το Γιάννη να κερνάει και το Γιάννη να
πίνει».*

Τα επιτελεία, όμως, φαίνεται ότι δεν ή-
θελαν τον κ. Στάθη ούτε απλό θεατή των
εξελίξεων. Έτσι, κάποια μέρα του καλο-
καιριού, ο πρωθυπουργός κάλεσε τον υ-
φυπουργό του και του επέστησε την προ-
σοχή στις δραστηριότητες των συμβού-
λων του. «Με πληροφόρησαν ότι ο σύμ-
βουλός σου, καθηγητής Κλεάνθης Νικο-
λαΐδης, έχει σχέσεις με μια από τις εται-
ρείες που ενδιαφέρονται για το σύστημα
διοίκησης και ελέγχου πολέμου (ΣΔΕΠ)»,
είπε ο κ. Παπανδρέου στον κ. Στάθη.

Σύμφωνα με απολύτως εξακριβωμένες
πληροφορίες του «ΑΝΤΙ» ο πρώην υφυ-

πουργός Άμυνας αντέδρασε στις παρα-
τηρήσεις του πρωθυπουργού του, κάλυψε
πλήρως τον σύμβουλό του και, όταν επέ-
στρεψε στο υπουργείο Άμυνας, ενημέρω-
σε τους συμβούλους του για όσα διαμεί-
φθηκαν στο Καστρί.

Δεν γνωρίζουμε τον κ. Νικολαΐδη και
παρά τις προσπάθειές μας δεν κατορθώ-
σαμε να τον συναντήσουμε. Όμως το η-
θικό και πολιτικό πρόβλημα που διη-
μιουργείται είναι μεγάλο: Έθεσε όντως
«θέμα Νικολαΐδη» στον υφυπουργό του ο
κ. Παπανδρέου; Και αν ναι, τι έγινε στη
συνέχεια; Ερευνήθηκαν οι καταγγελίες
που στάλθηκαν στον κ. Παπανδρέου ή
και η υπόθεση αυτή «θάφτηκε», πιο επι-
τυχημένα είναι αλήθεια από την άλλη του
κ. Λούβαρη; Όποια κι αν είναι η απάντη-
ση ένα είναι το γεγονός: Ο πόλεμος των
εμπόρων όπλων έχει φτάσει επί ΠΑΣΟΚ
στο ζενίθ του και οι αντίπαλοι καταφεύ-
γουν σε όλα τα μέσα.

Προσπάθειες που έγιναν

6. (...) Η σημερινή οργάνωση και οι διαδικα-
σίες που ισχύουν, δεν μπορούν να ανταπο-
κριθούν απόλυτα ικανοποιητικά στο αίτημα
για μεγιστοποίηση της αμυντικής μας ικα-
νότητας, μέσα στο ύψος των διαθέσιμων
πιστώσεων και τη μείωση της συναλλαγμα-
τικής εκροής. **Επιβάλλεται η μελέτη του ό-
λου κύκλου «Αμυντικές Ανάγκες - Σχεδια-
ση - Προγραμματισμός - Έρευνα και Ανά-
πτυξη - Αμυντική Βιομηχανία - Σύστημα
Προμηθειών των Ε.Δ.»,** ώστε να ευρεθεί το
καταλληλότερο οργανωτικό σχήμα. Το έρ-
γο αυτό θα αναληφθεί από το ΓΕΕΘΑ, σε
συντονισμό με τα Γενικά Επιτελεία των
Κλάδων και την ΥΠΟΒΙ.

7. Το ΓΕΕΘΑ συνέταξε και υπέβαλε μελέτη
«Περί οργάνωσης Υπηρεσίας Αμυντικής
Βιομηχανίας, Έρευνας και Προμηθειών
των Ενόπλων Δυνάμεων (ΥΑΒΕΠ)», ενώ πα-
ράλληλα ξεχωριστή μελέτη εξεπόνησε και
υπέβαλε η ΥΠΟΒΙ. Κι αυτό γιατί είχαν δια-
φορετικές απόψεις ως προς το είδος, τη
μορφή, τις αρμοδιότητες κ.λπ. που θα έ-
πρεπε να έχει η Υπηρεσία αυτή. Το ΓΕΕΘΑ
ήθελε τη νέα υπηρεσία να είναι μια βελτιω-
μένη ΥΠΟΒΙ, με συντονιστικές μόνο και χω-
ρίς ουσιαστικές αρμοδιότητες στο χώρο
των προμηθειών των Ε.Δ, όπου διατηρούσε
το ισχύον καθεστώς (δηλ. προμήθειες απ'
ευθείας από τους Κλάδους των Ε.Δ.). Το
ΓΕΕΘΑ ερχόταν επίσης σε **πλήρη αντίθεση**
με τις δικές του επισημάνσεις και προτά-
σεις.

8. Τόσο η μελέτη του ΓΕΕΘΑ όσο και η ανά-
λογη της ΥΠΟΒΙ εξετάστηκαν από μας σε
βάθος, πριν επιχειρήσουμε να διαμορφώ-
σουμε τις δικές μας προτάσεις. Οι πιο χα-
ρακτηριστικές μας διαφορές με βάση το
σχέδιο νόμου που προτείνουμε είναι: επι-
γραμματικά οι ακόλουθες:

β. Οι Κλάδοι των Ε.Δ. **παύουν σταδιακά** να
έχουν αρμοδιότητες σε θέματα υλοποίη-
σης προμηθειών.

γ. Οι επικεφαλής των νέων υπηρεσιών και
του Κέντρου Ερευνών δεν **φορούν στολή,**

δεν **εξαρτώνται** από τους στρατιωτικούς
και τους Αρχηγούς των Επιτελείων.

στ. Η δική μας πρόταση στο χώρο που κα-
λύπτει, δεν επιδιώκει να **κάνει επιφανεια-
κές και επουσιώδεις αλλαγές** αλλά **βαθεία
τομή,** ώστε να (...) εξασφαλίζουμε πιο απο-
τελεσματικές αλλά και πιο οικονομικές ελ-
ληνικές λύσεις στο αμυντικό μας πρόβλη-
μα.

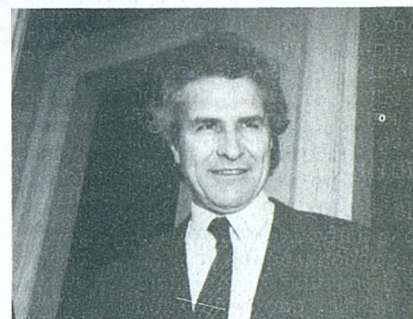
9. Εξ αιτίας αυτών των διαφορετικών τοπο-
θετήσεων δεν καταφέραμε ακόμη να δώ-
σουμε τις αναγκαίες λύσεις και να προχω-
ρήσουμε. **Εν τω μεταξύ οι προμήθειες δε-
κάδων δισεκατομμυρίων δραχμών προω-
θούνται με το παλιό σχήμα, ενώ ο αρμό-
διος καθ' ύλην Υφυπουργός είναι ουσιαστι-
κά αδύναμος θεατής των εξελίξεων, που
κινδυνεύει να θεωρηθεί ακόμη και παράνο-
μος για τις οποιοσδήποτε πυροσβεστικές
ενέργειες που κάνει στα θέματα εξοπλιστι-
κών επιλογών των Κλάδων.**

Άλλες επισημάνσεις

11. Η πρόωψη και ψηφισή του νομοσχε-
δίου θα έχει **πολιτικό όφελος και όχι κό-
στος.** Αντίθετα η καθυστέρησή του προκα-
λεί κόστος πολιτικό (δημοσιεύματα στον
τύπο, σχόλια αντιπολίτευσης) αλλά και οι-
κονομικό. Ο κόσμος λέγει ότι στο ΥΕΘΑ α-
κούει μόνο καλά λόγια αλλά δεν βλέπει έρ-
γα. Έτσι υπονομεύεται το κύρος της πολι-
τικής ηγεσίας. Το νομοσχέδιο **πρέπει να
ψηφισθεί μέσα στα 1987,** ώστε να αναλα-
βουμε και ολοκληρώσουμε τα μεταβατικά
σχήματα που απαιτούνται για το νέο σχήμα
μέσα στα επόμενα δυο χρόνια.

13. Με το σχήμα που προτείνουμε:

α. Το **Υπουργείο Εθνικής Άμυνας γίνεται
επιτέλους Υπουργείο** στα θέματα που κα-
λύπτει το νομοσχέδιο. Τώρα εξαρτάται α-
ποκλειστικά από τα Στρατιωτικά Επιτελεία
και η πολιτική μας στα θέματα αυτά δεν εί-
ναι δυνατόν να περάσει και εφαρμοσθεί. Η
Κυβέρνηση θα έχει επίσης τη δυνατότητα·

μέσω των νέων νομοθετημένων φορέων,
να δέχεται απόψεις σε εξοπλιστικά προ-
γράμματα και εναλλακτικές λύσεις.

15. Με το κρίση σχέδιο Νόμου:

α. **Περιορίζεται η εξάρτηση από ξένα κέν-
τρα,** ιδιαίτερα σε ευαίσθητους χώρους (ό-
πως π.χ. το λογισμικό —SOFTWARE— βα-
σικών οπλικών μας συστημάτων).

β. **Εξασφαλίζεται η σταδιακή αλλά σταθε-
ρή ελληνοποίηση,** ενώ αυτό τώρα είναι ου-
σιαστικά αδύνατο.

γ. **Εξασφαλίζεται μεταφορά τεχνολογίας**
από ειδικούς και όχι από τους στρατιωτι-
κούς οι οποίοι συνήθως, έχοντας άλλες φι-
λοδοξίες και επιδιώξεις —καριέρας στο
στράτευμα— δεν έχουν τα ανάλογα κίνη-
τρα και ενδιαφέρον.

δ. **Αποδεσμεύεται σημαντικός αριθμός**
προσωπικού από τα Επιτελεία και δίδεται
σε αυτά η ευκαιρία να ασχοληθούν με κα-
θαρά στρατιωτικά καθήκοντα.

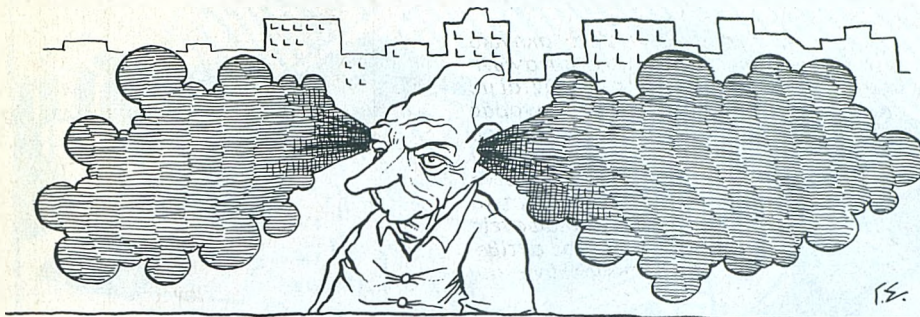
ε. **Επιβάλλεται υποχρεωτικά η κοστολόγη-
ση προϊόντων και υπηρεσιών των αμυντι-
κών βιομηχανιών, εφόσον υλοποιούν προ-
μήθειες για τις Ε.Δ.**

16. Εκτιμούμε ότι, από τη λειτουργία των
νέων Υπηρεσιών, τα οικονομικά οφέλη
—πέρα από τα αντισταθμικά, ποιοτικά,
τεχνολογικά— θα είναι σημαντικά. Η εκτί-
μησή μας αυτή στηρίζεται στη μέχρι σήμε-
ρα εμπειρία μας από το χώρο του ΥΕΘΑ, ό-
που μια μικρή ομάδα συμβούλων έχει πολ-
λά επιτύχει.

Θεόδωρος Στάθης
Υφυπουργός

Το ΝΕΦΟΣ φέρνει και άλλες ρυπάνσεις

του Ρεπόρτερ

Ενώ οι πρώτες αντιδράσεις στα «οικολογικά» μέτρα της κυβέρνησης εκδηλώθηκαν ήδη από κόμματα και άλλους φορείς (με πρώτους - πρώτους τους ταξιτζήδες) και ενώ οι διαδηλώσεις πλέον θα μπορούν να γίνονται μόνο ξημερώματα και άγρια μεσάνυχτα, εκείνο που γι' άλλη μια φορά επικρατεί σε ευρύτατα τμήματα της κοινής γνώμης είναι η γενική δυσπιστία για τα πριν και τα μετά των αποφασισθέντων· για το «αιφνίδιο» των σκληρών αποφάσεων ή για το προσφιλές στους κυβερνώντες, «μ' ένα σμπάρο -πολλά τρυγόνια»...

ΤΑ ΜΕΤΡΑ που αποφασίστηκαν για το νέφος στις δυο συσκέψεις - μαμούθ των «συναρμόδιων υπουργών» και εγκρίθηκαν από τον κ. Παπανδρέου, χαρακτηρίστηκαν έως και ιστορικά. Αν όμως οι έννοιες έχουν ακόμα κάτι από την ουσιαστική τους σημασία και ακρίβεια, δύσκολα θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι με τα μέτρα αυτά «γράφεται ιστορία», όταν η κατάσταση έχει πια αγγίξει τα όρια του τέλους της ανθρώπινης ζωής.

ΟΠΩΣΔΗΠΟΤΕ, από μια ποσοτική άποψη, δεν μπορεί να αρνηθεί κανείς την αλλαγή που μπορεί να έρθει στη ζωή της πόλης με τις πρόσφατες αποφάσεις, τη διαφορετική κατάσταση που δημιουργείται σε σύγκριση με τα μέχρι τώρα δεδομένα, όπου ο κανόνας που πρυτάνευε ήταν η αποφυγή λήψης μέτρων —πλην των «αστραπιαίων» και κωμικών. Με τα μέτρα που υιοθέτησε η κυβέρνηση —και εάν τελικώς εφαρμοσθούν όπως εξαγγέλλθηκαν...— είναι σίγουρο επίσης πως θα υπαρξουν και κάποιες συγκρούσεις με πάσης φύσεως θιγόμενους· και αυτό συνιστά κάποιαν, έστω και οριακή, ανάληψη πολιτικού κόστους που τόσο μοιάζει να φοβάται ο υπερυπουργός - Αντιπροεδρος, με τα όσα δήλωσε μετά το τέλος της πρώτης σύσκεψης.

ΟΜΩΣ, τα ίδια αυτά μέτρα, αν εξετασθούν υπό το πρίσμα μιας προγραμματισμένης κυβερνητικής δράσης, δεν αντεχόν σε πολλή κριτική. Είναι γνωστό, π.χ., ότι τα φίλτρα στις βιομηχανίες και στα πετρελαιοκίνητα οχήματα, η απαγόρευση της κυκλοφορίας των Ι.Χ. στο «ιστορικό κέντρο» της πόλης, η βελτίωση της ποιότητας των καυσίμων, είχαν εγκριθεί από το ΚΥΣΥΜ ήδη από το 1984, και η υλοποίησή τους είχε ανατεθεί στα

καθ' ύλην αρμόδια υπουργεία. Μετά από τρία χρόνια πλήρους αδράνειας (σε άλλη γλώσσα: διάλυσης), έρχεται ο κ. Κουτσόγιωργας και μιλάει για «επιτάχυνση εφαρμογής των μέτρων που είχαν αποφασιστεί» —δεν είπε δηλαδή το πότε είχαν αποφασιστεί και, κυρίως, παραπληροφορεί αφήνοντας να εννοηθεί ότι εφαρμόζονταν αυτά τα μέτρα, αλλά όχι με «ταχύ» ρυθμό!

ΥΣΤΕΡΑ, υπάρχουν στις πρόσφατες αποφάσεις γνωστές αντιφάσεις και ανακολουθίες, απότοκα και τα δυο της έλλειψης προγραμματισμού και μακροπρόθεσμης σύλληψης των προβλημάτων: η κυβέρνηση τείνει τώρα στην κατάργηση των πετρελαιοκινήτων ταξί —δίνοντας φυσικά τα απαραίτητα κίνητρα...— όταν λίγα χρόνια πριν ήταν η ίδια που θεωρούσε περίπου ως κατόρθωμα το να «βοηθησει» πάλι τη συμπαθή τάξη των ταξιτζήδων να κερδίζουν περισσότερα, αλλάζοντας τη βενζίνη με το πετρέλαιο.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ, τα πρόσφατα μέτρα δεν απαλλάσσονται των γνωστών κυβερνητικών συμπτωμάτων της εμβλασματικότητας και της αποσπασματικής αντιμετώπισης των προβλημάτων: χωρίς ίχνος ιεράρχησης και αυτόνομης μελέτης των προτεινόμενων λύσεων, η κυβέρνηση —κατά το εξ' ονυχος τον λέοντα— βρισκει την ευκαιρία να «πλασάρει» το συνεχές ωράριο, μια απόφαση δηλαδή που επί σειρά ετών —όταν ακριβώς αντιμετώπιζοταν ως αυτόνομο ζήτημα με την ξεχωριστή του δυναμική— συνθλιβόταν στις συμπληγάδες των αντιτιθέμενων ομάδων συμφερόντων, με τους εκαστοτε αρμόδιους υπουργούς χωρίς ίχνος παρέμβασης και αντίληψης περί συναίνεσης. Δεν είναι ανάγκη φυσικά να τονιστεί η ελ-

...Τα υπόλοιπα μέτρα για το νέφος. σελ. 12-14

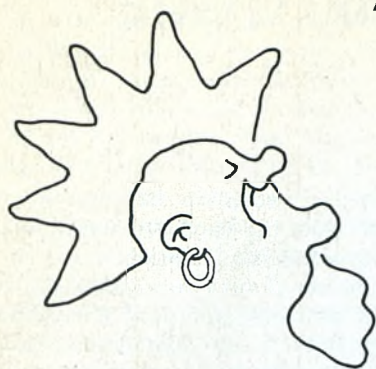
Η πρώτη σελίδα της «Πρώτης», της Τετάρτης 16/12.

λειψη αυτοτελούς επεξεργασίας του σημαντικότερου αυτού κοινωνικού μέτρου, το οποίο, επιπρόσθετα μπορεί να πλασάρεται μεν ως «οικολογικό» (!), όταν όμως εφαρμοσθεί σε άλλες πόλεις και κοινοπόλεις που δεν γνωρίζουν το οικολογικό πρόβλημα της πρωτεύουσας, θα κάνει τους κατοίκους τους να ...αλλοιθωρίζουν μπροστά στις (αθηναϊκές) αιτιολογίες του· κατά τα άλλα, γι' άλλη μια φορά «Ελλάδα δεν είναι μόνον η Αθήνα».

ΤΕΛΟΣ, μπορεί κανείς να αναρωτηθεί: όταν το οικολογικό πρόβλημα στην Ελλάδα έχει αποκτήσει πλέον τέτοιες εκρηκτικές διαστάσεις ώστε να αποτελεί έναν από τους νέους και προνομιακούς χώρους διαμόρφωσης κοινωνικής συνειδησης· όταν το ίδιο αυτό πρόβλημα έχει θέσει σε ριζική αμφισβήτηση το ίδιο το πρότυπο της συνολικής κοινωνικής αναπαραγωγής· όταν, την ίδια στιγμή, ο προγραμματικός λόγος των πολιτικών σχηματισμών και πάσης φύσεως κοινωνικών ενώσεων δεν μπορεί να συστοιχηθεί προς την αύξουσα κοινωνική συνειδητοποίηση του προβλήματος, κατά τρόπο που να παράξει την αιτούμενη πολιτική πρακτική· και όταν αυτό το πολιτικό κενό καλύπτεται από τους μαθητευόμενους μάγους του κράτους, τότε,

— τι μπορεί να αποφέρει μια δεσμη μέτρων, όπως η πρόσφατη, που χωρίς να εντάσσεται σε αυθεντική οικολογική αντίληψη και μακροπρόθεσμο προγραμματισμό, επιχειρεί εκ του πλαγίου εμβλασματικές λύσεις σε άλλα μειζονα ζητήματα, κινδυνεύοντας κι αυτά να τα «αναβυθμίσει» όπως τα γνωστά όρια κινδύνου του νεφους, κινδυνεύοντας να δημιουργήσει και άλλες εξίσου σοβαρές ρυπάνσεις;

Ανασυγκρότηση ή διατεταγμένες διμοιρίες;

του Βαγγέλη Γιαχνή

«... ο Ι κορμπάτσωφ υλοποιεί την «περεστρόικα» της οποίας πνευματικός πατέρας είναι ο Ανδρέας». Γιάννης Καψής, «Ελευθεροτυπία» 11.12.87.

Δεν είναι γνωστό αν και σ' άλλες χώρες διεκδικούν με τόση μανία την πατρότητα της «περεστρόικα», όπως σε αυτή τη χώρα —που τίποτα πλέον δεν είναι απίθανο. Βέβαια, κατά το κοινώς λεγόμενο, «δημοκρατία έχουμε, ο καθένας μπορεί να λέει ό,τι θέλει...», αλλά να, που μας προέκυψε κι εδώ «ανασυγκρότηση». Τι είδους ανασυγκρότηση όμως; Γιατί κατά τον κ. Παπανδρέου, όπως υπάρχουν πολλές «απλές» υπάρχουν μάλλον και πολλές «ανασυγκροτήσεις». Κατά την εκδοχή του ΠΑΣΟΚ λοιπόν ανασυγκρότηση σημαίνει πολυσυλλεκτική οργανωτική συνάθροιση με διαχεόμενους πολιτικούς στόχους. Αυτό τουλάχιστον έχουν αντιληφθεί εκείνοι που με καλή πρόθεση δέχθηκαν να συνομιλήσουν με τους υπεύθυνους του ΠΑΣΟΚ για την ανασυγκρότηση. Συγκεκριμένα, στην ερώτηση αρκετών συνομιλητών αν υπάρχει κάποια καινούργια πολιτική πρόταση η απάντηση που δίνεται είναι η ακόλουθη: «Όχι, αλλά αυτή μπορεί να προκύψει αν προσαρμόσουμε όλοι από μέσα».

Όπερ εστί μεθερμηνευόμενον, «μπίτε στο μαντρί —κατά τη βουκολική ορολογία του κ. Αβέρωφ— και μετά θα δούμε ποια πολιτική θ' ακολουθήσουμε». Η παντελής έλλειψη πολιτικής δεν δημιουργεί απλώς κλίμα δυσπιστίας ενός συνομιλητή, αλλά καλλιεργεί και την έντονη καχυποψία ότι το ζητούμενο αυτής της προσπάθειας δεν είναι η πολιτική συμμετοχή για την αναγέννηση και ανασυγκρότηση ενός κινήματος που θ' αναστηλώσει τις ελπίδες για κάποιες επιτυχίες —έστω— αλλαγές, αλλά η επάνδρωση των διατεταγμένων διμοιριών που θα επισείουν τα πλαστικά σημαία χρωματίζοντας το προεκλογικό show.

Τούτο, εξάλλου, επιβεβαιώνεται και από τις θορυβώδεις παρεμβάσεις του κ. Κουτσόγιωργα προς το Ε.Γ. που διαμηνύει «να εγκαταλείψουν τις κουλτουριάρικες αερολογίες και ν' ανασκουμπωθούν για να συσπειρώσουν τον αντιδεξιό λαοεταξικό». Ενώ η «ήρεμη» άποψη του κ.

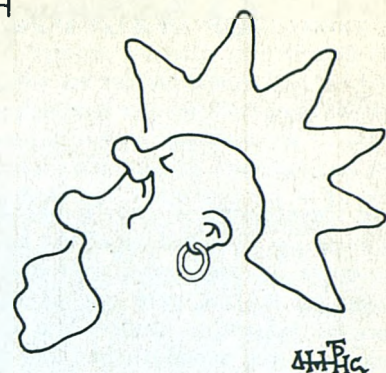
Γ. Παπανδρέου —χωρίς να διαφοροποιείται και πολύ απ' αυτή του κ. Κουτσόγιωργα— διατείνεται ότι προϋπόθεση για την αναζωογόνηση του κινήματος εν όψει των εκλογών είναι η οργανωτική συνύπαρξη των διαφορετικών τάσεων. Μ' αυτή την τελευταία άποψη συντάσσεται ένα μέρος του Ε.Γ. που αναγνωρίζει ότι «ούτως ή άλλως στο ΠΑΣΟΚ πάντοτε υπήρχαν διαφορετικές τάσεις, αλλά και πάντοτε ενυπήρχε ο κίνδυνος του πολυκερματισμού σε αυτοκαθοριζόμενες και αυτονομημένες ομαδούλες».

Ωστόσο, τα ίδια στελέχη εκτιμούν ότι η θεσμοθετημένη αποδοχή και λειτουργία των διαφορετικών τάσεων είναι ένα ζήτημα που πρέπει να τεθεί στην ημερήσια διάταξη των συζητήσεων, στα πλαίσια της ανασυγκρότησης, αλλά ουσιαστικά θα κριθεί στη «μεταανδρείκη εποχή». Προς το παρόν, μπορούν να συνυπάρχουν άτυπα και με τη μεγαλόθυμη ανοχή του Προέδρου.

Πάντως κοινός παρονομαστής, τόσο της άποψης του κ. Κουτσόγιωργα, όσο και αυτής του κ. Παπανδρέου, είναι η αγωνία για την αναστήλωση ενός στοιχειώδους εκλογικού μηχανισμού. Αυτό αποδεικνύεται από την ανυπαρξία της πολιτικής και από τη μία και από την άλλη πρόταση.

Έτσι το πρόβλημα επανέρχεται στην αρχική του μορφή, απαρμένοντα άλλο του αφού υπάρχει αποδεδειγμένα κρίση πολιτικής ταυτότητας. Οι δειλές αναζητήσεις λύσεων στα ιδεολογικά και πολιτικά αποθέματα της ευρωπαϊκής σοσιαλδημοκρατίας (όπως αυτή του πρώην φανατικού «τρίτοκοσμικού» κ. Παπούλια) προκαλούν μεγαλύτερες συγχύσεις. Ο τρόπος που επιχειρείται η προσέγγιση της σοσιαλδημοκρατίας είναι σχεδόν ο ίδιος μ' εκείνον που προσέγγισε ο Α. Παπανδρέου τον «μαρξισμό - λενινισμό» συντάσσοντας τη «διακήρυξη της 3ης του Σεπτεμβρίου». Η έντεχνη συρραφή υποκλέπτοντας ιδεολογικές και πολιτικές θέσεις δεν είναι δυνατό να υποκαταστήσει έναν αιώνα σκληρής πάλης, δημιουργίας, προβληματισμού και πολιτικής παρούσιας.

«Κομματικοί» και ορισμένοι «αριστε-

4184

ροι» διαγραμμαμένοι του ΠΑΣΟΚ, πολλές φορές εκφράζουν τη βαθύτατη υποτίμηση τους, όταν αναφέρονται στη σοσιαλδημοκρατία, υποδεικνύοντας τους δήθεν εγχώριους εκπροσώπους της μεταξύ των στελεχών της κεντρογενούς τάσης. Πρόκειται ασφαλώς για εσκεμμένη παραποίηση της πραγματικότητας που φτάνει μέχρι και τη διαστροφή. Όση σχέση έχει ο φάντης με το ρετσινόλαδο, άλλη τόσο σχέση έχει ο κ. Κουτσόγιωργας, ο κ. Λιβάνης, με την ευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία.

Το πρόβλημα της σοσιαλδημοκρατίας είναι πολύ σύνθετο και δεν είναι δυνατόν να εξαντλείται με ορισμένα ιδεολογικά και πολιτικά «πασαλείμματα».

Και δεν είναι απαραίτητο να είναι κάποιος ταυτισμένος με τη σοσιαλδημοκρατική ιδεολογία και πολιτική για ν' αναγνωρίσει το σοβαρό ρόλο της σοσιαλδημοκρατίας στο ευρωπαϊκό «γίγνεσθαι» είτε ως εξουσία, κυρίως στη μεταπολεμική περίοδο, είτε ως κίνημα.

Αν αποτολμηθεί η αναβάπτιση του ΠΑΣΟΚ στην κολυμβήθρα της σοσιαλδημοκρατίας, στην καλύτερη περίπτωση θα έχουμε μια επανάληψη του ίδιου ψευδεπίγραφου σκηνικού, με μια διαφορά. Κι αυτή είναι, η αντικατάσταση των επαναστατημένων και ενθουσιωδών αφισκοκολλητών της δεκαετίας του '70 με τους υπαλλήλους των διαφημιστικών εταιρειών...

ΟΙ ΟΙΟΙΣ ΓΡΕΨΤΕΙ ΕΙΣΤΙΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ
ΤΩΝ ΣΥΝΔΕΣΜΩΝ ΜΑΣ ΘΑ ΠΑΙΡΝΕΙ
ΔΩΡΟ ΕΝΑ ΑΝΤΙ ΚΑΘΕ 15 ΜΕΡΕΣ

Για την πρωτοχρονιά,
προσφέρετε ένα δώρο που θα
κρατήσει ένα χρόνο: Μια
ετήσια συνδρομή στο ΑΝΤΙ.
Τηλεφωνήστε μας (72.32.713 ή
72.32.819) με εντολή να
στείλουμε στους φίλους σας
το ΑΝΤΙ για ένα χρόνο.

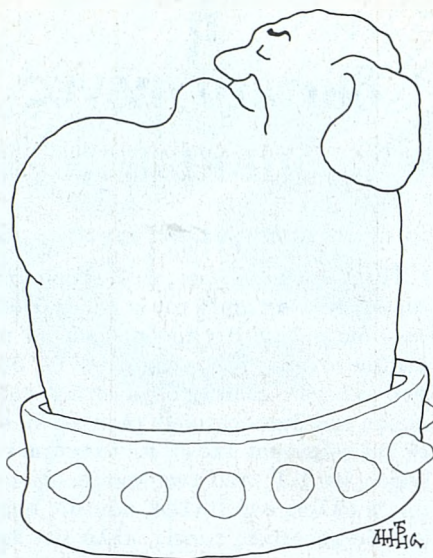
Ο Μένιος υπεράνω όλων... και του νέφους

του Π. Αχαιού

«Θα εξαντλήσουμε και την τετραετία και τη χώρα...». Είναι ένα ανέκδοτο, που κυκλοφορεί σε ορισμένους ηγετικούς κύκλους του ΠΑΣΟΚ, μετά την «εκλογολογία» του τελευταίου καιρού: Μια «εκλογολογία», που πυροδοτήθηκε από την ίδια την πρακτική της κυβέρνησης στις εκδηλώσεις των μνημοσύνων (Γοργοπόταμος, λιτανεία κάρας Αγίου Ανδρέα και λιγότερο στα Καλάβρυτα), από τις εξαγγελίες για παροχές (χωρίς όμως άμεση καταβολή, εκτός της ΑΤΑ), και από τις γνώριμες λαϊκίστικες πρακτικές στα κρατικά μέσα ενημέρωσης.

Είναι χαρακτηριστικό και αποκαλυπτικό ότι την περασμένη εβδομάδα ο πρωθυπουργός και πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ κ. Ανδρέας Παπανδρέου σε συνάντησή του με μέλη του Ε.Γ. παρατήρησε πως «πρέπει να σταματήσει από την πλευρά μας κάθε αναφορά στις εκλογές. Ακόμα και ότι θα γίνουν τον Ιούνιο του 1989». Κι αυτό γιατί, όπως πρόσθεσε ο κ. Παπανδρέου, κάθε αναφορά στελεχών του κόμματος και της κυβέρνησης στο θέμα αυτό πυροδοτεί την «εκλογολογία» και «αποσταθεροποιεί» την κυβέρνηση.

Έτσι όπως εξήγησε ο κ. Παπανδρέου στα λίγο πολύ έκπληκτα μέλη του Ε.Γ., δέχθηκε και ο ίδιος να διορθωθεί από τον κ. Μ. Κουτσόγιωργα η δήλωσή του στην Κοπεγχάγη ότι οι εκλογές θα γίνουν τον Ιούνιο του 1989 πλην απροόπτων εξελίξεων. Η «διόρθωση» του κ. Κουτσόγιωργα ήταν αριστούργημα πολιτικής πειστικότητας: «Μόνο όταν έλθει η συντέλεια του

κόσμου», είπε, «θα γίνουν προωρες εκλογές».

Εάν καταγράφονται ορισμένες γραφικές περιπτώσεις, όπως αυτή, αλλά και του κ. Κώστα Σκανδαλίδη («μόνο ξένα κέντρα θέλουν εκλογές νωρίτερα») θα είναι για να καταδείξει κανείς σε ποιο péλαγος αυτοσχεδιασμού και λαϊκισμού βαδίζει τον τελευταίο καιρό η κυβέρνηση. Το συμπέρασμα είναι ότι η σύγχυση και οι αντιφάσεις δημιουργούν ένα κλίμα «γεωνικής διάλυσης».

Αυτά όμως συνοδεύονται από την ανάληψη των πρωθυπουργικών εξουσιών από τον Μ. Κουτσόγιωργα —όλο και περισσότεροι μιλούν τώρα για «κυβέρνηση Κουτσόγιωργα»— ενώ ο ίδιος ο κ. Α. Παπανδρέου επιλέγει και πάλι το δρόμο του να «προεδρεύει απλώς». Επιπλέον συνοδεύονται και από την υποβάθμιση του νέου Εκτελεστικού Γραφείου και ιδιαίτερα της «τρίοικας» Κ. Λαλιώτη, Γ. Παπανδρέου και Αθ. Τσούρα που ενώ πιστεύει ότι έχει αποφασιστικές, οργανωτικές, αρμοδιότητες, πολιτικά δεν αποτελεί τίποτα περισσότερο από «ουρά της κυβερνητικής πολιτικής». Το μόνο μέλος του Ε.Γ. που συνεχίζει να θέτει θέμα υποταγής του Κινήματος στην κυβέρνηση είναι η κ. Βάσω Παπανδρέου. Όλοι οι άλλοι θεωρούν «στήριξη» της κυβερνητικής πολιτικής και όχι ανακοινώσεις «ουραγών», όπως πράγματι είναι, τις ανακοινώσεις του Ε.Γ. υπέρ των χειρισμών του υπουργού Δημόσιας Τάξης κ. Α. Δροσογιάννη, υπέρ του προεδρικού διατάγματος για την «ελεύθερη ραδιοφωνία» (που κονιορτοποίησε κάθε εντύπωση για τον «προωθημένο ρόλο» του κ. Γιώργου Παπανδρέου), κατά της πολιτικής του κ. Κώστα Σημίτη μετά την αποχώρησή του

από το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και κατά της «εισβολής των αυτόνομων» στο υπουργείο Παιδείας.

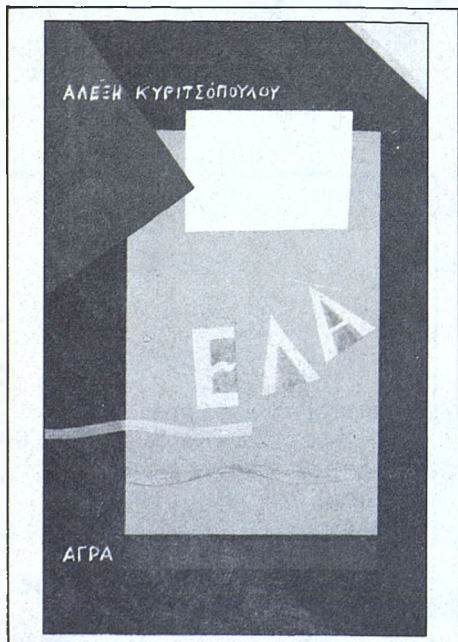
Μέσα σ' αυτό το κλίμα συμβιβασμών και απουσίας πολιτικής είναι φυσικό να προβάλλονται οι «προσωπικές πολιτικές και στρατηγικές», και να δημιουργούνται συγκρούσεις επίσης προσωπικού χαρακτήρα. Δυο τέτοιες συγκρούσεις έγιναν, τις τελευταίες ημέρες, στους κόλπους του Ε.Γ.:

Η πρώτη με τις αντιρρήσεις που εκφράστηκαν στην πρόταση πολιτικής συνεννόησης με τις άλλες δυνάμεις, που υποστηρίζουν οι κ.κ. Στ. Τζουμάκας, Κ. Λαλιώτης και άλλοι, για το θέμα της ΓΣΕΕ η οποία συνάντησε αντίδραση από υποστηρίζοντες ότι «πρέπει να βγει δικαιωμένος ο Ραυτόπουλος, γιατί αλλιώς μειώνουμε τα στελέχη μας». Το Ε.Γ. πάντως θα έχει συνεδρίαση την άλλη εβδομάδα με αυτό το θέμα.

Η δεύτερη με την απόρριψη της επιθυμίας του κ. Θ. Κατσάνεβα να αναλάβει υπεύθυνος στον οργανωτικό τομέα —μετά την «αποκαθλίωση» για προσωπικούς λόγους του κ. Κ. Σκανδαλίδη. Κανείς δεν συγκατατέθηκε στην «επιθυμία Κατσάνεβα» και προτιμήθηκε ο κ. Β. Μαλέσιος, περίπτωση «άχρωμου» και «χωρίς πολιτικές φιλοδοξίες» στελέχους, αλλά κομματικού που είναι «ουδέτερος».

Εάν στο ανώτατο κομματικό επίπεδο κυριαρχεί ο «πόλεμος των ισορροπιών» δεν είναι τυχαίο γιατί στέφεται από πλήρη αποτυχία η υπόθεση της «ανασυγκρότησης» σε μεσαίο επίπεδο. Η συγκρότηση των επιτροπών, που είχε ανακοινωθεί ότι θα ήταν έτοιμες την περασμένη άνοιξη καθυστερεί όλο και περισσότερο. Τώρα αναβάλλεται για την ερχόμενη άνοιξη.

Κανένα γνωστό στέλεχος εκτός από ορισμένους «επαγγελματίες συνδικαλιστές», από όσους έχουν αποχωρήσει ή διαγραφεί, δεν εξεδήλωσε την επιθυμία να ενταχθεί στις Επιτροπές αυτές, οι οποίες —κατά τις «δελεαστικές» προτάσεις του κ. Κ. Λαλιώτη γιατί το Ε.Γ. δεν ομοφωνεί— θα έχουν ρόλο στην όλη προσυνεδριακή διαδικασία. Μια διαδικασία που δεν προοιωνίζεται διαφορετική από εκείνη του πρώτου Συνεδρίου τον Μάιο του 1984. Δεν απομένει, όπως ήδη ομολογείται σε κατ' ιδίαν συζητήσεις, παρά η «ανασυγκρότηση» κάποιων απομακρυνθέντων από την ενεργό κομματική ζωή μελών και στελεχών, αλλά με ενεργό συμμετοχή (ή φιλοδοξία) στη νομή της κρατικής εξουσίας. Ήδη σε αρκετές δι-

μόσιες υπηρεσίες της επαρχίας έχουν αρχίσει πάλι οι πιέσεις για εγγραφές στις κομματικές οργανώσεις και συμμετοχή ορισμένων στα συμβούλια «αναγέννησης». Αφού σε πρώτη φάση το κόμμα ενσωματώθηκε στο κράτος, τώρα καλείται το κράτος να γίνει ο αιμοδότης της διαλυμένης κομματικής οργάνωσης της οποίας τα μισά περίπου κομματικά γραφεία σε ολόκληρη την Ελλάδα σχεδόν δεν λειτουργούν.

Ακριβώς επειδή η τελευταία «εκλογολογία» δεν λειτουργήσε συσπειρωτικά για μεγάλο αριθμό στελεχών και οπαδών του κινήματος, αποφασίστηκε από τον κ. Α. Παπανδρέου να μη γίνεται από κανένα και για κανένα λόγο συζήτηση για εκλογές, έστω και τον Ιούνιο του 1989. Τότε, θα αναρωτηθεί κανείς, προς τι οι εξαγγελίες, οι περιοδείες, οι υποσχέσεις και τα ροδοπέταλα;

Δεν ήταν τίποτα περισσότερο από χονδροειδείς συμπεριφορές για την «ανάκαμψη» του ΠΑΣΟΚ και της κυβέρνησης. Άλλωστε με εξαίρεση την ΑΤΑ, όλες οι άλλες εξαγγελίες (ενισχύσεις σε αγρότες, συντάξεις σε πολιτικούς πρόσφυγες, ύδρευση της Πάτρας από τον Αχελώο κλπ.) δεν απαιτούν άμεση καταβολή χρημάτων, δεν επιβαρύνουν τον δυσπραγή κρατικό προϋπολογισμό. Είναι εξαγγελίες μεν προεκλογικού χαρακτήρα, αλλά

όχι προεκλογικής σκοπιμότητας και ας έλεγε ο κ. Κουτσόγιωργας και άλλοι ενθουσιώδεις στην Πάτρα ότι «το κλίμα άλλαξε τελείως, μπορούμε και αύριο να πάμε σε εκλογές».

Αυτή η συμπεριφορά όμως, που ορισμένοι τη θέλουν να είναι αποτέλεσμα εντολών του ίδιου του πρωθυπουργού, οδήγησε στο δυσάρεστο συμπέρασμα ότι «δημιουργήθηκε προεκλογικό κλίμα ερήμην μας» και όπως είπε χαρακτηριστικά ο κ. Παπανδρέου: «Μας ξέφυγαν τα πράγματα». Το συμπέρασμα αυτό συνδυάστηκε επίσης και με διαπιστώσεις για χαμηλό βαθμό συνοχής και ετοιμότητας του κομματικού μηχανισμού —η «τρίοικα» διαβεβαιώνει ότι μόνο τον Οκτώβριο του 1988 «θα στρώσει» ο κομματικός μηχανισμός— αλλά και με έλλειψη ουσιαστικού κυβερνητικού έργου τους τελευταίους 26 μήνες. «Πώς θα πάμε σε εκλογές;», ήταν η παρατήρηση του Γιάννη Αλευρά. «Να λέμε όσα λέγαμε και το 1985;».

Η αντίθετη κατεύθυνση όμως, που αποφασίστηκε την περασμένη εβδομάδα από τον κ. Α. Παπανδρέου στο θέμα αυτό (με το πλήρες πάγωμα κάθε συζήτησης για την ημερομηνία των εκλογών) δεν συνοδεύθηκε από στροφή στο θέμα της κυβερνητικής πολιτικής και δράσης. Αυτές τις τελευταίες διενέξεις και «τριβές» Τρίτση

και Ε.Γ. που τελικά οδήγησαν στην ...υποστήριξη της κυβέρνησης στο πρόσωπο του κ. Τρίτση, τη διαμάχη Ρουμελιώτη - Τσοβόλα για τις νέες εξαγγελίες για τους επιχειρηματίες και επενδυτές και την αντίθεση του τυπικά αρμόδιου για το νέφος κ. Ευάγγ. Κουλουμπή εναντίον των συναρμοδίων συναδέλφων του κ.κ. Γ. Γεννηματά (για το συνεχές ωράριο), Δημ. Τσοβόλα και Κων. Μπαντουβά (για την υγραεριοποίηση των ΤΑΞΙ κλπ.) και του κ. Αν. Πεπονή (για τις νέες ποιότητες καυσίμων), η μεν πρώτη μείωσε το Ε.Γ., οι δε άλλες δυο ανέδειξαν τον Μ. Κουτσόγιωργα σε «πανεπόπτη».

Η «κυβέρνηση Κουτσόγιωργα», που δρομολογήθηκε από την περασμένη εβδομάδα, είναι βέβαιο ότι δεν πρόκειται να συνθέσει τις επιμέρους πολιτικές των υπουργών σε κοινή πολιτική, δεν πρόκειται να τερματίσει τις παλινωδίες και αντιφάσεις και ούτε πρόκειται να πάρει διαζύγιο από τον λαϊκισμό. Όσο για το ρόλο του Ε.Γ. ο κ. Κουτσόγιωργας έχει κάνει σαφές ότι δεν πρόκειται να ανεχθεί διανομή της προσωπικής του εξουσίας και μάλιστα ως αναχώματος του κ. Α. Παπανδρέου, που έχει αποφασίσει —μετά την παρουσία του στις συζητήσεις για τον προϋπολογισμό— να παραμείνει στην αθέατη πλευρά της σελήνης, κόμματος και κυβέρνησης. □

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
«ΚΟΜΜΟΥΝΑ»**

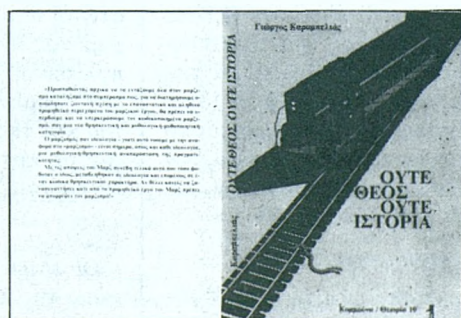
Σουλίου 9
3602.644

• ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
(Το Εκλογικό Πρόγραμμα των
Γερμανών Πράσινων για το 1987).

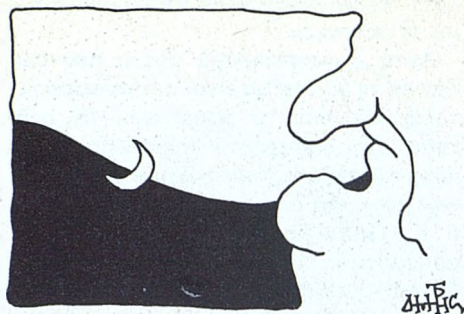
Τζον Α. Γουόκερ
• Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ
ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

• Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΩΝ
DEAD KENNEDYS

Εκλογές: Το κουτί της Πανδώρας και ο κ. Μητσοτάκης

του Πάνου Παναγιωτόπουλου

ΑΝ ΤΑ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ της Ελλάδος νήπια σκέπτονται ακόμη τι δώρο να ζητήσουν φέτος από τον Άγιο Βασίλη, η Ν.Δ. φαίνεται ότι έχει ξεπεράσει αυτό το πρόβλημα. Το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης ξέρει πολύ καλά τι θέλει από τον καινούργιο χρόνο. Και αυτό που θέλει δεν θα πάψει να το ζητάει επιμονα, με τον ίδιο τρόπο που το ζητούσε και καθ' όλη τη διάρκεια του 1987: «Εκλογές, εδώ και τώρα».

ΣΤΗΝ ΑΦΕΤΗΡΙΑ, λοιπόν, του 1988, όλα δείχνουν ότι το κόμμα του κ. Κ. Μητσοτάκη δεν πρόκειται να μεταβάλει σε ουσιώδη σημεία την τακτική που ακολούθησε κατά το χρόνο που πέρασε. Ήδη η ηγεσία της Ν.Δ. και πολλά από τα στελέχη της εκτιμούν ότι η τακτική αυτή απέδωσε καρπούς.

ΕΦ' ΟΣΟΝ, όπως υποστηρίζουν, «πέτυχε να συμπαρασύρει τον κ. Παπανδρέου σε κινήσεις και επιλογές, με καθαρά προεκλογικό χαρακτήρα, ανατρέποντας μία πορεία, που φάνηκε ότι ο ίδιος είχε προδιαγράψει μέχρι το 1989».

ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ αυτό, σύμφωνα με τις πιο πάνω εκτιμήσεις, δημιουργεί, εξ αντικειμένου, μία δυναμική εξ ολοκλήρου αντίθετη με την αρχική πρόθεση του κ. Παπανδρέου να εξαντλήσει την τετραετία.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗ πλευρά όμως παρουσιάζει ορισμένα μεγάλα κενά, τα οποία αν τα σταθμίσει προσεκτικά ο αντικειμενικός παρατηρητής θα καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η υπάρχουσα στη Ν.Δ. αισιοδοξία, για τις εξελίξεις μέσα στο 1988 δεν είναι τόσο δικαιολογημένη.

● Και πριν απ' όλα: εάν η κατάσταση είναι τόσο δυσμενής για το ΠΑΣΟΚ στο εκλογικό σώμα, όσο πιστεύει η αξιωματική αντιπολίτευση, τότε γιατί να συμφωνήσει με μία πρόωγη προσφυγή στις κάλπες ο κ. Παπανδρέου; ΚΑΙ ΝΑ ΜΗΝ προτιμήσει, αντίθετα, να επιδοθεί συστηματικά σε μία προσπάθεια αναστήλωσης του προσωπικού του γοήτρου και ανασυγκρότησης, όχι βέβαια του ΠΑΣΟΚ ως κόμματος, γιατί κάτι τέτοιο ούτε ο ίδιος το επιθυμεί, αλλά της πολιτικής φυσιογνωμίας της κυβέρνησης, αξιοποιώντας κατά τον καλύτερο τρόπο τα χρονικά περιθώρια που του παρέχουν οι δεκαοκτώ μήνες που μεσολαβούν, μέχρι τη λήξη της τετραετίας.

Η αρχή του «παιχνιδιού»

ΑΝ ΛΟΙΠΟΝ, για τους εναγωνίως προσδοκούντες τις πρόωγες εκλογές στη Ν.Δ. η δραστηριότητα που αναπτύσσει,

τελευταία, ο πρωθυπουργός υποδηλώνει την πρόθεσή του να καταστήσει πραγματικότητα (επιτέλους!...) την επιθυμία τους, μέσα στο 1988— για κάποιους άλλους που προσπαθούν να διατηρούν την ψυχραιμία τους, οι προοπτικές είναι εντελώς διαφορετικές.

ΟΠΩΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΥΝ σχετικά, ο πρωθυπουργός με την κινητικότητα που επιδεικνύει τον τελευταίο καιρό, σηματοδοτεί την ουσιαστική εκκίνηση μιας μακράς προεκλογικής εκστρατείας, προβλέποντας στη διεξαγωγή εκλογών το 1989. Στο διάστημα που μεσολαβεί μέχρι το ορόσημο των εκλογών, ο πρωθυπουργός έχει το χρόνο να «παιξει» τα χαρτιά που διαθέτει, βελτιώνοντας την εικόνα του, καθώς και την εικόνα της κυβέρνησής του και επενδύοντας πολιτικά σε παραμέτρους, όπως η προεδρία της ΕΟΚ.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ έχει τη δυνατότητα να κλιμακώσει την προεκλογική κινητοποίηση της κυβέρνησής του, δημιουργώντας θετικό κλίμα στην κοινή γνώμη με μέτρα, τα οποία έστω και αν είναι αντιφατικά (όπως π.χ. οι πρόσφατες εξαγγελίες Ρουμελιώτη) ως προς αυτά που έχουν προηγηθεί, θα προσφέρουν κάθε φορά βραχυπρόθεσμη ικανοποίηση σε διάφορες μεγάλες κοινωνικές και επαγγελματικές ομάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ υποστηρίζοντας, λοιπόν, αυτές τις απόψεις, από τον ευρύτερο χώρο της αξιωματικής αντιπολίτευσης, η τακτική που ακολουθεί ο κ. Μητσοτάκης δεν είναι η ενδοδειγμένη. Γιατί θα παρυσιάσει τη Ν.Δ. να αντιπαράκειται στην κυβερνητική παράταξη μέχρι το τέλος της τετραετίας, κραυγάζοντας μονότονα το σύνθημα «εκλογές, εδώ και τώρα», τη στιγμή που ο κ. Παπανδρέου αντιπαρεχόμενος το αίτημα της αξιωματικής αντιπολίτευσης, θα βελτιώνει με σταθερά και μεθοδευμένα βήματα την εικόνα τη δική του και της κυβέρνησής του, προετοιμάζοντας κατάλληλα το έδαφος για την τελική αναμέτρηση.

ΟΙ ΙΔΙΟΙ ΚΥΚΛΟΙ, από τον ευρύτερο χώρο της Ν.Δ., πιστεύουν εξ' άλλου, ότι το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης δεν φαίνεται να έχει λάβει υπόψη ότι

η πολιτική προοπτική μέσα στην οποία προδιαγράφει τις μελλοντικές του κινήσεις και επιταγές το ΠΑΣΟΚ, εκτείνεται πέραν του 1989. Και καλύπτει ένα άλλο σημαντικό ορόσημο, εκείνο της προεδρικής εκλογής του 1990. Μέσα, λοιπόν, σε αυτή την προοπτική μπορεί να εικάζεται μετά βεβαιότητας ότι οι κάλπες θα ξαναστηθούν τότε, για μια εκλογική αναμέτρηση η οποία, στη χειρότερη περίπτωση για το ΠΑΣΟΚ θα του προσφέρει μία ιστορική ευκαιρία, να πάρει τη «ρεβάνς» από μία κυβέρνηση της Ν.Δ., η οποία αν παρακολουθήσει κανείς τις πιο αισιόδοξες προβλέψεις που διατυπώνονται σήμερα στο χώρο της αξιωματικής αντιπολίτευσης θα μπορούσε να υποθέσει ότι θα κέρδιζε τις εκλογές του 1989.

ΑΝ ΛΟΙΠΟΝ σταθμίσει κανείς τις μελλοντικές εξελίξεις, μέσα από αυτό το πρίσμα, δεν πρέπει λογικά να αποκλείσει την αναζωπύρωση της δημόσιας επιχειρηματολογίας, που αναπτύσσεται «από καιρού εις καιρόν» στην παρυφή της Ν.Δ., για την ανάγκη επανενεργοποίησής του κ. Κ. Καραμανλή, σε συνδυασμό με την αμφισβήτηση της πολιτικής αποτελεσματικότητας της ηγεσίας Μητσοτάκη. Χαρακτηριστικό άλλωστε είναι το γεγονός ότι παρ' όλο που η Ν.Δ. διανύει αυτή τη στιγμή περίοδο «εσωκομματικής ειρήνης», δεν παύουν να ακούγονται «φωνές» από τον προσκείμενο χώρο, όπως του κ. Γιάγκου Πεσματζόγλου για παράδειγμα, ο οποίος σε συνέντευξή του στην «Ακρόπολη» την Κυριακή 13-12-87 έθεσε εκ νέου το θέμα της επανόδου Καραμανλή. Ενώ την ίδια μέρα, η τώως εκδότρια της «Καθημερινής» κ. Ελένη Βλάχου αφενός μεν διαβεβαίωνε με το γνωστό έμμεσο αλλά σαφέστατο τρόπο της ότι παραμένει «ζώσα» η εσωκομματική αμφισβήτηση Μητσοτάκη («...οί ίδιοι άνθρωποι, που τον εξέλεξαν μιλάνε εναντίον της ίδιας της ψήφου τους») μιλώντας προς τον σταθμό «Αθήνα 984 FM» και αφετέρου με το χρονογράφημά της στην εφημερίδα που παλαιότερα διηύθυνε, επέκρινε την τακτική που ακολουθεί η ηγεσία της ΝΔ στο θέμα των εκλογών («Τώρα, αυτό που θέλουμε να πούμε και σοβαρά, βέβαια, ασφαλώς, ασφαλέστατα, είναι ότι οι εκλογές δεν πλησιάζουν και όλες οι εκλογολογίες είναι άσκοπες. Ποιος βάσει στοιχήμα;»).

ΜΕΧΡΙ στιγμής κανείς δεν ανταποκρίθηκε στην πρόσκληση της κ. Βλάχου... Μήπως γιατί οι «σώφρονες» αποφεύγουν τα μεγάλα «ρίσκα»;...

Ομορφος κόσμος, ηθικός, αγγελικά πλασμένος

του Γιάννη Φλώρου

«Δεν θα κάνουμε καμιά δήλωση στον Τύπο, γιατί αυτό αποφάσισε το Δ.Σ. της εταιρείας μέχρι να αποφασίσει η δικαιοσύνη», μας είπαν από την ΑΛΛΑΤΙΝΗ για το σκάνδαλο της κλοπής 35.000 τόννων περίπου σταριού από τις αποθήκες της ΚΥΔΕΠ. Την όλη υπόθεση έφερε στη δημοσιότητα η εφημερίδα «Αυριανή» στις 28 Νοεμβρίου. Σύμφωνα με την εφημερίδα, η ΑΛΛΑΤΙΝΗ χρησιμοποίησε την προηγούμενη ποσότητα σταριού στους μύλους της, χωρίς να τηρηθούν οι νόμιμες διαδικασίες και χωρίς να πληρωθεί η ΚΥΔΕΠ, ενώ μίλησε και για ακάλυπτες επιταγές που δόθηκαν σε σιτοπαραγωγούς. Πρόκειται δηλαδή για μια περίπτωση όπου μια ιδιωτική εταιρεία παράγει ένα προϊόν, ενώ δεν πληρώνει την πρώτη ύλη που ανήκει σε ένα δημόσιο φορέα.

Στην όλη υπόθεση εμπλέκεται και ο βουλευτής της ΝΔ Στέφανος Μάνος ο οποίος είναι μέτοχος της εταιρείας (23% των μετοχών), αλλά ο ίδιος δηλώνει ότι δεν έχει ευθύνη, επειδή το 1977, όταν εξελέγη βουλευτής, παραιτήθηκε από τη διοίκηση της εταιρείας. Τι συμβαίνει όμως και ποιοι έχουν την ευθύνη; Και γιατί ο κ. Μάνος δεν αποδοκιμάζει αυτές τις πράξεις ενώ η ΝΔ σιωπά;

Μύλος δεν είναι μόνο ένας

Είναι γνωστό ότι τα ελληνικά μπισκότα έχουν σοβαρό ανταγωνισμό με τα αντίστοιχα ξένα. Και επίσης είναι γνωστό στην αγορά ότι οι μύλοι έχουν μεταξύ τους μεγάλο ανταγωνισμό. Η ΑΛΛΑΤΙΝΗ ήταν —και εδώ έχει πιθανόν δίκιο ο κ. Μάνος, έστω και χωρίς να το ομολογεί— μια επιχείρηση που δεν πήγαινε καλά τελευταία. Υπήρχαν σοβαροί ανταγωνιστές στους μύλους, αλλά και τα ξένα μπισκότα κέρδιζαν στην αγορά.

Μια λύση επομένως θα ήταν και η διαπλαγίου τρόπου χρηματοδότησης της εταιρείας. Προφανώς λοιπόν, με συνεννόηση κάποιων, μπορεί και υπαλλήλων της ΚΥΔΕΠ, η «ΑΛΛΑΤΙΝΗ» —γιατί πώς αλλιώς ξεκλειδώνεις τις αποθήκες;— έπαιρνε το σιτάρι και 'το χρησιμοποιούσε χωρίς να πληρώνει.

Μια «ατυχή» ερώτηση;

Να όμως που αυτά δεν μπορεί πάντα να γίνονται τη νύχτα και αφού ο ψιθύρος ότι «κάτι γίνεται στην ΚΥΔΕΠ» επεκτάθηκε, ο έλεγχος έφερε στη δημοσιότητα την υπόθεση. Πολιτικό, λοιπόν, θέμα για τον Στ. Μάνο, αλλά και για τη ΝΔ.

Υπάρχει όμως και μια άλλη άγνωστη πλευρά που έχει ενδιαφέρον.

Αυτοί οι «ψιθύροι» για «ατασθαλίες» στην ΚΥΔΕΠ έφτασαν και στα αυτιά του βουλευτή της ΝΔ στη Μαγνησία Γ. Σούρλα. Γνωστός «μητσοτακικός» ο κ. Σούρλας, έβλεπε να κινδυνεύει στην περιφέρειά του από τον κ. Λούλη, ιδιοκτήτη μύλων και ανταγωνιστή της ΑΛΛΑΤΙΝΗ, του οποίου η επιχείρηση πηγαίνει όπως λέγεται πολύ καλά. Ο «αρχηγός», που είχε βάλει στην λιστα

των υποψηφίων τον κ. Λούλη στις προηγούμενες εκλογές σε αυτή την περιφέρεια, έβλεπε με συμπάθεια τις επιτυχίες του, αλλά ταυτόχρονα επένδυε στην άνοδό του. Η θέση ηγεμονίας του κ. Σούρλα δεν ήταν ασφαλής. Ένας «μητσοτακικός» ανταγωνιστής ήταν υπολογισμός αντίπαλος όταν αυτός μάλιστα είχε μεγαλύτερο κύρος, κοινωνική επιφάνεια και, κυρίως, μοντέρνο πρόσωπο.

Μια ερώτηση για την ΚΥΔΕΠ λοιπόν πιθανόν να δημιουργούσε προβλήματα σε έναν αντίπαλο που συνεργαζόταν με την εταιρεία, αλλά προσέφερε και «υπηρεσίες» στον «αρχηγό», αφού η κυβέρνηση θα έπρεπε να δικαιολογήσει τους «ψιθύρους» που μπορεί να είχαν «ψωμί» έως σκανδάλου.

Ηθελημένα ή αθέλητα —έχει ενδιαφέρον να γνωστοποιηθεί πότε έγινε ο έλεγχος και πότε η ερώτηση— ήρθε στο φως η υπόθεση της ΑΛΛΑΤΙΝΗ και εμπλεγμένους βέβαια και ο Μάνος που πάντα υπερασπιζόταν τις «υγιείς αρχές της ιδιωτικής πρωτοβουλίας». Ένας βουλευτής, πρώην βιομήχανος, θιασώτης όλων των καλών της ιδιωτικής πρωτοβουλίας άρα και της συσσώρευσης κεφαλαίου δεν μπορεί παρά να είναι και καλός για «αγκάθι» στα μάτια των σκανδαλόλογων της ΝΔ. Θα άφηνε η «Αυριανή» την ευκαιρία χαμένη για να καταδείξει με το δικό της λαϊκίστικο τρόπο «τις κλεψιές της Δεξιάς»; Όχι. Και καλά έκανε από την πλευρά της. Μόνο που τα σκάνδαλα έχουν σχέσεις και με άλλα πράγματα.

Να λοιπόν που τα σκάνδαλα δεν είναι ακριβώς «πράσινα», αλλά και επί «πρασίνων» υπάρχουν «γαλάζια», που αν βγουν τύφλα να 'χει ...το Αιγαίο πέλαγος.

Η συσσώρευση κεφαλαίου δεν γίνεται με λουλούδια

Σκάνδαλο υπάρχει. Πήραν σιτάρι από την ΚΥΔΕΠ με άνομες διαδικασίες. Τι όμως έγινε;

Μια φθίνουσα εταιρεία βρίσκει «αγγελικό» δρόμο —αυτό μάλλον πιστεύουν οι οπαδοί των ιδεών του κ. Μάνου— για να αυτοχρηματοδοτηθεί. Παιρνει σιτάρι από την ΚΥΔΕΠ —δεν ξέρουμε πώς, και θα έχει ενδιαφέρον να δούμε τα συμπεράσματα όχι του εισαγγελέα, αλλά της ΚΥΔΕΠ και του υπουργείου Γεωργίας, έτσι για να θαυμά-

σουμε άλλου τύπου διασυνδέσεις— για να εξυγιανθεί, επενδύοντας κέρδη ίσως σε άλλους τομείς ή στους γνωστούς δρόμους που μας συνηθίζει καθημερινά η μικροαστική «αστική» μας τάξη σε σχέση με άλλες.

Η ΚΥΔΕΠ όμως δεν το αντέχει γιατί πώς θα καλύψει τα κενά και πώς θα πληρωθεί από μια φθίνουσα εταιρεία —και βέβαια «βγαίνει το σκάνδαλο». Βέβαια αν η ΑΛΛΑΤΙΝΗ δηλώσει αδυναμία εκπλήρωσης χρεών η ΚΥΔΕΠ θα χάσει. Και αυτό είναι ένα πρόβλημα. Όμως έγιναν παρόμοια περιστατικά και με άλλες εταιρίες, όπως γράφτηκε στον Τύπο, και η ΚΥΔΕΠ ακόμα δεν έχει βρει άκρη για να ενημερώσει το αρμόδιο υπουργείο.

Ο κ. Μάνος, ως Πόντιος Πιλάτος «νίπτει τας χείρας του» και δηλώνει πολιτικός, ενώ θα έπρεπε ως πολιτικός να μιλήσει και για την πολιτική της εταιρείας, αλλά, κυρίως, για να μην έχει προβλήματα, όπως η γυναίκα του Καίσαρα, να πει ποιος τέλος πάντων ελέγχει δια των μετοχών την εταιρία, γιατί αλλιώς δεν είναι «πολιτικός», αλλά πολιτικάντης.

Και τέλος, η ΑΛΛΑΤΙΝΗ ως εταιρεία που σέβεται τους θεσπισμένους κανόνες —δεν μιλάμε για το γνωστό «αλιβερίσι» της αγοράς για το οποίο θα μπορούσε ο καθένας να τη δικαιολογήσει— να μην καλύπτεται πίσω από τη Δικαιοσύνη και να μιλήσει ως εταιρία που έχει εμπιστοσύνη στον εαυτό της και τις επιχειρηματικές της δραστηριότητες.

Αν αυτά ισχύουν, έστω και στο ελάχιστο, τότε οι πολίτες έχουν δικαίωμα να μάθουν πώς γίνεται η συσσώρευση κεφαλαίου στην περίπτωση της ΑΛΛΑΤΙΝΗ αν υιοθετήσουμε τις σύγχρονες ιδέες του κ. Μάνου, ο φορολογούμενος ποιος θα πληρώσει τις ζημιές της ΚΥΔΕΠ αν μάλιστα υπάρχουν και άλλες τέτοιες περιπτώσεις και αν σωστά δουλεύει η διοίκηση. Επιπλέον η ΝΔ να εξηγήσει πώς αντιμετωπίζει έναν βουλευτή της που είναι εμπλεγμένος, έστω χωρίς καμιά απολύτως ευθύνη, σε αυτή την υπόθεση και ο κ. Μάνος πώς, ως απλώς μέτοχος της ΑΛΛΑΤΙΝΗ, ανέχεται αυτή την κατάσταση.

Πιθανόν τότε να μάθουμε πώς «αρχηγό» παίζουν με τοπικούς ανταγωνισμούς και λίστες, πώς τοπικοί ανταγωνισμοί πολιτικών εμπλέκονται και με ανταγωνισμούς οικονομικών συμφερόντων, πώς γίνεται ο έλεγχος στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα και πόσο ανθόσπαρτος είναι ο δρόμος συσσώρευσης κεφαλαίου για να τον ακολουθήσουμε και εμείς οι κοινοί θνητοί.

ΥΓ. Υπάρχει όμως και ένα άλλο στοιχείο, που δύσκολα μπορεί να εξακριβωθεί. Το σιτάρι, αν μαζεύτηκε μετά το ατύχημα στο Τσερνόμπιλ, μπορεί να «διοχετεύθηκε» με κοινή συναίνεση στην ΑΛΛΑΤΙΝΗ. Αν αυτό ισχύει —το ισχυρίζονται ορισμένοι— αλλά το γράφουμε με όλες τις επιφυλάξεις τότε ΚΥΔΕΠ και ΑΛΛΑΤΙΝΗ πρέπει να δώσουν μαζί εξηγήσεις.

Η «αλλεργία» της απεργίας

Από τότε που το «Κίνημα» έγινε κυβέρνηση και αφού τον πρώτο χρόνο έθεσε θέματα για την υλική ευδαιμονία των νέων μικρομεσαίων πελατών του, άρχισε να εμφανίζει ανησυχητικά συμπτώματα κρατισμού στη συμπεριφορά του. Θεωρώντας ότι «ο λαός ήρθε στην εξουσία» και ως εκ τούτου περίπου... αυτοκαταργείται, η κυβέρνηση της «Αλλαγής» επιδόθηκε σε μια εκστρατεία διαπαιδαγώγησης των πολιτών (υπάρχουν και σήμερα ακόμα), με κεντρικό μοτίβο την «αωριμότητα» και τις «συντεχνίες» που η ίδια διαβλέπει στο διεκδικητικό κίνημα. Μετά ήρθαν τα «ρετιρέ», οι «εργαζόμενοι ενάντια στους άνεργους» και άλλα παρόμοια φιλοσοφήματα —αποκυήματα μιας νοσηρής «αναδιανεμητικής» πολιτικής και ενός άκριτου και τερατώδους κρατικού εργοδοτισμού που η ίδια η κυβέρνηση εμπνεύσθηκε.

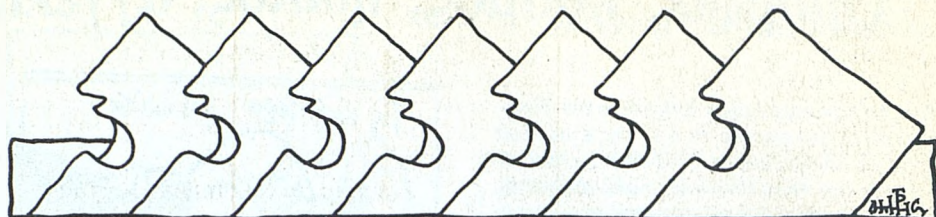
Επιστέγασμα όλης αυτής της «διαπαιδαγώγησης», η εχχυδαϊσμένη και καιροσκοπική ανάγνωση εγχειριδίων των «κλασικών του μαρξισμού» από νεοφώτιστους του «Κινήματος», ανάγνωση που έβγαλε τελικά το συμπέρασμα: «η κοινωνία είναι σάπια, μένει μόνον το κράτος» —εννοείται πως μέσω αυτού θα πρέπει να «αναμορφωθεί» και η κοινωνία.

Αυτά τα μαθήματα αναμορφωτηρίου έρχονται στην επικαιρότητα κάθε φορά που υπάρχει απεργιακή κινητοποίηση —ιδιαίτερα δε τα τελευταία δύο χρόνια της «σταθεροποίησης». Σε τέτοιες μέρες, λοιπόν, κάποιοι «αναμορφωτές» της κοινής γνώμης —με λούστορο σοβαρότητα ή με ωμό κυνισμό—, εκφράζουν τα αλλεργικά τους αισθήματα που προκαλούνται... από την «ταλαιπωρία» την οποία υφίστανται «όλοι» εξαιτίας ολίγων «εκλεκτών» απεργών. Και μάλιστα εκφράζουν έμμεσα και την ανησυχία τους για το ότι η κυβέρνηση «δεν φαίνεται να διαθέτει κάποιο σχέδιο αντιμετώπισης αυτής της κοινωνικής αναταραχής» (βλ. ΒΗΜΑ, 13.12.1987). Κάτι τέτοιες «ανησυχίες» ωστόσο, μπορεί να φτάσουν πολύ πέρα από τις επιταγές νομιμότητας που, «δυστυχώς» για ορισμένους, εξακολουθούν να είναι εγγεγραμμένες στη δημοκρατική πολιτική τάξη. Και το μόνο που πετυχαίνουν αυτοί οι «ανησυχούντες» για την έλλειψη «σοβαρότητας», «παραγωγικότητας», «ευθύνης», «ευταξίας» κτλ. είναι να δείχνουν ευθέως πόσο λίγοι είναι οι «όλοι» εξ ονόματος των οποίων ομιλούν: πόσο ελαστικοί είναι στις ανησυχίες τους απέναντι σε έννοιες και πρακτικές που έχουν κατοχυρωθεί από τον προηγούμενο αιώνα: πόσο αρνητικό υπήρξε το ότι στην Ελλάδα οι «σοβαροί» δεν είναι οι αστοί αλλά ο ιδιότυπος εσμός των κρατοδαιτών, εξαρτημένων και φοβισμένων εργολάβων που βαφτίστηκαν επιχειρηματίες.

Ας μην «ανησυχούν»· ούτως ή άλλως δεν είναι αυτοί οι «φύλακες» αλλά τα αφεντικά τους —που μπορεί και να τους καταρομήσουν κάποτε, επειδή ακριβώς έχουν «σχέδια» αντιμετώπισης της όποιας αναταραχής...

ΥΓ.: Τελευταίες πληροφορίες μας αναφέρουν ότι ο κ. Παπανδρόπου φέρεται να είναι δυσανεκτός όταν η «αναμόρφωση» ξεφεύγει από τα στιβαρά χέρια της κρατικής αυθεντίας και διαχέεται άμετρα στα «στηρίγματά» της. □

Εργατικό μέτωπο:

Στιγμιαία ή διαρκής η αναταραχή;

Το εργατικό μέτωπο «βράζει». Ο πυρετός ανεβαίνει, η Αθήνα (και άλλες πόλεις) μετά το φοιτητικό προελόντιο του Οκτώβρη - Νοέμβρη φαίνεται να παραδίδεται στους συνδικαλιστές που, μαζί με το νέφος, θεωρούνται από τους κυβερνώντες ως κύριοι αποσταθεροποιητικοί παράγοντες της ειρήνης που θέλει να στήσει η κυβέρνηση στο κοινωνικό μέτωπο. Και το νέφος φυσικά, δεν φεύγει με διάλογο. Οι συνδικαλιστές όμως και η συνεπακόλουθη αναταραχή που δημιουργούν γιατί δεν εξοβελίζονται με διάλογο; Κι αν γίνει ο διάλογος θα έχουμε επιτέλους κοινωνική ειρήνη; Ή αδηφάγοι και ανατροπείς υπονομεύουν και το κυβερνητικό έργο και την προοπτική μιας Ελλάδας του 1992 και του 2.000;

Σίγουρα η κατάσταση στο εργατικό και συνδικαλιστικό μέτωπο είναι πιο σύνθετη από την παραπάνω απλουστευμένη εικόνα. Και σίγουρα, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, η αποκατάσταση της κοινωνικής ειρήνης απαιτεί κάποιες πρωτοβουλίες και κάποιους χειρισμούς κύρια από την πλευρά του κυβερνώντος κόμματος, που ξεπερνούν σε έκταση κάθε προηγούμενη φάση που ξέραμε. Δεν ηρεμεί το εργατικό μέτωπο με εξαγγελίες τύπου 25 Νοέμβρη (ΑΤΑ του Γενάρη αντί το Μάη) ή με προσκλήσεις σε διάλογο που έχουν αναντιστοιχία με θεμελιακές πρακτικές της ίδιας της κυβέρνησης ή ηγετικών στελεχών της ΠΑΣΚΕ (Ραυτόπουλος). Το εργατικό κίνημα μπορεί να εκφυλιστεί ακόμη περισσότερο, δεν πρόκειται όμως εύκολα να πέσει σε παγίδες που θα στοχεύουν απλά σε μια ωραιοποίηση της κατάστασης, χωρίς κάποια ουσιαστικά ανοίγματα που θα θεμελιώνουν κάποια ουσιαστική προοπτική.

Σε επίπεδο απλής βάσης υπάρχει πρόσφορο έδαφος για ανάπτυξη ενωτικών αγώνων με προοπτική. Υπάρχει όμως από την άλλη πλευρά απροθυμία για ευκαιριακές απεργιακές εκρήξεις, χωρίς συνοχή και συνέχεια. Οι εργαζόμενοι έχουν σίγουρα χτυπηθεί από τη λιτότητα των δυο τελευταίων χρόνων. Έχουν όμως και τραυματική εμπειρία από αναποτελεσματικούς αγώνες που στοίχισαν πολλά μεροκάματα, χωρίς να δώσουν τίποτε σε αντιστάθμισμα. Η απεργιακή έκρηξη της 15 Δεκέμβρη πρέπει να ειδωθεί ακριβώς μέσα στα πλαίσια αυτά.

Πλαίσια αντιφατικά και αλληλοσυγκρουόμενα, που συνθέτουν την ιδιόμορφη εικόνα του σημερινού εργατικού και συνδικαλιστικού μετώπου. Ενός μετώπου πολυδιασπασμένου, έντονα κομματικοποιημένου στις κορυφές της σχηματοποιημένης έκ-

φρασης του, που σήμερα αντικειμενικά καλείται να παίξει ένα ρόλο για τον οποίο κανείς δεν το προετοίμασε.

Αν στην κοινωνική δυναμική και τις προοπτικές της οικονομίας (προοπτικές όχι ενθαρρυντικές) το συνδικαλιστικό κίνημα έχει να παίξει ένα ρόλο, ο ρόλος αυτός δεν είναι ούτε του παθητικού δέκτη γεγονότων και εξελίξεων, ούτε του επιθετικού κατεδαφιστή μιας εύθραστης κοινωνικής και οικονομικής συγκυρίας. Είναι ρόλος συνθετικός, είναι ρόλος που πρέπει να έχει διπλό στόχο: την προσασία του εισοδήματος του εργάτη, του υπαλλήλου, του συνταξιούχου, αλλά και την άρθρωση ενός θετικού λόγου που θα παρεμβαίνει στις εξελίξεις που υπάρχουν και που διαγράφονται. Φαίνεται ότι για δικούς της λόγους η άρχουσα τάξη θέλει πια ένα κίνημα «υπεύθυνο» και είναι έτοιμη να κάνει και κάποιες παραχωρήσεις γι' αυτό.

Από την άλλη μεριά, το κυβερνών κόμμα φαίνεται να είναι απέραντα διχασμένο, όχι ως προς την κατεύθυνση αλλά ως προς τους φορείς που θα σχηματοποιήσουν μια τέτοια προοπτική. Οι αλληπάλληλες ντρίμπλες του Γ. Ραυτόπουλου δεν κάνουν τίποτε άλλο παρά να βαθαίνουν το χάσμα ανάμεσα στο κυβερνών κόμμα και τους πολιτικοσυνδικαλιστικούς φορείς που βλέπουν και θέλουν ένα ουσιαστικό διάλογο «εφ' όλης της ύλης». Ένα διάλογο όμως που δεν θα απολήξει, όπως στο παρελθόν, σε χυδαίες δικαστικές παρεμβάσεις τύπου 1985 στη Γενική Συνομοσπονδία. Ένα διάλογο που θα ξεκινά για τους κυβερνώντες από την παραδοχή ότι ένα στοιχειωδώς έντιμο 24ο συνέδριο στη ΓΣΕΕ σημαίνει και απώλεια της πλασματικής αυτοδυναμίας που είχε μέχρι σήμερα η ΠΑΣΚΕ. Χωρίς αυτή την προϋπόθεση κάθε προσπάθεια προσέγγισης θα είναι μάταιη.

Αν η κυβέρνηση φοβάται μήπως η 15 Δεκέμβρη εξελιχθεί σε χιονοστιβάδα ως κοιμάται ήσυχη. Οι πιθανότητες για κάτι τέτοιο είναι μικρές. Όμως υπάρχει κάτι χειρότερο σαν προοπτική: Η συνέχιση της διαλυτικής εικόνας του εργατικού και συνδικαλιστικού κινήματος των σπασαμενώνων και μεμονωμένων εκρήξεων που θα αποσαρβρώνουν και θα αποσταθεροποιούν όλο και πιο πολύ τον κοινωνικό ιστό και την οικονομική συγκυρία. Το εργατικό κίνημα μπορεί να «υπευθυνολογηθεί» μόνο με καθάρεις και έντιμες λύσεις, όσο είναι καιρός. Και καθοριστικό ρόλο σ' αυτό μπορεί να παίξει μόνο το κυβερνών κόμμα, που ουσιαστικά δημιούργησε τη σημερινή τραγική κατάσταση στο μαζικό κίνημα. □

Γιατί δεν υπάρχουν πια στόχοι;

του Κώστα Δέδε

Με τη συζήτηση στη Βουλή για τον προϋπολογισμό λήγει ο πρώτος κύκλος των αντεγκλήσεων για την οικονομική πολιτική του 1988. Όμως ο πρωθυπουργός Ανδρέας Παπανδρέου δεν φαίνεται να είναι ικανοποιημένος με τη σύνθεση και το χαρακτήρα του προϋπολογισμού, ο οποίος είναι αφενός **πληθωριστικός**, αφετέρου **αντιαναπτυξιακός**. Ακούγεται, μάλιστα, ότι ο κ. Παπανδρέου είναι δυσαρεστημένος με τον υπουργό Οικονομικών Δημ. Τσοβόλα. Σε βαθμό που να ζητά σύντομα **«την κεφαλήν —του κ. Τσοβόλα— επί πύνακι»**, έτσι ώστε ο κ. πρωθυπουργός να αυτοπροβληθεί ξανά ως **«παισιονάριος»** των λαϊκών συμφερόντων και της επιχειρηματικής δράσης...

Πώς, όμως, είναι δυνατό να καταρτίζεται ένας προϋπολογισμός χωρίς την πολιτική κάλυψη του οικονομολόγου κ. Παπανδρέου, ο οποίος προήδρευσε σε τόσα κυβερνητικά Συμβούλια (ΚΥΣΥΜ) και Ανώτατα Συμβούλια Οικονομικής Πολιτικής (ΑΣΟΠ), για τη χάραξη της οικονομικής πολιτικής '88;

Επειδή οι **«υπουργικές καρατομήσεις»** προσφέρονται ως εξιλεώσεις για την αποτυχία της κυβερνητικής πολιτικής, ιδιαίτερα στον οικονομικό τομέα, ο κ. Παπανδρέου τις θεωρεί απαραίτητο βάλαμο, για τους πόνους μιας τραυματισμένης «εξαετίας», που το μόνο το οποίο έχει να επιδείξει είναι η ποιοτική και ποσοτική υποβάθμιση του βιωτικού μας επιπέδου. Το πρόβλημα, για το ΠΑΣΟΚ, δεν είναι τόσο το **«ραντεβού του με την ιστορία»** (η οποία πέρασε από κοντά του με ένα ανασήκωμα των ώμων), αλλά το ότι δεν έχει να προτείνει τίποτα το ουσιαστικό για να οδηγήσει τη χώρα σε υγιή αναπτυξιακή τροχιά, παρά το γεγονός ότι ορισμένα μέτρα (π.χ. αναδιάρθρωση τραπεζικού συστήματος) βρίσκονται προς τη σωστή κατεύθυνση.

Ο προϋπολογισμός που ψηφίζεται και καταψηφίζεται σήμερα, ανάλογα με τα κόμματα, δεν μπορεί να ενταχθεί σε ένα αναπτυξιακό πλαίσιο αναφοράς, αφού η ίδια η αναπτυξιακή διάσταση απουσιάζει παντελώς από αυτόν. **Αλλά και γιατί να μη συμβαίνει κάτι τέτοιο, όταν η ίδια η κυβέρνηση δεν έχει καθορίσει τις προτεραιότητες για μια ουσιαστική διαρθρωτική αναπτυξιακή πολιτική.** Όταν κανένας δεν γνωρίζει το πως πάμε στο 1992 και στο... 2.000...

Με δεδομένο την απουσία αναπτυξιακής πολιτικής θα πρέπει να εξετασθούν οι **«διορθώσεις»** του φορολογικού μέτρου του

κ. Τσοβόλα, από τον υπουργό Εθνικής οικονομίας κ. Παναγιώτη Ρουμελιώτη την περασμένη εβδομάδα.

Σενάριο καλοκαιρινής νύχτας...

Με τα μέτρα αυτά επανέρχονται οι σχέσεις κυβέρνησης - ιδιωτικής πρωτοβουλίας σε «ήρεμα νερά». Σχέσεις που είχαν διαταραχθεί με την επιβολή φορολογίας σε επιχειρήσεις στα καθαρά κέρδη που είχαν το 1986, και με την «παραίτηση Σημίτη». Και η οποία παραίτηση «συζητούνταν» —όπως αναφέρουν οι καλά ενημερωμένες πηγές— από το περασμένο καλοκαίρι, όταν ο πρωθυπουργός λέγεται ότι είπε σε κάποιον «παράγοντα»:

— **Πες στον Κώστα (Σημίτη) να γίνει πιο μαλακός.**

Και όταν ο «παράγοντας» αυτός απάντησε στον πρωθυπουργό ότι **«ο Κώστας μπορεί να επιμένει στην οικονομική πολιτική»!** ο κ. Παπανδρέου πρόσθεσε:

— **Αν επιμένει, τότε θα φύγει...**

...Και ο κ. Σημίτης έφυγε, όπως έφυγαν από τα οικονομικά υπουργεία αρκετοί άλλοι από το 1981 και μετά... Εκείνο, όμως, που παραμένει είναι η φιλοσοφία της πολιτικής της λιτότητας η οποία δεν οδήγησε στα επιθυμητά αποτελέσματα, δεδομένου ότι η ίδια η οργάνωση και διάρθρωση της οικονομίας —και της... παραοικονομίας— δεν επιτρέπουν την αποτελεσματική εφαρμογή ενός βραχυπρόθεσμου σταθεροποιητικού προγράμματος: όπως συμβαίνει σε οικονομίες στις οποίες λειτουργούν, λίγο ή πολύ, ικανοποιητικοί οι νόμοι της ελεύθερης αγοράς προϊόντων, εργασίας και χρήματος.

Η εφαρμογή στη χώρα μας του (απο)σταθεροποιητικού προγράμματος είχε αποτέλεσμα την εισοδηματική καθίζηση των εργαζομένων (μείωση του πραγματικού εισοδήματος πάνω από 13% την τελευταία διετία) και την αύξηση των κερδών επιχειρήσεων και ελευθέρων επαγγελματιών. Κέρδη από τα οποία προσδοκάται να αντιμετωπισθεί η απειλή του 1992, οπότε θα υπάρχει ελευθερία εισόδου και εξόδου, στις χώρες των ευρωπαϊκών κοινοτήτων, εργατικού δυναμικού, προϊόντων και υπηρεσιών. Μόνο, που αυτή τη στιγμή βρισκόμαστε στο στάδιο των προσδοκιών και όχι στην υλοποίηση επενδυτικών αποφάσεων και προγραμμάτων. Κι αυτό ίσως γιατί από τη διαπίστωση κερδών μέχρι την ανάγκη επενδυτικών πρωτοβουλιών μεσολαβεί κά-

ποιο χρονικό διάστημα, μέσα στο οποίο οι επιχειρηματίες θα αποφασίσουν (σύμφωνα με την **«αρχή της προσαρμογής κεφαλαίου»** του οικονομολόγου Χ.Β. Τσένερι) αν συμφέρει ή όχι να επενδύσουν. Θα πρέπει, πάντως, να σημειώσουμε, ότι στην Ελλάδα, δύσκολα βάζουν οι επιχειρηματίες το χέρι στην τσέπη για να επενδύσουν... Εν πάση όμως, περιπτώσει...

Σκόπιμα ομιχλώδης και τραγελαφικός

Εναποθέτοντας, λοιπόν, η κυβέρνηση αποκλειστικά τις ελπίδες της στην ύπαρξη αυτών των κερδών, ποιος είναι ο λόγος να διαταράξει τις σχέσεις της με την ιδιωτική πρωτοβουλία, που με τόσο κόπο αποκαταστάθηκαν το 1985; Γιατί να χαλάσει το κλίμα, προκειμένου να ικανοποιήσει αριστέρους ψηφοφόρους της και στελέχη του «Κινήματος», τη στιγμή που μπορεί αυτό να γίνει με τον απομάκρυνση ενός υπουργού, με τη μέθοδο της διγλωσσίας και την εκμετάλλευση της ραδιοτηλεοπτικής προπαγάνδας;

Όταν ο πρωθυπουργός είχε (μπορεί ακόμα να έχει) κατά νου τις πρόωρες εκλογές δε δίστασε να υποδείξει το καλοκαίρι στον κ. Σημίτη να μαλακώσει την οικονομική πολιτική. Δεν δίστασε να τον παραιτήσει λίγους μήνες μετά, αυτοπροβαλλόμενος ως υπερασπιστής του λαϊκού συμφέροντος, φροντίζοντας, όμως, να διαλυθούν τα νέφη, που πήγαν να επανεμφανισθούν στις σχέσεις του με τον ιδιωτικό τομέα.

Επειδή, συνεπώς, τα πάντα υποτάσσονται στους κανόνες του πολιτικού παιχνιδιού και διαμορφώνονται ανάλογα με την πολιτική συγκυρία η κυβέρνηση με προεξάρχοντα τον πρωθυπουργό δεν καθορίζει οικονομικούς στόχους για το 1988, ούτε πληροφορεί σχετικά για το τι γίνεται με το νέο πενταετές πρόγραμμα οικονομικής ανάπτυξης που, προφανώς, θα βρίσκεται ευθυγραμμισμένο με τη γενική πτώση της οικονομίας: **σκληρή «σοσιαλδημοκρατία και σε όποιον αρέσει...»** (**«Αντί» 9/10/87 τεύχος 357**).

Έτσι, μπορεί να δικαιολογηθεί η προχειρότητα, η ασάφεια, και η ανειλικρίνεια του προϋπολογισμού 1988, που ψηφίζεται σήμερα το βράδυ. Το αν βγουν συμπεράσματα από τη συζήτηση, αυτή την ώρα τουλάχιστον, μας είναι άγνωστο...

BBC ENGLISH VIDEO COURSES

ΣΕΙΡΕΣ για: αρχαρίους προχωρημένους, ειδικά θέματα

ΝΕΑ ΠΑΙΔΙΚΗ ΣΕΙΡΑ

“MUZZY IN CONDOLAND”

Για παιδιά 5-9 ετών Μαθαίνουν Αγγλικά διασκεδάζοντας — Μόνιμη έκδοση — Τηλ. 36.45.608

ΑΓΓΛΙΚΑ
ΒΙΒΛΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΠΑΝΤΕΛΙΔΗ

ΟΔΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ 11
τηλ. 36.23.673

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΑ
ΒΙΒΛΙΑ

ΠΛΟΥΣΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗ ΣΕ: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ & ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΕΠΙΣΗΣ: BBC ENGLISH COURSES
Σ' όλο τον κόσμο η επιτυχία του BBC στη
διδασκαλία Αγγλικών είναι αναγνωρισμένη

BBC ENGLISH COURSES HELLAS

ΑΜΕΡΙΚΗΣ 9 - ΑΘΗΝΑ 106 72

BBC ENGLISH AUDIO COURSES

ΝΕΑ ΣΕΙΡΑ
“FINANCIAL
ENGLISH”

Ειδικοί Επιστήμονες
ετοίμασαν αυτή τη σειρά με
τη συνεργασία του
περιοδικού “ECONOMIST”.
Ένα βιβλίο και δύο
κασέτες, εξηγούν την
Οικονομική Ορολογία με
ζωντανά παραδείγματα.

Όχι στους άρχοντες του πολέμου

του Βασίλη Ζήση

Δεν θα ασχοληθούμε εδώ με τις λεπτομέρειες της ιστορικής πράγματι συμφωνίας για την καταστροφή των πυρηνικών πυραύλων μέσου βεληνεκούς, που υπέγραψαν την περασμένη εβδομάδα στην Ουάσινγκτον οι κ.κ. Ρήγκαν και Γκορμπατσόφ. Ο αναγνώστης μπορεί να τις αναζητήσει στον ημερήσιο Τύπο που κάλυψε επαρκέστατα το γεγονός.

Δεν μπορούμε, όμως, παρά να τονίσουμε κι εμείς ότι η συνθήκη για τη διάλυση των «ευρωπυραύλων» είναι ουσιαστικά η πρώτη συμφωνία πυρηνικού αφοπλισμού—οι προηγούμενες, όπως οι SALT, ήταν μόνο συμφωνίες ελέγχου των εξοπλισμών. Και, επιπλέον, περιλαμβάνει σημαντικότερες—από άποψη διεθνούς δικαίου και πρακτικής—διαδικασίες επαλήθευσής της.

Ωστόσο, πέρα από τις δικαιολογημένες σε αρκετό βαθμό θριαμβολογίες του ημερήσιου Τύπου και των επί των δημοσίων σχέσεων εκπροσώπων των δυο υπερδυνάμεων, πρέπει να επισημανθεί το γεγονός ότι οι 2.119 πυραύλοι που θα καταστραφούν δεν αντιπροσωπεύουν παρά μόνο το 3-4% των πυρηνικών οπλοστασίων των δυο υπερδυνάμεων. Δεν αλλάζει συνεπώς τίποτα η σχεδόν τίποτα, επί της ουσίας της πυρηνικής απειλής που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα. Υπάρχουν ακόμα πυρηνικά όπλα αρκετά για να καταστρέψουν αυτόν τον πλανήτη όχι μια, αλλά πολλές φορές.

Πρέπει, επίσης, να επισημανθεί, ότι οι δυο υπερδυνάμεις συμφώνησαν να καταστρέψουν πυρηνικά όπλα που τους είναι στην κυριολεξία άχρηστα. Οι «ευρωπυραύλοι»—πρώτα οι σοβιετικοί SS-20 και αργότερα οι αμερικανικοί «Πέρσινγκ II»

και «Κρούζ»—αναπτύχθηκαν σε μια εποχή που η λεγόμενη «ισορροπία του τρόμου» καθιστούσε αδύνατη τη διεξαγωγή ενός πυρηνικού πολέμου.

Για τον απλούστατο λόγο ότι δεν μπορεί να υπάρξει «νικητής» και «ηττημένος» σε έναν παρόμοιο πόλεμο. Η καταστροφική ισχύς των πυρηνικών όπλων, τα ανεπανόρθωτα ολέθρια αποτελέσματα της χρήσης τους στο περιβάλλον και η επιβιωσιμότητά τους—η δυνατότητα, δηλαδή, της κάθε υπερδύναμης να διασώσει πυρηνικά όπλα, στα υποβρύχια λόγω χάριν, και να τα χρησιμοποιήσει ακόμα κι αν η ίδια θα είχε καταστραφεί ολοσχερώς—καθιστούν τον πυρηνικό πόλεμο αδύνατο. Όποιος θελήσει να πατήσει πρώτος το «κουμπί» για να εξαπολύσει τους πυραύλους του θα γνωρίζει πολύ καλά ότι ταυτόχρονα θα αυτοκτονήσει. Και παρά τα περί του αντίθετου λεγόμενα, κανείς ηγέτης υπερδύναμης δεν είναι τρελός.

Η ανάπτυξη, λοιπόν, των πυρηνικών όπλων και η «ισορροπία του τρόμου» διέρρηξαν την παραδοσιακή σχέση του πολέμου με την πολιτική. Ο πρώτος δεν μπορούσε πλέον να είναι η συνέχεια της δεύτερης «με άλλα μέσα». Στο πρώτο κεφάλαιο της «Επί του Πολέμου» πραγματείας του ο Κλαούζεβιτς πραγματεύεται την αντίθεση μεταξύ του «Απόλυτου Πολέμου»—της τάσης δηλαδή κάθε πολέμου να κλιμακώνεται πέραν κάθε ορίου—και της χρησιμοποίησης του πολέμου ως οργάνου της κρατικής πολιτικής.

Σήμερα, η ανάπτυξη των πυρηνικών όπλων βάθυνε μέχρι το τέλος της αυτή την αντίθεση. Ο πυρηνικός πόλεμος είναι ο «Απόλυτος Πόλεμος» του Κλαούζεβιτς.

Όσες προσπάθειες έγιναν για να «ελεγχθεί» και να χρησιμοποιηθεί σαν το πιο αποτελεσματικό μέσο κρατικής πολιτικής απέτυχαν και οι Ρήγκαν-Γκορμπατσόφ επισημοποίησαν αυτήν την αποτυχία με την υπογραφή τους.

Η γένεση των πυραύλων μέσου βεληνεκούς συμπίπτει χρονικά με την εμφάνιση των στρατηγικών δογμάτων περί «περιορισμένου» ή «ελεγχόμενου» πυρηνικού πολέμου. Σύμφωνα με αυτά τα δόγματα που εφαρμόστηκαν—επί χάρτου βέβαια—πρώτα στην Ευρώπη η ανάπτυξη πυρηνικών όπλων ακριβείας—όπως αυτά με τις τρεις κεφαλές—θα επέτρεπε την επιλεκτική χρησιμοποίησή τους εναντίον συγκεκριμένων στόχων—συγκεντρώσεις στρατευμάτων, μια ή δυο πολιτείες—για να εξουθενωθεί ο αντίπαλος με ένα ακαριαίο χτύπημα, χωρίς να χρειαστεί η χρησιμοποίηση των στρατηγικών πυραύλων, που θα κλιμάκωναν τον πόλεμο μέχρι το τελικό ολοκαύτωμα.

«Όλα άλλαξαν, εκτός από τον τρόπο σκέψης μας» έλεγε ο Αϊνστάιν. Οι στρατηγικοί εγκεφάλαι του NATO και του Συμφώνου της Βαρσοβίας προσπάθησαν με τέτοια δόγματα να διατηρήσουν τον милитарιστικό τρόπο σκέψης τους, επεξεργαζόμενοι σενάρια και σχεδιάζοντας πυρηνικά όπλα που υποτίθεται ότι θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν. Ένας απλός συλλογισμός, όμως, φτάνει για να διαλύσει την πειστικότητα αυτών των σεναρίων. «Πώς, άραγε, ένας Σοβιετικός στρατάρχης θα καταλάβει, σε περίπτωση “περιορισμένου” πυρηνικού πολέμου στην Ευρώπη, ότι ο πυραύλος που θα πέσει εντός λίγων λεπτών στη Μόσχα είναι «Πέρσινγκ» μέσου βεληνεκούς και όχι «Τράιντετ» μεγάλου βεληνεκούς για να πατήσει το ανάλογο κουμπί και να μη στείλει ένα SS-20 στο Παρίσι και όχι έναν SS-18 εναντίον της Νέας Υόρκης; Μήπως θα έπρεπε να τοποθετήσουν οι ΗΠΑ προειδοποιητικά σήματα στους πυραύλους τους για να δηλώνουν εκ των προτέρων την ταυτότητά τους;

Όλα αυτά είναι βέβαια γνωστά στους στρατηγικούς εγκεφάλους. Και αποδεικνύουν ότι ο ανταγωνισμός των εξοπλισμών, από την αποκατάσταση της ισορροπίας του τρόμου και μετά είναι ένας τελετουργικός χορός, όπου οι δυο υπερδυνάμεις προσπαθούν να νικήσουν η μια την άλλη με την τεχνολογία και τις υπερογκες δαπάνες, επειδή δεν μπορούν να αντιπαραταχθούν στο πεδίο της μάχης.

Το παιχνίδι των «ευρωπυραύλων» ήταν λοιπόν μόνο ένα πολιτικό παιχνίδι γοήτρου. Αναπτύσσοντας πρώτοι τους SS-20 οι στρατοκράτες του Μπρέζνιεφ έκαναν δυο πράγματα ταυτόχρονα. Απάλυναν, κάπως, την ιστορική ανασφάλειά τους—«υπεράσπιση της σοβιετικής πατρίδας» κ.λπ.—και επιχείρησαν έναν εκβιασμό

ολκής σε βάρος των ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ. Ποιος είναι ο πιο ισχυρός στη γηραιά ήπειρο; Κανείς δεν μπορεί να πει ότι εκείνη την εποχή, στη Μόσχα, η φαντασία ήταν στην εξουσία.

Η συνέχεια είναι λίγο πολύ γνωστή και έχουμε ξαναγράψει γι' αυτή (βλ. τχ. 236). Οι Αμερικάνοι και το ΝΑΤΟ απάντησαν με την ανάπτυξη των «Πέρσινγκ» και «Κρουζ», δείχνοντας ότι η στρατιωτικοποίηση της πολιτικής είναι το δικό τους γήπεδο και τελικά φτάσαμε στη μεγάλη συμφωνία.

Όμως, οι δυο υπερδυνάμεις, θα ήταν πολύ πιο πειστικές στις ειρηνόφιλες διακηρύξεις τους, αν συμφωνούσαν παράλληλα να καταστρέψουν και το υπόλοιπο 97% των πυρηνικών οπλοστασίων τους. Δεν μπορούν όμως να το κάνουν.

Τα πυρηνικά όπλα έχουν καταστεί, σήμερα, το σύμβολο της απόλυτης εξουσίας σε ζωή και σε θάνατο που έχουν επάνω οι δυο «μεγάλοι». Οι διηπειρωτικοί «Τράιντεντ» και «SS-18» μοιάζουν με γιγάντια μενίρ που απειλούν τον ουρανό και —επειδή δεν πρόκειται να χρησιμοποιηθούν ποτέ— η λειτουργία τους είναι πνευματική παρά στρατιωτική. Μας αποδεικνύουν κάθε στιγμή ότι άλλοι, εκτός από μας μπορούν όποτε το θελήσουν να αποφασίσουν αν θα ζήσουμε ή αν θα πεθάνουμε. Κανένας ηγέτης σε καμιά άλλη ιστορική εποχή δεν απολάμβανε παρόμοια εξουσία.

Αλλά αυτή η απόλυτη εξουσία σε ζωή και σε θάνατο που έχουν επάνω μας οι δυο μεγάλοι και οι εκάστοτε διάδοχοί τους θέτει σε εξίσου απόλυτη αμφισβήτηση το ισχύον διεθνές σύστημα. Πώς, για παράδειγμα, μπορούν να ισχυρίζονται ότι ζούμε σε «δημοκρατίες», όταν η υπευθυνότητα για τη μαζική καταστροφή είναι στα χέρια ενός ή δυο ηγετών; Κι ακόμα χειρότερα, τι είδους δημοκρατίες είναι αυτές, της Δύσης ή της Ανατολής, τη στιγμή που αυτή η ευθύνη δεν ανήκει ουσιαστικά στους αρμόδιους ηγέτες, αλλά σε μια κλίκα στρατιωτικών και τεχνοκρατών που είναι οι μόνοι που μπορούν να χειρίζονται τα όπλα μαζικού ολέθρου. Οι συνέπειες της πυρηνικής εποχής και του σύγχρονου милитарισμού δεν σταματούν εδώ.

Για να κατασκευαστούν τα σύγχρονα όπλα χρειάζεται η πιο προηγμένη τεχνολογία, χρειάζεται η διάθεση δισεκατομμυρίων δολαρίων και η σπατάλη των καλύτερων εγκεφάλων και πλουτοπαραγωγικών χωρών κάθε υπερδύναμης, ή απλώς «μεγάλης» δύναμης. Ξεκινώντας από τα εργαστήρια και τα ιδρύματα, τις βιομηχανίες και τα κέντρα απόφασεων, ο милитаризм επέκταθηκε και κατέλαβε σιγά - σιγά το μεγαλύτερο τμήμα των αναπτυγμένων δυτικών κοινωνιών. Σήμερα το 27% των επιστημόνων όλης της

Οι σφαίρες επιρροής και πώς μοιράζονται

της Ειρήνης Καρανασοπούλου

ΧΑΜΟΓΕΛΑ και χειραφίες, χιούμορ, κόκκινα χαλιά και τα άψογα ντεκολτέ της Νάνσυ και της Ραΐσα. Οι τηλεοράσεις σε ολόκληρο τον κόσμο αναμεταδίδουν την εικόνα —κι οι υπήκοοι όλου του κόσμου παρακολουθούν τους ηγέτες των δυο υπερδυνάμεων να υπογράφουν την ιστορική συνθήκη για την εξάλειψη των πυρηνικών πυραύλων μέσω και μικρότερου βεληνεκούς, ή ευρωπαϊκών πυραύλων επί το λαϊκώτερον.

Όμως, η συνθήκη —και όσα συνεπάγεται— δεν μπορούσε παρά να υπογραφεί, κι αν αυτό δεν γινόταν σήμερα θα γινόταν αύριο. Το παράλογο, αλλά και ασύμφορο, της κούρσας των εξοπλισμών, από ένα σημείο και ύστερα δεν οδηγούσε πουθενά, γεγονός που το επεσήμαναν τα ανά την Ευρώπη ειρηνιστικά κινήματα, αλλά έκαναν πως δεν το καταλάβαιναν οι ηγέτες των Ηνωμένων Πολιτειών και της Σοβιετικής Ένωσης.

Είναι γνωστό πλέον ότι οι «σκληρές» διαπραγματεύσεις των τελευταίων ετών δεν είχαν ως αντικείμενο το αν θα γίνει αυτή η συμφωνία, αλλά το πώς, με τι ανταλλάγματα —παζάρια επί το λαϊκώτερον— θα γινόταν.

Στην ουσία, αυτό που συζητούσαν οι υπερδυνάμεις δεν ήταν οι «ευρωπαϊράυλοι» αλλά η Πολωνία, οι δυο Γερμανίες, τα «ανθρώπινα δικαιώματα».

Κι όμως, οι διθύραμβοι για τους ηγέτες που «τόλμησαν» υπήρξαν ατελείωτοι. Αντιμετωπίστηκαν ως οι ήρωες, οι φιλειρηνιστές, οι έξυπνοι, οι... «προστάτες της ανθρωπότητας» (κυριολεκτικά, κι όχι με τη σημασία του...προαγού).

Η αϊγλή τους μεγάλωσε από την απαραίτητη παρουσία των «κακών» της υπόθεσης. Ο Αμερικανός πρόεδρος Ρόναντ Ρήγκαν έγινε ο άνθρωπος που για χάρη της ειρήνης τολμά να τα βάλει με τους «δικούς του», τα στελέχη του Συντηρητικού Κόμματος στη Γερουσία, και τα «γεράκια» του Πενταγώνου. Αυτός που μέχρι πριν από λίγο καιρό αποκαλούσε τη Σοβιετική Ένωση «αυτοκρατορία του κακού» αναδεικνύεται αϊφνης η πιο ειρηνική «περιστερά» των ΗΠΑ με χαριτωμένες απόπειρες να μιλήσει ρώσικα στον Σοβιετικό ηγέτη.

Για τον Μιχαήλ Γκορμπατσόφ οι «κακοί» δεν χρειάστηκε να προβληθούν υπήρχαν. Όλοι αυτοί που μένουν προσκολλημένοι στην παλιά νοοτροπία, οι εχθροί της «περεστρόικα» και της «γκλασνόστ» είναι κι οι εχθροί της ειρήνης, οι οπαδοί του ψυχρού πολέμου. Ο Γκορμπατσόφ προβάλλεται πανταχόθεν ως ο σύγχρονος ηγέτης, ο άνθρωπος που πήρε στα χέρια του τη μοίρα της ΕΣΣΔ, αλλά και του κόσμου εμμέσως, σαν να βγήκε από το πουθενά.

Το «πουθενά» όμως δεν υφίσταται: Ο ίδιος μηχανισμός που ανέδειξε τους πριν από αυτόν πρώτους τη τάξει στη σοβιετική ιεραρχία ανέδειξε και τον ίδιο. Κι αυτό δεν σημαίνει φυσικά ότι η μεταρρυθμιστική του πολιτική χάνει την αξία της —κάθε άλλο.

Η ανακούφιση του κόσμου για την εξάλειψη του 3% του παγκόσμιου πυρηνικού οπλοστασίου μπορεί να κάνει τον Ρήγκαν και τον Γκορμπατσόφ... αγίους, αν αποφασίσουν μια ακόμα μεγαλύτερη —και θεαματική— μείωση. Αλλά αυτό που απασχολεί είναι τα «παζάρια» που συνεχίζονται, και που στην ημερήσια διάταξη των συζητήσεων, την περασμένη εβδομάδα στην Ουάσιγκτον, ονομάστηκαν «περιφερειακές συγκρούσεις».

Η Κεντρική Αμερική, το Αφγανιστάν, η Μέση Ανατολή —το σύνολο του πλανήτη τελικά— γίνονται αντικείμενο των διαπραγματεύσεων. Οι δυο υπερδυνάμεις, βγάζοντας από τη μέση το θέμα των ευρωπαϊκών πυραύλων και μικρότερου βεληνεκούς, συνειδητοποιούν —ή βεβαιώνονται— πως τα πράγματα είναι πολύ εύκολα: εμείς κρατάμε τη μοίρα του κόσμου, στα χέρια μας, κι όταν τα βρούμε ο κόσμος πανηγυρίζει. Γιατί να μην τα βρούμε λοιπόν «εφ' όλης της ύλης»;

Το ότι κάποιοι λαοί, κάπου σε αυτή τη στρογγυλή σφαίρα, ζητούν αυτοδιάθεση, μοιάζει μάλλον αμελητέο. Μερικές φωνές ψιθυρίζουν ότι δρομολογείται μια νέα Γιάλτα —αλλά ποιος τις ακούει; Και τι σημασία έχει τελικά, όταν αποδεικνύεται ότι η ειρήνη επιτυγχάνεται με συναντήσεις κορυφής;

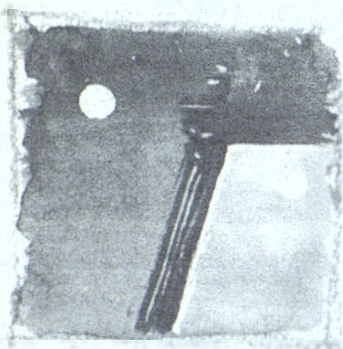
Οι δυο υπερδυνάμεις έχουν κάθε λόγο να θέλουν να απεμπλακούν από όσο το δυνατόν περισσότερα σημεία τριβής και ανταγωνισμού στις μεταξύ τους σχέσεις, για να μπορέσουν να ασχοληθούν με άλλης τάξεως προβλήματα, είτε αυτά λέγονται οικονομική κρίση είτε ανταγωνισμός στην τεχνολογία.

Η συνθήκη σηματοδοτεί τελικά την αλλαγή των όρων του παιχνιδιού. Το να μεταφερθεί ο ανταγωνισμός σε άλλα επίπεδα είναι μια πιθανή εξέλιξη. Όπως και να εξελιχθεί όμως η ιστορία, η αλλαγή των όρων θα πρέπει να θεωρηθεί δεδομένη.

Και τα κινήματα; Αυτά που παρακολουθήσαν την υπογραφή κι ένιωσαν μια ψευδαίσθηση ικανοποίησης —υπάρχει άραγε κανείς που βαθιά μέσα του πιστεύει ότι η δική τους πίεση είναι που έφερε το ποθητό αποτέλεσμα;— τι θα κάνουν; Θα βρεθούν άραγε αμυνόμενα και θεατές ή θα αποκτήσουν ένα λόγο καθοριστικό, παρεμβατικό, κι ένα ρόλο ιστορικού υποκειμένου;

Γιατί τα χαρτιά ξαναμοιράζονται...

ΛΙΤΣΑ ΔΕΜΗΤΣΗ

Τά έτουςιώδη

Γης —οι καλύτεροι— εργάζονται σε στρατιωτικά σχέδια και οι εξοπλισμοί χρησιμοποιούνται σαν την ατμομηχανή που θα σύρει ολόκληρες οικονομίες.

Ο 19ος αιώνας ταύτισε την πρόοδο με την επιστήμη και την τεχνολογία. Σήμερα η επιστήμη και η τεχνολογία ταυτίζονται με τους εξοπλισμούς. Στους επιστημονικούς κύκλους δεν θεωρείται σημαντικό κατόρθωμα η παρασκευή ενός αντιδότη για τον καρκίνο, αλλά η κατασκευή μιας ακτίνας «λείζερ» που θα διαλύσει ένα φλυτζάνι τσαγιού στο Κρεμλίνο, από το διάστημα. Η ανθρωπότητα έχει εγκαταλείψει οριστικά την αντίληψη του 19ου αιώνα σύμφωνα με την οποία πρόοδος ήταν η ικανότητα εκπλήρωσης των ανθρώπινων αναγκών, με τον πιο απλό και αποτελεσματικό τρόπο.

Οι εξοπλισμοί, πυρηνικοί και συμβατικοί, επιδρούν επίσης, αποφασιστικά στην οργάνωση των δυτικών κοινωνιών. Η πολυπλοκότητα των σύγχρονων συμβατικών όπλων, για παράδειγμα, επιβάλλει μια δική της διαίρεση της εργασίας, ένα συγκεντρωτικό σύστημα ελέγχου τους και ένα διασφαλισμένο σύστημα προστασίας τους από τη διάδοση σε «τεχνολογικά κατώτερους λαούς». Τα χαρακτηριστικά αυτά της σύγχρονης στρατιωτικής τεχνολογίας έφτασαν να θεωρηθούν ως και να ταυτιστούν και με τα χαρακτηρι-

στικά της τεχνολογίας γενικά, και, ακόμα χειρότερα, να αναδειχθούν σε «αξίες», σε τρόπο ζωής.

Το πρόβλημα, συνεπώς, δεν έγκειται στην κατάργηση των πυρηνικών όπλων. Αυτά, ούτως ή άλλως, δεν πρόκειται να χρησιμοποιηθούν ποτέ. Έγκειται στο μιλιταρισμό, στους εξοπλισμούς, στις στρατιωτικές βιομηχανίες που διαβρώνουν συνειδήσεις και την κοινωνία ολόκληρη, στους «επιτελείς» που ως οι μόνοι ειδικευμένοι χειριστές των σύγχρονων όπλων αναδεικνύονται τελικά στην υπέρτατη και πραγματική εξουσία.

Πριν από έναν αιώνα, όσοι διαφωνούσαν με μια μορφή εξουσίας, έφτανε να βρουν κάποια «μουσκέτα», να μάθουν να τα χρησιμοποιούν και να οργανωθούν. Στο πεδίο της μάχης θα συναντούσαν έναν αντίπαλο παρόμοια εξοπλισμένο και θα νικούσε ο καλύτερος. Σήμερα ο πιλότος ενός «Μιράζ» χρειάζεται δέκα ολόκληρα χρόνια και μια ολόκληρη υποδομή —αξίας δισεκατομμυρίων— για να τα μάθει τέλεια. Όσο λοιπόν τα όπλα γίνονται πιο τέλεια, τόσο πιο πολύ ενισχύεται η εξουσία των μιλιταριστών.

Γι' αυτά λοιπόν το πρόβλημα δεν έγκειται στην κατάργηση των πυρηνικών όπλων, αλλά όλων των όπλων. Μήπως, λοιπόν, το φιλειρηνικό κίνημα θα έπρεπε να ξανασκεφτεί το στόχο του;

ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΣΠΕΡΙΤΗΣ

Ερесьου 9 ΑΘΗΝΑ 10680 Τηλ.: 3604161

ΙΟΥΛΙΟΥ ΒΕΡΝ

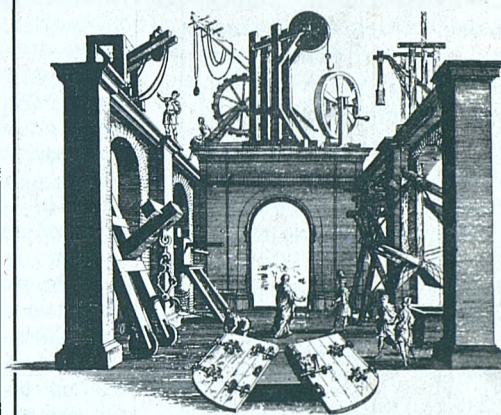
Για μικρούς και μεγάλους

- Δεκαπεντάχρονος πλοίαρχος
- Μιχαήλ Στρογκώφ
- Ροβήρος ο κατακτητής
- Ο κυρίαρχος του κόσμου
- Ο Φάρος στην άκρη του κόσμου
- 20.000 λεύγες κάτω από τη θάλασσα
- Τα 500 εκατομμύρια της Μπεγκούμ
- Το αστέρι του νότου
- Από τη γη στη σελήνη
- Γύρω από τη σελήνη
- Ο πύργος των Καρπαθίων
- Ταξίδι στο κέντρο της γης
- Πέντε βδομάδες με αερόστατο
- Τα παιδιά του πλοίαρχου Γκραντ
- Το μυστηριώδες νησί
- Ο γύρος του κόσμου σε 80 μέρες
- Σχολή Ροβινσώνων
- Το Αιγαίο στις φλόγες
- Δράμα στη Λιβονία

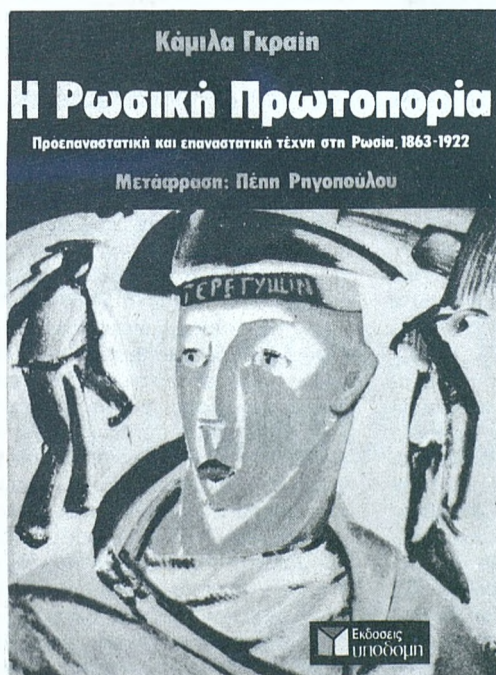
ΜΑΚΗΣ ΠΑΝΩΡΙΟΣ

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΟ ΣΙΝΗΜΑ

Από τα πρώτα μεταβυζαντινά χρόνια
μέχρι σήμερα

ΑΙΟΛΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗ

- με 256 εικόνες από τις οποίες οι 21 έγχρωμες
- το βιβλίο που χαρακτηρίστηκε «εντυπωσιακή συμβολή στις γνώσεις μας για ένα από τα πιο γοητευτικά και τυλιγμένα σε μυστήριο επεισόδια στην ιστορία της μοντέρνας τέχνης»
- η συναρπαστική πορεία της ρωσικής και σοβιετικής τέχνης από τους Περιπλανώμενους της δεκαετίας του 1860 ως και τους φουτουριστές, σουπρεματιστές, κονστρουκτιβιστές, κ.ά. της επαναστατικής περιόδου
- Μετάφραση-πρόλογος: Πέπη Ρηγοπούλου

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗ - 3ης Σεπτεμβρίου 22 - τηλ. 5234790

«Μάχη ερτζιανών»

Στο προεδρικό διάταγμα που ρυθμίζει την δημοτική και ιδιωτική ραδιοφωνία και όχι την ελεύθερη —για να λέμε τα πράγματα με το όνομά τους— έγινε αναφορά στο κύριο άρθρο του περασμένου τεύχους.

Η κυβέρνηση κατάφερε να συσπειρώσει εναντίον της όλα τα κόμματα, την Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων, ενώ «παραδόξως» εξασφαλίζει την ουδετερότητα των ιδιωτών που ετοιμάζουν ραδιοσταθμούς και ταυτόχρονα διατηρεί την ίδια κατάσταση στα κρατικά μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Ένας στόχος να ήταν «τορπιλισθεί» η δημοτική ραδιοφωνία που μπήκε δυναμικά στη «μάχη των ερτζιανών» (Ράδιο Αθήνα, Πειραιά, «Δίαυλος 10» κτλ.) και ένας δεύτερος να διατηρηθεί ο κυβερνητικός έλεγχος στα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Ανεξάρτητα από τις τροπολογίες —αν γίνουν— στο σχέδιο του προεδρικού διατάγματος η κατάσταση όπως έχει διαμορφωθεί τώρα δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί με μικροκομματικούς υπολογισμούς. Για να λειτουργήσουν νέοι θεσμοί χρειάζεται να υπάρξει και το κατάλληλο πλαίσιο. Διαφορετικά αυτό που θα γίνει, θα είναι ένας αγώνας υπονόμευσης των αντιπάλων της κυβέρνησης με αποτέλεσμα η δημοτική ραδιοφωνία να μην μπορεί να παίξει το ρόλο της ως τέτοια, γιατί και οι κομματικοί μηχανισμοί δεν πρόκειται να μείνουν με «σταυρωμένα τα χέρια».

Το προεδρικό διάταγμα συναντά αντιδράσεις και στο άρθρο που καθορίζει τη μετάδοση ειδήσεων και στην επιτροπή δεοντολογίας (τι θα γίνει αλήθεια με τους ιδιωτικούς) και την έμβλημα των τοπικών σταθμών.

Η «μάχη στα ερτζιανά» αρχίζει βέβαια μόλις τώρα. Χάνοντας η κυβέρνηση τον «πρώτο γύρο» επιχειρεί να κερδίσει το «δεύτερο». Στην εποχή της επιτάχυνσης όμως, στην πληροφορική, ο «πόλεμος» δεν κερδίζεται με «γύρους». Και καλά θα έκανε η κυβέρνηση, αλλά και άλλοι να μην ακολουθούν, σ' αυτό τουλάχιστον τον τομέα, τους κανόνες της πυγμαχίας.

Το κρατικό - απολιθωμένο ραδιόφωνο τελείωσε

του Νίκου Λακόπουλου

Για πολλά χρόνια το ελληνικό ραδιόφωνο στόχευε πρώτα - πρώτα να μην εκθέτει την κυβέρνηση με οποιοδήποτε ολισθήμα προς τη χειραφέτησή του από την πολιτική εξουσία. Να μην αμφισβητεί τον κόσμο των αξιών του μέσου πολίτη που ψηφίζει κατά κανόνα αυτούς που ελέγχουν τα μέσα ενημέρωσης. Τώρα το κρατικό ραδιόφωνο δεν μπορεί να κοιμάται ήσυχα. Ένας καινούργιος κόσμος αναπτύσσεται. Το εγχείρημα της τοπικής ή της ελεύθερης ραδιοφωνίας με όποιες «αποκλίσεις», έως και του ελέγχου από ιδιωτικά συμφέροντα, δημιουργεί νέες συνθήκες. Ανεξάρτητα από την άποψη αυτή και τη θέση που έχει ο καθένας ανοίγουν νέοι ορίζοντες. Και το κρατικό ραδιόφωνο δεν μπορεί να ζει πλέον με τις «ανησυχίες» του 1937.

Πενήντα χρόνια από τότε που ο πρώτος (ιδιωτικός) σταθμός εξέπεμψε τον πρώτο του ήχο στον αέρα και ένα χρόνο μετά την εξαγγελία του πρωθυπουργού για απελευθέρωση των ερτζιανών στην Ελλάδα έχει αρχίσει μια μάχη για την πληροφόρηση ανάμεσα σε ιδιώτες, κράτος και δήμους που φαίνεται να οδηγεί αν όχι σε ένα ελεύθερο, πάντως σε ένα νέο διαφορετικό και πολυφωνικό ραδιόφωνο.

Από το κυνηγιτό των ραδιοερασιτεχνών και τις βαριές ποινές σε όσους ήθελαν ένα ραδιόφωνο πέρα από τα όρια του κρατικού μονοπωλίου, περάσαμε μέσα σε ένα χρόνο, σε ένα καινούργιο αγώνα για τον έλεγχο της πληροφόρησης αυτής τη φορά από δήμους, ιδιώτες, τοπικές ομάδες και επιχειρηματίες. Στη Γενική Γραμματεία Τύπου περιμένουν έγκριση πάνω από ογδόντα αιτήσεις για τοπικούς ραδιοσταθμούς, στην Αθήνα και την επαρχία. Ήδη λειτουργούν αρκετοί, και δυο συγκροτήματα Τύπου, η ΓΡΑΜΜΗ ΑΕ και το Συγκρότημα Λαμπράκη, που έχει ιδρύσει ήδη την «Ανεξάρτητη Ραδιοφωνία Τηλεόραση Α.Ε.», ετοιμάζονται να εισβάλουν στον κόσμο των ερτζιανών με πρόθεση να εμπορευθούν την πληροφόρηση.

Στη Χαλκίδα, στην Αξιούπολη, στη Δυτική Αττική, στην Ιθάκη, στην Κατερίνη και στην Ηλιούπολη έχουν αναπτύξει ήδη πρωτοβουλίες για τοπικούς σταθμούς, ενώ βέβαια στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη και τον Πειραιά οι τρεις δήμαρχοι έδωσαν κίελο της δικής τους πρότασης για το τοπικό ραδιόφωνο. Ο σταθμός «Αθήνα 984 στα FM» έχει «ταπώσει» κυριολεκτικά τα κρατικά κανάλια και αποδεδειγμένα από έρευνα, αυτή την εποχή έχει σχεδόν τους μισούς ακροατές ραδιοφώνου.

Σίγουρα το να έχεις το 45% του ακροατηρίου είναι μια επιτυχία, αλλά μια επιτυχία εύκολη, αν πάρεις υπόψη σου τη νέκρωση των κρατικών ραδιοφωνικών καναλιών και το πέπλο της μαύρης σιωπής που τα τυλίγει χρόνια τώρα και τα όρισε σαν μέσα βουβή και χώρους όπου η φαντασία και η ελεύθερη πληροφόρηση έπρεπε πάντα να υποτάσσεται στην κυβερνητική εξουσία και πολλές φορές στις προσταγές και τις επιθυμίες ενός και μόνο υπουργού.

Για χρόνια πολλά το κρατικό ραδιόφωνο γνώριζε μόνο ένα είδος εκπομπών, τις «ηχογραφημένες», για να είμαστε ήσυχοι, ότι κανένας υπαινιγμός δεν θα ξεφύγει. Η δο-

μή του προγράμματος δεν είχε καμιά ροή και ο στόχος του ήταν μόνο ένας: να τέρψει και να ψυχαγωγήσει τάχα τον μέσο ακροατή με καλά συσκευασμένη τροφή, που απείχε πολύ από την ελεύθερη πληροφόρηση, δεν ερχόταν ποτέ από το μέλλον 'και φοβόταν ακόμα και το παρόν, προτού το θέσει υπό έλεγχο. Οι μειωμένες ουδέποτε αφορούσαν αυτό το πρόγραμμα, τα κοινωνικά γεγονότα δεν το απασχολούσε και οι συζητήσεις απαγορεύονταν ρητά. Οι περισσότερες εκπομπές είναι αποτέλεσμα ατομικών σχέσεων παραγωγών - διευθυντή ο οποίος επιλέγεται ανάμεσα σε πολυποίκιλα επαγγέλματα και έχει από την εμπειρία κατατάξει ό,τι γίνεται σε πολύ συγκεκριμένες κατηγορίες: μουσικές εκπομπές, εκπομπές λόγου, εκπομπές ποικίλου περιεχομένου.

Για χρόνια πολλά το ελληνικό ραδιόφωνο στόχευε πρώτα - πρώτα να μην εκθέτει την κυβέρνηση με οποιοδήποτε ολισθήμα προς την χειραφέτησή του από την πολιτική εξουσία, να μην αμφισβητεί τον κόσμο των αξιών του μέσου πολίτη — που ψηφίζει κατά κανόνα αυτούς που ελέγχουν τα μέσα — και να οργανώνει μια σχέση εξάρτησης ανάμεσα στην εξουσία και τη διανοήση, τέτοια που να το σταθεροποιεί σαν μέσο προσασίας της κοινωνικής γαλήνης και ηρεμίας.

Στην πραγματικότητα, το ραδιόφωνο από τότε που τέθηκε κάτω από την κηδεμονία της Υπηρεσίας Ραδιοφωνικών Προγραμμάτων, δεν έχει πραγματοποιήσει καμιά τομή στη λειτουργία, την άποψή του και το περιεχόμενό του. Βρίσκεται ουσιαστικά ύστερα από πενήντα χρόνια ενηλικίωσης στην ίδια νηπιακή κατάσταση. Για χρόνια πολλά τα δελτία ειδήσεων είναι ολόδια, το πρόγραμμα στερεότυπο: το πρωί μια εκπομπή για όλους με ιδιαίτερη έμφαση στις νοικοκυρές, το απόγευμα μια ζώνη για τους νέους λίγο πριν το δελτίο της Υδρογραφικής Υπηρεσίας, μετά διάφορες ανούσιες εκπομπές και όλα αυτά «εντός ορίων».

Τόσο πολύ αυστηρά και αμετακίνητα είναι μάλιστα αυτά τα όρια που έχουν πάρει πια τα χαρακτηριστικά μιας δήθεν επίσημης και δοκιμασμένης άποψης για το ραδιόφωνο, που ζει για δεκαετίες κοιμισμένο στα πόδια της κυβερνητικής εξουσίας, που τρέφεται με τα ίδια προγράμματα, που παίζει για χρόνια πολλά τα ίδια τραγούδια, που έχει πάντα την ίδια άποψη για όλα.

Είναι θα 'λεγε κανείς ένας υπαλληλικός φορέας συντηρητισμού που τα τελευταία είκοσι χρόνια δεν χρειάζεται καν να είναι η «φωνή του καθεστώτος» αρκεί να βρίσκεται εκεί σιωπηλό, να μη μιλάει, να μην κάνει φασαρία, να μην διαταράσσει την τάξη, να μη δημιουργεί προβλήματα στην κυβέρνηση, την εκκλησία, το στρατό, να μην διαφωνεί, να μην αντιμιλάει και να φέρεται ευγενικά σε όλους, να αγνοεί τα πολιτικά γεγονότα και να αποσιωπά τα κοινωνικά.

Το ελληνικό ραδιόφωνο φέρεται να έχει πάρει στα σοβαρά τις ανησυχίες δυο βουλευτών το 1937: του Παπαρηγόπουλου, που ζητάγε περιορισμούς στην ελευθερία έκφρασης και του Β. Στεφανόπουλου που θεωρούσε «ηλίθιον το κράτος το οποίον θα παρείχε προς τον σκοπόν της βιαιάς ανατροπής του το δικαίωμα της πλήρους ελευθερίας του Τύπου». Αυτή η γραμμή εξειδικεύτηκε αργότερα όταν ο υπουργός Προεδρίας γίνεται ο αυτονόητος διευθυντής σύνταξης των καναλιών και οι διευθυντές υφιστάμενοι του ή όταν ένα κανάλι θα δοθεί στο στρατό για τις δικές του ανάγκες.

Ακόμα και σήμερα όμως καμιά τομή δεν έχει γίνει στη λειτουργία των καναλιών. Η πολιτικοποίηση της ΥΠΕΝΑ αφορούσε κυρίως κάποιες αλλαγές στη διοίκηση, που εξακολουθεί να είναι (στρατιωτική ή πολιτική) παρανοϊκά γραφειοκρατική. Η φιλοσοφία της κηδεμονίας των καναλιών από την εκάστοτε κυβέρνηση δημιούργησε ζώνες επιρροής κατά υπουργό και αν ψάξεις τα προγράμματα θα δεις ακόμα την ίδια λογική. Μια φέτα για κάθε υπουργό, μια για την εκκλησία, μια για το στρατό και «προγράμματα για τον λαό».

Σ' αυτήν την κατηγοριοποίηση υπακούει ακόμα το κρατικό ραδιόφωνο. Απευθύνεται σταθερά μονάχα στην πλειοψηφία του κοινού αγνοώντας τις ιδιαίτερες κατηγορίες του, τις ανάγκες και τις επιθυμίες του. Για χρόνια πολλά οι ρόλοι που υπάρχουν είναι αυτός του διευθυντή (παλιότερα στο Τέταρτο ήταν διοικητής), του παραγωγού, του μουσικού επιμελητή, του φροντιστή και του τεχνικού. Ποτέ δεν θεωρήθηκε το ρα-

διόφωνο ως ένα αυτόνομο μέσο επικοινωνίας και όσοι ασχολούνταν με αυτό ήταν είτε ευνοούμενοι της κρατικής εξουσίας, είτε «ήσυχτοι» καλλιτέχνες, είτε προσωρινοί συνεργάτες. Αυτός είναι και ο άλλος που το να ασχολείται με το ραδιόφωνο δεν ήταν ποτέ σοβαρή επαγγελματική ασχολία, αλλά ένα «δώρο» από την εξουσία, που όταν άλλαζε τελείωνε ή συνεχιζόταν με άλλη μορφή.

Ποτέ δεν αναπτύχθηκε η ραδιοφωνική δημοσιογραφία, ποτέ δεν υπήρξαν ραδιοσκηνοθέτες, ραδιοφωνικοί επιμελητές, αρχισυντάκτες και βοηθοί ύλης, ειδικευμένοι μουσικοί επιμελητές, ρεπόρτερ και γενικά δημοσιογράφοι που να έχουν αυτήν ακριβώς την κατοχυρωμένη αποστολή: να αναπτύξουν όλες τις δυνατότητες που παρέχει ένα μέσο με τέτοια δυναμική όπως το ραδιόφωνο.

Η υπανάπτυξη του ως μέσο είναι φανερή σήμερα, τόσο στα κρατικά όσο και στα μη κρατικά προγράμματα που αναπτύχθηκαν και υπακούουν σε μια λογική «ραδιοφώνου ψυχαγωγίας», κάτι δηλαδή σαν ένα «αυτοκίνητο» πικ-απ. Οι όποιες «καινοτόμες ιδέες» αφορούν έτσι είτε αναπαραγωγές παλιών είτε απομιμήσεις και μεταφορές άλλων.

Η υπανάπτυξη αυτή είναι ο κύριος λόγος που σήμερα δεν υπάρχουν στελέχη ραδιοφώνου, δεν υπάρχουν «τεχνικοί» και η ενασχόληση με το ραδιόφωνο θεωρείται από όλους —και τους ίδιους τους παραγωγούς— ως μια παρασιτική εύκολη ενασχόληση, που δεν αξίζει να ασχοληθείς σοβαρά μαζί της. Με εξαίρεση ελαχίστους μόνιμους συνεργάτες του ραδιοφώνου, που μερικές φορές βασίζουν τη σχέση τους σε μια εκδούλευση είτε προς το κράτος είτε προς τις εταιρείες δίσκων (είτε πιέζονται να τη βασίσουν) το κρατικό ραδιόφωνο ουδέποτε παρήγαγε στελέχη ικανά να το αναπτύξουν ως μέσο αξιοποιώντας όλες του τις δυνατότητες. Οι διευθυντές των σταθμών ακόμα σπάνια είναι οι ίδιοι δημοσιογράφοι και ο ρόλος του διευθυντή σύνταξης δεν υπάρχει.

Είναι αυτή η υπανάπτυξη που καθιέρωσε στερεότυπα είδη εικπομπών και δημιούργησε μια αίσθηση πως το ραδιόφωνο είναι κάτι απλό, κάτι που χρειάζεται βασικά ορθοφωνία και σχέση με την κρατική εξουσία. Μια άποψη που ευνόησε αντικειμενικά τους ερασιτεχνικούς σταθμούς οι οποίοι είχαν πάντα στην Ελλάδα ένα μέρος του ακροατηρίου.

Η ακινησία των κρατικών ραδιοπρογραμμάτων ταραχτήκε ανήσυχα τα τελευταία χρόνια από τις νυχτερινές ζωντανές εκπομπές, που παρείχαν την αίσθηση στον ακροατή πως ανακάλυψε ένα άλλο είδος ραδιοφώνου. Η επιτυχία των ζωντανών εκπομπών δεν μπορεί να μην συνδεθεί με τη μακρόχρονη νέκρα των ραδιοσταθμών.

Παρ' ότι και αυτό, σε πολλά σημεία του, αποτελεί ένα «ραδιοφωνικό κιτρινισμό» και κινείται στα όρια ενός λαϊκίστικου πλουραλισμού, παρ' ότι στο άμεσο μέλλον πρέπει να αντιμετωπίσει τις πολλές αναντιστοιχίες πάνω στις οποίες χτίστηκε για να απαντήσει στο πρόβλημα της απουσίας μιας άποψης για το ραδιόφωνο, με την εμφάνιση του «Αθήνα 984 στα FM» άνοιξε ένας καινούργιος δρόμος του ζωντανού ραδιοφώνου. Πιθανόν για ορισμένους ένας δρόμος δοκιμασμένος για τη δημοσιογραφία που γνωρίζει πολύ καλά ήδη ο Τύπος και θα επιβεβαιώσουν οι ιδιωτικοί σταθμοί που θα ανοίγουν αύριο, ο καθένας με το δικό του τρόπο.

Ωστόσο το κρατικό ραδιόφωνο δεν μπορεί πλέον να κοιμάται ήσυχα. Όσο και αν η ουτοπία ενός τοπικού ραδιοφώνου μπορεί να υπονομευθεί από πολιτικές σκοπιμότητες, μιμήσεις, αναπαραγωγές ή να ακολουθήσει καταναλωτικές επιθυμίες ένας καινούργιος κόσμος αναπτύσσεται. Το κρατικό - απολιθωμένο ραδιόφωνο τελείωσε.

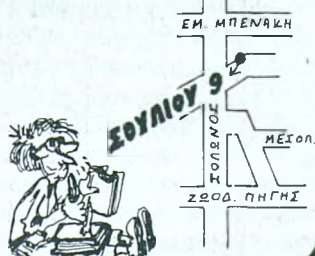
Το νέο, το ζωντανό, το πιθανώς «κίτρινο», το λίγο ή πολύ εμπορικό, που θα ικανοποιεί επιθυμίες και θα δημιουργεί καινούργιες, μας προκαλεί για ακρόαση. Αν πραγματικά θα είναι νέο, ζωντανό και κοντά στην κοινωνία θα φανεί — και μάλιστα σύντομα.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ από τις εκδόσεις ΟΔΥΣΣΕΑΣ

• εκδόσεις
• βιβλιοπωλείο
η κομμούνα

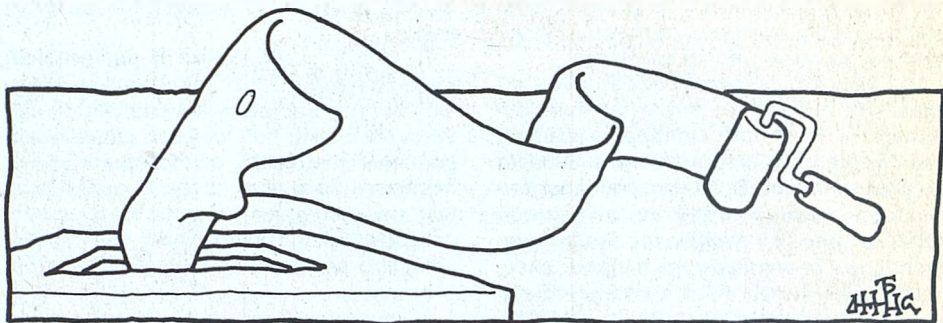
• βιβλία
• αφίσες
• περιοδικά

Εκλογικό σύστημα, δημοκρατικό πολίτευμα και Σύνταγμα

του Γιώργου Παπαδημητρίου

Το κείμενο που ακολουθεί είναι εισήγηση του καθηγητή του Συνταγματικού Δικαίου του Πανεπιστημίου Αθηνών Γιώργου Παπαδημητρίου σε εκδήλωση του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών στις 30 Νοεμβρίου.

Ο τίτλος της εισήγησής μου θα μπορούσε να είναι απλώς *εκλογικό σύστημα και Σύνταγμα*. Ο εμπλουτισμός του με τη ρητή αναφορά του *δημοκρατικού πολιτεύματος* αποσκοπεί προφανώς στο να αποδειχθεί από την αρχή η ουσιαστική διάσταση της προβληματικής. Εκλογικό σύστημα, δημοκρατικό πολίτευμα και Σύνταγμα συναρθρώνονται άλλωστε σε μια *στενή διαλεκτική σχέση* που συγκαθορίζει αποφασιστικά την ποιότητα και τη λειτουργία της δημοκρατικής πολιτείας. Μια σχέση, που με βάση τα συνταγματικά και πολιτικά δεδομένα της προδικτατορικής αλλά —και φυσικά με διαφοροποιήσεις— της πρόσφατης περιόδου στη χώρα μας πρέπει να χαρακτηριστεί *ασφαλώς τραυματική*.

Επιτρέψτε μου όμως να αρχίσω αμέσως την πραγμάτευση του θέματος που χωρίζεται σε δυο βασικά μέρη: α) την ανάλυση του ισχύοντος εκλογικού συστήματος με αναδρομή στις πρόσφατες καταβολές του, και β) την διερεύνηση του συνταγματικού περιγράμματος για τον καθορισμό του εκλογικού συστήματος. Με την προσέγγιση αυτή θα μπορέσουμε, νομίζω πιο άνετα: α) να εξετάσουμε σε στέρεες βάσεις τη συνταγματικότητά του και β) να εντοπίσουμε τις συνταγματικές αρχές και επιταγές που διέπουν αποφασιστικά τη διαμόρφωσή του στο πλαίσιο του δημοκρατικού πολιτεύματος.

II

1. Όπως είναι γνωστό, *εκλογικό σύστημα* είναι η μέθοδος για την κατανομή των εδρών μεταξύ των πολιτικών σχηματισμών βάσει των ψήφων που παίρνουν κατά την εκλογική αναμέτρηση. Οι έδρες κάθε εκλογικής περιφέρειας κατανέμονται σύμφωνα με το *αναλογικό σύστημα* μεταξύ των συνδυασμών με γνώμονα τον αριθμό των ψήφων που συγκεντρώνουν. Κατά το *πλειοψηφικό σύστημα* αντίθετα, τις έδρες (ή την έδρα) κάθε εκλογικής περιφέρειας καταλαμβάνει ο συνδυασμός που συγκεντρώνει την πλειοψηφία των ψήφων. Τα εκλογικά συστήματα παρουσιάζουν εξάλλου στη νομοθετική πρακτική πολλές παραλλαγές με σημαντικές αποκλίσεις από τους δυο παραπάνω βασικούς τύπους, οπότε και χαρακτηρίζονται με τον γενικό και πολλά υποδηλούντα όρο *μικτά εκλογικά συστήματα*. Αν τέλος οι αποκλίσεις είναι μάλλον δευτερεύουσας σημασίας, τότε πρέπει να δεχθούμε ότι πρόκειται για παραλλαγές των δυο βασικών τύπων, δηλαδή του αναλογικού και του πλειοψηφικού συστήματος.

2. Με αφετηρία αυτές τις επισημάνσεις θα επιχειρήσω στη συνέχεια να εξατομικεύσω τη *συστηματική και την πολιτική ταυτότητα*: α) του εκλογικού συστήματος που ίσχυε ως το 1985 και β) του ισχύοντος εκλογικού συστήματος, όπως διαμορφώθηκε με το ν. 1516/1985.

Το σύστημα που, με μικροδιαφοροποιήσεις, ίσχυσε από το

1974 ως το 1985 έμεινε γνωστό με τον ψευδεπίγραφο τίτλο «*ενισχυμένη αναλογική*», αποτελούσε δε ιδιότυπη και μοναδική στη συγκριτική των εκλογικών συστημάτων σύνθεση διαφόρων επιμέρους ρυθμίσεων. Το αμιγές έτσι πλειοψηφικό σύστημα καθιερωνόταν στις ολιγάριθμες μονοεδρικές βασικές εκλογικές περιφέρειες της χώρας. Εξάλλου, το αναλογικό σύστημα φαίνεται καταρχήν ότι επικρατούσε στις πολυεδρικές βασικές περιφέρειες. Τούτο ίσχυε πάντως μόνο για την *πρώτη κατανομή* των εδρών, στην οποία συμμετείχαν όλοι οι εκλογικοί σχηματισμοί, ανεξάρτητα από την εκλογική δύναμη που συγκεντρώναν σε ολόκληρη την επικράτεια. Οι δυσαναλογίες που παρουσιάζονταν ως εδώ κατά την αξιολόγηση της ψήφου των πολιτών μετριάζονταν κάπως με την εφαρμογή της «*ρήτρας του συν ένα*».

Τις δυσαναλογίες ως προς την αξιολόγηση της ψήφου των πολιτών επέτειναν όμως στο έπαρκο οι ρυθμίσεις του εκλογικού νόμου για τις κατανομές των εδρών που ακολουθούσαν διαδοχικά: τη *δεύτερη*, την *τρίτη* και την *ειδική* των βουλευτών επικρατείας. Οι διευθετήσεις αυτές αποτελούσαν μάλιστα επινόηση «*εκ του πονηρού*» του Έλληνα νομοθέτη χωρίς προηγούμενο διεθνώς. Και στις τρεις αυτές διαδοχικές κατανομές καταλυτική ήταν η συμμετοχή των αποκαλούμενων *προνομιούχων εκλογικών σχηματισμών* για την παραχώρηση των εδρών που έμεναν αδιάθετες από την πρώτη. Πρόκειται για τους σχηματισμούς που συγκεντρώναν τα γνωστά δυσπρόσιτα ποσοστά του 17%, του 25% και του 30% των ψήφων.

Με τις ρυθμίσεις αυτές οδηγούμασταν κατά κανόνα σε απαρέδεκτα ακραίες καταστάσεις. Καταστάσεις, που ισοδυναμούσαν με την αποδοχή στην πράξη της *πολλαπλής εξ αποτελέσματος ψήφου*. Τα αποτελέσματα των βουλευτικών εκλογών του 1974, του 1977 και του 1981 είναι εύγλωττα και αποκαλυπτικά και βεβαιώνουν του λόγου το αληθές.

3. Με την τροποποίηση του εκλογικού συστήματος το 1985 επήλθαν ασημαντες μόνο αλλαγές, με μικρομετατοπίσεις των κέντρων βάρους στα κρίσιμα σημεία του. Η επιλογή που χαρακτηρίστηκε από την κυβέρνηση ως τομή στο εκλογικό σύστημα ήταν η κατάργηση των υψηλών ποσοστών για τη συμμετοχή στη δεύτερη και την τρίτη κατανομή, καθώς επίσης και στην ειδική κατανομή επικρατείας. Υποτίθεται ότι με τη νέα ρύθμιση θα διευκολύνονταν όλα ανεξαιρέτως τα κόμματα να καρπούνται οφέλη και από αυτές τις κατανομές εδρών.

Η εν λόγω τροποποίηση, όπως δείχνει πειστικά μια προσεκτική ανάλυση του περιεχομένου της, κινείται όμως ουσιαστικά στην πεπατημένη. Κινείται δηλαδή στο πλαίσιο των προηγούμενων επιλογών, γιατί διευκολύνει τη συμμετοχή όλων των κομμάτων *μόνο* στην ειδική κατανομή των βουλευτών επικρατείας. Κατά τα άλλα, το ισχύον εκλογικό σύστημα εξακολουθεί να διατηρεί ως βάση υπολογισμού για τη δεύτερη και την τρίτη κα-

τανομή το σύνολο της εκλογικής δύναμης των αντίπαλων σχηματισμών στις μείζονες περιφέρειες και, αντίστοιχα, στην επικράτεια. Θα περίμενε τουλάχιστον κανείς, αν υπήρχε πράγματι πρόθεση να επέλθει κάποια —όχι πάντως ριζική— τομή, να καθιερώνονταν εδώ ως κριτήριο το σύνολο των *αχρησιμοποίητων υπολοίπων*. Και με τα νέα λοιπόν δεδομένα παραμένει περιθωριακό το ενδεχόμενο να συμμετέχουν και οι μη προνομιούχοι σχηματισμοί στη δεύτερη και στην τρίτη κατανομή.

Οι μικρές απώλειες που υφίσταται από τη δεύτερη και την ειδική κατανομή το πρώτο σε εκλογική δύναμη, δηλαδή το *κατεξοχήν προνομιούχο*, κόμμα αναπληρώνεται κατά το μεγαλύτερο μέρος από τις νέες ρυθμίσεις που διέπουν την τρίτη κατανομή. Ο νομοθέτης προβλέπει εδώ ως «*εκλογικό δώρο*» την παραχώρηση των αδιάθετων εδρών με την εξής μέθοδο. Το πρώτο κομμα κερδίζει όλες τις αδιάθετες έδρες των βασικών εκλογικών περιφερειών όπου πλειοψηφεί. Σε όσες αντίθετα πλειοψηφεί το δεύτερο κατά σειρά σε εκλογική δύναμη κόμμα χωρεί η τρίτη κατανομή κατά την παραδεδομένη μέθοδο.

4. Παρουσία με συντομία τις βασικές ρυθμίσεις που συνθέτουν τον σκληρό πυρήνα του προϊσχύσαντος και του ισχύοντος εκλογικού συστήματος για να καταδείξω την *εκλεκτική συγγενεία* τους. Να καταδείξω δηλαδή με σαφήνεια, ότι η συστηματική ιδιαιτερότητα και η πολιτική λειτουργία τους είναι *ταυτόσημες*. Το συμπέρασμα αυτό δεν είναι δυνατό, υπό τα σημερινά δεδομένα του πολιτικού συστήματός μας, να αμφισβητηθεί σοβαρά και ως προς την πολιτική λειτουργία του. Τεκμηριώνεται άλλωστε πειστικά με τα αποτελέσματα των βουλευτικών εκλογών του 1985.

Παρ' όλα αυτά στην εισηγητική έκθεση του ν. 1516/1985 αλλά και γενικότερα στην πολιτική πράξη το ισχύον εκλογικό σύστημα χαρακτηρίστηκε και εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από την κυβερνητική παράταξη ως «*σύστημα απλής αναλογικής*». Με τη χρησιμοποίηση αυτού του όρου επιχειρήθηκε προφανώς να καλλιεργηθεί η εντύπωση ότι ο νομοθέτης προσανατολίστηκε δήθεν το 1985 στην καθιέρωση του αναλογικού συστήματος. Αξίζει να σημειωθεί επίσης ότι, τηρουμένων των αναλογιών, το ίδιο ακριβώς είχε συμβεί προηγουμένως και στην τροποποίηση του δημοτικού εκλογικού συστήματος με το ν. 1270/1982. Η πλούσια γλωσσολαστική ικανότητα και φαντασία που μας διακρίνει οδήγησε στην έντεχνη εφεύρεση της νέας ονομασίας της ονομασίας, που αντικατέστησε τον εν πολλοίς αμαρτία περιπεσόντα όρο «*ενισχυμένη αναλογική*». Και η νέα όμως ονομασία, όπως και η προκάτοχός της, είναι όχι μόνο λεκτικά και συστηματικά εντελώς εσφαλμένων και άστοχη. Είναι επιπλέον και παραπλανητική. Παραπλανητική, γιατί συσκοτίζει το περιεχόμενο, την φιλοσοφία και την επιδιωκόμενη πολιτική λειτουργία του ισχύοντος εκλογικού συστήματος, ωραιοποιώντας και —για να χρησιμοποιήσω μια λέξη του «*συρμού*»— αναπαλαιώνοντας την προηγούμενη ονομασία.

5. Το εκλογικό σύστημα του ν. 1516/1985 αποτελεί, με άλλα λόγια, μια *νέα απλώς παραλλαγή του προηγούμενου*, με μικρές και ανεπαίσθητες αποκλίσεις. Αποκλίσεις, που διακρίνονται σταθερά για την περιθωριακή σημασία τους. Αν συνεπώς ήθελε κανείς να προσθέσει κυριολεκτώντας στην ονομασία του την —έτσι κι αλλιώς κενή περιεχομένου— λέξη σύστημα, θα έπρεπε να το χαρακτηρίσει ως «*σύστημα ενισχυμένης*» και όχι ως «*σύστημα απλής αναλογικής*». Από καθαρά επιστημονική τέλος άποψη πρόκειται, όπως και το προηγούμενο, για *μικτό εκλογικό σύστημα* που διατηρεί τη μελαγχολική μοναδικότητά του στη συγκριτική των εκλογικών συστημάτων.

Η πολιτική λειτουργία του παραμένει εξάλλου *αναλλοίωτη* στις βασικές κατευθύνσεις της. Συνίσταται πρωταρχικά στην καθιέρωση μιας αποτελεσματικής *ασφαλιστικής δικλείδας* που διευκολύνει το εκάστοτε κυβερνητικό κόμμα να διατηρεί την εξουσία. Επίσης συντελεί στη μεθοδευμένη επιβολή και αναπαραγωγή του δικομματικού πολιτικού συστήματος. Τούτο δε επι-

τυγχάνεται ιδίως με την *προνομιακή μεταχείριση* που επιφυλάσσει στο δεύτερο σε εκλογική δύναμη κόμμα.

III

1. Στη συνέχεια ανακύπτει το εύλογο ερώτημα, εάν το ισχύον εκλογικό σύστημα *συμβιβάζεται με το Σύνταγμα και γενικότερα το δημοκρατικό πολίτευμα*. Ως θεωρητική και πολιτική συνηγορία υπέρ αυτού προβάλλονται συνήθως τρία κυρίως επιχειρήματα:

- α. Η ανάγκη εξασφάλισης κυβερνητικής σταθερότητας.
- β. Η ευρεία διακριτική ευχέρεια που διαθέτει ο κοινός νομοθέτης για τον καθορισμό του εκλογικού συστήματος και,
- γ. Η συμβατότητά του με την αρχή της ισότητας ή, σωστότερα, της ισοδυναμίας της ψήφου.

Με τα επιχειρήματα αυτά πρέπει να ασχοληθούμε κάπως διεξοδικότερα.

2. Η εισηγητική έκθεση του ν. 1516/1985 περιέχει εναλλακτικά πολλές διατυπώσεις για να υπογραμμίσει την *ανάγκη εξασφάλισης κυβερνητικής σταθερότητας*. Λόγος γίνεται ειδικότερα «για την πολιτική σταθερότητα ως θεμελιώδη πολιτική επιλογή της κυβέρνησης», «για την αρχή δυνατότητας σχηματισμού βιώσιμης κυβέρνησης», για την ανάγκη «να σχηματίζεται σταθερή κυβέρνηση από κάποιο κόμμα» και τέλος ρητά «για την εξασφάλιση της δυνατότητας σχηματισμού αυτοδύναμης κυβέρνησης από το πρώτο κόμμα». Από τις διατυπώσεις αυτές φαίνεται καθαρά ότι πρωταρχική μέριμνα του εκλογικού νομοθέτη ήταν και παραμένει η εξασφάλιση κυβερνητικής σταθερότητας. Πιο συγκεκριμένα μάλιστα, η *εξασφάλιση αυτοδύναμης μονοκομματικής κυβερνητικής σταθερότητας* με την καταλυτική διαμεσολάβηση του εκλογικού συστήματος.

Αυτή άλλωστε η επιλογή αποτελεί γενικότερα *κυρίαρχη συνιστώσα της έννομης τάξης και του πολιτικού συστήματός μας*. Για την ανάδειξη έτσι, άμεσα ή έμμεσα, των κεντρικών πολιτικών οργάνων καθώς επίσης και των τοπικών οργάνων της αυτοδιοίκησης που διαθέτουν αποφασιστικές αρμοδιότητες, το εκλογικό σύστημα δεν διαμορφώνεται με σταθερά την αναλογική εκπροσώπηση των πολιτών. Αλλά ούτε καν με βάση το σχηματισμό και τη διατήρηση στην εξουσία βιώσιμης πολυκομματικής κυβέρνησης ή έστω βιώσιμης αυτοδύναμης μονοκομματικής κυβέρνησης με αχειραγώγητες εκλογικές διαδικασίες. Διαμορφώνεται αντίθετα με κύριο άξονα και βασική επιδίωξη να εξασφαλισθεί *με κάθε μέσο* αυτοδύναμη μονοκομματική κυβερνητική σταθερότητα. Η εξασφάλισή της αναγορεύεται μάλιστα σε *ύψιστο και αναπαλλοτρίωτο πολιτικό και πολιτειακό αγαθό*, για την εξυπηρέτηση του οποίου θα μπορούσαν να θεωρηθούν θεμιτά όλα τα μέσα. Ο σκοπός όμως δεν αγιάζει πάντοτε τα μέσα!

Συνταγματικό έρεισμα για τη θεμελίωση του επιχειρήματος που εξετάζουμε αναζητήθηκε στην επίκληση του άρθρου 41 παρ. 1 Συντ. Η διάταξη αυτή που ρυθμίζει, όπως είναι γνωστό, τη διάλυση της Βουλής αναφέρεται, μεταξύ των άλλων, ρητά και στην κυβερνητική σταθερότητα. Προς την ίδια κατεύθυνση θα μπορούσαν ακόμη να αξιοποιηθούν και ορισμένες βασικές διατάξεις του άρθρου 82 Συντ. που οργανώνουν τους θεσμούς της ψήφου εμπιστοσύνης και της πρόταξης δυσπιστίας. Διότι οι σχετικές διατάξεις επιδιώκουν, συγκεκριμένα αλλά σαφώς, να συμβάλουν στη δημιουργία συνθηκών κυβερνητικής σταθερότητας.

Η ερμηνευτική αξιοποίηση των παραπάνω συνταγματικών διατάξεων δεν είναι πάντως σε θέση *καθαρτή* να στηρίξει την αντίληψη που επικρατεί σχετικά για τον εξής απλό λόγο. Όταν το Σύνταγμα αναφέρεται ρητά στην κυβερνητική σταθερότητα ή την εκλαμβάνει ως έννομο αγαθό που πρέπει να συνεκτιμούμε στις ερμηνευτικές επιλογές μας, δεν υπονοεί ασφαλώς και δεν είναι δυνατό να υπονοεί την αυτοδύναμη μονοκομματική κυβερνητική σταθερότητα. Αυτή αποτελεί *μία μόνον εκδοχή* από τις περισσότερες που ενδέχεται να επικαιροποιηθούν με βάση το

Σύνταγμα στη δυναμική του πολιτικού γίνεσθαι και στο πλαίσιο της λειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος. Η επικράτηση μιας εκδοχής ενός αγαθού που ενδιαφέρει όχι μόνο το Σύνταγμα αλλά γενικότερα και την ομαλή και αποδοτική λειτουργία του πολιτικού συστήματός μας, δεν επιτρέπεται συνεπώς να συντελείται με τον παραγκωνισμό και τον αποκλεισμό των άλλων *εγγενών* εκδοχών του και την προσφυγή σε κάθε πρόσφορο για το σκοπό αυτό μέσο.

3. Ως προς το δεύτερο επιχείρημα, σύμφωνα με το οποίο το Σύνταγμα αναγνωρίζει στο κοινό νομοθέτη ευρεία ή και απεριόριστη διακριτική ευχέρεια για τον καθορισμό του εκλογικού συστήματος, επιθυμώ να σημειώσω τα εξής. Η άποψη φαίνεται εκ πρώτης όψεως να βρίσκει έρεισμα στο άρθρο 54 παρ. 1 Συντ. που προβλέπει ότι: «Το εκλογικό σύστημα και οι εκλογικές περιφέρειες ορίζονται με νόμο». Και αυτό όμως το επιχείρημα δεν αντέχει με τη σειρά του σε κριτική βάση. Πράγματι, σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα η σχετική ευχέρεια του κοινού νομοθέτη δεν μπορεί να θεωρηθεί σοβαρά ούτε ευρεία ούτε βέβαια πολύ περισσότερο απεριόριστη. Τους φραγμούς της πρέπει να αναζητήσουμε αντίθετα, με την προσφυγή στην τεχνολογική και τη συστηματική ερμηνευτική μέθοδο, ιδίως στην τήρηση της αρχής της ισοδυναμίας της ψήφου, στην έντιμη οργάνωση και λειτουργία του αντιπροσωπευτικού συστήματος και το σεβασμό της αρχής της λαϊκής κυριαρχίας.

4. Υποστηρίχθηκε τέλος ότι το ισχύον —όπως φυσικά και το προηγούμενο— σύστημα της «ενισχυμένης αναλογικής» κινείται αυστηρά στο πλαίσιο της συνταγματικής τάξης, γιατί συμβιβάζεται με τη *συνταγματική αρχή της ισοδυναμίας της ψήφου*. Πρέπει να παρατηρηθεί εν πρώτοις ότι το Σύνταγμα δεν καθιερώνει σε καμία του διάταξη ρητά την εν λόγω αρχή. Το σχετικό κενό, εδώ δεν έθεσε ποτέ ζήτημα αμφισβήτησης της συνταγματικής ισχύος της αρχής, δημιούργησε εύλογα πρόβλημα ως προς την *ειδική* συνταγματική θεμελίωσή της.

Κατά την αντίληψη των θεωρητικών οπαδών και των συνταγματικών «απολογητών» της ενισχυμένης αναλογικής η αρχή που εξετάζουμε θεμελιώνεται στη *γενική αρχή της ισότητας* του άρθρου 4 παρ. 1 Συντ. Όπως είναι γνωστό, η αρχή αυτή επιβάλλει όχι την ίση μεταχείριση καταστάσεων ανεξαρτήτως διαφοροποιήσεων αλλά μόνο την ίση μεταχείριση ίσων καταστάσεων. Αν λοιπόν η αρχή της ισοδυναμίας της ψήφου ληφθεί με αυτό το περιεχόμενο ως γνώμονας για τη διαμόρφωση του εκλογικού συστήματος, ανοίγεται διάπλατα η πόρτα για να αποδεχθούμε οποιεσδήποτε διαφοροποιήσεις καταστάσεων ως προς την αξιολόγηση της ψήφου των πολιτών και να τις θεωρήσουμε συνταγματικά θεμιτές. Είναι φανερό πάντως ότι με τη συλλογιστική αυτή απομακρυνόμαστε σταθερά από το αληθινό περιεχόμενο της αρχής, σύμφωνα με το οποίο: α) *κάθε πολίτης διαθέτει μια ψήφο* και β) *οι ψήφοι όλων των πολιτών είναι ισοδύναμες*.

Την παραπάνω επιχειρηματολογία υιοθέτησε εξάλλου και η νομολογία των δικαστηρίων μας. Επόμενο ήταν λοιπόν, νομοθετική και δικαστηριακή πρακτική να δείξουν υπέρμετρη ελαστικότητα κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή του εκλογικού συστήματος. Ελαστικότητα, τόσο ως προς τη συνταγματικότητα των επιλογών τους όσο και ως προς τη συμβατότητά τους με την πεμπτοσύνη του δημοκρατικού πολιτεύματος.

IV

1. Από τις σκέψεις που προηγήθηκαν φάνηκε καθαρά το πόσο αδύνατα και ευάλωτα, καθαυτά και στο σύνολό τους, είναι τα επιχειρήματα που επιστρατεύθηκαν ως συνηγορία υπέρ του συστήματος της «ενισχυμένης αναλογικής». Καιρός είναι τώρα να στρέψουμε την προσοχή μας προς την άλλη όψη του νομίσματος και να εντοπίσουμε τις συνταγματικές αρχές και επιταγές που πρέπει να κατευθύνουν τον κοινό νομοθέτη κατά τον καθορισμό και τη διαμόρφωση του εκλογικού συστήματος. Πρόκειται ιδίως για τις ακόλουθες τρεις συνταγματικές αρχές: α. την ισοδυναμία της ψήφου,

β. το αντιπροσωπευτικό σύστημα ως θεμελιώδη βάση του πολιτεύματος, και
γ. την λαϊκή κυριαρχία.

Είναι επίσης περιττό να τονίσω τη διαλεκτική συνοχή τους και την εσωτερική κλιμάκωσή τους από την ειδική προς τη γενική, με απόληξη την κορυφαία αρχή του δημοκρατικού πολιτεύματος.

2. Η αρχή της ισοδυναμίας της ψήφου επιβάλλει την από κάθε άποψη ισότιμη σύμπραξη όλων των πολιτών στην άσκηση των αρμοδιοτήτων του εκλογικού σώματος. Η ισότιμη σύμπραξη σημαίνει ειδικότερα δυο βασικά πράγματα: α) ότι κάθε πολίτης έχει μία μόνο ψήφο, και β) *οι ψήφοι όλων των πολιτών είναι νομικά ισοδύναμες και επιδρούν εξίσου στη διαμόρφωση των επιλογών του ανωτάτου πολιτειακού οργάνου*. Οι παραπάνω θέσεις συμπυκνώνουν, με τον καλύτερο και απλούστερο τρόπο, το εννοιολογικό και κανονιστικό περιεχόμενο της ισοδυναμίας της ψήφου, που —κατά την πιο σωστή και σύγχρονη αντίληψη— θεμελιώνεται στην *αρχή της λαϊκής κυριαρχίας* (άρθρα 1 παρ. 1-3 και 110 παρ. 1 Συντ.) και όχι στη γενική αρχή της ισότητας (άρθρο 4 παρ. 1 Συντ.). Είναι επίσης αυτονόητο ότι με το περιεχόμενο αυτό ισχύει η αρχή στην έννομη τάξη μας *Ex Constitutione* και διαθέτει αυξημένη τυπική δύναμη.

Ο κοινός νομοθέτης οφείλει συνεπώς να διαμορφώνει το εκλογικό σύστημα με σταθερό γνώμονα το περιεχόμενο της αρχής της ισοδυναμίας της ψήφου.

Αποκλίσεις από τις επιμέρους επιταγές της, και ιδίως από την επιταγή της ισοδυναμίας επίδρασης της ψήφου κάθε πολίτη στο σχηματισμό κάθε φορά της κρατικής θέλησης, θεωρούνται συνταγματικά θεμιτές, εφόσον κρίνονται λειτουργικά αναγκαίες. Στις περιπτώσεις αντίθετα που οι προβλεπόμενες αποκλίσεις επιφέρουν *σχετικοποίηση* ή και *άμβλυνση* της αρχής, πρέπει να θεωρούνται είτε κατ' οικονομία μόνο σύμφωνες με το Σύνταγμα είτε και αμφίβολης συνταγματικότητας. Αν τέλος οι αποκλίσεις οδηγούν *μεθοδευμένα* και *ηθελμένα* όχι μόνο στην άμβλυνση αλλά επιπλέον στην *αναίρεση* του αληθινού περιεχομένου της, τότε φυσικά είναι ασυμβίβαστες με το Σύνταγμα.

3. Οι συνέπειες της παραπάνω αρχής, μεταφερόμενες στο επίπεδο του *αντιπροσωπευτικού συστήματος*, μας οδηγούν κατ' ευθείαν στη συνταγματική θεμελίωση μιας *σχέσης ίσης αντιπροσώπευσης* όλων των πολιτών. Το αντιπροσωπευτικό σύστημα που αποτελεί πάγια οργανωτική βάση του δημοκρατικού πολιτεύματος στη χώρα μας προϋποθέτει έτσι για την οργάνωση και τη λειτουργία του στην πράξη την ίση αντιπροσώπηση των πολιτών. Από τον κανόνα αυτό επιτρέπονται φυσικά οι αποκλίσεις που κρίνονται κάθε φορά λειτουργικά αναγκαίες. Αντίθετα, αποκλίσεις που οδηγούν κατά περίπτωση στη σχετικοποίηση, την άμβλυνση ή και την αναίρεση του ακόμη, πρέπει να αντιμετωπίζονται με βάση τις θέσεις που διατυπώσαμε προηγούμενως κατά την εξέταση της αρχής της ισοδυναμίας της ψήφου.

Είναι προφανές ότι συνταγματικά ασυμβίβαστη πρέπει να χαρακτηρίσουμε την επιβολή μιας στρεβλής σχέσης αντιπροσώπευσης που επιφέρει, με τη θεσμική αφετηρία της ή την λειτουργία της στην πράξη, *πολλαπλή υπεραντιπροσώπηση* ή, αντίστοιχα *πολλαπλή υποαντιπροσώπηση των πολιτών*. Με αυτές λοιπόν τις σκέψεις πρέπει να δεχθούμε ότι το ισχύον εκλογικό σύστημα της «ενισχυμένης αναλογικής» δεν συμβιβάζεται με το αληθινό εννοιολογικό και κανονιστικό περιεχόμενο του αντιπροσωπευτικού συστήματος.

4. Όπως είναι γνωστό, το αντιπροσωπευτικό σύστημα συγκεκριμενοποιεί σε μεγάλη έκταση την κορυφαία αρχή του πολιτεύματος μας: *την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας*. Από τα δυο βασικά στοιχεία της —την ελευθερία και την ισότητα— ιδιαίτερη σημασία πρέπει να αποδώσουμε εδώ για ευνόητους λόγους στην ισότητα. Η ισότητα με τη σειρά της θεμελιώνει συνταγματικά στο επίπεδο του εκλογικού συστήματος την ισότιμη σύμπραξη των πολιτών στο σχηματισμό της κρατικής θέλησης και κατ' επέ-

κταση την άσκηση της κρατικής εξουσίας.

Οποιαδήποτε συνεπώς προσπάθεια απομάκρυνσης από τη θέση αυτή σε μη ανεκτό βαθμό θα κατέληγε αναπόφευκτα στην απονεύρωση της πεμπτουσίας του δημοκρατικού πολιτεύματος.

5. Η γόνιμη αξιοποίηση των τριών παραπάνω αλληλένδετων αρχών είναι οπωσδήποτε επαρκής, προκειμένου να εντοπίσουμε το συνταγματικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο οφείλει να κινείται ο κοινός νομοθέτης για τον καθορισμό του εκλογικού συστήματος. Θα μπορούσαμε βέβαια να προσεγγίσουμε πιο διεισδυτικά την προβληματική που μας απασχολεί, αναζητώντας παραπέρα πτυχές της με βάση άλλες αρχές και επιταγές του Συντάγματος. Η σκέψη μου πηγαίνει ιδίως στην αρχή του πολυκομματισμού και τον συναφή κανόνα της ισότητας των ευκαιριών. Επίσης, στη διάταξη του άρθρου 52 Συντ. που εγγυάται την ελεύθερη και ανόθευτη εκδήλωση της λαϊκής θέλησης. Αξίζει να σημειωθεί ότι και οι δύο συγκεντρώνουν τελευταία το ενδιαφέρον της συνταγματικής επιστήμης, που αρχίζει να διερευνά τα προβλήματα για την αντιμετώπιση των οποίων θα μπορούσαν και θα έπρεπε να αναπτύξουν την κανονιστική ενέργειά τους στην πράξη.

V

Και τώρα ήρθε η στιγμή να καταλήξω στα γενικά συμπεράσματά μου.

1. Από την ανάλυση διασκεδάστηκε, νομίζω η εντύπωση ότι οι κοινός νομοθέτης διαθέτει δήθεν απεριόριστη ή έστω ευρεία διακριτική ευχέρεια για τη διαμόρφωση του εκλογικού συστήματος. Η ενεργοποίησή του προς την κατεύθυνση αυτή καθορίζεται αντίθετα από τις συνταγματικές αρχές που εξετάσαμε προηγουμένως.

2. Η υπαγωγή του συστήματος της «ενισχυμένης αναλογικής» στην αρχή της ισοδυναμίας της ψήφου, τις βασικές επιταγές που απορρέουν από το αντιπροσωπευτικό σύστημα και, τέλος, την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας θέτει μείζον πρόβλημα συνταγματικότητάς του. Και θέτει μείζον πρόβλημα, γιατί επιδιώκει σε τελευταία ανάλυση να χειραγωγήσει τη λαϊκή θέληση στην κορυφαία στιγμή της έκφρασής της. Πρέπει έτσι να δεχθούμε, ανεξάρτητα από το αν το συμπέρασμα αυτό μας προβληματίζει ή και μας τρομάζει ακόμη, ότι το σύστημα της «ενισχυμένης αναλογικής» σε όλες τις παραλλαγές του είναι ασυμβίβαστο με το Σύνταγμα. Τη θέση αυτή ενισχύει ασφαλώς η παράλληλη εξέταση των δεδομένων του πολιτικού συστήματός μας.

3. Οι επιμέρους θέσεις που υποστηρίχθηκαν, θεμελιώνουν τη συνταγματική αναγκαιότητα της καθιέρωσης του αναλογικού εκλογικού συστήματος. Για την πολιτική αναγκαιότητά της θα αναφερθώ σύντομα στο τέλος. Δεν υπάρχει πράγματι αμφιβολία ότι η επιλογή του αναλογικού συστήματος, σε παραλλαγή που μπορούμε να συζητήσουμε, ευθυγραμμίζεται με τις συνταγματικές αρχές που εξετάσαμε και επιπλέον συμβάλλει αποφασιστικά στην πραγμάτωση του αληθινού περιεχομένου τους. Ειδικότερα, η καθιέρωση του αναλογικού συστήματος θα οδηγήσει: α) στην αποκατάσταση της συνταγματικά επιβαλλόμενης λειτουργίας στην πράξη της αρχής της ισοδυναμίας της ψήφου, β) στην επικράτηση μιας σχέσης ίσης κατά βάση αντιπροσωπευσης που να ανταποκρίνεται προς τη βαθύτερη ουσία του δημοκρατικού πολιτεύματος και γ) στην κάθαρση της αρχής της λαϊκής κυριαρχίας, τουλάχιστον στο κρίσιμο ζήτημα που μας απασχολεί, από απαράδεκτα παραμορφωτικούς και χειραγωγικούς για την έκφραση της λαϊκής θέλησης μηχανισμούς.

VI

Προσπάθησα να πραγματευθώ το θέμα μου με επιστημονικά κριτήρια και να εξετάσω συνθετικά όλες τις βασικές συνταγματικές πτυχές του. Δεν ήταν φυσικά στην πρόθεση μου να παραγνωρίσω και να συγκαλύψω τον έντονα πολιτικό χαρακτήρα του. Κατά της καθιέρωσης του αναλογικού συστήματος προβάλλεται συνήθως ως καταλυτικό επιχείρημα ότι δεν είναι πανάκεια και δεν είναι συνεπώς σε θέση να επιφέρει το δυσέυρετο εκσυγ-

χρονισμό και εκδημοκρατισμό του πολιτικού συστήματός μας. Κατ' επέκταση, υποστηρίζεται ότι δεν μπορεί να προωθήσει τη δύστοκη πορεία προς τη στερέωση και διεύρυνση του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Το ερώτημα είναι δικαιολογημένο, αλλά παραπλανητικό. Παραπλανητικό, γιατί όσοι επικαλούνται εκ του ασφαλούς τη σχετική επιχειρηματολογία πρέπει πρώτα αυτοί να μας πείσουν ότι η εμμονή στην αυτοδύναμη μονοκομματική σταθερότητα, που διασφαλίζει αποτελεσματικά το σύστημα της «ενισχυμένης αναλογικής» δεν είναι με τη σειρά της πανάκεια. Νομίζω ότι στη φάση της ενδημικής αγκύλωσης στην οποία φαίνεται να έχουν περιέλθει το πολιτικό σύστημα, οι θεσμοί και, εντέλει, το δημοκρατικό πολίτευμα στη χώρα, θα πρέπει όλοι να αρχίσουμε ανεπηρέαστοι και χωρίς δογματισμούς την αναζήτηση μιας νέας και έντιμης αφετηρίας. Απαραίτητη και πρωταρχική προϋπόθεση γι' αυτό είναι η σοβαρή συζήτηση τόσο επιστημονικά όσο και, το σημαντικότερο, πολιτικά για την καθιέρωση του αναλογικού εκλογικού συστήματος. Για την παραλλαγή και τις ενδεχόμενες αποκλίσεις του θα μπορούσαμε τότε να συζητήσουμε περισσότερο άνετα.

ΜΟΛΕΣ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙΣ

ΠΡΟΣΕΞΤΕ ΑΥΤΑ ΤΑ 2 ΒΙΒΛΙΑ

Του γνωστού αρθρογράφου της ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑΣ
ΠΟΤΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΟΤΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ

Η ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

1974 - 1986
(ΤΕ ΚΡΙΣΙΜΑ ΧΡΟΝΙΑ)

ΦΥΤΡΑΚΗΣ / Ο ΤΥΠΟΣ Α.Ε.
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΠΟΤΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ

ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΑ ΑΝΩΜΑΛΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΕΜΦΥΛΙΟ

(Η ΑΝΩΜΟΛΙΑ ΚΑΛΗ ΠΙΣΤΗ ΤΟΥ ΠΛΑΣΤΗΡΑ)

ΦΥΤΡΑΚΗΣ / Ο ΤΥΠΟΣ Α.Ε.
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Θα σας αποκαλύψουν πολλές αλήθειες για τη σύγχρονη ιστορία μας

Εκδόσεις ΦΥΤΡΑΚΗΣ / Ο ΤΥΠΟΣ Α.Ε.
ΓΡΑΒΙΑΣ 3-5 • ΤΗΛ. 36.19.083

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΟ ΛΙΗΓΗΜΑ

Ρ. Άποστολίδης	• Δ. Βουτυράς
Φ. Γερμανός	• Ν. Γεωργιάδης
Γ. Γρηγόρης	• Ν. Ζακόπουλος
Φ. Θεοφίλου	• Κ. Καβάφης
Κ. Καζαντζής	• Μ. Κανέλλης
Φ. Κόντογλου	• Μ. Καραγάτσης
Α. Καρκαβίτσας	• Κ. Καρυωτάκης
Ε. Λάγκε	• Χ. Λάζος
Α. Λάνδος	• Α. Λάρας
Α. Λασκαράτος	• Μ. Μανωλάς
Μ. Μελετόπουλος	• Γ. Μπαλάνος
Φ. Μπάρλας	• Ν. Νούκιος
Μ. Πανώριος	• Α. Παπαδιαμάντης
Μ. Παπαναταΐδης	• Κ. Πασαγιάννης
Τ. Πίττας	• Ι. Πολυλάς
Τ. Ρούσσος	• Δ. Σιατόπουλος
Α. Σιμιτζής	• Π. Σπηλιωτόπουλος
Α. Φουριώτης	• Α. Χριστόφορος

ΑΙΟΛΟΣ

**ελάτε
ΣΤΟΥ ΓΚΟΒΟΣΤΗ**
«ΤΑ» ΒΙΒΛΙΑ
«ΟΙ» ΤΙΜΕΣ
«ΤΟ» ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
«ΤΟ»ΣΤΕΚΙ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΕΡΑΣΤΩΝ

«ΣΤΟΥ ΓΚΟΒΟΣΤΗ»
Ζ. ΠΗΓΗΣ 21
ΔΥΟ ΒΗΜΑΤΑ ΑΠ' ΤΗ ΣΟΛΩΝΟΣ
ΤΗΛ.: 3615433

Στουρνάρα 16, Αθήνα
τηλ.: 36.36.061

Εκδόσεις: **ΜΕΤΑ ΤΗ ΒΡΟΧΗ**

ΤΟ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Συλλογή κειμένων για τη μέχρι τώρα πορεία,
το παρόν και το μέλλον του.

«Το ζητούμενο είναι μια εναλλακτική πρόταση που δεν θα λειτουργεί ως όραμα-ουτοπία, για να προβάλλουν οι άνθρωποι στο μέλλον επιθυμητές καταστάσεις «ελευθερίας», «ισότητας», «αυτονομίας», «αρμονίας με τη φύση» κ.λπ., αλλά κάτι που μπορεί να βιωθεί ανά πάσα στιγμή».

Εισαγωγή στη μοναξιά

ΛΕΔΑ
ΡΙΤΣΟΥ

Ροές

Περιήγηση και τομή στην ψυχή και τα έργα μιας γυναίκας. Ενατένιση αξιών από συγκεκριμένη θέση ζωής. Το βάσανο μιας διπλής σχέσης. Η ομορφιά που δεν χορταίνεται γιατί κρατάει λίγο, για να φθάσουμε σ' ένα φινάλε της μονής κατευθύνσεως: προς μοναξιά.

Άνοιξη 1988: οι προεδρικές εκλογές στη Γαλλία

Όταν τα στοιχήματα αντικαθιστούν την πολιτική ανάλυση

του Ν. Ηλιόπουλου

Τον Μάιο του 1988 λήγει η επταετής προεδρική θητεία του Φ. Μιττεράν. Την ίδια περίοδο με καθολική ψηφοφορία θα αναδειχθεί ο νέος πρόεδρος της Γαλλικής Δημοκρατίας.

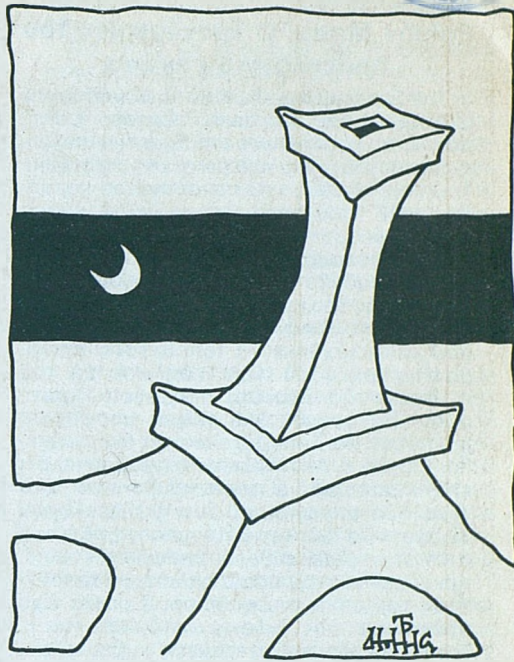
Θα είναι, όπως λένε σχολιαστές στη Γαλλία, μια πολιτική αναμέτρηση στην οποία θα τεθούν όλα τα μεγάλα ζητήματα της γαλλικής κοινωνίας. Και στο βαθμό που η Γαλλία και μάλιστα δια του προέδρου της παίζει ένα σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των ευρωπαϊκών πραγμάτων και των γενικότερων διεθνών εξελίξεων, η πολιτική αυτή μάχη μπορεί να θεωρηθεί ότι θα γίνει εφ' όλης της ύλης.

Ενώ τέτοια, όμως, είναι από τα ίδια τα πράγματα, αυτή η αναμέτρηση δεν μοιάζει να έχει πάρει την ουσιαστική διάσταση που της πρέπει.

Ο Σεπτέμβριος, μήνας επιστροφής από τις καλοκαιρινές διακοπές, υπήρξε βέβαια πυκνότατος σε δραστηριότητες, διεργασίες και εξελίξεις που αφορούν τις προεδρικές εκλογές.

Και είναι αλήθεια, ότι «ξεκαθάρισε» πολλά πράγματα. Όμως, κατά την ομολογία όλων σχεδόν των πολιτικών παρατηρητών, αυτό το «ξεκαθάρισμα» καθόλου δεν συνέβαλε στην αποσαφήνιση του πολιτικού - εκλογικού τοπίου.

Όλα είναι βέβαια και συνάμα αβέβαια! Σε τέτοιο βαθμό, που δίπλα στις πολιτικές αναλύσεις να χωράνε άνετα τα στοιχήματα και οι μαντικές προβλέψεις.

Φρανσουά Μιττεράν: Ο βασικός δημιουργός του τοπίου αβεβαιότητας

— Στοιχηματίζω, ότι θα είστε υποψήφιος! Μ' αυτή τη χαρακτηριστική φράση έκλεισε την εκπομπή της η Κριστίν Οκρέν, στις 17 Σεπτεμβρίου.

Ένα χαμόγελο ήταν η απάντηση του Φρανσουά Μιττεράν.

Ήταν η πρώτη, σειράς εκπομπών στην τηλεόραση με το γενικό τίτλο «Απέναντι στον κόσμο», της γνωστής Γαλλίδας δημοσιογράφου. Πρώτος καλεσμένος της στην εκπομπή ο Φρανσουά Μιττεράν. Κι ήταν επίσης η πρώτη παρουσία του προέδρου της Γαλλικής Δημοκρατίας στο πρόσφατα ιδιωτικοποιημένο κανάλι TF1.

Ήταν, όμως, η πολλοστή φορά κατά την οποία ο Φ. Μιττεράν αρνήθηκε να απαντήσει στο κρίσιμο ερώτημα: θα είναι ή δεν θα είναι υποψήφιος;

Εντούτοις, η Κριστίν Οκρέν δεν έκανε άσχημα να στοιχηματίζει. Διότι πράγματι πολλές ενδείξεις φανερώνουν πως ο σημερινός πρόεδρος θα είναι πάλι υποψήφιος. Παρ' όλα αυτά με τη σταθερή και επίμονη άρνησή του να απαντήσει και με την καλλιέργεια μιας αίσθησης, που αφήνει να εννοηθεί ότι προσωπικά δεν θα το επιθυμούσε, ο Φ. Μιττεράν είναι ο βασικός συντελεστής ενός τοπίου αβεβαιότητας. Δεν είναι, όμως, μόνον αυτός!

Στον εξοικειωμένο με τη συμπεριφορά του Γάλλου προέδρου παρατηρητή αποκλείεται να διαφύγουν μερικά σημεία της φθινοπωρινής πολιτικής συμπεριφοράς του, τα οποία είναι άκρως ενδεικτικά προς την παραπάνω κατεύθυνση.

- Διατύπωσε σκέψεις για την τροποποίηση του Συντάγματος, (L' Express 4/9/87).
- Κριτικάρσε την οικονομική κυβερνητική πολιτική (Υπουργικό συμβούλιο 16/9/87).
- Άσκησε επίσης κριτική στην «εθνική επιτροπή για τις ελευθερίες στα μέσα μαζι-

κής ενημέρωσης» γιατί «μέχρι τώρα δεν έχει κάνει τίποτα, που να μπορεί να εμπνέει το σεβασμό» (Le Point 21/9/87).

Όμως όσο σημαντικά, κι αν είναι τα παραπάνω στοιχεία, που συνιστούν ταυτόχρονα άσκηση προεδρικού ρόλου και πολιτικό στίγμα, η απάντηση του Μιττεράν στα όσα του καταμαρτυρούν ως μειονέκτημα για την ηλικία του είναι χαρακτηριστική για τη στάση του.

Ανατρέποντας το μειονέκτημα σε πλεονέκτημα (στις 26 Οκτωβρίου ο Μιττεράν θα γιορτάσει τα 71 του χρόνια) ανέτρεξε στη ρήση του Πλουτάρχου: «Δεν είδαμε ποτέ την ηλικία να μεταβάλλει τη μέλισσα σε κηφήνα» (!) για να υπογραμμίσει παραστατικά, ότι θα συνεχίσει να «τρυγά» τους «ανθούς» της πολιτικής.

Γιατί τότε η στάση του αυτή; Να αρνείται δηλαδή να αποσαφηνίσει τη θέση του;

Απ' όλες τις υποθέσεις, που μπορούν να γίνουν, η πιο ευλογοφανής είναι ότι τελικά μέσα στο σύνολο της πολιτικής ζωής της Γαλλίας όπως διαμορφώθηκε από το 1981 και κυρίως από τον Μάρτιο του 1986 (άνοδος στην κυβέρνηση της Δεξιάς), η στάση αυτή είναι στοιχείο προεκλογικής τακτικής και μάλιστα νικηφόρας.

Η επαν-υποψηφιότητα του Φ. Μιττεράν, είναι αναγκαία, γιατί «λύνει» — δηλαδή απωθεί στο μέλλον — όλα τα προβλήματα και προς όλες τις κατευθύνσεις (Διεθνής ρόλος της Γαλλίας, οξύ πολιτικό πρόβλημα, ενότητα του έθνους, διασφάλιση μελλοντικού ρόλου στους σοσιαλιστές κλπ.).

Όμως η υποψηφιότητα αυτή δεν μπορεί παρά να είναι αναπόσπαστο μέρος της όλης και ιδίως της πιο πρόσφατης πολιτικής του προέδρου. Μάλιστα η πιο πρόσφατη είναι και η μόνη, που ανέτρεψε άρδην και υπέρ του την κοινή γνώμη της Γαλλίας ανεβάζοντάς την από το 39,6% (του 1985), στο 53,6% (του 1986) και στο 56% (του 1987).

Η πολιτεία αυτή έχει όλο και πιο έντονα το στοιχείο του «πατέρα του έθνους». Μετά την περίοδο, όπου η συνύπαρξη σοσια-

λιστή προέδρου και σοσιαλιστικών κυβερνήσεων δεν έλυσε κανένα από τα μεγάλα προβλήματα της χώρας κυρίως στον οικονομικο-κοινωνικό τομέα και χρωμάτισε τον Μιττεράν σαν τον πρόεδρο των μισών Γάλλων, ήρθε η περίοδος της περιφημής συγκοίτησης: σοσιαλιστής πρόεδρος, φιλελεύθερος πρωθυπουργός, κυβέρνηση της Δεξιάς.

Είναι η «χρυσή» περίοδος του Μιττεράν. «Αποσυρθείς» στο προεδρικό μέγαρο άφηνε τα γεγονότα να τον δικαιώνουν, αντί να φορτώνεται το πολιτικό τους κόστος. Τα μεγάλα προβλήματα, κυρίως η οικονομική κατάσταση και η «τρομοκρατία», όχι μόνο δεν λύθηκαν, αλλά επιδεινώθηκαν. Στη μαθητική-φοιτητική εξέγερση (Νοέμβριος - Δεκέμβριος 1986) ο Φ. Μιττεράν υπήρξε ο ανοιχτά συμπαθών του κινήματος κι αυτός που ζήτησε — απλά — από την κυβέρνηση να πράξει, ότι έπραξε και μάλιστα καθυστερημένα.

Έτσι σιγά-σιγά ο Μιττεράν διαμόρφωσε το πρόσωπο του αγαπητού και προσφιούς «tonton» (τον-τον). Δίκαιος και φρόνιμος, υπεράνω κομμάτων και πολιτικών διαφορών: «Ήμουν σοσιαλιστής και μένω σοσιαλιστής», τόνισε στην προαναφερθείσα τηλεοπτική εκπομπή, «αλλά κόμμα σήμερα έχω τη Γαλλία» συμπλήρωσε αμέσως!

Την εικόνα αυτή ο Φ. Μιττεράν θέλει να την κρατήσει μέχρι το τέλος και ακόμα να την ενισχύσει.

— Θα είστε υποψήφιος πρόεδρος, τον ερωτούν.

— Είμαι πρόεδρος, απαντά.

Ορισμένοι πιστεύουν ότι ο Φ. Μιττεράν θα γνωστοποιήσει επίσημα την υποψηφιότητά του έχοντας εξαντλήσει όλες τις συνταγματικές προθεσμίες — ο Σαρλ Ντε Γκωλ εκλέχτηκε για δεύτερη φορά στις 5 Δεκεμβρίου του 1965 και είχε ανακοινώσει την υποψηφιότητά του στις 4 Νοεμβρίου — συμπιέζοντας χρονικά την «επίσημη» προεκλογική περίοδο (που όμως έχει αρχίσει εδώ και καιρό) και επιδιώκοντας ν' αφήσει ελά-

χιστα περιθώρια ελιγμών στους αντιπάλους του. Εκτιμάται ότι έτσι μπορεί να μετριάσει στο ελάχιστο οποιαδήποτε απόκλιση μπορεί να προκαλέσει ο χρόνος ή απρόβλεπτα γεγονότα ανάμεσα στο βαρόμετρο των σφυγμομετρήσεων και στην πραγματικότητα.

Ραϊμόν Μπαρ: Ο «μοναχικός» του προεκλογικού αγώνα

Τον Σεπτέμβριο ο πρώην πρωθυπουργός (επί προεδρίας Ζισκάρ Ντ' Εσταίν) κ. Ραϊμόν Μπαρ ανακοίνωσε επίσημα την υποψηφιότητά του στην ημερίδα της κοινοβουλευτικής ομάδας του συνασπισμού κομμάτων UDF, που συγκυβερνά με το κόμμα RPR, πρόεδρος του οποίου είναι ο σημερινός πρωθυπουργός Ζακ Σιράκ.

Το παράδοξο είναι, ότι η αποσαφήνιση της στάσης του κ. Μπαρ δεν ακολουθήθηκε από την αποσαφήνιση της στάσης της UDF, που επιφυλάχθηκε να τοποθετηθεί επίσημα στις αρχές του 1988. Η δήλωση π.χ. του κ. Φρανσουά Λεοτάρ, υπουργού Πολιτισμού, ότι δεν θα 'ναι τελικά υποψήφιος μπερδεύει τα πράγματα ακόμα περισσότερο. Γιατί ο κ. Λεοτάρ, είπε ταυτόχρονα, ότι επιφυλάσσεται να υποστηρίξει έναν από τους δύο υποψηφίους του φιλελεύθερου χώρου. «Θα δώσουμε την υποστήριξή μας στον πιο φιλελεύθερο υποψήφιο», είπε, αρνούμενος στην ουσία παλιότερη τοποθέτησή του υπέρ του κ. Μπαρ, η οποία είχε προκαλέσει την έντονη αντίδραση του κ. Σιράκ και μια παρατεταμένη κυβερνητική κρίση.

Παρ' όλα αυτά, που δεν αντανακλούν άλλωστε δυσκολίες δικές του αλλά κυρίως του κυβερνητικού συνασπισμού, ο Ρ. Μπαρ φαίνεται αποφασισμένος, να προχωρήσει σαν ένας «μοναχικός» του προεκλογικού αγώνα, «ελεύθερος να λέει ό,τι θέλει, όταν θέλει, όπως θέλει».

- Μοναχικός, γιατί χρεώνει τον κ. Μιττεράν στο Σοσιαλιστικό Κόμμα, τον κ. Σιράκ στο RPR (και τους δυο μαζί στη «συγκατοίκηση») αποκαλώντας γενικά όλους τους υποψηφίους κομματικούς, εκτός βέβαια από τον εαυτό του.

- Μοναχικός, γιατί αυτή τη στιγμή δεν συμεριζείται καμιά ευθύνη διακυβέρνησης.

- Μοναχικός τέλος, γιατί παρουσιάζει ένα δικό του πρόγραμμα. Το αποκαλεί «σχέδιο της κοινωνίας».

Είναι γνωστό ότι ο Ρ. Μπαρ θεωρεί τη «συγκατοίκηση» συνταγματική εκτροπή και έχει εκμυστηρευτεί στο περιβάλλον του, ότι στην περίπτωση εκλογής του θα διέλυε τη Βουλή «στο λεπτό». Οι βασικές γραμμές του «σχεδίου» που τώρα επεξεργάζεται, θα περιέχουν το «σεβασμό στη διαφορετικότητα» και τον «αποκλεισμό κάθε είδους αποκλεισμού» (απάντηση στις θέσεις της άκρας Δεξιάς), θα επικαλούνται την «αμεροληψία» και την υπεράσπιση της «πολυφωνίας» (νύξη για τον τομέα των μέσων μαζικής ενημέρωσης) και θα έχουν σαν κορωνίδα τις «αξίες»: «ελευθερία, ανοιγμά, υπευθυνότητα, αλληλεγγύη, ενότητα», που εμπεριέχουν σαφή, αν και καλυμμένη κριτική στην όλη κυβερνητική πολιτική.

Με τις θέσεις αυτές ο Ρ. Μπαρ «πλησιάζει» αρκετά τον Φ. Μιττεράν, στον οποίον όμως ασκεί κριτική για την επταετία της θητείας του υποστηρίζοντας ότι ο νέος του ρόλος του «πατέρα της πατρίδας» δεν τον απαλλάσσει από την όλη κληρονομιά του.

Η πιο ιδιότυπη, η πιο αβέβαιη και τελικά η πιο δύσκολη μέσα σ' αυτή τη ρευστή προεκλογική ατμόσφαιρα, μοιάζει να είναι η θέση του Μισέλ Ροκάρ.

Μισέλ Ροκάρ: «Να κάνουμε την πολιτική συζήτηση μάχη των μικρών φράσεων»

Πρώην υπουργός της κυβέρνησης των σοσιαλιστών, ένας από τους πιο δημοφιλείς πολιτικούς άνδρες της Γαλλίας — ο «φίλος» —, ηγέτης του σοσιαλιστικού κόμματος και μιας από τις θεωρούμενες ριζοσπαστικές τάσεις του, ο Μισέλ Ροκάρ εξαρτάται περισσότερο απ' τον καθένα από την απόφαση του Φρανσουά Μιττεράν.

Το σοσιαλιστικό κόμμα αποφάσισε στο τελευταίο συνέδριό του (Απρίλιος '86) ότι θα δώσει την υποστήριξή του μόνο σ' έναν υποψήφιο.

Αν είναι υποψήφιος ο Μιττεράν είναι προφανές, ότι αυτός θα έχει την υποστήριξη αυτή. Το «αν», όμως, δεν θα ξεκαθαριστεί παρά μόνον — ίσως — ένα μήνα πριν από τις προεδρικές εκλογές.

Τι κάνει μέχρι τότε ο Ροκάρ;

Προσπαθεί να αρθρώσει έναν ιδιαίτερο πολιτικό λόγο, ο οποίος θίγει σύγχρονα προβλήματα της γαλλικής κοινωνίας, έναν πολιτικό λόγο που δεν αφήνει χωρίς κριτική ούτε τον ίδιο τον Φ. Μιττεράν.

Σε αντιδιαστολή με τον πρόεδρο — «πατέρα του έθνους» — ο Ροκάρ έχει δηλώσει ότι θα 'θελε να 'ναι ένας «πρόεδρος - συνεργάτης» των Γάλλων. Η καμπάνια γιγαντοσφαισ, που άρχισε τελευταία με κεντρικό τίτλο: «Ας περιορίσουμε την πολιτική συζήτηση σε μια μάχη μικρών φράσεων» υπονοεί ότι δεν είναι τα μεγάλα και ωραία λόγια που λύνουν τα προβλήματα.

Η τωρινή προσπάθειά του, που πιθανόν να κρατήσει 6 μήνες, δεν μπορεί από τα πράγματα να 'χει άλλο χειροπιαστό αποτέλεσμα, από το να διεκδικήσει — και πιθανόν να το πετύχει — το χρίσμα του Σ.Κ. στην περίπτωση που δεν θα είναι υποψήφιος ο Φ. Μιττεράν. Στην αντίθετη περίπτωση οι δρόμοι θα 'ναι, αν όχι αδιέξοδοι, πάντως πολύ στενεμένοι για τον Μισέλ Ροκάρ, σε τέτοιο βαθμό ώστε πολιτικοί αναλυτές να θεωρούν «πολιτική αυτοκτονία» το να επιμείνει στην υποψηφιότητά του.

Ζακ Σιράκ: Στόχοι χωρίς αντίκρισμα

Ο σημερινός πρωθυπουργός και δήμαρχος του Παρισιού (ας σημειωθεί ότι δεν υπάρχει πολιτικός άνδρας στην Γαλλία, που να μην είναι και δήμαρχος μιας πόλης) Ζακ Σιράκ έχει για σημαία του το κυβερνητικό έργο, που πρέπει να συνεχιστεί και για μόνιμη επωδό του την κυβερνητική πλειοψηφία που πρέπει να διατηρηθεί.

Πώς μπορούν να συμβιβαστούν οι δύο αυτοί κεντρικοί στόχοι του, όταν ακριβώς ένα αποφασιστικό μέρος της πλειοψηφίας αυτής θα υποστηρίξει έναν άλλον υποψήφιο από τους κόλπους της (τον Ρ. Μπαρ), ο οποίος μάλιστα δεν δεσμεύεται καθόλου από την κυβερνητική πολιτική, μόνο ο Σιράκ μπορεί να το εξηγήσει.

Ένα ακόμα κεντρικό προεκλογικό επιχείρημα του Ζακ Σιράκ θα είναι η ολοκλήρωση της «ρήξης» που άρχισε τον Μάρτιο του '86. Με την «έξωση» του σοσιαλιστή προέδρου θα λήξει η εποχή της συγκατοίκησης, ισχυρίζεται. Επιδιώκει έτσι να πείσει τους Γάλλους ότι δεν μπορεί να υπάρξει πιο αποτελεσματικό πολιτικό πρόγραμμα με σοσιαλιστή πρόεδρο. «Τι μπορούμε να κάνουμε με πρόεδρο τον Φ. Μιττεράν;» δήλωσε τελευταία ο Φ. Σεγκίν, μέλος της κυβέρνησης του Σιράκ.

Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι μπορεί να μην υπάρξει υποψηφιότητα Σιράκ. Ο Μπαρ

είναι τώρα πια, λένε, επίσημα υποψήφιος, παρ' όλο που έχει δεσμευτεί σε συμφωνία με τον Σιράκ, ότι η καθαυτή προεκλογική καμπάνια πρέπει να αρχίσει στις αρχές του 1988. Επιπλέον ο Μπαρ είναι σαφές στο ότι δεν επιλέγει την υπεράσπιση του κυβερνητικού έργου, ενώ από την άλλη έχει δηλώσει έντονη αντίθεση στην υποψηφιότητα Σιράκ και στη συγκατοίκηση που τη θεωρεί συνταγματική εκτροπή.

Ο Φ. Λεπέν που επιφυλάχθηκε να υποστηρίξει έναν από τους δύο υποψηφίους, σήμερα, ενώ, στο παρελθόν, είχε ταχθεί υπέρ του Μπαρ, μάλλον αυτό είχε στο μυαλό του όταν πρότεινε δημόσια μια συζήτηση μεταξύ Σιράκ-Μπαρ.

Όμως στην πιο πιθανή περίπτωση, που στο χώρο της σημερινής κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας θα κινηθούν δύο υποψήφιοι (Μπαρ-Σιράκ) θα πρέπει να στοιχειοθετήσουν τους ιδιαίτερους λόγους της υποψηφιότητάς τους. Να αιτιολογήσουν γιατί είναι υποψήφιοι και τι επιδιώκουν. Αυτό αναπόφευκτα, ανοιχτά ή υπόγειο, δεν μπορεί παρά να περιέχει στοιχεία έντονων συγκρούσεων.

Υπάρχει όμως και ο Λεπέν, η στάση του οποίου είναι τέτοια που δεν ευνοεί συμπλοκή ή έστω σιωπηρή αναγκαστική ανάμεσα σε αυτόν και τη Δεξιά. Ο μόνος χώρος στον οποίο ο κ. Σιράκ μπορεί να επεκταθεί εν όψει του 1ου γύρου ή και του 2ου (αν βέβαια περάσει για τη διμέτωπη αναμέτρηση) είναι αυτός της «άκρας Δεξιάς».

Τι θα κάνει λοιπόν, αν προσπαθήσει να επωφεληθεί των ψηφοφόρων του Λεπέν κι έτσι χάσει όσες δυνάμεις του Κέντρου απειλούν έστω και στην ιδέα σιωπηρής ανακωχής;

Τέλος υπάρχει το ίδιο το κυβερνητικό έργο για το οποίο δεν μπορεί να καυχάται. Όμως βρίσκει εύκολο τρόπο να ξεπερνά αυτή την αδυναμία προβάλλοντας στην προσεχή πενταετία (!) τους μεγάλους στόχους της πολιτικής του απωθώντας έτσι στο μέλλον τη λύση των σημερινών προβλημάτων! «Το 1988 για το 1992» έγραφε — πριν λίγους μήνες — μια αφίσα του κόμματος του Ζακ Σιράκ.

Λεπέν: Άρχισε πρώτος. Πώς θα τελειώσει;

Ο πρόεδρος του «Εθνικού Μετώπου» που πήρε στις τελευταίες κοινοβουλευτικές εκλογές (16/3/86) το αξιοσημείωτο όσο και ανησυχητικό ποσοστό 9,65%, Ζαν-Μαρί Λεπέν, ήταν ο πρώτος που ανακοίνωσε την υποψηφιότητά του. Αυτό έγινε στις 26 Απριλίου '87 στην γενέθλια γη του. Λίγες μέρες αργότερα φιγουράριζε η μορφή του σε γιγαντοσφαισ με το κεντρικό σύνθημα: «Οι Γάλλοι στο προεδρικό μέγαρο» και το παρασυνθημα: «ο Λεπέν πρόεδρος»!

Ο Λεπέν άρχισε μια θορυβώδη προεκλογική εκστρατεία αναπτύσσοντας μια δραστηριότητα της οποίας το πιο πρόσφατο στοιχείο είναι οι καλοκαιρινές περιοδείες του σε όλες τις πλαζ της Γαλλίας.

Άξονες της εκστρατείας αυτής οι γνωστές επωδός του:

- Η Γαλλία βρίσκεται σε φάση παρακμής και σήψης, για την οποία κύριος υπεύθυνος είναι η υπάρχουσα πολιτική τάξη χωρίς εξαίρεση. Κινδυνεύουμε καθώς και όλη η Ευρώπη από τη Σοβιετική Ένωση και την υπεργεννητικότητα στην Αφρική...

- Για την ανεργία και την οικονομική κατάσταση την ευθύνη έχουν οι ξένοι εργάτες οι οποίοι κατακρατούν θέσεις εργασίας που ανήκουν στους Γάλλους...

Αυτά διανθίζονται κάθε φορά από περισσότερο ή λιγότερο εξωφρενικές θέσεις, α-

πό τις οποίες η πιο χαρακτηριστική ήταν η θέση του για το SIDA (AIDS). Σε δύο τουλάχιστον εκπομπές της τηλεόρασης και απέναντι σε έμπειρους κατά τα άλλα δημοσιογράφους, ο Λεπέν ανήγαγε τον εαυτό του σε ειδήμονα περί του SIDA. Υποστήριξε ότι μεταδίδεται παντειοτρόπως και ζήτησε την έξωση όλων των πασχόντων και φορέων του ιού από την κοινωνία και τον περιορισμό τους σε ειδικά санаторία.

Παρ' όλα αυτά, η μεγαλύτερη όξυνση δημιουργήθηκε όταν σε πρόσφατη τηλεοπτική εμφάνιση (13 Σεπ. '87) ερωτώμενος τι πιστεύει για τις απόψεις κάποιων αναθεωρητών ιστορικών που αρνούνται την ύπαρξη των θαλάμων αερίων, απάντησε πως «ο ίδιος δεν την αρνείται· πάντως δεν τους έχει δει! Παρ' όλα αυτά οι θαλάμοι αερίων και η γενοκτονία των Εβραίων δεν είναι παρά μια λεπτομέρεια στην ιστορία του Β' Παγκόσμιου Πολέμου».

Οι αντιδράσεις από την τελευταία του δήλωση, δυσκολεύουν τους χειρισμούς που μπορούσαν να γίνουν από την πλειοψηφία μέσα στους κόλπους της οποίας υπάρχουν σοβαρές διαφωνίες σχετικά με την τακτική που πρέπει να ακολουθηθεί όσον αφορά τον Λεπέν ο οποίος τους ζητάει να συζητήσουν το 2ο γύρο.

Οι διαφωνίες επικεντρώνονται σε δύο πόλους.

Καμιά συζήτηση με τον Λεπέν, καμιά συμφωνία, ακόμα και ρήξη, έτσι ώστε να δυσκολευτεί να μαζέψει τις απαιτούμενες 500 υπογραφές από τους εκλεγμένους της τοπικής αυτοδιοίκησης, για να είναι υποψήφιος.

Ανοίχτοι δρόμοι κυρίως προς τους οπαδούς του οι οποίοι «θα παίξουν» καθοριστικό ρόλο στο 2ο γύρο.

Σήμερα ο Ζαν-Μαρί Λεπέν μετά την «λεπτομέρεια των θαλάμων αερίων» μοιάζει απομονωμένος στον «κλασικό» του ρόλο...

Αντρέ Λαζουανί: Ο υποψήφιος του Γ.Κ.Κ. όχι όμως «όλων των κομμουνιστών»

Ο Αντρέ Λαζουανί είναι πρόεδρος της κοινοβουλευτικής ομάδας του Γ.Κ.Κ. Στην εθνική συνδιάσκεψη του κόμματος, που έγινε ένα σαββατοκύριακο του Ιουνίου, αποφασίστηκε ομόφωνα (!) μετά από πρόταση του Ζωρζ Μαρσαί και της Κ.Ε. να είναι ο υποψήφιος του Γ.Κ.Κ. για τις προεδρικές εκλογές. Ας σημειωθεί πως μετά την ομόφωνη απόφαση για τον Λαζουανί, ο γ.γ. του Γ.Κ.Κ. έβαλε σε ψηφοφορία και πρόταση για την υποψηφιότητα του Πιέρ Ζυκέν, που έλειπε. Ο τελευταίος την προηγούμενη μέρα χαρακτήρισε καταστροφική την υποψηφιότητα Λαζουανί. Η πρόταση αυτή πήρε μηδέν ψήφους ενώ τις μέρες εκείνες, δημοσκόπηση της εφημερίδας «LE MONDE» έδινε 4% στον Λαζουανί και 2% στον Ζυκέν.

Γιατί για πρώτη φορά δεν είναι υποψήφιος του Γ.Κ.Κ. ο ίδιος ο γραμματέας του;

Κατά τη γνώμη των πολιτικών παρατηρητών υπάρχουν δύο λόγοι:

- Η εμφανής εκλογική πτώση του Γ.Κ.Κ. θα έχει σαν αποτέλεσμα σε αυτές τις προεδρικές εκλογές ένα πολύ μειωμένο εκλογικό ποσοστό. Έτσι το κόμμα δεν θέλει να εισηγηθεί στο πρόσωπο του γραμματέα του μια ήττα ολκής, ούτε κι ο γραμματέας στο πρόσωπο του έναν εξευτελισμό (Ας τον ειςπραξεί λοιπόν ο Λαζουανί!).

- Για πρώτη φορά στην ιστορία του Γ.Κ.Κ. πιθανά θα υπάρξει και δεύτερος κομμουνιστής υποψήφιος, ο Π. Ζυκέν, με την υποστήριξη των ανανεωτών (colureco) και άλλων δυνάμεων της Αριστεράς.

Ας σημειωθεί ότι με τα μέχρι τώρα δεδο-

μένα η «προώθηση» αυτή του Λαζουανί, τίποτα δεν προοιωνίζεται για το ηγετικό επίπεδο του κόμματος και στο 26ο συνέδριο; που θα διεξαχθεί από 2-6 Δεκεμβρίου 1987, θα ξαναεκλεγεί μάλλον ο ίδιος γραμματέας.

Ο Λαζουανί λοιπόν, θα είναι ο υποψήφιος τώρα πια όχι «όλων των κομμουνιστών», ενώ από την άλλη μεριά έχει κάνει πολλά λάθη, που αντί να τον βγάζουν από το περιθώριο και την απομόνωση τον βάζουν πιο βαθιά.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα η πρόσφατη «πρόσωπο με πρόσωπο» συνομιλία του με τον Λεπέν (πρώτη συζήτηση της προεκλογικής εκστρατείας στην τηλεόραση, στο ιδιωτικοποιημένο κανάλι 5). Αφού ξεπέρασε όλες τις δυσκολίες μέσα στο κόμμα τις σχετικές με την άποψη «έναν κομμουνιστή δεν συζητά ποτέ με έναν φασίστα», προφανώς με τη στήριξη της ηγεσίας, κι αφού είδε να του ανοίγει το δρόμο ο Λιονέλ Ζοσπέν, ο οποίος τον Ιούνιο σε ραδιοφωνική αντιπαράθεση κατετρόπωσε τον Λεπέν, ο Λαζουανί δίνοντας τον τίτλο «σύγκρουση» και όχι συζήτηση, κατέβηκε στο στίβο. Αποτέλεσμα μια συζήτηση που χαρακτηρίστηκε «πλάτη με πλάτη». Ο Λεπέν βέβαια έκανε κάθε τι για να τη χυδαιοποιήσει και να την υποβαθμίσει, όμως ο Λαζουανί έπεσε στην παγίδα.

Έτσι αντί να παίξει στο πεδίο των ευρύτερων δημοκρατικών δυνάμεων που απομονώνουν τις φασιστικές-ρατσιστικές ιδέες του Λεπέν, έπεσε ακριβώς στο πεδίο δύο «ακρίων» περιθωρίων, «άκρα Αριστερά»-«άκρα Δεξιά» που μαλώνουν για τα «εγκλήματα του παρελθόντος», το ναζισμό και το σταλινισμό: «Είσαστε προπαγανδιστής των Ναζί» - «Είσαστε απολογητής του Στάλιν».

Βέβαια ο Λαζουανί υπενθύμισε τα συνθήματα με τα οποία θα κατεβεί στον προεκλογικό στίβο: δικαιοσύνη - ελευθερία - ειρήνη.

Ένδειξη πάντως της δεινής θέσης στην οποία βρίσκεται σήμερα το Γ.Κ.Κ. είναι ότι έχει από τώρα αποδεχτεί ότι ο ρόλος του στις προεδρικές εκλογές τελειώνει στην ουσία με τον πρώτο γύρο. Επιδίδει έτσι να δώσει «ιδεολογικό» χρώμα στις ψήφους του, θεωρώντας τις ως τις μόνες αποφασιστικές αφού θα αναφέρονται σε συγκεκριμένο πολιτικό πρόγραμμα.

Όσο για το δεύτερο γύρο, μάλλον εγκαταλείπει τις πρώτες φοβέρες για αποχή. Ο Λαζουανί σε σχετική ερώτηση δημοσιογράφων απάντησε ότι «θα πάρουμε θέση σύμφωνα με τις αρχές και το πρόγραμμά μας· δεν μπορούμε να απαντήσουμε τώρα».

Πιέρ Ζυκέν: Για την «ανανέωση της Αριστεράς»

Με τον ευρύτερο στόχο να συμβάλει στην ανανέωση της Αριστεράς και στην ανανέωση της γαλλικής κοινωνίας ο Πιέρ Ζυκέν ανακοίνωσε επίσημα στις 12 Οκτωβρίου την υποψηφιότητά του στις προεδρικές εκλογές της άνοιξης του 1988.

Πρώην επίσημος εκπρόσωπος και πρώην μέλος του Πολιτικού Γραφείου του Γ.Κ.Κ. ο Πιέρ Ζυκέν, παρά το γεγονός ότι ήταν ο αναγνωρισμένος ηγέτης του ανανεωτικού ρεύματος, τυπικά δεν είχε αποχωρήσει από το Κόμμα — μόλις τον τελευταίο Ιούνιο παραιτήθηκε από την Κ.Ε. Εντούτοις οι ανανεωτές κομμουνιστές δούλευαν ανοιχτά για τη δημιουργία ενός νέου πολιτικού σχηματισμού. Για την ώρα έχουν τον τίτλο COCORECO (Συντονιστική Επιτροπή αναγεωτών κομμουνιστών).

Όμως παρά την αργοπορία του αυτή να

ξεκαθαρίσει τη θέση του και παρά τη χροιά, που προσέδωσαν υπερβάλλοντες τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στην «δεύτερη κομμουνιστική υποψηφιότητα», ο ίδιος ο Πιέρ Ζυκέν ανήγγειλε την απόφασή του με μια διαφορετική σκόπευση:

«Σκοπεύω σε μια πολύ πιο ευρύτερη συμμείχιση —είπε— γι' αυτό δεν είμαι υποψήφιος: αντί - Λαζουανί!»

Θα 'θελα να εκφράσω και να συμβάλω στην πολιτική μορφοποίηση αυτού, που είναι ζωντανό, υπάρχει και κινείται στη γαλλική κοινωνία», συνέχισε, για ν' αναφερθεί αμέσως μετά στο περσινό φοιτητικό κίνημα, στις απεργίες των σιδηροδρομικών και στις αντιρατσιστικές κινητοποιήσεις. Και να καταλήξει: «Απευθύνομαι σ' όλους τους ανθρώπους καλής θέλησης, που βλέπουν ότι τα πραγματικά προβλήματα δεν τα αντιμετωπίζουν οι πολιτικάντηδες πολιτικοί. Η κύρια λέξη της προεκλογικής εκστρατείας πρέπει να είναι: ανανέωση της γαλλικής κοινωνίας».

Απ' ό,τι φαίνεται ο Πιέρ Ζυκέν θα έχει την υποστήριξη πολιτικών δυνάμεων της γαλλικής άκρας Αριστεράς, κάθε μια, όμως, απ' τις οποίες, δίνει διαφορετικό χρώμα σ' αυτή την υποψηφιότητα. Έτσι το PSU (Ενωτικό Σοσιαλιστικό Κόμμα) την βλέπει αφετηρία «για τη δημιουργία μιας νέας Αριστεράς» ενώ η LCR (η Κομμουνιστική Επαναστατική Λίγκα — 4η Διεθνής) ζητά πιο προωθημένη προγραμματική βάση.

Τέλος, όσον αφορά το υποχρεωτικό όριο των 500 υπογραφών από εκλεγμένους (Βουλής, Γερουσίας, τοπικής αυτοδιοίκησης), ο Πιέρ Ζυκέν αφού το χαρακτήρισε αντιδημοκρατικό, διατύπωσε την ελπίδα, ότι θα το επιτύχει.

Δύο μέρες όμως μετά, στις 14 Οκτωβρίου, η Κ.Ε. του Γ.Κ.Κ. με ομοφωνία πλην μιας αποχής (του Φ. Νταμέρ) ψήφισε τη διαγραφή του Π. Ζυκέν από το κόμμα, σε μια έκτακτη συνεδρίαση που η διάρκειά της δεν ξεπέρασε τα 30 λεπτά.

Δύο ακόμα υποψηφιότητες

Είναι γνωστό ήδη από τον περασμένο Ιούνιο ότι η τσοτσικιστική «Εργατική Πάλη» θα υποστηρίξει την υποψηφιότητα, για τρίτη φορά (!), της προέδρου της Αρλέτ Λαγκουιέρ, ενώ έχει δηλώσει αποχή από τον 2ο γύρο των προεδρικών εκλογών.

Τέλος ο υποψήφιος των Γάλλων «Πράσινων» Αντουάν Βεκσέρ έκανε γνωστά στις 5/10/87 τα 4 θέματα της προεκλογικής του καμπάνιας:

- να ξανακατακτήσουμε τη ζωή
- να κάνουμε ν' ανθίσουν οι τοπικές διαφορετικότητες
- να δημιουργήσουμε ένα κλίμα, που να ευνοεί την ειρήνη
- να απαλλάξουμε τη χώρα από το άγχος της ανεργίας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥ
ΕΡΩΤ

Ναρκισσισμός και δημόσιες σχέσεις

Το τίμημα της εκκοινωνήσης του ανθρώπου είναι η τιθάσευση του ενστικτού. Ο κοινωνικός άνθρωπος, έτσι, μεταστοιχείωνει την επιθετικότητα του και προβάλλει το εγώ του ανάλογα με τον ψυχισμό, το χαρακτήρα, την παιδεία του. Ανάμεσα στους μηχανισμούς προσαρμογής, η εξιδανίκευση είναι κίνητρο καλλιτεχνικής δημιουργίας.

Η τέχνη είναι βέβαια προσφορά, αλλά και εμπόρευμα. Ταγμένοι οι καλλιτέχνες να απαλύνουν το μέγα άλγος της ζωής έχουν δικαίωμα στην κοινωνική ζωή, έχουν ανάγκες να καλύψουν —θεμιτή λοιπόν η καταβολή χρηματικού τιμήματος προκειμένου οι κοινοί θνητοί να μετέχουμε της προσφοράς τους. Ωστόσο, δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις στις οποίες το ενδιαφέρον του καλλιτέχνη μετατοπίστηκε: από το έργο στα παρεπόμενα και βεβαίως στο χρήμα. Στη φετιχιστική υπόσταση της προβολής και της δύναμης, που την υλοποιεί η κατοχή.

Δεν είναι λοιπόν παράξενο που πληθαίνουν στις μέρες μας οι περιπτώσεις που οι καλλιτέχνες χρησιμοποιούν τις επιδεξιότητές τους, τις γνώσεις τους, με αποκλειστικό στόχο την προσωπική προβολή και το οικονομικό όφελος. Δεν είναι καθόλου παράξενο που την καλλιτεχνική δημιουργία ως προϊόν εμπορευματοποίησης πια, έρχονται να την υποβάλουν στα σαλόνια τους οι κοσμικοί και στις σχετικές στήλες τους οι κοσμικογράφοι. Φαινόμενο που καταδειχνει τη μετατόπιση του ενδιαφέροντος: από το πολιτιστικό γεγονός στο μύθο αυτών που το παράγουν και το επιβάλλουν. Η αποξένωση του κοινού από το έργο τέχνης προϋποθέτει την παραγραφή της αισθητικής απόλαυσης, εισάγοντας μεθόδους μάρκετινγκ και δημοσιών σχέσεων στον τρόπο με τον οποίο επιβάλλονται στην κοινή γνώμη οι δημιουργοί —πια— και όχι το έργο τους.

Αφορμή γι' αυτές τις απαισιόδοξες διαπιστώσεις έδωσαν γεγονότα όπως το «σώου» κάποιου γραφίστα - ζωγράφου ο οποίος για τη νέα του έκθεση ζωγραφικής προσέelukσε τα φλας του Τύπου χάρη στην παρουσία των πρέσβων ΗΠΑ - ΕΣΣΔ (φιλειρηνικό φόντο με την ευκαιρία της συμφωνίας Ρήγκαν - Γκορμπατσόφ) ή η διακόσμηση γνωστού καταστήματος δώρων με πορτραίτα και με το «σκηνικό χώρο εργασίας» γνωστής δημοσιογράφου, προκειμένου να προβληθεί το καινούργιο της βιβλίο. Φαινόμενα που εισάγονται ορμητικά στο χώρο των εικαστικών και του βιβλίου —σε άλλους χώρους (θέατρο, κινηματογράφος κλπ.) τέτοιες συμπεριφορές έχουν επικρατήσει εδώ και πολλά χρόνια— και δεν προοιωνίζονται καλές προοπτικές για την επικοινωνία του κοινού με την τέχνη.

● Λίγο πριν το τέλος μιας ακόμη χρονιάς. Σε όλη τη διάρκεια του 1987, αυτή η στήλη προσπάθησε να παρουσιάσει κάποια από τα σημαντικότερα συμβάντα στο χώρο του πολιτισμού. Με όλα τα κενά στην πληροφόρηση που αφήσαμε, με όλες τις παραλείψεις που, εκ των πραγμάτων, δεν μπορούσαμε να αποφύγουμε, νομίζουμε ότι ανταποκριθήκαμε επαρκώς στον πληροφοριακό μας σκοπό. Κι όσο για την καινούργια χρονιά, ετοιμάζουμε κάποια ανανέωση, που, ελπίζουμε, θα κάνει πιο αιχμηρά παρεμβατική την παρουσία μας. Εν αναμονή, λοιπόν...

● Ολοκληρώθηκε η αναστήλωση του **Ερεχθείου**, έργο που είχε αρχίσει από το 1979. Οι εργασίες προσανατολίστηκαν στην επιμελή και σχολαστική συντήρηση των μελών του μνησίου καθώς και στην ανασυνθεση των φθαρμένων του μερών. Τέλος, οι Καρυάτιδες με ειδικά μέτρα προστασίας μεταφέρθηκαν στο μουσείο Ακροπόλεως σε κλειστό θάλαμο με ατμόσφαιρα αζώτου ενώ στη θέση τους τοποθετήθηκαν αντίγραφα από τσιμεντοκονίαμα. Υπεύθυνοι του έργου ήταν ο αρχιτέκτονας **Α. Παπανικολάου**, ο πολιτικός μηχανικός **Κ. Ζάμπας** και η αρχαιολόγος **Μ. Μπρούσκαρη**.

● Σημαντική είναι η προσφορά των ξένων ιδρυμάτων στην Ελλάδα στο πολιτιστικό πρόσωπο της πρωτεύουσας. Από τις εκδηλώσεις του Δεκεμβρίου που οργανώνουν, σημειώνουμε:

Γαλλικό Ινστιτούτο:
— *Etres en forme*, θέαμα κινούμενων μορφών από το θίασο *Suforel* (σήμερα).
— Αφιέρωμα στον πρόσφατα χαμένο ηθοποιό του κινηματογράφου **Λίνο Βεντούρα** (21, 22-12).
— Η Ταϊνία κινουμένων σχεδίων **Αστερίξ και Κλεοπάτρα** των

Gosciny - Uderzo (23-12).

Βρετανικό Συμβούλιο:

— Δυο βραβευμένες ταινίες, παραγωγής 1982, αφιερωμένες στο μεγάλο ηθοποιό **Λώρενς Ολίβιε** (21, 22-12).

Ιταλικό Μορφωτικό

Ινστιτούτο:

— Συναυλία εγχόρδων με έργα Σκαρλάτι, Βιβάλντι, Μπαχ, Λοκατέλλι από το συγκρότημα **I Cameristi Lombardi** (σήμερα).

— Συναυλία με έργα Φρεσκομπάλντι, Περγκολέζι, Μερκαντόντε με τον τενόρο **Α. Κανελλόπουλο**, τη **Γ. Σεβέρι** στο πιάνο και την **Ε. Ραβανοπούλου** στο βιολοντσέλο (22-12).

● Ο έρωτας σε όλες τις διαστάσεις από τα δυνατότερα πάθη ως τις πιο λεπτές αποχρώσεις ήταν πάντα το αγαπημένο θέμα της 7ης τέχνης. «Ο έρωτας στα 35mm» είναι και ο τίτλος του αφιερώματος που οργανώνει η αστική μη κερδοσκοπική κινηματογραφική εταιρία «Studio» και που άρχισε από χτες στην «Αλκυονίδα» με ταινίες - σταθμούς στην ιστορία του παγκόσμιου κινηματογράφου.

Μη χάσετε τις ταινίες: **Η εγκληματική ζωή του Αρτσιμπάλντο ντε λα Κρουζ του Α. Μπουνιουέλ** (σήμερα, 8 μ.μ.), **Έρωτας και σφαγή** του **Γ. Γιοσίντα** (αύριο, 6 μ.μ. και 10 μ.μ.), **Ο μεγάλος έρωτας του Π. Εταιίς** (αύριο 8 μ.μ.), **Η περιπέτεια του Μ. Αντονιόνι** (Κυριακή 6 μ.μ. και 10 μ.μ.), **Χιρσόμια αγάπη μου του Α. Ρενάι** (Δευτέρα, 8 μ.μ.) και **Σταυρωμένοι εραστές του Κ. Μιζούγκουτσι** (Τετάρτη 6 μ.μ. και 10 μ.μ.).

● Χριστουγεννιάτικο παζάρι με χειροτεχνήματα και είδη λαϊκής τέχνης οργανώνει στο εργαστήρι «Βάμος» (Σινώπης 49, Γουδί) η **Ελένη Φραντζεσκάκη**.

Εκτίθενται κολάζ, λαϊκές ζωγραφίες σε ζύλο και κεραμικές φόρμες, κηροπήγια, βάα, κοσμήματα, ημερολόγια, κορνίζες κ.λπ.

● Μια πολύ ενδιαφέρουσα έκθεση με ελαιογραφίες του

Όχι και εισαγγελίας...

Διαμάχες θεατρικών συγγραφέων και ανθρώπων του θεάτρου (σκηνοθετών και ηθοποιών) για το έργο (χαρακτήρας, σε ποιον ανήκει κλπ.) είχαμε και θα έχουμε. Η διαμάχη όμως των ηθοποιού και σκηνοθέτη **Λ. Βογιατζή** με τον συγγραφέα **Γ. Διαλεγμένο** έχει μια ιδιομορφία. Ο αναγνωρισμένος και ταλαντούχος συγγραφέας **Γ. Διαλεγμένος** διάλεξε την οδό των δικαστηρίων για να «πεισει» τον **Λ. Βογιατζή** ότι θα πρέπει και εφέτος η πετυχημένη παράσταση «Σε φιλώ στη μούρη», που έγρα-

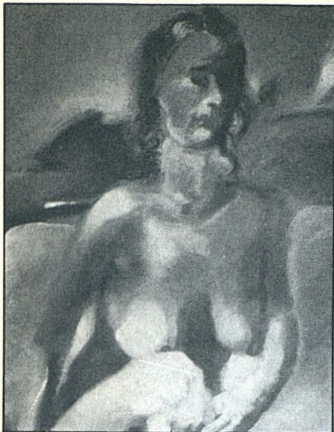

ψε ο πρώτος, να παίζεται οκτώ φορές την εβδομάδα και όχι 6, όπως αποφάσισε το θέατρο «Σκηνή».

Ο συγγραφέας απαιτεί τις 8 παραστάσεις, ο σκηνοθέτης και οι ηθοποιοί πιστεύουν ότι αυτό θα απέβαινε αν γινόταν, σε βάρος του έργου. Αυτή είναι ακριβώς η ιδιομορφία την οποία μάλλον δεν «υποψιάσθηκε» ο συγγραφέας. Πώς, δηλαδή, ένα έργο που παίζεται με επιτυχία για δυο χρονιές μπορεί να διατηρεί τη θεατρική ομάδα (σκηνοθέτη - ηθοποιούς) σε υψηλό επίπεδο ετοιμότητας, χωρίς να μειώνεται στο ελάχιστο η ποιότητα τους προσφορά σε αυτό που κάνουν, δηλαδή, στο θέατρο.

Το οικονομικό θέμα που προβάλλει η Εταιρεία Συγγραφέων θα μπορούσε να λυθεί. Πώς όμως θα λύσουν σκηνοθέτης και ηθοποιοί το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν, όταν μάλιστα είναι ιδιόμορφο και ευαίσθητο σε ό,τι αφορά τη δική τους προσφορά στο έργο; Και έστω ότι ξεπερνιέται η φυσιολογική «κούραση», πώς θα δώσουν τη δική τους συνεισφορά στη μάχη της ποιότητας;

Η υπόθεση τελικά είναι στον εισαγγελέα **Ντάκουρη** και ελπίζουμε ότι, η γνωστή ευαισθησία του θα τον οδηγήσει και σε ανάλογη απόφαση, αν και ποτέ τέτοιες «διαμάχες» δεν πρέπει να λύνονται από δικαστές.

αρχιτέκτονα και ζωγράφου **Ηλία Παπαγιαννόπουλου**

εγκαινιάζεται τη Δευτέρα 21-12 στη γκαλερί «F» (Φωκυλίδου 12, Κολωνάκι). Ο καλλιτέχνης, θεωρώντας ότι ένα ζωγραφικό έργο κρίνεται από το σχέδιό του, το φως, το χρώμα του ενωμένα σε ένα αδιάτμητο σύνολο, προτάσσει τις εικαστικές αρετές στη θεματική του (διάρκεια έως τις 10-1).

● Μικρά έργα, πολλά μικρά έργα περιλαμβάνει η νέα έκθεση του **Γιώργου Σταθόπουλου** που γίνεται στην αίθουσα τέχνης «Άνεμος» στην Κηφισιά. Η έκθεση θα διαρκέσει ως τις 9-1.

● Η πρωτοπορία της εποχής μας παράγει αντικείμενα που δεν είναι απλά, ούτε λειτουργικά, αλλά που έχουν πλούτο έκφρασης. Μια έκθεση προσανατολισμένη σε αυτήν την αντίληψη, με έπιπλα και αντικείμενα, οργανώνει αυτές τις μέρες η ομάδα «MEMΦΙΣ» στην αίθουσα ΡΟΡΙΚ, Πλουτάρχου 18 στο Κολωνάκι. Το ενδιαφέρον της εντοπίζεται στο πάντρεμα της αισθητικής πρωτοπορίας και της χρηστικότητας των εκτιθέμενων αντικειμένων.

● Εκτός των τειχών, στον Άγιο Νικόλαο Κρήτης, το Δημοτικό Θέατρο Κρήτης εγκαινιάζει τη νέα θεατρική περίοδο με την παράσταση του έργου «Μάνα, μητέρα, μαμά» του Γ. Διαλεγμένου που έχει πρεμιέρα απόψε. Το έργο σκηνοθετεί ο ίδιος ο συγγραφέας και τα σκηνικά και κοστούμια ετοιμάζει η **Αφροδίτη Κουτσουδάκη**. Παιζουν οι ηθοποιοί: Τάκης Λιατζιβίρης, Μαρούλα Ρώτα, Τζένη Σκαρλάτου, Σταυρούλα Σπυρίδωνος, Λευτέρης Τζυλάκης.

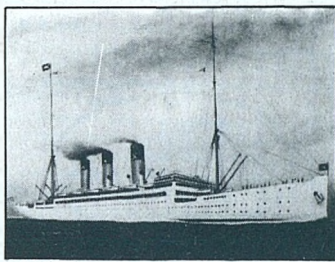
● Σε λίγες μέρες κυκλοφορεί ένα πολύ ενδιαφέρον βιβλίο του δικού μας **Σοφιανού Χρυσοστομίδη**. Πρόκειται για ένα απάνθισμα των καλύτερων κειμένων που δημοσίευσε ο γνωστός δημοσιογράφος στη στήλη **Ελεύθερα και Απροκατάληπτα** της «ΑΥΓΗΣ» την περίοδο 1984-87.

Αναμένουμε εν γνώσει μας ότι το καλό πράγμα αργεί να γίνει.

● Μαρτυρίες, ντοκουμέντα,

μνήμες και σπάνιο φωτογραφικό υλικό φιλοξενούνται στο βιβλίο του **Ορέστη Χατζηβασιλείου** που κυκλοφορεί αυτές τις μέρες από τις εκδόσεις «Οδυσσέας» με τίτλο «**Συνδικαλισμός και κοινωνική αντίδραση**». Τέσσερις δεκαετίες (1947-1987) πλήρους συνδικαλιστικής ζωής στην Ελλάδα φωτίζονται σημείο προς σημείο μέσα από την αρθρογραφία και τα σχόλια ενός «αυτόπτη μάρτυρα».

● Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος αφιέρωσε το καινούργιο της ημερολόγιο στην ελληνική ναυτιλία. Το ημερολόγιο 1988, ο τίτλος του οποίου είναι «**Ελληνικά Καράβια**», αποτελεί μια διαχρονική σκιαγράφηση της ελληνικής Ναυτιλίας, από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας. Σε κάθε σελίδα του ημερολογίου, παρατίθεται, δίπλα

στο κυρίως θέμα και το αντίστοιχο ομοίωμά του (μοντέλο). Οι απεικονίσεις που έχουν επιλεγεί αναπαριστούν πλοία της αρχαιότητας, της βυζαντινής και προεπαναστατικής περιόδου των μεταγενέστερων χρόνων (ιστιοφόρα και ατμοκίνητα), καθώς και της σύγχρονης, μεταπολεμικής εποχής, όπως τα λίμπερτυς.

Υπενθυμίζεται ότι το ημερολόγιο, που κάθε χρόνο εκδίδει η Εθνική Τράπεζα αποτελεί ένα πολύ μικρό δείγμα της πολιτιστικής της δραστηριότητας.

● Γιορταστική περίοδος, είναι φυσικός ο πληθωρισμός των νέων εκδόσεων. Σύμφωνα, είναι η περίοδος κατά την οποία όλοι αγοράζουν. Όμως, πάνω σε ποιά δεοντολογία της αγοράς στηρίζεται η προχειρότητα, που πια είναι ενδημικό φαινόμενο για ένα μεγάλο ποσοστό εκδοτικών οίκων.

Κακές μεταφράσεις, έτσι που να ακυρώνεται το νόημα, απαράδεκτα ανορθόγραφες επιμέλειες με αποτέλεσμα την πλήρη κακοποίηση της γλώσσας: να δυο στοιχεία της εκδοτικής πλησμονής.

Φοβόμαστε πως θα χρειαστεί να επιτιμήσουμε τις περιπτώσεις αυτές στο άμεσο μέλλον. Πιστεύουμε όμως ότι η υπόθεση του βιβλίου δεν είναι ένα θέμα που μπορούν να το αντιμετωπίσουν οι έμποροι με τόσην επιπολαιότητα.

Ο **Ανδρέας Πετρουλάκης**, γνωστός από την καθημερινή του παρουσία στην «Αυγή», στο πρώτο του λεύκωμα, καταγράφει τα καθεκτα της πολιτικής μας ζωής με καυστικό χιούμορ και μοναδική διεισδυτικότητα.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: **ΠΟΛΥΤΕΧΝΟ**

Δεινοχράτους 131 • τηλ. 72.29.237—72.32.819

ΠΑΡΑΦΥΛΑΔΑ

ΠΑΡΑΦΥΛΑΔΑ

Ανέκδοτα κείμενα
πεζογράφων της Θεσσαλονίκης

Επιμέλεια Περικλή Σφυριδέρη. Θεσσαλονίκη 1987.

- ΝΙΚΟΣ ΜΗΛΟΚΑΣ
- ΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
- ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΣΦΥΡΙΔΗΣ
- ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ Χ. ΜΑΡΚΟΠΟΥ
- ΠΕΤΡΟΣ ΜΕΣΚΟΣ
- ΚΩΣΤΑΣ ΛΑΧΑΣ
- ΤΟΛΗΣ ΚΑΖΑΝΤΖΗΣ
- ΣΑΚΗΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
- ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΣΠΗΡΟΥ
- ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΤΟΣ
- ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΗΚΑΣ
- ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΙΣΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ
- ΑΛΜΠΕΡΤΟΣ ΝΑΡ
- ΜΑΝΟΛΗΣ ΣΕΣΑΚΗΣ
- ΤΑΖΟΣ ΚΑΛΟΥΤΣΑΣ
- ΗΛΙΑΣ ΚΟΥΤΣΟΥΚΟΣ
- ΜΑΡΙΑ ΚΑΤΣΩΝΗ
- ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΚΑΜΠΑΡΔΙΩΝΗΣ
- ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΣΙΜΟΣ
- ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΣΑΜΙΔΗΣ
- ΟΛΓΑ ΣΑΛΙΟΥ
- ΣΤΑΥΡΟΣ ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ
- ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΛΑΜΠΙΑΔΡΙΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΑΝΟΣ

3

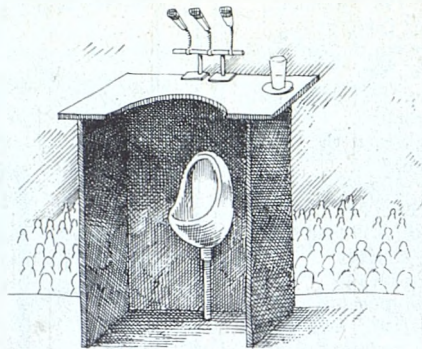
Κολοκotroni Fotodini Koutou Tzou

ΙΑΝΟΣ

ΤΟ ΓΕΛΙΟ ΕΙΝΑΙ ΥΓΕΙΑ

Το γέλιο δεν χωρά σε μια σελίδα. Γιατί οι γελοιογράφοι μας, πληθωρικοί, γέμισαν τις προθήκες των βιβλιοπωλείων με τα λευκώματα τους που συγκεντρώνουν ό,τι καλύτερο έφερε η φετινή τους σοδιά. Και, τελοσπάντων, στις ημέρες αυτές, οφείλουμε στους εαυτούς μας να ξεδώσουμε για λίγο — και οι συλλογές αυτές είναι ίσως η καλύτερη συνταγή.

Στην τύχη — γιατί, πού να πρωτοσταθείς — αναδημοσιεύουμε εδώ μερικές γελοιογραφίες από τα άλμπουμ που έφτασαν στα γραφεία μας. Εκτός λοιπόν από το «Είμαι βαθύτατα ερωτευμένος» του ΚΥΡ εκδόσεις «ΚΑΚΤΟΣ», στο οποίο αναφερθήκαμε στο προηγούμενο τεύχος, κυκλοφορούν ακόμη:

του Βαγγέλη Παυλίδη οι «Γελοιογραφίες (;)» από τις εκδόσεις «Κάκτος»

του Στάθη «Οι κοριοί» από τον «Καστανιώτη»

από τον ίδιο εκδοτικό οίκο, δύο άλμπουμ του Γιάννη Ιωάννου, «Ο Τρίτος Δρόμος - αυστηρώς ακατάλληλον»

και το «ΚΑΛΠΗ Co»

του Ηλία Σκουλά το «Ρεσάλτο» από τις εκδόσεις της «Εστίας»

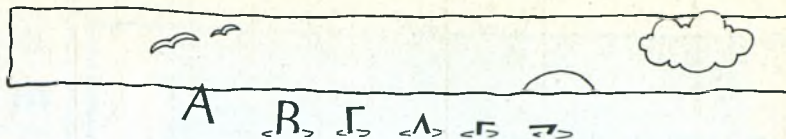
και τέλος του Ανδρέα Πετρουλάκη «Το ημερολόγιο του Ανδρέα» από το «Πολύτυπο».

Κατά τύχην(;) το 95% των γελοιογραφιών αναφέρεται στον Ανδρέα Παπανδρέου — και εννοούμε φυσικά όλα τα λευκώματα και όχι ειδικά το τελευταίο...

Περί λογοκλοπής, ειδικώς...

στην ανάδελη, ισοβίτισσα Κάτια Κολιτσοπούλου

ΑΠΕ

Σχετικά με τη δολοφονία του Θαν. Διαμαντόπουλου για την οποία κατηγορείται ο κ. Νάσιουτζικ δημοσιεύτηκε στις εφημερίδες της 9ης Δεκεμβρίου έκκληση 23 συγγραφέων! προς «τον πνευματικό κόσμο και ιδιαίτερα τους δημοσιογράφους (...) να βοηθήσουν ανεπηρέαστα στη διερεύνηση της αλήθειας προς κάθε πλευρά».

Και εστιάζουν οι 23 συγγραφείς την προσπάθειά τους για τη διερεύνηση της αλήθειας στην ανασκευή του «κινήτρου» που αποδίδεται στον κατηγορούμενο: «αίσθημα κατωτερότητας», όπως χαρακτηριστικά το επιγράφουν στο κείμενό τους.

Σεβαστό το πάθος της αλήθειας και σεβαστή και η συναδελφική αλληλεγγύη που υπαγόρευσαν τη χειρονομία των 23, μολονότι δεν νοείται «διεξαγωγή της δικής», όπως περίπου επιχειρείται μέσα στις λίγες παραγράφους της έκκλησης. Εξίσου αδιανόητο θα ήταν, φυσικά, κάτι ανάλογο και στο παρόν σημείωμα, και γι' αυτό δεν θα σταθούμε στην ουσία της υποθέσεως.

Θα σταθούμε όμως σε μία παράγραφο, αυτήν που αναφέρεται στη λογοκλοπή του κ. Νάσιουτζικ, καθώς το σχετικό κρούσμα αφορά ειδικότερα τον «πνευματικό κόσμο», ενώ η καταγγελία πηγαίνει έρχεται τόσον καιρό αδιασαφήνιστη στα δικαστικά ρεπορτάζ, και τώρα, πάλι, ελάχιστα φωτίζεται στο κείμενο των 23 συγγραφέων, αν δεν συσκοτίζεται κιόλας.

Διαβάζουμε λοιπόν:

«Η σπίλωσή του (Σ.Σ.: του κ. Νάσιουτζικ) αρχίζει πολύ πριν την άγρια δολοφονία του συναδέλφου Διαμαντόπουλου, που μας συγκλονίζει μέχρι σήμερα. Παράδειγμα: Ο Νάσιουτζικ είναι λογοκλόπος! Είκοσι τόσα χρόνια από την έκδοση του πρώτου του βιβλίου, με επανεκδόσεις έργων του, με αναρίθμητα άρθρα στον Τύπο δεν αποσιωπά τις πηγές του. Αλλά σε μία από τις πάμπολλες επιφυλλίδες του παραλείπονται μια παραπομπή και μια υποσημείωση από το "δαιμόνα του τυπογραφείου", όπως εξηγεί η Σύνταξη της εφημερίδας στην επόμενη επιφυλλίδα του, γιατί διαφορετικά η επανόρθωση θα περνούσε απαρατήρητη. "Αργησε". Και αυτό τονίζεται και από ανθρώπους γνώστες του Τύπου, όπου μια παράλειψη πό-

τε μπαίνει, τότε δεν μπαίνει, τότε αργεί...»

Δηλαδή —καταλαβαίνει ο αναγνώστης— σε επιφυλλίδα του κ. Νάσιουτζικ παραλείπεται μια παραπομπή και μια υποσημείωση, και έτσι κάποια φράση, πρόταση, περίοδος, παράγραφος, που δεν οριζόταν ούτε από εισαγωγικά, ή πάλι κάποια φράση, πρόταση κτλ. η οποία παρέφραζε ή μετέφερε λόγια ξένα, εμφανιζόταν αδέσποτη και αποδιόταν στον επιφυλλιδογράφο.

Η ιστορία, τώρα:

Στο *Βήμα* της Κυριακής 21 Νοεμβρίου 1982 δημοσιεύεται «επιφυλλίδα» με τον τίτλο «Το απίστευτο πραγματικό» και με την υπογραφή «Α. Κ. Νάσιουτζικ». Από την πρώτη πρόταση ως την τελευταία η επιφυλλίδα «μεταφέρει» εκτενές απόσπασμα της *Αυγής* των *Μάγων* των Πάουελ και Μπερζιέ, σε νέα μετάφραση του κ. Νάσιουτζικ —νέα μετάφραση, γιατί ο επιφυλλιδογράφος δεν είχε προφανώς υπόψη του ότι το έργο κυκλοφορούσε στα ελληνικά, στις εκδόσεις «70-Πλανήτης», μετάφραση Σ.Κ. (η «επιφυλλίδα» αντιστοιχεί στις σελίδες 20-24, στο Β' Μέρος, της έκδοσης αυτής).

Και η συνέχεια:

Στις 26 Δεκεμβρίου 1982, στην ίδια εφημερίδα, ο κ. Νάσιουτζικ σημειώνει, σε καινούρια του επιφυλλίδα (υπογραμμίζω εγώ): «Όσα αναφέρθηκαν στο κείμενο του προηγούμενου μήνα με τίτλο "Απίστευτο πραγματικό", από το βιβλίο "Αυγή των Μάγων" των Πάουελ και Μπερζιέ, προκάλεσαν αντιφατικές αντιδράσεις (ίσως και γιατί ο δαίμονας του τυπογραφείου παρέλειψε τις παραπομπές)». Ενώ η Σύνταξη της εφημερίδας υποσημειώνει (υπογραμμίζω πάλι εγώ): «Σ.Σ.: Από την προηγούμενη επιφυλλίδα του κ. Νάσιουτζικ παραλείφθηκε η παραπομπή και υποσημείωση που έδινε την πηγή των ιστορικών συμπτώσεων που επικαλείτο ο επιφυλλιδογράφος. Τούτο προκάλεσε έκρηξη αγανακτίσεως σε πρωινή εφημερίδα της Αριστεράς, που έσπευσε να καταγγείλει λογοκλοπήν κακόπιστα και αδικαιολόγητα...»

Αυτά τα συγκεκριμένα, για πράγματα εξόχως σαφή. Αφού κανένα «κείμενο» «στο» οποίο «αναφέρθηκαν», «από» το βιβλίο των τάδε, ούτε στοιχεία τα οποία «επικαλείτο» ο επιφυλλιδογράφος, παρά κείμενο, αυτούσιο, των τάδε, απ' αρχής

μέχρι τέλους, χωρίς καν μια εισαγωγική πρόταση, ότι, λόγου χάρη, για το θέμα αυτό οι τάδε λένε τα εξής —κι ας ακολουθούσε ολόκληρο το βιβλίο. Παραλείφθηκαν λοιπόν οι «παραπομπές» (κατά Νάσιουτζικ) ή «η παραπομπή και υποσημείωση» (κατά το *Βήμα*), που θα έλεγαν, φαίνεται, ότι η επιφυλλίδα του κ. Ν. Αποτελεί αναδημοσίευση μέρους του βιβλίου των τάδε, και υπογράφει, «δια την πιστότητα της αντιγραφής» πλέον, ο Α. Κ. Νάσιουτζικ.

Σοβαρολογούσε τότε ο κ. Νάσιουτζικ; Και η εφημερίδα; Και τώρα οι 23;

Επειδή η «διερεύνηση της αλήθειας προς κάθε πλευρά» προϋποθέτει ότι η αλήθεια δεν συσκοτίζεται προς καμία πλευρά...

Γιάννης Η. Χάρης

1. Ελένη Αργέστη, Ελένη Βοϊσκού, Τάκης Γιαννόπουλος, Τατιάνα Γκρίτση-Μιλλιέζ, Μάρω Δούκα, Σωτήρης Ιορδάνου, Έκτωρ Κακναβάτος, Φώντας Κονδύλης, Μάνος Κοντολέων, Γιάννης Κορίδης, Έρση Λάγκε, Βασίλης Λαζανάς, Άννα Μαχαιροπούλου, Αντρέας Μπελεζίνης, Γιώργος Παναγιωτόπουλος, Έφη Πανσελήνου, Ηλίας Χ. Παπαδημητράκοπουλος, Μαρία Παπαλεονάρδου, Κλεοπάτρα Πρίφτη, Μάγια-Μαρία Ρούσσου, Ντίνα Τάκαρη, Ντόρα Φάλαρη, Θεόφιλος Δ. Φραγκόπουλος.

2. Άλλα «συμφραζόμενα» της υπόθεσης, σχετικά λ.χ. με τον πληθυντικό «αντιφατικές αντιδράσεις» (αλλά και με την προσωπική εμπλοκή του υπογραφομένου, η οποία στάθηκε αφορμή για το παρόν σημείωμα, έπειτα από τη γενική κατηγορία για πρώιμη «σπίλωση» του κ. Νάσιουτζικ) είναι τα ακόλουθα: Στις 2 Δεκεμβρίου του 1982 *επέδωσα στα γραφεία του Βήματος* επιστολή που αναφερόταν στο «συμβάν», με τίτλο «Το απίστευτο πραγματικό και οι ασκήσεις αντιγραφής του κ. Ν.», συνοδευόμενη από φωτοτυπίες του επίμαχου αποσπάσματος της *Αυγής των Μάγων*. Η επιστολή δεν δημοσιεύτηκε. Αντίγραφο της έδωσα στην εφημερίδα *Αυγή*, στις 20 Δεκεμβρίου, οπότε ο υπεύθυνος των καλλιτεχνικών, Τέλης Σαμαντάς, μου έδειξε ανάλογο, εκτενέστερο κείμενο του κ. Βαγγέλη Πανταζή, το οποίο και δημοσιεύτηκε στις 22 Δεκεμβρίου, με τον τίτλο: «Απίστευτο —και όμως πραγματικό». Ήταν και η μόνη, όσο γνωρίζω, δημόσια καταγγελία. Σε αυτήν απαντά πια το *Βήμα*, ενώ ο Β.Π. επανέρχεται στις 29.12, μαζί και η Σύνταξη της *Αυγής*, που κατέληγε: «Χρήσιμο είναι να πληροφορηθούμε κι εμείς αλλά και οι αναγνώστες του *Βήματος* ποιά ήταν η ακριβής έκφραση που είχε χρησιμοποιηθεί ώστε να γίνει σαφές ότι η επιφυλλίδα του κ. Νάσιουτζικ δεν ήταν του κ. Νάσιουτζικ...» Απάντηση δεν υπήρξε.

Λ. Οικονόμου

Καθηγητής του Πανεπιστημίου Κρήτης — Ερευνητής και
Διευθυντής του Ερευνητικού Κέντρου Κρήτης

Πυρηνικά όπλα και ανθρώπινος πολιτισμός

Συμβίωση χωρίς μέλλον

Γιατί ή πυρηνική ενέργεια είναι «ύβρις»; Ποιά είναι τα μυστικά του πυρήνα; Μήπως η ανακάλυψή τους και η χρήση τους για πολεμικούς σκοπούς αποδειχτεί τελικά ο «απαγορευμένος καρπός» της γνώσης;

Οι απαντήσεις στα θεμελιακά αυτά ερωτήματα στοιχειοθετούνται με σαφήνεια, απλότητα, χωρίς απροσπέλαστους τεχνικούς ορούς, αλλά και χωρίς να θυσιάζεται η επιστημονική εγκυρότητα.

Περιεχόμενα: Ιστορική ανασκόπηση. Η ιστορία του Σύμπαντος: οι «έξι ημέρες» της δημιουργίας. Το πυρηνικό σταυροδρόμι: προς την πέμπτη ή την έβδομη μέρα; Τα συστήματα μεταφοράς στο στόχο, το σημερινό πυρηνικό οπλοστάσιο, και οι συνέπειες ενός πυρηνικού πολέμου.

σελ. 150, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ **τροχαλία** ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Γριβαίων 5 (πάροδος Σκουφά 64) — 106 80 Αθήνα — Τηλ. 36 46 426

ΔΗΜΗΤΡΗ Θ. ΤΣΑΤΣΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Η ΝΕΑ έκδοση του συνοπτικού αυτού έργου, φιλοδοξεί να υπηρετήσει τόσο τη διδασκαλία όσο και την πρακτική: έτσι αποκτά μια νέα συστηματική δομή και στα πιο πολλά σημεία, αναθεωρημένο περιεχόμενο.

Τόμος Πρώτος: Θεωρητικό Θεμέλιο (κυκλοφορεί από το 1986)

Στον πρώτο τόμο εκτίθενται: α) οι βασικές έννοιες του Συνταγματικού Δικαίου (δίκαιο, πολιτεία, πολιτική, θεσμοί και σύνταγμα)· β) η παραγωγή, η προστασία, η αναθεώρηση και η ερμηνεία του συντάγματος· γ) οι πηγές του Συνταγματικού Δικαίου (τυπικό σύνταγμα, νόμος, έθιμο, κανονισμός της Βουλής, διατάγματα, διεθνές δίκαιο, ευρωπαϊκό - κοινοτικό δίκαιο)· δ) η έννοια και οι μορφές των πολιτευμάτων.

Τόμος Δεύτερος: Οργάνωση και λειτουργία της Πολιτείας

(Η έκδοσή του προγραμματίζεται για τον Οκτώβριο του 1988). Στο δεύτερο τόμο εκτίθενται: α) τα όργανα του κράτους (λαός, Βουλή κ.λπ.)· β) οι θεσμοί της κοινωνίας (πολιτικά κόμματα, ομάδες πίεσης κ.λπ.)· γ) οι λειτουργίες του κράτους (νομοθεσία, διοίκηση, δικαιοσύνη)· δ) η σχέση Εκκλησίας και Πολιτείας.

Τόμος Τρίτος: Τα Θεμελιώδη Δικαιώματα (γενικό μέρος)
(Κυκλοφορεί σε λίγες μέρες)

Στον τρίτο τόμο εκτίθενται: α) η έννοια, οι πηγές και η ιστορία των θεμελιωδών δικαιωμάτων· β) η δομή και η λειτουργία των θεμελιωδών δικαιωμάτων (φορέας, αποδέκτης τους, το περιεχόμενο της προστατευτικής του λειτουργίας)· γ) η οργάνωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων (πεδίο προστασίας, περιορισμοί)· δ) οι εγγυήσεις τήρησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων· ε) οι θεωρητικές βάσεις και η ιδεολογική διάσταση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στον ισχύον σύνταγμα.

Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή

Ζήτω

οι παρέες και οι επιτροπές

του Ηλία Κανέλλη

Η θεαματική βιτρίνα την οποία με περισσή επιμέλεια προετοίμαζαν οι διοργανωτές του Β' Συνεδρίου για τον Κινηματογράφο, διερράγη θορυβωδώς από τους ιδιους τους συμμετέχοντες. Το θέαμα δεν προσέλκυσε θεατές, η μιζέρια του χώρου ωστόσο καλύφθηκε όπως όπως πίσω από το ασυγκράτητο γέλιο που κάλυπτε από καιρό σε καιρό το συνέδριο και σκέπασε τη λήξη του. Τότε που, άλλοι μεν, στην κυριολεξία ψάχνονταν σε μια προσπάθεια να ξεπεράσουν την αμηχανία που αισθάνονταν, άλλοι δε σάρκαζαν μακαρίως αναφορικά με τη διατύπωση που υπήρχε στο κείμενο του πορίσματος, στο οποίο εγκυβόλυνταν η σημερινή πολιτιστική πολιτική της κυβέρνησης ως ισοδύναμη με εθνική μειοδοσία.

Και βέβαια, στο τέλος διασώθηκε ο πατριωτισμός των ιθυνόντων του ΥΠΠΟ, μια που ο επίμαχος χαρακτηρισμός τελικά απαλείφθηκε από το πόρισμα, όμως το καθεστώς του εφησυχασμού, της παρεκκλίσεως, των κλικών αλλά και της μιζέριας, της αναβλητικότητας, των ισορροπιών που συντηρούν κοινή συναινέσει κράτος και συνδικαλιστικοί φορείς των κινηματογραφιστών ουδόλως διαταράχθη. Οι γνωστοί άνθρωποι μάλιστα που αρέσκονται να παραγοντίζουν ως μέλη επιτροπών θα πρέπει να χαίρονται: Πρόταση για τη δημιουργία επιτροπής η οποία θα έχει στόχο την υλοποίηση των αποφάσεων του συνεδρίου είχε ευνοϊκή απήχηση...

Γελάσαμε και μες χαιρέκακα. Όχι μόνο γιατί επιβεβαιώθηκε η σκοπιά του σχολίου μας του περασμένου τεύχους (*Επισημαίνουμε*. — «Εφτά χρόνια φαγούρα») σχετικά με τη σκοπιμότητα και τους στόχους ενός τέτοιου συνεδρίου, ούτε γιατί οι διαδικασίες ήταν υποβαθμισμένες, επιβεβαιώνοντας τις πιο ανεπιεικείς προβλέψεις μας. Πέρα απ' το αστείο όμως, τα πράγματα μας οδηγούν μοιραία και σοβαρά πια στη σκοτεινή πλευρά της σελήνης, εκεί όπου συμβαίνουν τα παιχνίδια τα οποία μπορούμε να τα λέμε χωρίς αναστολές με τ' όνομά τους.

Γραφειοκράτες και συνδικαλιστές

Ο κινηματογράφος στην Ελλάδα έχει τα χάλια του. Όχι γιατί κατασκευάζεται από ατάλαντους δημιουργούς, όσο γιατί η δημιουργική τους εργασία εξαρτάται από τους μηχανισμούς που έ-

χουν στήσει το υπουργείο Πολιτισμού και οι γραφειοκράτες των συνδικαλιστικών - επαγγελματικών φορέων. Γιατί έχουν ταχθεί να κρίνουν τους δημιουργούς οι επαγγελματίες συνδικαλιστές, στην ουσία δηλαδή τα κόμματα. Γιατί στο χώρο είναι θεμιτό πια το παιχνίδι της μοιρασιάς, της αναμνηστικής της, του πλασαρίσματος στο επάγγελμα όσων συμμετέχουν στα παιχνίδια που καλύπτουν φορείς και θεσμοί. Ήτοι:

● Η διεύθυνση κινηματογραφίας του ΥΠΠΟ αποτελεί αριστερό άλογο της κυβερνητικής αδιαφορίας. Στελεχωμένη από μη κομματικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ κατορθώνει και εξασφαλίζει μια συναινετική αξιοζήλευτη. Με αριστερή φρασεολογία και υποσχέσεις, είτε με την αλληλοδιαδοχή των υπεύθυνων να ενεργοποιούν τον κόσμο του κινηματογράφου συνδικαλιστών στις διάφορες επιτροπές (του ΥΠΠΟ, του ΕΚΚ, του φεστιβάλ, της ΕΟΚ κ.λπ.), μέχρι αυτή τη στιγμή κατορθώνει οι αντιδράσεις να παραμένουν είτε σε στενό συντεχνιακό - διεκδικητικό επίπεδο, είτε να τιθασεύονται και να «ξεφουσκώνουν».

● Το Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου (ΕΚΚ) είναι το πεδίο, στο οποίο «αγωνίζονται» οι πάντες να υπάρξουν. Κι εδώ η λογική της μοιρασιάς του γλίσχρου προϋπολογισμού που κάθε χρόνο προβλέπεται για το σινεμά. Οι κριτές της μιας χρονιάς είναι κρινόμενοι την άλλη, και η μοιρασιά κάθε χρόνο υπακούει εκτός των άλλων και σε κομματικά κριτήρια: τρεις - τέσσερις ταινίες κάθε χρόνο τις κάνουν κομματικά μέλη του ΚΚΕ, πιο πολλές μέλη της ΕΑΡ, στη σειρά περιμένουν κάποιοι ανένταχτοι «πάπες» ή άλλοι που δικαιωματικά έχουν καταφέρει να επιβληθούν στο χώρο (Αγγελόπουλος, Βούλαρης, Παναγιωτόπουλος, Πανουσόπουλος κ.ά.) και, τότε - τότε, υπάρχει το άλλοθι χρηματοδότησης των προσωπικών, ερμητικών θεωρουμένων δημιουργιών.

Παράλληλα, αναστέλλεται διαρκώς η δουλειά υποδομής. Η ΕΛΛΑΣ - ΦΙΛΜ, που έχει αναγγελθεί ότι θα έχει ως αρμοδιότητα την προώθηση των ελληνικών ταινιών στις ξένες αγορές, όλο κάτι συμβαίνει και δεν δημιουργείται, η εκμετάλλευση των βιντεοκασετών με ταινίες παραγωγής του ΕΚΚ εκχωρήθηκε ουσιαστικά στην ιδιωτική εταιρεία HOME-VIDEO ELITE, χωρίς να έχει πληρωθεί ως τώρα η κοινή γνώμη την οικονομική αντιπαρο-

χή, ενώ η φετινή απόπειρα του ΕΚΚ να λειτουργήσει ως διανομέας στέφθηκε από παταγώδη αποτυχία, μια που οι «αζητήτες» ελληνικές ταινίες που βγάζει σε δυο υποβαθμισμένες αίθουσες («Αλκυονίδα» και «Ορφείας» Βουλιαγμένης) δεν κατάφεραν να κάνουν εισιτήρια.

Στο μεταξύ, τώρα που συρρικνώνεται η ετήσια παραγωγή του ΕΚΚ σε τέσσερις μόνο ταινίες το χρόνο, οι μηχανισμοί είναι λογικό να αποκτούν μεγαλύτερη σημασία, τα πράγματα να προσωινίζονται μεγαλύτερη δυσπραγία.

● Η τηλεόραση είναι εχθρική απέναντι στον κινηματογράφο. Μπορεί οι κινηματογραφιστές να παίρνουν την ανάθεση κανενός ντοκυμανταίρ για «να βγάλουν το ψωμί τους», όμως το ενδιαφέρον της για τον κινηματογράφο είναι μηδενικό. Εκείνο που την ενδιαφέρει είναι να φουσκώνει το πρόγραμμα και να παίρνει διαφημίσεις. Έτσι, ακόμη και τις όποιες συμπαραγωγές έκανε με το ΕΚΚ, απαιτήσε να γίνουν μίνι - σειρές 5-6 επεισοδίων για τα τηλεοπτικά δεδομένα. Η επιμήκυνση της δράσης όμως για τις τηλεοπτικές ανάγκες, αποβαίνει σε βάρος της λιτότητας, της ακρίβειας, του ύφους που επιζητά ο σκηνοθέτης του κινηματογράφου.

● Ο νόμος για τον κινηματογράφο που τόσο διαφημίστηκε ως πανάκεια για τη λύση των προβλημάτων του κινηματογράφου, πάλι ευνοεί τους συνδικαλιστές και τους τεχνικούς. Αναθέτει την καλλιτεχνική δημιουργία στους εργατιστές, με αποτέλεσμα την θεώρησή της κινηματογραφικής παραγωγής ως εργοταξίου. Προϋποτιθέται η συμμετοχή 13 τεχνικών στην παραγωγή, όλοι νοιάζονται για τις υπερωρίες τους και για τα διαλείμματά τους και έχει συμβεί οι τεχνικοί να αστυνομεύουν γυρίσματα και να τα διακόπτουν όταν δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του νόμου. Αποτέλεσμα: οι φτωχές, οι εναλλακτικές παραγωγές γίνονται δύσκολες. Τα πάντα αφορούν έναν κρατικό κινηματογράφο.

Ξόρκια

Όταν όμως όλοι παίζουν παιχνίδια ισορροπιών ή αισθάνονται συνδικαλιστές παρά καλλιτέχνες, πώς μπορούν να ασχοληθούν με αισθητικές αναζητήσεις; Μοιραία βάζουν την αισθητική σε δεύτερη μοίρα («Δεν μας ενδιαφέρει η αισθητική. Εμείς θέλουμε να γίνονται ταινίες για να βρισκόμαστε δουλειά», δήλωσε ο Ν. Αντωνάκος του δ.σ. της ΕΕΣ πρόσφατα στη Δράμα). Και αρκούνται να ξορκίζουν τις όποιες ιδιωτικές παραγωγές, οι οποίες θεωρούν ότι τους χαλάν τη «μανέστρα». Αυτοί αρέσκονται στην ασφυκτική παρεμβατικότητα του κράτους και θεωρούν ότι οι κατευθύνσεις του κινηματογράφου μας ισοδυναμούν με αυτές της...Βουλγαρίας (σύμφωνα με δήλωση πάλι του Ν. Αντωνάκου, στο συνέδριο).

Μ' αυτή τη λογική, λοιπόν, το πόρισμα του συνεδρίου δεν μπορεί παρά να αποτελείται από δήθεν εμπρηστικούς πομφόλυγες και... ξόρκια. Ξόρκια του τύπου: ● Κονδύλια από τον Κρατικό Προϋπολογισμό και τις δημόσιες επενδύσεις για το σινεμά (κι ως απουσιάζει η πολιτική βούληση).

● Παραγωγή πολλών ταινιών κάθε χρόνο, στις οποίες να αντανακλώνται όλες οι τάσεις και αναζητήσεις της ελληνικής κοινωνίας και εξασφάλιση ζωτικού χώρου για τους νέους δημιουργούς (κι ως θεωρούν οι συνδικαλιστές την ελληνική κοινωνία μοιρασμένη ανάλογα με τις κομματικές ισορροπίες που διαμορφώνονται στα συνδικάτα τους).

● Κίνητρα για την ανεξάρτητη παραγωγή (όταν η φορολογία των κινηματογραφικών υλικών είναι δυσβάσταχτη και εξηγήσαμε πόσο ανεβάζουν το κόστος τα συνδικάτα).

● Σύσταση της ΕΛΛΑΣ-ΦΙΛΜ (απαίτηση που εκκρεμεί από το α' συνέδριο, έξι χρόνια πριν).

● Δημιουργία εισπρακτικού οργανισμού για την εξασφάλιση των οικονομικών συμφερόντων των καλλιτεχνών (όταν τα εισιτήρια που κάνουν οι ελληνικές ταινίες είναι μηδαμινά και η βιντεοσαγορά έχει εκχωρηθεί χωρίς σχεδιασμό σε ιδιώτες).

● Αναμόρφωση του φεστιβάλ κινηματογράφου (αυτό όλο αναμορφώνεται τα τελευταία χρόνια...).

● Οργάνωση συστήματος εκπαίδευσης κρατικής (εδώ και επτά χρόνια όλο τα ίδια ακούμε. Επιπλέον οι ιδιώτες σχολάρχες έχουν συμφέροντα να προσπίσουν, και η κρατική εκπαίδευση εν γένει, δεν παρέχει φερεγγυότητα για σπουδές αναβαθμισμένες —τα ελληνικά πανεπιστήμια έχουν το χάλι τους).

Ευχολόγια λοιπόν. Τη στιγμή που οι παρέες και οι επιτροπές αλωνίζουν, καθορίζοντας την κινηματογραφική πραγματικότητα, ένα συνέδριο για τον κινηματογράφο δεν ασχολείται με ζητήματα αισθητικής, καταναλώνεται σε συνδικαλιστικής υψής φλυαρίες, εκφράζεται βαρύνουσα για την πολιτική ριχόντας ευθύνες μόνο στο κράτος (του οποίου όμως τις επιλογές σιγοντάρει απολύτως) και, τελικά, κατορθώνει, να αφήσει αδιάφορο τον ελληνικό λαό, ο οποίος, έτσι κι αλλιώς, σνομπάρει επιδεικτικά τη φλυαρία και τη συμβατικότητα των ελληνικών ταινιών.

Την ίδια στιγμή, κάποιοι, λίγοι για την ώρα δημιουργοί, κάνουν ταινίες μόνοι τους ουσιαστικά πειρατικές, με άπειρες στερήσεις, ταινίες που βγαίνουν από βαθιά τους, που προσπαθούν να αρθούν υπεράνω των μηχανισμών, των φορέων και των επιτροπών. Είναι η πιο καθαρή στάση στη δύσκολη αυτή περίοδο. Πρόκειται για την απάντηση των καλλιτεχνών στην τέχνη των γραφειοκρατών και των δημόσιων υπαλλήλων.

«Κάτι το ωραϊον»
δεν είναι ένα απλό δώρο·
είναι ένα απόκτημα.
Ένα μοναδικό βιβλίο
που καταγράφει φαινόμενα και
καταστάσεις
του νεοελληνικού μας βίου.

«Κάτι το ωραϊον»
Το καλύτερο δώρο για τις γιορτές...

28
ΧΡΟΝΙΑ ΚΟΝΤΑ ΣΑΣ

Ο Μανώλης
Μπαρμπουνάκης
και οι συνεργάτες του
σας περιμένουν στα 4 μεγάλα βιβλιοπωλεία

BIBLIA ΚΑΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΓΙΑ
COMPUTERS

- 1 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 4, ΤΗΛ. 228 682
- 2 ΕΓΝΑΤΙΑ 150, ΤΗΛ. 235 916
- 3 ΤΟ ΚΑΤΩ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 6, ΤΗΛ. 271 853
- 4 ΤΟ ΣΠΙΤΑΚΙ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΤΗΛ 3, ΤΗΛ. 239 746
το μοναδικό παιδικό βιβλιοπωλείο

ΤΩΡΑ
ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ
ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ
(Αγγλικά - Γερμανικά - Ιταλικά - Γαλλικά)

Βιβλία, χιλιάδες βιβλία για σας και
τα παιδιά σας από 30 δρχ.
Εγκυκλοπαίδειες, παιδικές και μεγάλες
με τις καλύτερες τιμές.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Μόλις Κυκλοφόρησαν

ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΥΦΑΝΤΗΣ

Αθανάτου
Μνήμης Σημεία

ΡΟΕΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

Τάκης Θεοδοφοπούλης

ΝΥΧΤΕΣ
ΣΤΗΝ ΑΡΚΑΔΙΑ

ΡΟΕΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΧΕΝΡΥ ΤΖΕΗΜΣ

Μετάφραση: Γεώργιος Μελάνης

ΡΟΕΣ/ΠΡΟΛΑΒΗ

ΝΙΝΑ ΜΠΕΡΜΠΕΡΟΒΑ

Ο Λακός και η Πόρνη

Μετάφραση: Μαργαρίτα Σοφάνη

ΡΟΕΣ/ΠΡΟΛΑΒΗ

ΔΟΚΙΜΙΟ

MARTIN
HEIDEGGER

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΓΙΑ ΤΟΝ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟ

Διφώνηση: Πέτρος

ΡΟΕΣ
ΔΟΚΙΜΙΑ

ΣΤΕΛΙΟΥ
ΡΑΜΦΟΥ
ΝΟΣΤΟΣ

ΡΟΕΣ
ΔΟΚΙΜΙΑ

THOMAS
DE QUINCEY

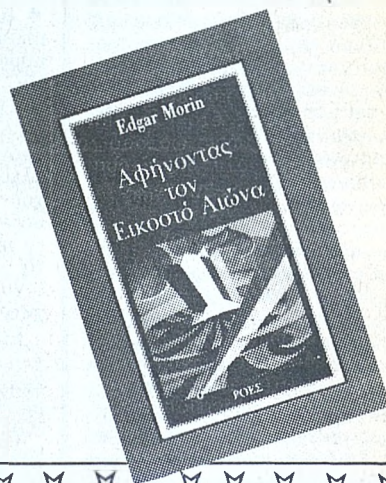
Η ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ
ΩΣ ΜΙΑ ΕΚ ΤΩΝ
ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΡΟΕΣ
ΔΟΚΙΜΙΑ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΣΚΕΨΗ

Edgar Morin

Αφήνοντας
τον
Εικοστό Αιώνα

ΡΟΕΣ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΜΗΝΑ

Η επιστροφή
του
θάρρους

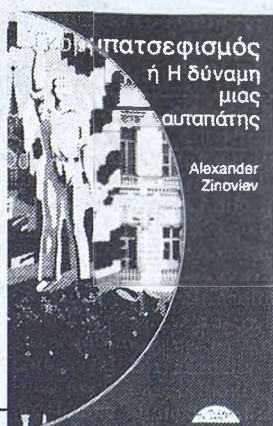
J.L.
Servan-
Schreiber

Το βιβλίο
του μήνα

Οι καταστροφισμός
ή Η δύναμη
μιας
αυταπάτης

Alexander
Zinoviev

Ειδική Έκδοση

Πώς Πλούτισε η Δύση

Πώς
Πλού-
τισε
η
Δύση

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ
ΤΟΥ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥ
ΚΟΣΜΟΥ

Nathan Rosenberg
&
L.E. Birdzell, Jr.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ★ ΒΙΒΛΙΟΡΟΕΣ ★

Ιπποκράτους 59 ΤΚ 10680 ΤΗΛ.: 36.06.922-36.06.828

ΜΙΧΑΛΗΣ ΛΕΚΑΚΗΣ ● 1907-1987

Οικουρούσε βέβαια από καιρό, χτυπημένος από βαριά καρδιακή προσβολή, αναπάντεχη όμως ήλθε, μόλις τώρα, η είδηση του θανάτου του στις 17 του Νοέμβριου.

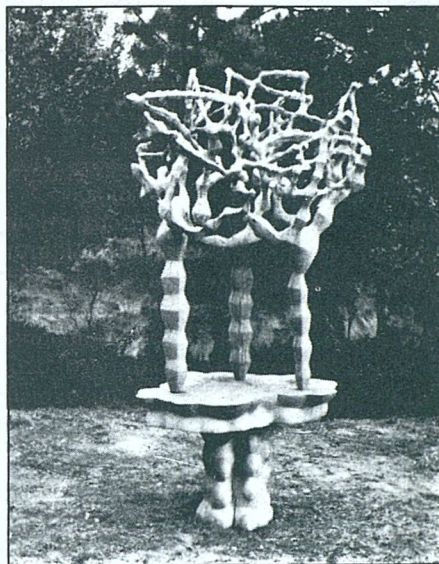
Γεννήθηκε στη Νέα Υόρκη στις 3.3.1907, δεύτερος από 7 παιδιά του Νικόλαου Λεκάκη από την Αγγελώνα της Λακωνίας και της Σοφίας το γένος Ρίτσου από τη Μονεμβασία.

Ο πατέρας του είχε μεταναστεύσει στις ΗΠΑ από το 1888 - ήταν από τους ιδρυτές της εκκλησίας και του σχολείου της Ελληνικής Κοινότητας. Εργαζόταν σαν ανθοπώλης, επάγγελμα που ήταν τότε μονοπώλιο των Ελλήνων, όπως αργότερα έγινε και με τους γουναράδες. Στις λίγες ώρες που του άφηνε η εργασία με τον πατέρα του φτιάχνοντας ανθοστολισμούς για γλέντια, γάμους και κηδείες, ο νεαρός Μιχάλης διάβαζε, έγραφε ποιήματα, ζωγράφιζε. Οι αδελφές του Καλλιρόη και Αικατερίνη ασχολούνταν με μια χορευτική ομάδα και παντρεύτηκαν αργότερα κι οι δυο ζωγράφοι Ελληνοαμερικανούς τον Τζωρτζ Κόνσαντ και τον Θεόδωρο Χίο. Ο Μιχάλης ζούσε δηλαδή από μικρός όχι μόνο μέσα στα άνθη, αλλά και σε ένα κύκλο όπου οι τέχνες, ο χορός, η μουσική ήταν συστατικά του άμεσου περιβάλλοντός του. Ο ίδιος ενδιαφερόταν για το χορό και για τη λαϊκή μουσική των εθνοτήτων που συνωθούνταν στη Νέα Υόρκη.

Το 1930 δοκίμασε το πρώτο του γλυπτό, ένα πορταίτο του πατέρα του σε γύψο, που αργότερα το έχυσε σε μπρούτζο. Έκτοτε έφτιαξε πολλά μικρά γλυπτά στο μέταλλο και τα εξέθεσε στην πρώτη ατομική του το 1941. Υπηρέτησε στον αμερικάνικο στρατό (1942-45) όπου ειδικεύθηκε στην τέχνη της παραλλαγής (καμουφλάζ). Συνέχιζε να γράφει ποιήματα και να ζωγραφίζει, και δίδασκε ξυλογλυπτική σε ένα κέντρο αναρρώσεως, όπου τον είχαν τοποθετήσει. Όταν απολύθηκε αποφάσισε να επιδοθεί κυρίως στη γλυπτική. Στην απόφασή του αυτή βάρυνε ένα ταξίδι μερικών εβδομάδων στο Μεξικό όπου εντυπωσιάστηκε από τη μεγάλη γλυπτική των Μάγιας. Στη δεύτερη ατομική του στη Γκαλερί Μπέρτα Σαίφερ της Νέας Υόρκης το 1946 έδειξε κυρίως γλυπτά από ξύλο, ακουαρέλες και σχέδια. Το 1948 έκανε τρίτη ατομική, και από τότε ως το 1968 μετείχε με πρόσκληση σχεδόν κάθε χρόνο στις μεγάλες εκθέσεις Αμερικανών γλυπτών που διοργάνωνε το Μουσείο Ουίτνεϊ.

Ο Λεκάκης σκάλιζε και ξανασκάλιζε το ξύλο γυρεύοντας πάντα στη φύση την οργανική, αλλά και ρυθμική φόρμα, παίρνοντας συχνά σαν πρώτη ύλη το πιο ζωντανό τμήμα του δέντρου, τις ρίζες του και ακολουθώντας τους ρυθμούς που του υπαγόρευαν.

Μετά από μια πρώτη αναγνώριση, ως τη

«Αποθέωση», γλυπτό του Μ. Λεκάκη, 1964-72 (Συλλογή Εθνικής Πινακοθήκης)

δεκαετία του '60 όπου έργα του αγοράστηκαν από τα μεγαλύτερα αμερικανικά μουσεία και επαινέθηκαν από τους σημαντικότερους Αμερικανούς τεχνοκρίτες, το έργο του Λεκάκη έπεσε σε σχετική αφάνεια. Σε αυτό συνετέλεσε κοντά στη γενικότερη αλλαγή πορείας της τέχνης, και η απέχθεια του ίδιου προς τις δημόσιες σχέσεις και προς τις δεσμεύσεις των γκαλερί, αλλά και η δυσκολία του να αποχωρίζεται τα έργα του. Το 1972 έπαθε μια πρώτη καρδιακή προσβολή κι επιβραδύνθηκε σημαντικά η δημιουργική δραστηριότητά του. Η κατασκευή των έργων ήταν διαδικασία οπωσδήποτε μακροχρόνια. Έτσι αν μερικά του έργα από τα πιο εντυπωσιακά χρονολογούνται 1972-73 αυτό εξηγείται από το ότι τα είχε αρχίσει αρκετά νωρίτερα, και τότε μόνο τα δούλεψε τελειωτικά. Το 1984 έπαθε ισχυρότατη εμβολή και ουσιαστικά βρισκόταν από τότε στο μεταίχμιο ζωής και θανάτου. Το διάβηκε οριστικά πριν λίγο.

Γνωρίζοντας την αδυναμία του να αποχωριστεί τα έργα του, καθώς τον προέτρεπα να κάνει έκθεση στην Αθήνα, άκουσα με έκπληξη να μου ανακοινώνει το 1975 ότι είχε αποφασίσει να δωρήσει μερικά έργα στην Ελλάδα στη μνήμη των γονιών του. Με κάλεσε τότε στο εργαστήρι του για να τον «βοηθήσω» στο ξεδιάλεγμα των έργων. Όταν βρέθηκα ανάμεσα στα ξύλινα γλυπτά που γέμιζαν το χώρο σαν μυθικό δάσος, διαπίστωσα ότι είχε κάνει κιόλας την επιλογή του, και ήθελε να του πω αν ήταν καλή. Άφωνος από συγκίνηση, δεν μου έμενε παρά τα θαυμάσω τα εφτά έργα, από τα πιο καλά του, που είχε αποφασίσει να δωρίσει, όπως γράφει «στον ελληνικό λαό με την Εθνική Πινακοθήκη για θεματοφύλακα». Φυσικά τον ενθάρρυνα να τα στείλει

το ταχύτερο. Χρειάστηκαν πέντε χρόνια ώσπου να φτάσουν στην Αθήνα και να εκτεθούν τα 7 αυτά αριστουργήματα μαζί με 22 γκουάς και ακουαρέλες που είχε προσθέσει στη δωρεά του, δωρεά αληθινά ηγεμονική. Άγνωστος ως τότε στην Ελλάδα βγήκε για μας τους Έλληνες από την αφάνειο ο Μιχάλης Λεκάκης μόνο όσο βάστηξε η έκθεση της δωρεάς του στην Πινακοθήκη, τον Δεκέμβριο 1980. Μετά τον κάλυψε πάλι το νέφος της αδιαφορίας. Τα γλυπτά του τόσο διαφορετικά από τα έργα των Ελλήνων ομότεχνών του δεν φαίνεται να ερέθισαν το ενδιαφέρον τους και έμειναν πολλά χρόνια αποθηκευμένα. Τώρα εκθέτονται μόνο μερικά, και αυτά όχι κάτω από τις καλύτερες συνθήκες φωτισμού και συντήρησης, για τις οποίες είχε επιμεινεί σαν κύριο όρο της δωρεάς του.

Ίσως τώρα που πέθανε ο Μιχάλης Λεκάκης ο τόπος μας, πάντα σκληρός για τα καλύτερα παιδιά του όσο ζουν, να αποφασίσει να τιμήσει επάξια τη μνήμη του αποδίδοντας στο εδώ τουλάχιστον έργο του την αίγλη που του αξίζει.

Άνθρωπος γλυκομίλητος, φιλοσοφημένος, που δεν ύψωνε ποτέ τη φωνή του, φίλος ευγενικός, ο Λεκάκης ίσως να πλήρωσε την εγγενή σεμνότητά του με τη μη επαρκή προβολή του έργου στις ΗΠΑ, με την ολοκληρωτική αγνόησή του στην Ευρώπη και στην Ελλάδα. Τώρα που είναι οριστικά πεπερασμένο πρέπει να αξιωθεί τουλάχιστον στην Ελλάδα τη μονιμότερη αναγνώριση που του αξίζει.

Αλέξανδρος Ξύδης

ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΙΑΣ ΓΡΑΜΜΗΣ:

- ΤΟ ΤΡΙΓΩΝΟ
- ΤΟ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟ
- Ο ΚΥΚΛΟΣ.

Με σχέδια του Μίλτου Σκούρα
Τρία βιβλία για παιδιά
προσχολικής ηλικίας φτιαγμένα
με ευαισθησία και φαντασία.
Αφορμή για παιχνίδι και μέθοδος
αισθητικής αγωγής. Γνώση του
κόσμου των μορφών και των
χρωμάτων.

Το καλύτερο και το πιο κατάλληλο
δώρο για τους μικρούς
μπόμπιρες...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
**ΤΩΝ
ΕΤΕ**

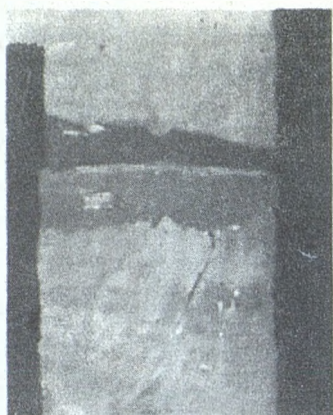
ΚΥΠΡΙΟΙ - ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΟΙ - ΑΓΓΛΟΙ-ΕΛΛΗΝΕΣ

ΚΥΠΡΙΟΙ

Η κυπριακή ζωγραφική είχε την ευεργετική της το Νοέμβριο: στο «Σπίτι της Κύπρου» εγκαίνια της «μόνιμης συλλογής» (καμιά 50αριά έργα) και μιας πρόσκαιρης έκθεσης (ως 15.ΧΙ) κάπου 60 χαρακτηριστικών και μεταξοτυπιών στο ροζ «Κτίριο Κωστή Παλαμά» του Πανεπιστημίου (ως 20.ΧΙ) ζωγραφική και (λίγη) χαρακτηριστική 34 καλλιτεχνών (κάπου 125 έργα) μελών του ΕΚΑΤΕ (Επιμελητήριο Καλών Τεχνών Κύπρου).

Είχαμε έτσι τη δυνατότητα να γνωρίσουμε την κυπριακή ζωγραφική από τον πρωτοπόρο της Κισσονόγγρη (1889-1963) ως τους πολύ νέους, με πολλά και καλά δείγματα πρόσφατων έργων τους. Στο «ροζ κτίριο» επιβεβαιώθηκε παλιότερη διαπίστωσή μου πως η κυπριακή ζωγραφική εξακολουθεί και να στέκει σε υψηλή ποιοτική στάση, κρατώντας πάντα τη δικιά της και ξεχωριστή από την ελλαδική ιδιοσυστασία, και να παράγει καινούργιους καλλιτέχνες με προσωπικότητα και ταλέντο. Ανάμεσα στους πολλούς νέους (16 κάτω των 40 χρόνων, ξεχωρίζουν τους άγνωστους μου ως τώρα Καρλεττίδου (γ. 1961, σπουδές ΑΣΚΤ), Κερυνιώτη (γ. 1950, σπ. Φλωρεντία), Οικονομίδου-Νεοκλέους (γ. 1958, σπ. Λονδίνο). Από εκείνους που το έργο τους γνωρίζω με εντυπωσιασμό αναρωμάλλω έργα της Χατζηγεωργίου (γ. 1949), τα καλύτερα της έκθεσης. Με ευχαρίστηση είδα το «πήξιμο» της αφαιρεμένων φόρμας στη δουλειά της Στεφανίδη (γ. 1925), τη χαρά της ζωής που αναβλύζει τώρα από τα έργα του Σεργίου (γ. 1951), την ωρίμανση της Φαρά (γ. 1957) - καθώς και τις επιτυχίες προσπάθειες ανανέωσης του Παρτζίλη (γ. 1947), του Στεφανίδη (γ. 1917) και της Σιάντου (γ. 1946). Η φινέτσα στις ακουαρέλες του Κ. Οικονομού (γ. 1925) πάντα γοητεύει.

Όσοι δεν αναφέρονται εδώ ονομαστικά παραμένουν στάσιμοι στην οποιαδήποτε στάση τους, καλή ή μέτρια. Όπως συνήθως συμβαίνει στις επιλογές Επιμελητηρίων, εκθέτονται μερικοί με μόνο το προσόν ότι είναι μέλη του σωματείου, ενώ απουσιάζουν άλλοι σημαντικοί, γιατί δεν είναι ενταγμένοι σε αυτό, ή ζουν έξω από την Κύπρο. Παλιότερη δουλειά τούτων μπορεί να γνωρίσει κανείς στο «Σπίτι της Κύπρου». Η έκθεση, καθώς παρουσιάζει πρόσφατα έργα όλων, αποτελεί ενδιαφέρουσα, έστω και ατελή, τομή στη σημερινή κυπριακή ζωγραφική. Ενδιαφέρει επίσης γιατί εμφανίζεται, για όποιον ξέρει να «διαβάζει» ένα έργο, τις βασικές πηγές εκπαίδευσης των Κυπρίων ζωγράφων που πέρα από τις τοπικές (η Κύπρος δεν έχει σχολή Κα-

Χατζηγεωργίου Νίτσα «Διχοτόμηση» 1987. Ακρυλικά σε καμβά 80X100

λών Τεχνών), είναι το Λονδίνο, η Αθήνα, η Μόσχα. Όμως η Κυπριακή προσωπικότητα γονιμοποιείται από όλες τις καταβολές, τις αφομοιώνει και τελικά επικρατεί εμπλουτισμένη.

ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΟΙ

Με τίτλο «Σύγχρονη Γιουγκοσλαβική Τέχνη» η Πινακοθήκη εκθέτει (ως 30.ΧΙ) 73 έργα 40 Γιουγκοσλάβων, ζωγράφων κυρίως, των οποίων οι 17 είναι κάτω των 40 χρόνων, και οι 24 παρουσιάζονται πρώτη φορά εδώ. Οι 16 έχουν δείξει κιόλας αξιόλογα έργα στην Πινακοθήκη το 1977, δυο μάλιστα και το 1963 στο Ζάππειο. Η έκθεση οργανώθηκε σε κύρια συνεργασία με την Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης του Ζάγκρεμπ, αλλά και τα Μουσεία Σύγχρονης Τέχνης της Λιουμπλιάνα, του Βελιγραδίου και των Σκοπίων, που της δάνεισαν έργα. Προσέξτε: εκτός από την ομοσπονδιακή πρωτεύουσα, το Βελιγράδι, και άλλες τρεις πρωτεύουσες ομόσπονδων δημοκρατιών έχουν Μουσεία Σύγχρονης Τέχνης - η Ελλάδα ΚΑΝΕΝΑ. Και τι σύγχρονης τέχνης. Οι κατασκευές π.χ. από μικτές ύλες —μέταλλα, άχυρα, ξύλο, άσφαλτο, φύλλα χρυσού, άμμο, κόλλες, χρώματα, ύφασμα, κτλ.— των Βοντοπιβέτς, Μάρκοβιτς, Σάμπολετς, Στεφάνοβ είναι οι πιο εντυπωσιακές που έχω δει τα τελευταία δυο χρόνια. Φτιαγμένες με φαντασία και τεχνική αρτιότητα, εκτός από την τολμηρή αξιοποίηση των πιο σύγχρονων τρόπων, όλες, από τα τελευταία Μάρκοβιτς ως τις ιπτάμενες φηγούρες από άχυρο του Στεφάνοβ, μαρτυρούν ενστικτώδη προφανώς και όχι πεποιημένη άντληση από τοπικά στοιχεία των διάφορων περιοχών καταγωγής των δημιουργών τους. Ακολουθούν το δρόμο που τους έχει ανοίξει ο Μπούς και το ποπ-άρτ, δίχως να παραμερίζουν τη μακριά βυζαντινή και σλαβική παράδοσή τους...

του Αλέξ. Ξύδη

Η συνοπτική αλλά μεστή πληροφοριών εισαγωγή του τεχνοκρίτη Ντ. Ματίσεβιτς δίνει πλήρη εικόνα της γιουγκοσλαβικής τέχνης από το '77 ως σήμερα, εκθέτοντας και τα κριτήρια με τα οποία οργανώθηκε η έκθεση και επιλέχθηκαν οι καλλιτέχνες που περιορίστηκαν εμπρόθετα σε ζωγράφους και γλύπτες 4 γενιών (γεννημένοι από το 1921 ως το 1957): Α. «καταγραφή των βασικών αλλαγών που συντελέστηκαν από την έκθεση του 1977». Β. «διαφορές των τόπων στους οποίους δημιουργούν οι καλλιτέχνες». Γ. «το σπουδαιότερο: ποιότητα και αυθεντικότητα προσωπικών καλλιτεχνικών δραμάτων». Αν πάρουμε τους 16 καλλιτέχνες των οποίων γνωρίσαμε έργα το 1977 διαπιστώνουμε εκτός από τη διατηρημένη ποιότητα, και τον εμπλουτισμό με την αφομοίωση των τεχνικών κατακτήσεων της δεκαετίας. Δεν περιλήφθηκαν εκπρόσωποι της εννοιακής τέχνης, της τέχνης του βίντεο και της περφόρμανς.

Σε πολύ ευρύτερη κλίμακα από την Ελλάδα η Γιουγκοσλαβία είχε να αντιμετωπίσει παρόμοια κάπως προβλήματα ανάπτυξης και διαμόρφωσης μιας σύγχρονης τέχνης με δικό της πρόσωπο, οφειλόμενα κυρίως στον πλούτο και στην ποικιλία των εθνικο-κοινωνικών καταβολών των πληθυσμών της (σλαβικοί, αυστριακοί, ουγγρικοί, αλβανικοί, «μακεδονι-

ομόσπονδου κράτους. Ούτε τις απομόνωνσε από την πρόοδο και από τις τεχνικές και καλλιτεχνικές εξελίξεις κυρίως των καπιταλιστικών γειτόνων τους. Οι «σοσιαλιστικοί» γείτονες της Γιουγκοσλαβίας έχουν γεννήσει τέχνη λιγότερο προηγμένη —αν εξαιρέσει κανείς τους πιο μακρινούς Πολωνούς. Με τον τρόπο αυτό, ό,τι είχαν να πάρουν οι ζωγράφοι και γλύπτες της Σερβίας, της Κροατίας, του Μοντενέγκρο, της Μακεδονίας, της Σλοβενίας, της Βοσνίας το πήραν φυσιολογικά από τα «δυτικά» κέντρα τέχνης Βιέννη, Μόναχο, Παρίσι κυρίως, αργότερα Βερολίνο, Μιλάνο, Νέα Υόρκη.

Σήμερα μπορεί να πει κανείς ότι η γενιά που έχει πατήσει τα 50 έχει διαμορφώσει μια γιουγκοσλαβική τέχνη που ανθίζει μέσα στην ποικιλία της, και συμβάλλει θετικά στην παγκόσμια τέχνη με δημιουργούς που δεν ζουν πάντα στη Γιουγκοσλαβία, έχουν όμως στενές αναφορές σε αυτήν όπως ο Βελίτσκοβιτς, ο Μπέρνικ (που παρά τον κατάλογο δεν αντιπροσωπεύεται εδώ), η Αμπράμοβιτς και άλλοι, ξεπερνώντας έτσι το «βαλκανικό» (με την καλή έννοια) πεπρωμένο τους. Πρόκειται για μια έκθεση υποδειγματικά επιλεγμένη και αρθρωμένη που μας κατατοπίζει θαυμάσια για το υψηλό ποιοτικό επίπεδο που βρίσκεται σήμερα η γιουγκοσλαβική

Λ. ΒΟΝΤΟΠΙΒΕΤΣ «Η πλάτη του Μπαζάκ» 1978-1986 Ξύλο, ορείχαλκος 250X300X120.

κοί», καθολικοί, ορθόδοξοι, μουσουλμάνοι). Το μαρξιστο-σοσιαλιστικό κράτος δεν επιχείρησε να σβήσει τις ιδιαιτερότητες δογματικά, αλλά να τις αγκαλιάσει μέσα σε ένα ομοσπονδιακό πλαίσιο συνθεμένο από αυτόνομες πολιτείες, να τις διατηρήσει όλες σε όλους τους τομείς και ιδίως στον καλλιτεχνικό, δίχως να υπονομεύσουν την πολιτική συνοχή του

τέχνη. Κρίμα που βαστάει τόσο λίγο.

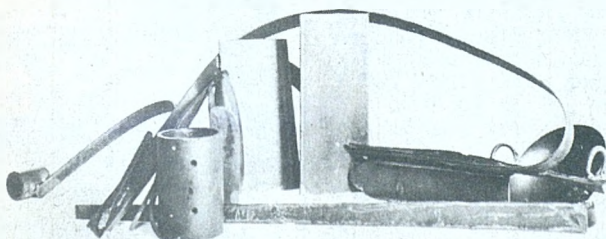
ΕΛΛΗΝΕΣ

Οι απόφοιτοι όλων των εργαστηρίων της ΑΣΚΤ εκθέτουν στο «Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας» ως τις 30.ΧΙ. Επικυρώνονται οι εντυπώσεις που κατέγραψα στο ΑΝΤΙ της 6.ΧΙ.87 για την έκθεση των α-

ποφοίτων του Α' Εργαστηρίου (μερικοί τους εμφανίζονται κι εδώ). Συνθέτουν αισιόδοξο μήνυμα για μελλοντική άνθηση της ελληνικής ζωγραφικής, κι ένα εγκώμιο για την ποιότητα της διδασκαλίας που ασκείται όχι πια μόνο σε ένα εργαστήρι, αλλά στα 7 εργαστήρια της Σχολής που λειτουργούν (5 ζωγραφικής, 1 γλυπτικής, 1 χαρακτικής). Η γλυπτική δεν αντιπροσωπεύεται επάξια με ένα μόνο έργο. Η δεύτερη έδρα γλυπτικής, δυστυχώς, περιμένει από 2 χρόνια την καλή θέληση του κράτους για να πληρωθεί. Το νεοσύστατο εργαστήρι χαρακτηριστικά παρουσιάζει την πρώτη φουριά αποφοίτων του, μάλλον αρατή για να αφήσει εντύπωση. Η ζωγραφική κυριαρχεί σε ποιότητα και σε αριθμό με καμιά 80αριά έργα.

Η σχολή «εφαρμόζοντας», όπως γράφει ο πρύτανης της, το «νέο πρόγραμμα σπουδών, στο οποίο ορίζεται ότι κάθε χρόνο διοργανώνεται έκθεση με έργα των αποφοίτων» εγκαινιάζει έναν καλό τρόπο αναγνώρισης και επιβράβευσης των νέων, και ενημέρωσης του φορολογούμενου λαού για την επίδοση των παιδιών του στον τομέα της τέχνης, καθώς και για τον τρόπο που πιάνουν τα κονδύλια που διαθέτει για αυτή (όταν τα διαθέτει) το κράτος. Θα ήταν λοιπόν προτιμότερο να συγκεντρώνονται τα καλύτερα έργα όλων των αποφοίτων σε μια γενική παρουσίαση κι όχι να σκορπίζονται σε τμηματικές παρουσιάσεις, όπως έγινε με τους αποφοίτους του Α' εργαστηρίου το «ροζ κτίριο». Αποφεύγονται έτσι περιττές διαδικασίες σε βάρος των παιδιών... αλλά και των καθηγητών. Ακόμα γίνεται πιο σαφές στο κράτος αν οι εκπρόσωποι του παρακολουθούν τέτοιες

που κοιτάζε προς το μέλλον, τώρα είναι έκθεση γλυπτικής, όμως όχι της πιο πρόσφατης, που αποτελεί συνοπτική αναδρομή της «βρετανικής» (σικ) γλυπτικής από τον πόλεμο ως πριν 10-15 χρόνια. Από τα 43 εκθέματα τα 17 μόνο είναι γλυπτά, τα παλιότερα δυο έργα του Μουρ (1898-1986) του 1939, το νεότερο είναι του 1979 του Σκόμπι (γ. 1940), όλα μικρών διαστάσεων για εσωτερικούς χώρους ή μακέτες για μεγαλύτερα έργα - κανένα μεγάλο για το ύπαιθρο. Τα 26 σχέδια ή χαρακτηριστικά των ιδίων γλυπτών είναι πιο εντυπωσιακά ίσως, καθώς δείχνουν είτε την προεργασία του καλλιτέχνη για ένα συγκεκριμένο έργο ή αντιπροσωπεύουν στιγμές που ξεδίνει σχεδιάζοντας. Κρίμα που από τους πιο σημαντικούς της σημερινής γενιάς αντιπροσωπεύεται μόνον ο Κάρο (γ. 1924) — ο πρώτος που κατέρησε το βάθρο στις ατσάλινες κατασκευές του — με ένα μόνο έργο (κανένα σχέδιο) και που δεν αντιπροσωπεύονται διόλου ο Παολότσι (γ. 1924), ο Λονγκ (γ. 1945) ή ο Φλάναγκαν (γ. 1941) ενώ είναι παρών ο Σκόμπι που δεν έχει βγει καλά - καλά η φήμη του από τα σύνορα της πατρικής του Σκωτίας. Μας λέει το Βρετανικό Συμβούλιο ότι οι συλλογές του «περιλαμβάνουν πολύ περισσότερα έργα γλυπτικής... από ένα πολύ μεγαλύτερο αριθμό γλυπτών». Το ελληνικό κοινό είναι αρκετά πληροφορημένο κι ενήμερο, είδε και πρόσφατα μια μικρή έκθεση Μουρ, ώστε να έχει την αξίωση να γνωρίσει και τους πιο πρόσφατους καρπούς της απρόοπτης ανθησης μιας γλυπτικής ουσιαστικά ανύπαρκτης πριν τον Μουρ και την Χέπγουορθ, και που τώρα προχωρεί στο διεθνή χώρο με τη δική της κεκτημένη δύναμη.

ANTONY KAPO: Επιτραπέζιο Κομμάτι CCX, 1976-77, ατσάλι βερνικωμένο 50 x 137 x 198.

εκδηλώσεις (όχι μόνο στα εγκαίνια) που πρέπει να δώσει τη μεγαλύτερη προσοχή —σήμερα στον τομέα της γλυπτικής, που νοσεί σοβαρά, αύριο στο άλυτο ακόμα πρόβλημα της διδασκαλίας της κεραμικής, του βιομηχανικού σχεδίου (ντεζάιν), των γραφικών και κοσμητικών τεχνών.

ΑΓΓΛΟΙ

«Σαραντα χρόνια Βρετανικής Γλυπτικής», Πανακόθηκη ως 15.1

Είχαμε να δούμε σύγχρονη αγγλική τέχνη στην Αθήνα από το 1947. Τότε επρόκειτο για την πιο πρόσφατη αγγλική ζωγραφική!

ΕΛΛΗΝΕΣ

Ετήσια Έκθεση Συλλόγου Γλυπτών, Ωδείο ως 9.XII

Λίγο μακρύτερα από την Πανακόθηκη 38 μέλη του Συλλόγου Γλυπτών (19 γυναίκες) εκθέτουν 67 έργα τους. Πολλά είναι γνωστά ως παρουσιασμένα αλλού το 1987. Προτιμώ να μην επεκταθώ, ιδίως μάλιστα μετά την επίσκεψή μου στους Άγγλους.

Αλέξανδρος Ξύδης

1. Α. Ξύδη «Έκθεση Σύγχρονης Αγγλικής Ζωγραφικής στην Αθήνα», ΑΓΓΛΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ, Οκτώβρης 1947 σ.σ. 183-187.

Lewis Epstein στις γειτονιές της φυσικής

Ένα «διαφορετικό» βιβλίο με πρωτότυπες ερωτήσεις και αναλυτικότερες απαντήσεις σε ολόκληρη τη σχολική ύλη της Φυσικής και στα κεφάλαια της Σχετικότητας και Κβαντομηχανικής. Συνεχίζοντας την παράδοση του «Πανηγυριού της Φυσικής» δίνει έμφαση στην κατανόηση των φυσικών εννοιών και την πλούσια εικονογράφηση. Θα μαγέψει τόσο τους καθηγητές όσο και τους μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου.

- «Ακόμη και οι ενημερωμένοι φυσικοί γοητεύονται καθώς βυθίζονται στις σελίδες του...» **The New Scientist**
 - «Πάρα πολύ καλές ερμηνείες, από τις καλύτερες που έχω δει. Οι μαθητές θα το αγαπήσουν...» **The Physics Teacher**
 - «Κανένα άλλο βιβλίο Φυσικής δεν το συναγωνίζεται: είναι αυστηρά ακριβές παρά το εύθυμο στιλ του...» **Choice**
- τομ. Α και Β, 950 δρχ. ο καθένας, Εκδόσεις Κάτοπτρο

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ τροχαλία ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Γριβαίων 5 (πάρδος Σκουφά 64) - 106 80 Αθήνα - Τηλ. 36 46 426

Έκδόσεις Στιγμή

ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 91-93, ΑΘΗΝΑ 114 73
τηλ. 36.44.064

Νάσος Βαγενάς

Η ΣΥΝΤΕΧΝΙΑ

(Τρίτη έκδοση - Διηγήματα)

Μαρία Εδσταθιάδη

ΠΑΡΑΒΑΤΕΣ

(Δεκατρία πεζά κείμενα)

Νίκος Κάσδαγλης

ΤΟ ΘΟΛΑΜΙ

Οι τελευταίες ώρες ενός τρομοκράτη

Ιωάννης Ανδρέας Τρώιλος

ΡΟΔΟΛΙΝΟΣ

(έμμετρη τραγωδία 17ου αιώνα)

Πρόλογος: Στυλιανός Αλεξίου - Επιμέλεια: Μάρθα Αποσκήτη

ΝΙΚΟΣ ΔΗΜΟΥ

Έρως Καλού

ΕΠΙΣΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

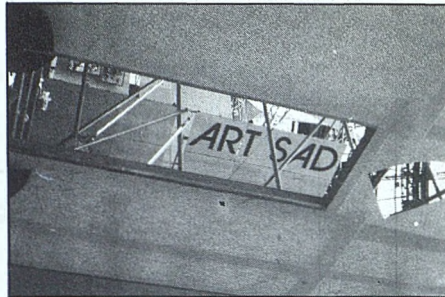
- 1
Ο ΔΡΟΜΟΣ
ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
- 2
ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΓΑΤΩΝ
- 3
ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΑΠΑΝΤΑ
- 4
ΠΑΡ' ΟΛΑ ΑΥΤΑ
- 5
ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ
- 6
ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ
- 7
Η ΔΥΣΤΥΧΙΑ
ΤΟΥ ΝΑ ΕΙΣΑΙ ΕΛΛΗΝΑΣ
- 8
ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ
- 9
ΠΟΙΗΜΑΤΑ
1950-1980
- 10
ΞΕΝΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ
- 11
ΟΙ ΝΕΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ
- 12
ΚΟΙΝΟΤΟΠΙΕΣ
- 13
Ο ΕΛΛΗΝΑΣ ΒΟΥΔΔΑΣ
- 14
ΤΟ ΑΠΟΛΥΤΟ ΚΑΙ ΤΟ ΤΑΒΑΙ
- 15
Η ΧΑΜΕΝΗ ΤΑΞΗ
- 16
ΜΙΚΡΑ ΒΗΜΑΤΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομυχάλη 9 - Τηλ. 3607.744

«Ο χρόνος της δημιουργίας»

Συνάντηση δημιουργών σχεδιασμού στο Παρίσι

του Γιώτη Ιωαννίδη

Χώρος μέσα στη SAD '87

Η SAD, η διεθνής BIENNALE του σύγχρονου design, φιλοξενείται και φέτος στο Grand Palais του Παρισιού από τις 26 Νοεμβρίου ως τις 20 Δεκεμβρίου.

Κτίριο και έκθεση έχουν περίπου την ίδια ηλικία· ξεκίνησαν την αυγή του εικοστού αιώνα. Οι εναλλασσόμενοι φωτισμοί, οι γαλάζιες λάμπες που τυλίγουν το Grand Palais στην παρισινή νύχτα του Δεκέμβρη, δίνουν και την ατμόσφαιρα αυτού που φιλοξενείται κάτω από το γιγάντιο γυάλινο θόλο του.

Η SAD βέβαια δεν έχει αποκτήσει ακόμα την παγκόσμια ακτινοβολία και τη διεθνή εκπροσώπηση (το 90% των φετινών εκθετών ήταν Γάλλοι) που προσδοκούν οι διοργανωτές της.

Όμως τέσσερα αρμόδια υπουργεία της Γαλλίας, η δημαρχία του Παρισιού και η προεδρία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στηρίζουν την έκθεση. Ο λόγος είναι απλός: οι Γάλλοι επενδύουν στο μέλλον αυτής της πόλης.

Ήδη τα τεράστια πολιτιστικά έργα που στήνονται ταυτόχρονα —το Λούβρο και η πυραμίδα του, η όπερα της Βαστίλλης, η Βιλέζ, το μουσείο στον παλιό σταθμό του Ορσαί, το Ινστιτούτο του αραβικού κόσμου — καθιστούν πλέον το Παρίσι την αναμφισβήτητη πολιτιστική πρωτεύουσα της γηραιάς ηπείρου για τις δεκαετίες που έρχονται: Για τους Γάλλους το 1992 δεν είναι στόχος αλλά πραγματικότητα. Μια πραγματικότητα που απαιτεί και στο design να εμφανιστούν τα πιο λαμπρά αστέρια του.

Βέβαια η ιταλική πρωτοκαθεδρία στον επώνυμο σχεδιασμό δεν αμφισβητείται. Η βιομηχανία της προ πολλού έχει δομηθεί πάνω στη διαρκή αλλαγή και τελειοποίηση του στυλ, της εικόνας του προϊόντος. Οι Σκανδιναβοί βρίσκονται πολύ βόρεια παρ' όλη τη θαυμάσια παράδοσή τους. Ο γαλλικός σχεδιασμός, αν και δεν έχει ούτε τις βάσεις ούτε τον πλούτο των άλλων, δεν καταθέτει τα όπλα. Τα τελευταία χρόνια αρχίζει να κινείται, να δημιουργεί, να δίνει το στίγμα του. Έχει

εξάλλου εκείνη την πολύτιμη ικανότητα να στιλβώνει την επιφάνεια ακόμη κι εκεί που δεν υπάρχει ουσία.

Θέμα της SAD '87: «Ο χρόνος της δημιουργίας». Επτακόσιοι περίπου δημιουργοί είκοσι εθνικοτήτων, είχαν στη διάθεσή τους έκταση 12.000 m² —καταμετρημένο σε ενότητες όπως του γεύματος, της ανάπαυσης, της εργασίας, της ομορφιάς, της επικοινωνίας— προκειμένου να παρουσιάσουν κάθε νέα προσπάθεια στο χώρο του βιομηχανικού σχεδιασμού: Έπιπλα, μικροαντικείμενα, κοσμήματα —φτιαγμένα με τα πιο σύγχρονα υλικά— που θα χαρακτηρίσουν με τη μορφή τους τον κόσμο των αντικειμένων τα οποία θα μας περιβάλλουν τα επόμενα χρόνια. Βέβαια το πέρασμα του χρόνου θα δείξει ποιες από τις δημιουργίες που εκτίθενται θα αντέξουν.

Όπως είπαμε και προηγουμένως οι Γάλλοι είχαν κάθε λόγο να συμμετέχουν και σε αυτή τη SAD με την αφρόκρεμά τους. Τα έπιπλα που σχεδίασε ο Σταρκ για το γραφείο του Λανγκ, τρία υπέρχα μοντέλα μηχανών στρην του Α. Καρρέ, η ατμοσφαιρική σκηνογραφία στους χώρους των Π. Νουάρ και του ντε Βισέ, ο Ζ. Νουβέλ και το γκρουπ Νέμο είναι δηλωτικά για τις αναζητήσεις των Γάλλων σχεδιαστών.

Οι Ιταλοί συμμετέχουν με ονόματα όπως του Μ. Μπετινι, του Α. Καστιλιόνι, του Μεντίνι —μικρό μόνο δείγμα της παραγωγής και των δυνατοτήτων τους. Όμως για αυτούς η SAD δεν είναι πρόκληση και όπως πάντα ο χώρος του περιπτέρου τους, σχεδιασμένος από τον Ντ. Σαντακιάρα και η παρουσία τους μέσω των εντύπων είναι άψογη.

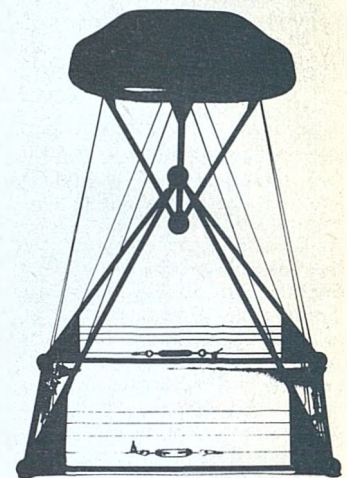
Η ελληνική συμμετοχή κατά παράδοξο τρόπο είναι η τρίτη μεγαλύτερη σε αριθμό εκθετών. Κανένας φορέας βέβαια, κρατικής ή μη, δεν υπάρχει πίσω της.

Η ομάδα ΤΕΤΡΑΣ των αρχιτεκτόνων Ε. Βρετζάκη, Α. Εμμανουηλίδη Π. Ιωαννίδη και Θ. Τσατσόπουλου εκθέτει μια ενότητα επίπλων φτιαγμένων από ατσάλοβερρες, κρύσταλλο, σурματόσχοινα και μάρμαρο, όπου

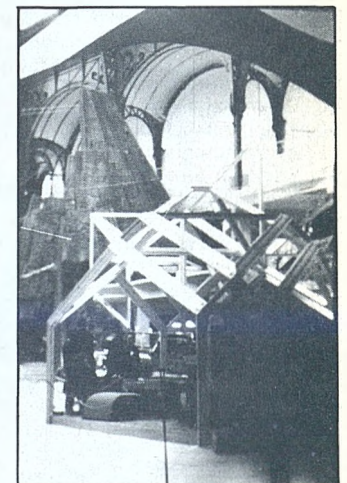
κυριαρχούν μορφές τεχνολογικής υφής.

Τα έπιπλα των Παπαμακάριου και Τζώρτζου έχουν εμφανή μια τυπολογία του μεταμοντέρνου κινήματος.

Η παρουσία της Ροζαλίας Ιωαννίδου εμπνέεται από το φως και το χρώμα της ελληνικής θάλασσας, ενώ το σκαμπό του Ι. Μαρίκάρη είναι λειτουργικό και έτοιμο για τη μαζική παραγωγή. Τα μοντέλα ρολογιών των Γ.

Ομάδα ΤΕΤΡΑΣ μοντέλο «Πυραμίδα» σκαμπό

Άποψη χώρου στη SAD '87

Φούσκα και Α. Ματρακίδου είναι αξιοπρόσεκτα, ενώ η Α. Βενετσανοπούλου εκθέτει ύφασμα με επιρροές από μοτίβα της νεοελληνικής ζωγραφικής.

Ο σύγχρονος ελληνικός σχεδιασμός με ελάχιστη —αν όχι μηδενική— παραγωγική βάση πασχίζει να δείξει το πρόσωπό του στο διεθνές επίπεδο. Οι ξένοι αναγνωρίζουν τις δυνατότητές του. Οι Έλληνες παραγωγοί όμως «αλλοιθωρίζουν» προς δυσμάς, κυρίως για κάποιες αντιγραφές από τη γειτονική Ιταλία. Ως τότε;

«Σάπιο μήλο ή το όραμα της ελευθερίας»

της Άννας Χατζηγιαννάκη

Π. Ζαγανιάρης, Δ. Ποταμίτης στο «Σάπιο Μήλο»

Το έργο που ανέβασε φέτος ο Δημήτρης Ποταμίτης στο «θέατρο Έρευνας» γράφτηκε από έναν νέο, πρωτοεμφανιζόμενο συγγραφέα, τον Γιώργο Πιτσούνη. Η φόρμα, όπως ο ίδιος είχε δηλώσει, δεν αναζητεί μια οπωσδήποτε «μοντέρνα» γραφή ενώ χρησιμοποιεί δίχως προκατάληψη παλιότερες εκφραστικές μεθόδους. Σημασία έχει το ίδιο το έργο κι όχι η φόρμα του. Πραγματικά, ο νεαρός συγγραφέας, επιμένει στο «υπόγειο» θέμα του, που είναι η αποδοχή του συναισθήματος, της ευαισθησίας, της νοσταλγίας ακόμα, με αφορμή την ιστορία δυο ανθρώπων. Ο χρόνος στον οποίο διαδραματίζονται τα γεγονότα, υπαινίσσεται τη δεκαετία του '70, χωρίς όμως να αποκλείεται και μια διαχρονική θεώρηση του προβλήματος των νέων επαναστατών, που καταλήγουν μοιραία βολεμένοι με σήλικες, περνώντας, χωρίς να το αντιληφθούν, από την ελευθερία του πολέμου της εξουσίας, στο τέλμα του διαχειριστή της εξουσίας. Είτε αυτή ασκείται πάνω σε ένα λαό, είτε σε μια ομάδα, είτε σε μια γυναίκα.

Εύρημα του σκηνοθέτη και πρωταγωνιστή Δημήτρη Ποταμίτη, είναι η θεατρική δομή του έργου σε δυο επίπεδα: Το αφηγηματικό και το αναπαραστατικό. Μεταφορά στο θέατρο του κινηματογραφικού «φλας-μπακ», αυτή η θεώρηση βοηθιέται πολύ και από τα σκηνογραφικά ευρήματα του Κ. Γεωργίου, που έκανε μια χωροπλαστική επέμβαση αποτελεσματική για τους ρυθμούς του έργου, τοποθετώντας χωρο-χρονικά τη δράση σε ένα ελλειπτικό αλλά με ρεαλιστικά στοιχεία σκηνικό, όπου τα αντικείμενα λειτουργούν σαν σύμβολα. Κεντρικό το πλαίσιο του παραθύρου που κρέμεται στον αέρα και χρησιμεύει για την ενδεικτική είσοδο και έξοδο όχι μόνο από τον εσωτερικό χώρο, αλλά και από τους δύο χρόνους – της αφήγησης και της δράσης.

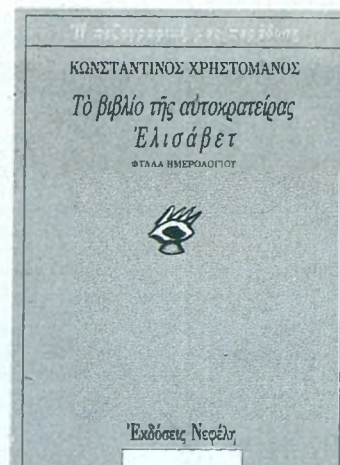
Στο αφηγηματικό μέρος, ο κεντρικός ήρωας, ο Αλέξης, αποστασιοποιείται από τα γεγονότα της ίδιας του της ζωής και γίνεται το «τρίτο μάτι» που βλέπει με πικρή ειρωνεία και, πάντως, με αγάπη τον εαυτό του. Στο αναπαραστατικό, οι ήρωες βυθισμένοι στα γεγονότα και τις ιδέες που πολύ εύκολα και πολύ γρήγορα ενστερνίζονται, ξεχνούν να προφυλάξουν τους εαυτούς τους από το χρόνο: Περνούν από τη νεανική ηλικία στην ωριμότητα, χωρίς να μεγαλώσουν, παίρνουν τα γκέμια του κόσμου τους στα χέρια, πριν πάρουν αυτά του εαυτού τους.

Από ένα στρατόπεδο όπου γεννιέται η φιλία ανάμεσα σε δυο φαντάρους διαφορετικού χαρακτήρα, μόρφωσης και κοινωνικής τάξης, περνάμε με γρήγορους ρυθμούς στα γεγονότα που καθόρισαν πολύ πρόχειρα, την προσωπική τους ζωή: Έρωτας, γάμος, οικογένεια, χρήμα, κοινωνική θέση, πολιτική θέση. Η κοσμοαντίληψη μιας νεολαίας, που πολύ μοιάζει με αυτή της γενιάς του Πολυτεχνείου, όταν πέρασε στην παραγωγή. Και στη στάση: Ψευτοσκληρότητα, που κρύβει τεράστια ανάγκη για αγάπη, για επαφή με τις ρίζες. Και ο μόνος αθώος μιας επανάστασης που δεν έγινε ποτέ, επειδή εγκατέλειψαν το πεδίο οι ήρωές του, θα είναι το παιδί του Αλέξη - του λαϊκού τύπου του έργου. Το παιδί αυτό θα είναι ο ακούσιος κληρονόμος του οράματος για έναν κόσμο ελεύθερο, όπου η λαχταριστή σάρκα του μήλου της νιότης, δεν θα κρύβει στο κουκούτσι της ωριμότητας τη σάπια γεύση του βολεμένου στην εξουσία, στο χρήμα, στη συναισθηματική απονέκρωση.

ΘΕΑΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ (Ιλίσσιων 21) «Σάπιο μήλο ή το όραμα της Ελευθερίας» του Γ. Πιτσούνη. Σκηνοθεσία: Δ. Ποταμίτη. Σκηνικά: Κ. Γεωργίου. Μουσική: Γ. Τσαγκάρη. Παίζουν: Ν. Μανισαλή, Π. Ζαγανιάρης, Δ. Ποταμίτης κ.ά.

Η πεζογραφική μας παράδοση

ΜΙΑ ΝΕΑ ΣΕΙΡΑ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΠΟ ΤΗ ΝΕΦΕΛΗ

Η Πεζογραφική μας Παράδοση είναι μία νέα σειρά βιβλίων των εκδόσεων ΝΕΦΕΛΗ, με κείμενα ελλήνων συγγραφέων του 19ου και των πρώτων δεκαετιών του 20ού αιώνα. Τά περισσότερα από τα βιβλία αυτά δεν εκδίδονται βέβαια για πρώτη φορά στον τόπο μας.

Δική μας πρόθεση και φιλοδοξία είναι να παρουσιάσουμε για πρώτη φορά, σε μία τυποποιημένη και εύχρηστη σειρά, ένα πανόραμα της πεζογραφικής μας παράδοσης, χωρίς ουσιώδη κενά, παραλείψεις και φόρτο φιλολογικού σχολιασμού – μία έκδοση με παιδευτικό χαρακτήρα και προσιτή οικονομικά στις νεώτερες, ιδιαίτερα, γενιές των ελλήνων αναγνωστών.

Π. Καλλιγιάς, Έμ. Ροίδης, Άγγ. Βλάχος, Ί. Πολυλάς, Δημ. Καμπουρογλου, Κ. Παλαμάς, Ψυχάρης, Μιχ. Μητσάκης, Άλ. Παπαδιαμάντης, Άλ. Μωραϊτίδης, Γ. Βιζυηνός, Δ. Βικέλας, Κ. Χρηστομάνος, Άνδ. Καρκαβίτσας, Γ. Κονδυλάκης, Ζαχ. Παπαντωνίου και άλλοι περιλαμβάνονται στους συγγραφείς της Α' σειράς, που θα κυκλοφορήσουν με τό σύνολο του έργου τους ή με μία έκτεταμένη ανθολόγηση. Παράλληλα ετοιμάζεται ή Β' σειρά που θα περιλαμβάνει απομνημονεύματα ελλήνων συγγραφέων της ίδιας εποχής.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ
ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΠΡΩΤΟΙ ΤΟΜΟΙ

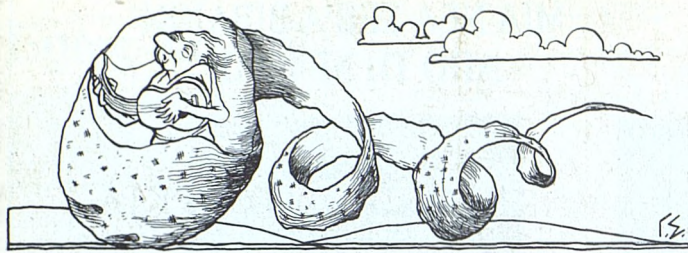
Κ. ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΣ
Τό βιβλίο της αυτοκρατείας Έλισάβετ
Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ
Φθινόπωρο
Π. ΚΑΛΛΙΓΑΣ
Θάναος Βλέκας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομιχάλη 9, Αθήνα, Τηλ.: 360 77 44

ANTI-ΣΤΙΞΕΙΣ

Αξιοσημείωτες κυκλοφορίες δίσκων

"POTATOES"

A COLLECTION OF FOLK SONGS FROM RALPH RECORDS (Torso/Virgin)

Ούτε η πρώτη φορά είναι, κι από όσο δείχνουν τα πράγματα, ούτε και η τελευταία, που η έμπνευση, η ευφροσύνη αλλά και το χιούμορ δεν λένε να εγκαταλείψουν τις απρόοπτες —ως συνήθως— πρωτοβουλίες της ανεξάρτητης, προοδευτικού ρεπερτορίου, εταιρείας Ralph Records, η οποία εδρεύει στο San Francisco και που μεταξύ άλλων «ευθύνεται» για την ανακάλυψη εκκεντρικών (το λιγότερο) περιπτώσεων σαν τους Residents, τους MX-80 Sound, τον Snakefinger, τους Renaldo And The Loaf, κ.ά.

Στο ενεργητικό της προστίθεται τώρα αυτό το συναρπαστικό στην πιλοκή του, εξαιρετικά ενδιαφέρον στη μορφολογική του ποικιλία και σε τελευταία ανάλυση ουσιαστικές από κάθε άποψη, project, το οποίο

βασίζεται στην απλή ιδέα της «ανάγνωσης» και ανάπλασης ή μεταγραφής folk θεμάτων από το πανόραμα της «αμερικανικής» μουσικής παράδοσης. Το όλο εγχείρημα χάνει κάθε είδους προφάνεια και προβλεψιμότητα όπως χάνει και κάθε επαφή με εξωραϊστικά, αναπαλαιωτικά σύνδρομα και άλλες συναφείς γραφικότητες, από τη στιγμή που ανατίθεται σε ριζοσπάστες, μα και σοβαρότατους χιουμορίστες σαν τους Residents, τους Blizoids, τους Clubfoot Orchestra, τους Renaldo and the Loaf, τους Voice Farm, τους Negativland και άλλους... αχαρκτήριστους. Κι εν τέλει, το παράξενο αυτό πλέγμα δεκαεσσάρων (14) στο σύνολό τους συνθέσεων καταφέρνει με αλάθητο οδηγό του το ένστικτο, να απεικονίσει όχι απλά το «χάσμα των γενεών», αλλά την τρομακτική μεταλλαγή που υπέστησαν στο ύψος, στο ήθος και την ψυχολογία τους οι αυθορμητες και παιδείες λαϊκές εκφράσεις στο κύλι-

σμα του δυτικού —τουλάχιστον— κόσμου από την εποχή της νεόκοπης βιομηχανικής του συγκρότησης, στην εποχή της όψιμης μεταβιομηχανικής ανασυγκρότησής του.

DAVID SYLVIAN

"SECRETS OF THE BEEHIVE" (Virgin)

Η σχεδόν εξαντλητική αφοσίωση του Ντέιβιντ Σίλβιαν στην επίλυση των εννοησιαστικών και δομικών προβλημάτων που έθετε το πιο φιλόδοξο μέχρι σήμερα «σχέδιο» του σύνθεσης, αυτό που απολαύσαμε, αίστως, στις τέσσερις όψεις του δίσκου "Come to Earth", έθετε σε δεύτερη μοίρα όχι μόνο την τραγουδιστική φόρμα αλλά, συχνά, και την τόσο χαρακτηριστική φωνητική του ερμηνεία. Έρχεται λοιπόν το "Secrets of The Beehive" να «επανορθώσει» βάζοντας όχι ακριβώς τα πράγματα στη θέση τους, αλλά οδηγώντας τα στην απρόσιτη για τους πολλούς μα στερη και δεδομένη πια για τη μουσική του Σίλβιαν θέση ισορροπίας, όπου οι δεσμευτικές συγκινήσεις και η αποδεδειγμένη φαντασία με τη συνδρομή βεβαίως της γνώσης και της μνήμης, φροντίζουν τόσο για την τέρψη του αποδέκτη, όσο και για τα βαθύτερα επικοινωνιακά και... φιλοσοφικά ζητούμενα του πομπό.

Αυτά, που μόνο ένας μνημένος στη Ζεν διδασκαλία και αισθητική μπορεί να συλλαμβάνει, και μόνο ένας προικισμένος και ολοκληρωμένος δημιουργός μπορεί να τα μεταμορφώνει σε πανέμορφα, ηρεμία —όχι όμως και «πανευτυχία»— τραγούδια, αντάξια της σαγήνης, της λεπτότητας και της πλαστικότητας των «τεχνών του τσαγιού» και της σχηματικής οικονομίας των στίχων χαϊκού.

Επτά δεξιότητες, διακεκριμένοι οι πιο πολλοί στο χώρο της "New Age" μουσικής, μαζί με τον Σίλβιαν στην ακουστική κιθάρα, το πιάνο, το όργανο, τα συνθεσάιζερ, τις μαγνητοταινίες και —φυσικά— τα φωνητικά, μας εκμυστηρεύονται με το διφορούμενο —μαγικό— τρόπο της τέχνης τους τα γήινα, χαμηλόφωνα και ελκυστικά «μυστικά της κυψέλης», ανοίγοντας παράλληλα το δρόμο σε ένα γόνιμο όσο και αναπάντεχο, pop κλασικισμό.

TOM WAITS

FRANKS WILD YEARS (Island/Virgin)

Από το δισκογραφικό του ντεμπούτο, τον δίσκο "Closing Time", έχουν περάσει κι όλας δεκατέσσερα ολόκληρα χρόνια... Κι ωστόσο ελάχιστα δείγματα φθοράς από το πέρασμα του χρόνου, ανακαλύπτει κανείς σήμερα στη μουσική προσωπικότητα του Waits. Εκτός, κι αν συνυπολογίσουμε το βάθεμα της ευαισθησίας του και το πλάτεμα των εκφραστικών του πεδίων. Και είναι αυτά τα δυο γνωρίσματα που καθιστούν τα «Άγρια Χρόνια του Φρανκ» μια από τις πιο «μεταδοτικές» στη νοσταλγική τους ψύχωση, πιο αφηγηματικές στις συναισθηματικές τους μεταπτώσεις, πιο πειστικές στο μένος μα και την τρυφερότητα της ερμηνείας τους και ίσως πιο τραυματικές στην πολυμορφία και την αστάθεια της γραφής τους, συνθέσεις. Συνθέσεις από εκείνες που σπιντρίζουν στην εποχή μας, καθώς ζωντανεύουν με τόση αγάπη και φυσικότητα την πριν το '50 αμερικανική μουσική παράδοση ή καθώς πειραματίζονται με το τυχαίο και το απρόοπτο κρατώντας όμως έ-

ναν ανυποχώρητο "blue" αισθαντισμό. Το "Franks Wild Years" κλείνει την πρόσφατη «τριλογία» του ποιητή, τραγουδιστή, συνθέτη, πιανίστα και όχι πλέον μέθυσου, Tom Waits με το ιδανικότερο σάουντρακ όχι μόνο για το ομώνυμο θεατρικό έργο που ανέβασε με τη σύζυγό του Kathleen Brennan, αλλά και για τη σκοτεινή πλευρά του χρεωκοπημένου αμερικανικού ονείρου.

SKIN

BLOOD, WOMEN, ROSES (Product INC / Penguin)

Το συγκρότημα των Skin δεν είναι άλλοι από το ζεύγος Τζάρμπο - Γκίρα (φωνητικά, πιάνο, ήχοι και προγραμματισμός ηλεκτρονικών κρουστών, ήχοι, αντίστοιχα). Προέρχονται δηλαδή από το νεοϋρκέζικο hardcore σύνολο των Swans, το οποίο κληροδότησε τον αυτοκαταστροφικό ρομαντισμό της Δύσης με δυο συμπαγή μνημεία της Μεγάλης Σκουπιδοηλεκτρικής Μουσικής του τέλους του εικοστού αιώνα, τα "Filth" και "Cope". Το «Αίμα, Γυναίκες, Τριαντάφυλλα» συνιστά το πρώτο μέρος μιας διπτυχής ερμηνευτικής προσέγγισης στο ολοκλήρωτο θεματικό πλαίσιο αναφοράς της ποίησης / στιχουργικής του Michael Gira, το οποίο αναφέρεται στις μοντέρνες διαστάσεις και τις μυστικιστικές συχνά αποχρώσεις του θρησκευτικού συναισθήματος και των σχέσεων εξάρτησης μέσα από την «πίστη» γενικά και τα χριστιανικά δόγματα ειδικότερα. Η παράδοση και συχνά εξωφρενική στις συλλήψεις της γραφής του Γκίρα σε συνδυασμό με τον μελωδικό πλούτο, την αβίαστη αν και ύπουλα νευρωτική ροή των συνθέσεων και τον απόκοσμο λυρισμό των φωνητικών της Τζάρμπο, συνθέτουν την υποβλητική ατμόσφαιρα ενός από τα πιο πηγαία και αταξινόμητα —ακόμα και στις στιλιζαρισμένες στιγμές του— κομψοτεχνήματα του '87.

ΤΟΤΕ...

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Το 29ο τεύχος κυκλοφορεί στις 15 Δεκεμβρίου σε Αθήνα - Θεσσαλονίκη και στις 15 Ιανουαρίου στην υπόλοιπη Ελλάδα, με τα εξής θέματα:

- **Η τελευταία αποκλειστική συνέντευξη του Άγι Στεφάνου:** Ο παλαιμαχός αγωνιστής μιλάει για τη γέννηση του ΚΚΕ, τις σταλινοποίηση του κόμματος και τη δραματική του προσωπική προσχώρηση στην 4η Διεθνή. Συζήτηση με τον Σπ. Ζηνιάτη.
- **Πόσο Τούρκοι είναι οι Τούρκοι;** Το εθνολογικό μωσαϊκό της Μ. Ασίας και η γέννηση του Τουρκικού εθνικισμού. Πώς οι μη τουρκικοί λαοί που κατοικούσαν στη Μ. Ασία «τουρκοποιήθηκαν». Γράφει ο **Περικλής Ροδάκης**.
- **Ισραηλίτες - Αρμένιοι της Ελλάδας:** Η ιστορία δυο μειονοτήτων που διαπρέπουν στην Ελλάδα. Γράφει ο **Γιώργος Αλεξανδρόπουλος**.
- **Η φυγή των Κλεφταρματωλών στην Τουρκική Επικράτεια μετά την επικράτηση της επανάστασης του '21:** Πώς τα καλύτερα παλληκάρια του εθνικού αγώνα ζαναγύρισαν στον κόσμο που τους γέννησε. Γράφει ο **Γιάννης Οικονομίδης**.
- **Πομάκοι:** Η ιστορία ενός αρχαίου Θρακικού φύλλου που «τουρκοποιείται» από εγκληματική αμελία του ελληνικού κράτους. Γράφει ο **Γιώργος Αλεξανδρόπουλος**.
- **Η ιδανική πολιτεία του Πλάτωνα:** Η βασιλεία των φιλοσόφων. Η μέθοδος που

πρότεινε ο φιλόσοφος για την «απαλλαγή» από την Αθηναϊκή δημοκρατία. Γράφει ο **Αρης Μωραϊτης**.

● **Κείμενα από την απομόνωση του Ν. Μπελλογιάννη:** Τι σημαίνουν σήμερα για μας; Ο **Αρης Μωραϊτης** σχολιάζει το βιβλίο που επιμελήθηκε η **Ελλη Παπά**.

● **Αρχαία Ελληνική Μυθολογία και Υψηλή Τεχνολογία:** «Παράξενες» αναφορές σε αρχαίους ελληνικούς μύθους. Έχει η συνείδηση του χτες να προσφέρει κάτι στη σκέψη του σήμερα; «Προφητείες» στους αρχαίους μύθους και αναφορές στη σχέση οικολογίας - τεχνολογίας. Γράφει ο **Γιώργος Σκλαβούκος**.

● **Τα πρώτα πετάγματα στους ελληνικούς ουραμούς:** Η απίθανη ιστορία των πρωτοπόρων Ικάρων μας. Γράφει ο **Δημ. Σούντζος**.

● **Οι εφημερίδες της λευτεριάς:** Αποδελτίωση του **Ευάγγ. Ρόζου** στις εφημερίδες του '44, στην ελεύθερη Αθήνα.

Και όπως πάντα, το «Τότε...» παρουσιάζει σε παγκόσμια αποκλειστικότητα τη Διεθνή Βιβλιογραφία της Ελληνικής ιστορίας. Βιβλιοθηκονομική έρευνα - επιμέλεια: **Δημ. Βανέλλης**.

STEVEN BROWN
SEARCHING FOR CONTACT
(Play it again Sami/Penguin)

Η θητεία του Steven Brown στην έρευνα των δυνατοτήτων της σύγχρονης μουσικής έκφρασης και στην αναζήτηση ενός καταφύγιου αυθεντικής —μη αλλοτριωμένης— ζωής μέσα στις δημιουργικές διαδικασίες μιας Τέχνης με προσωπικότητα και ήθος, ξεκινά από την προηγούμενη δεκαετία στο Σαν Φρανσίσκο, όταν συναντά τον Blaine Reininger και σχηματίζουν από κοινού τους Tuxedo Moon. Στη συναρπαστική εμπειρία που μέσα από αυτό το σχήμα, τόσο στην Αμερική όσο και στην ως σήμερα εγκατάστασή τους στην Ευρώπη, προστίθεται και η σόλο «καριέρα» του. Στη συγκομιδή της τελευταίας περιλαμβάνονται: ένα υπέροχο σάουντρακ για την ταινία "Zoo Story", το σαγηνευτικό "Solo Piano" L.P. και δυο (ανοιχτά στην έρευνα και τον πειραματισμό με την ηλεκτρονική μουσική και της τριτοκοσμικές παραδόσεις) L.P.'s σε συνεργασία με τον Benjamin Lew.

Φέτος κυκλοφόρησε και το "Searching for Contact" στο οποίο ο Steven κάνει φωνητικά, παίζει πιάνο, συνθεσάιζερ, κλαρινέτο, σαξόφωνο, μαγνητοταινίες, κρουστά και όργανο και με τη συνδρομή κυρίως του Nikolas Klau, αλλά και άλλων «βοηθητικών» μουσικών, παρουσιάζει ένα σχεδόν ολοκληρωμένο έργο, πολύ κοντά στις πρόσφατες κατευθύνσεις των Tuxedo Moon, μα ακόμη κοντύτερα στο ιδιόρρυθμο «κινηματογραφικό» — θεατρικό» χαρακτήρα, μουσικό του δράμα.

Χρήστος Τσανάκας

Έλληνες συνθέτες
της Πόλης

«Βόσπορος»:

Ηχητικό ντοκουμέντο πολύ μεγάλης μουσικολογικής αλλά και ευρύτερης καλλιτεχνικής αξίας, ο δίσκος με γενικό τίτλο «Βόσπορος», που κυκλοφόρησε πρόσφατα, παρουσιάζει ένα υλικό που είναι σπανιότατο, αν όχι ανύπαρκτο στην ελληνική δισκογραφία: τη μουσική δημιουργία των Ελλήνων συνθετών της Κων/πόλης και την εξέλιξη της από την εποχή της ακμής της έντεχνης οθωμανικής μουσικής στον 18ο αιώνα μέχρι τις αρχές του αιώνα μας.

Κράμα διαφορετικών εθνοτήτων η αχανής οθωμανική αυτοκρατορία ανέπτυξε στο έδαφός της, όπως ήταν φυσικό, όχι μόνο το μουσικό πολιτισμό των Τούρκων, αλλά και αυτόν των Αρμενίων, Εβραίων, Ελλήνων κλπ. Πολιτισμοί που είχαν τις ρίζες τους στη βυζαντινή και την αραβοπερσική μουσική και αποτε-

λούσαν την αδιάρρηκτη συνέχεια των αρχαίων μουσικών πολιτισμών της Μέσης Ανατολής. Μέσα από την αδιάκοπη ανταλλαγή στοιχείων και έμπνευσης μεταξύ της οθωμανικής και της ελληνικής ορθόδοξης εκκλησιαστικής μουσικής, οι Έλληνες συνθέτες της πόλης διαμόρφωσαν το ιδιαίτερο χρώμα τους και την προσωπικότητα γραφής τους, που επεξεργάζονταν δημιουργικά τα τοπικά ηχητικά ερεθίσματα, αλλά παράλληλα δεν απομακρυνόταν και από τη γνήσια βυζαντινή παράδοση.

Αυτήν ακριβώς προσπαθεί να ανιχνεύσει ο «Βόσπορος», παραθέτοντας χαρακτηριστικά δείγματα κορυφαίων συνθετών του είδους. Συγκεκριμένα, ακούγονται εδώ δεκατέσσερα κομμάτια των Δημήτρη Καντεμήρη (1673-1727), Ζαχαρία του χανεντέ (-1740), Βασιλάκη (1843-1907), Αντώνη Κυριαζή (-1925) και Ταμπούρι Τζεμίλ Μπεκ (1873-1916).

Ο πρίγκιπας Δημήτρης Καντεμήρης πήρε τη μουσική του μόρφωση από Έλληνα και Ρουμάνο δάσκαλο. Αναδείχθηκε και ως θεωρητικός, συγγράφοντας πάνω από 300 έργα, από τα οποία σώζονται σήμερα 36. Το θεωρητικό του έργο περί οθωμανικής μουσικής εξακολουθεί να αποτελεί κύρια πηγή αυτής της παράδοσης.

Ο Ζαχαρίας ο χανεντέ, έγραψε αποκλειστικά φωνητικές συνθέσεις, που διαπνέονται από θρησκευτικό συναίσθημα. Εκτός από κοσμικά έργα, μελοποίησε και εκκλησιαστικούς ύμνους, ιδιαίτερα δε καλοφωνικούς ειρμούς.

Ο Βασιλάκης, συνέθεσε λίγα, πολύ σημαντικά έργα. Απαράμιλλος δεξιότηχνης της πολιτικής λύρας, την απελευθέρωσε από τα στενά όρια της ορχήστρας και ανέδειξε τις δυνατότητές της ως μέλος μικρού έντεχνου οργανικού συνόλου.

Ο Νικολάκης, έακουστός λυράρης και λαουτιέρης, συνέθεσε οργανικά και φωνητικά έργα.

Ο Αντώνης Κυριαζής είχε δική του ορχήστρα στην οποία έπαιζε λαούτο και ούτι, ενώ ο Ταμπούρι Τζεμίλ Μπεκ, μια από τις πολύπλευρες μουσικές φυσιογνωμίες της οθωμανικής μουσικής, μπορούσε να παίξει εξίσου καλά επτά όργανα. Είναι αυτός που δεν αρκέστηκε μόνο να συνθέσει και να αυτοσχεδιάσει στα πλαίσια της «κλασικής» έντεχνης οθωμανικής μουσικής, αλλά αφομοίωσε συνειδητά στο προσωπικό του ύφος τα στοιχεία των μουσικών παραδόσεων των εθνοτήτων που ζούσαν στην πόλη.

Τα κομμάτια που περιλαμβάνονται εδώ είναι κυρίως ταξίμια αλλά υπάρχουν και άλλα που ανήκουν στα είδη των ραστ μπεστέ, σαζκιάρ πεσρέφι, πεντζουγκιάχ και μαχούρ σαζ σμαίσι, νικριζ ζεϊμπέκ, χουσεϊνί αγιρ σεμάλ και κιορντιλί χιτσασκιάρ πεσρέφι. Τα όργανα που τα αποδίδουν πλάθουν σε μεγάλο μέρος το χαρακτηριστικό χρώμα και ύφος του δίσκου. Είναι το νένι, όργανο με μεγάλες ηχοχρωματικές και τονικές δυνατότητες και έκταση τρεις οκτάβες, το εγχορδο ταμπούρ, πρόγονος του λαούτου και του ουτιού, το κανονάκι, η πολιτική λύρα και τα κρουστά μπεντίρ και κοντούμ. Οι εκτελεστές τους είναι από τους καλύτερους.

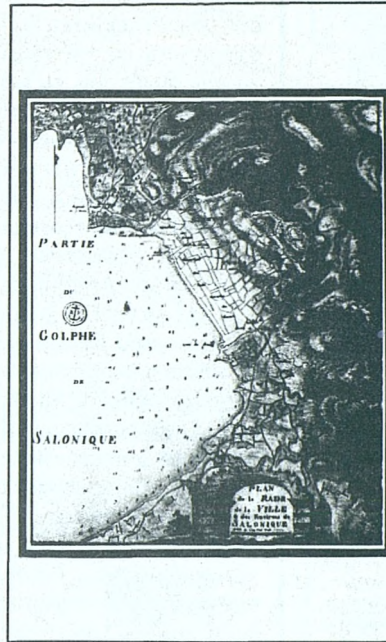
Αξίζει να σημειωθεί η προσεγγμένη παραγωγή και η επιμελημένη έκδοση, η οποία σεβόμενη το υλικό της, δίνει πλήθος πληροφοριών, στο εσωτερικό του διπλού εξωφύλλου της, γι' αυτό.

Δέσποινα Σαββοπούλου

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΙΑ

Κωνσταντίνος Βακαλόπουλος

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΙΑ
1830 - 1878

Μακεδονικός
Ελληνισμός

Αλυτρωτική
πολιτική

Εθνική
διαπάλη

Εκδόσεις BANIAS
Θεσσαλονίκη 1987

Κανένα τμήμα της ελληνικής γης σε οποιοδήποτε γεωγραφικό χώρο δεν βρέθηκε ποτέ τόσο άμεσα στο επίκεντρο των εδαφικών βλέψεων των βαλκανικών και ευρωπαϊκών κρατών όσο η τουρκοκρατούμενη Μακεδονία. Πρόκειται για τη σκοτεινότερη χρονική περίοδο της ελληνικής ιστορίας, που αναφέρεται στην Μακεδονία από τη γένεση του ελληνικού κράτους ως το συνέδριο του Βερολίνου (1830-1878). Μέσα από τις άγνωστες και πολύτιμες ελληνικές, αγγλικές και τουρκικές προξενικές εκθέσεις αναδύεται ανάγλυφα το πολιτικό καθεστώς του χριστιανικού στοιχείου του μακεδονικού χώρου. Καθώς συγκλονίζεται ολοένα και περισσότερο η οθωμανική επικράτεια από τις ταραχές των εθνικών μειονοτήτων της και τις αλληπάλληλες επεμβάσεις των Άγγλων διπλωματικών εκπροσώπων για την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων, η Μακεδονία δονείται από την απαρχή της εθνικής διαπάλης και τη γένεση των εθνικών ανταγωνισμών. Έλληνες, Βούλγαροι και Τούρκοι αποδύονται σε μια συγκλονιστική πάλη για την τελική επικράτηση...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «BANIAS».

Αρμενοπούλου 26 Θεσσαλονίκη,
τηλ. 219-493 και 232-071.

Κυκλοφορούν

ΕΡΝΣΤ ΓΙΟΥΝΓΚΕΡ

Παιχνίδια τῆς Ἀφρικής

ΕΡΝΣΤ
ΧΕΜΙΝΓΟΥΑΙΗ

Τά χιόνια Τοῦ Κιλιμάντζαρο

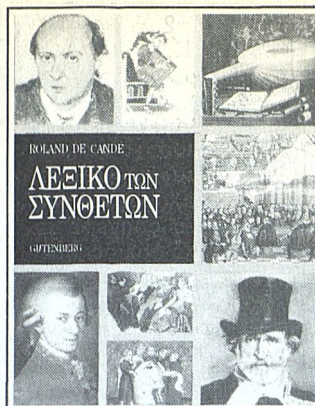
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομυχάλη 9, Αθήνα 10679
Τηλ. 3607744 - 3604793

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ
ο 24ος τόμος
(Α' εξάμηνο 1986,
τεύχη 308-320)

Βιβλίο

Λεξικό των συνθετών

Roland de Cande
μετ. Ἀλκης
Παναγιωτόπουλος
γλωσσική και μουσικολογική
επιμέλεια:
Χάρης Βρόντος
Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα
1987

Επανελημμένα έχει επισημανθεί η φτώχεια της μουσικής μας γραμματολογίας. Πολύ λίγοι είναι οι εκδοτικοί οίκοι που επιδιέχονται στην έκδοση βιβλίων τέχνης και ακόμα λιγότεροι όσοι ασχολούνται με την κυκλοφορία έργων με θέμα τη ζωή και το έργο των συνθετών, τα είδη της μουσικής και τις πιθανές αλληλεπιδράσεις τους, την ιστορία της μουσικής και την εξέλιξή της δια μέσου των αιώνων. Οι υπάρχουσες μουσικολογικές μελέτες συντηρούν στην πλειοψηφία τους, τους εδώ και χρόνια, καλοπλασμένους μύθους και τοποθετώντας τη μουσική σε ένα απρόσιτο βάθρο την εξετάζουν απ' υψηλού. Χωρίς να ενεργοποιούν την όποια ουσιαστική κριτική διαδικασία, εμμένουν στους τύπους και αναμασούν τα ίδια συμπεράσματα.

Η έκδοση του «Λεξικού των συνθετών» του Roland de Cande από τον οίκο Γκούτενμπεργκ, διαφοροποιείται σημαντικά από το status στο ύφος και την ποιότητα ανάλογων εκδόσεων. Ο πολυτελής, δεμένος αυτός τόμος, απέχει από το συνηθισμένο τρόπο λεξικογραφήσεων. Στα 966 λήμματα που περιέχει, ο Cande διατρέχει μια ιστορία οκτακοσίων περίπου χρόνων — από την αρχή της πολυφωνίας, τον 12ο αιώνα, ως τους συνθέτες των πιο ακραίων τάσεων του 20ου αιώνα — με σαφήνεια στη διατύπωση, απλότητα στη γραφή, αμεσότητα στο ύφος και αντικειμενικότητα στην κρίση. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι δεν διακρίνεται εδώ ο παραμικρός στενοκέφαλος σωβινισμός, που διαπνέει πολλούς από τους συναδέλφους του Cande, ελαττώνοντάς τους τη δυνατότητα κριτικού σχολιασμού και σταχυολόγησης των πραγματικά αξιόλογων στοιχείων.

Ο συγγραφέας με επιστημονική γνώση, ευστοχία και αμεροληψία επιλέγει από το ένα εκατομμύριο σχεδόν συνθέτες της δυτικής μουσικής τους 966 που θεωρεί αξιόλογους και το έργο τους έχει βρει απήχηση στο κοινό. Ανάλογος με την προσφορά του κάθε συνθέτη είναι και ο αριθμός των πληροφοριών που παρέχονται εδώ, πράγμα που δεν σημαίνει ότι οι ιδιαίτερα φημισμένοι παρουσιάζονται με εξαντλητικό αριθμό λεπτομερειών. Άλλωστε πρόκειται για λεξικό και όχι για μονογραφία.

Η εργογραφία και η επιλεγμένη δισκογραφία του κάθε συνθέτη, καθώς και οι παραπομπές σε αρχεία, βιβλιοθήκες και πρώτες εκτελέσεις βοηθούν τον αναγνώστη να σχηματίσει μια σφαιρικότερη αντίληψη για τον κάθε συνθέτη ξεχωριστά.

Η γλώσσα του Cande, ζωντανή, και περιγραφική πλησιάζει τη λογοτεχνική διατύπωση που σε τίποτα δεν θυμίζει το συνηθισμένο τρόπο γραφής των λεξικών. Αποτέλεσμα, η αμεσότητα στην επαφή με τον αναγνώστη.

Το «Λεξικό των συνθετών» μπορεί κάλλιστα να λειτουργήσει και πέρα από τον στενά πληροφοριοδοτικό του ρόλο. Ο αναγνώστης βρίσκει μέσα σε αυτό, λίγες γραμμές τουλάχιστον, για την πλειονότητα εκείνων των συνθετών των οποίων τα έργα θα μπορούσε να ακούσει σε κονσέρτα, δίσκους ή στο ραδιόφωνο. Οι ελλείψεις του βιβλίου, περιορίζονται στη μουσική του καιρού μας. Λείπουν οι σύγχρονοι δημιουργοί — και αιτία είναι βέβαια ότι ο συγγραφέας δεν τόλμησε να αξιολογήσει τους σημαντικότερους, αφήνοντας το χρόνο ν' αποφασίσει γι' αυτό.

Θα ακολουθήσει και δεύτερος τόμος που θα αφορά τους Έλληνες συνθέτες, οι οποίοι δεν περιέχονται εδώ.

Δέσποινα Σαββοπούλου

Θ. ΚΑΡΖΗΣ

Η γυναίκα στην αρχαιότητα
Εκδ. Φιλιππότη, Αθήνα 1987

Δημοσιογράφος και συγγραφέας ο Θ. Καρζής επισημαίνει καταρχήν σε αυτό το βιβλίο του το γεγονός ότι χάρη σε μια «βιολογική επανάσταση» του γυναικείου φύλου, που κατόρθωσε να γεννήσει παιδιά με εγκέφαλο μεγαλύτερο από του πιθήκου, η ανθρωπότητα είναι αυτή που είναι σήμερα. Εξετάζει στη συνέχεια τους αρχαίους πολιτισμούς της Ανατολικής Μεσογείου και τη θέση της γυναίκας σε αυτούς.

Στην αρχαία Ελλάδα εξετάζεται ο θρίαμβος και η τραγωδία του γυναικείου φύλου στην Κρήτη, όπου οι γυναίκες, «από πανέμορφες, αστραφτερές αφέντρες μεταμορφώθηκαν σε σκλάβες των Αχαιών επιδρομέων». Γίνεται αναφορά στο λαό των Αμαζόνων και εξετάζεται η θέση της γυναίκας στη Σπάρτη και την Αθήνα.

Στο τελευταίο κεφάλαιο προσεγγίζεται η γυναίκα της Ρώμης, που ενώ ξεκίνησε σαν απλό «αντικείμενο» στη διάθεση του βλοσυρού πάτερ - φαμίλια, με το περασμα των αιώνων μπόρεσε να κάνει την επανάστασή της.

Δ.Κ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ

Προίκες, φόροι, σταφίδα και ψωμί

Οικονομία και οικογένεια στην Αγροτική Ελλάδα του 19ου αιώνα.
Εκδ. ΕΚΚΕ, Αθήνα 1987

Η εργασία αυτή διερευνά την κίνηση της ελλαδικής αγροτικής κοινωνίας του 19ου αιώνα. Κύρια χαρακτηριστικά αυτής της κίνησης ήταν ο εποικισμός του πεδινού χώρου, η στρόφη προς τις εμπορευματικές καλλιέργειες και κυρίως τη σταφίδα, η αποδυνάμωση της κτηνοτροφίας, η διανομή των εθνικών γαιών, η κατάργηση της δεκάτης — και τελική της κατάληξη η υπερπόντια μετανάστευση των αρχών του 20ου αιώνα.

Κεντρικό ερώτημα του συγγραφέα είναι: γιατί ο χωρικός του 19ου αιώνα μετατρέπεται σε εμπορευματοπαραγωγό και στη συνέχεια αναγκάζεται να μεταναστεύσει στην Αμερική; Η απάντηση δίνεται μέσα από τη μελέτη της αλληλεπίδρασης μιας σειράς παραγόντων: της δομής της οικογένειας, των οικονομικών της στόχων, των διαδικασιών αναπαραγωγής της μέσω του θεσμού της προίκας στο εσωτερικό της ιθύνουσας τάξης της ελληνικής κοινωνίας.

Η μελέτη αυτή είναι προϊόν της συμμετοχής του συγγραφέα στην έρευνα του ΕΚΚΕ «Οικονομικός και Κοινωνικός Μετασχηματισμός των Αγροτικών Κοινοτήτων». Είναι ένα βιβλίο που έγινε ύστερα από εξαντλητική έρευνα στις πρωτότυπες πηγές.

Μπορεί, πέρα από όσους ενδιαφέρονται για τα θέματα που θίγει (οικιακός τρόπος παραγωγής, κοινότητα, οικογένεια τον 19ο

αιώνα, εθνικές γαίες και διανομή τους, κατάρριψη της δεκάτης κ.λπ.) να διαβασθεί από κάθε αναγνώστη, που θα ήθελε να έχει μια εικόνα για τις παραγωγικές σχέσεις που διαμορφώθηκαν στην Ελλάδα τον 19ο αιώνα. Ο τρόπος γραφής, αλλά και η όλη διάταξη του βιβλίου είναι μια επιπλέον πρόκληση.

CHARLES H. ANDERSON
Προς μια νέα κοινωνιολογία
Μετάφραση: Ελένη Κακοσαίου
Επιμέλεια - Εισαγωγή: Η.Π. Νικολοπούλης
Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1986

Δεύτερη, αναθεωρημένη έκδοση ενός βασικού εισαγωγικού εγχειριδίου για την κοινωνιολογία. Στο βιβλίο γίνεται μια προσπάθεια αποτίμησης της συνεισφοράς των μεγάλων θεμελιωτών της νέας σχετικά επιστήμης, μοιραία λοιπόν το βιβλίο αναφέρεται εκτενώς στο έργο των Καρλ Μαρξ, Τσ. Ράιτ Μίλς και Μαξ Βέμπερ. Μια εργασία που ανιχνεύει το πρόβλημα της κοινωνίας, των θεσμών, της σχέσης κοινωνίας και ατόμου, και αναφέρεται στις κοινωνικές τάξεις, την εξουσία, την εργασία, την οικογένεια, που κοντολογής διατρέχει όλη την κοινωνιολογική σκέψη, προσπαθώντας να την κωδικοποιήσει. Το γεγονός ότι το βιβλίο αναφέρεται κυρίως σε όψεις και φαινόμενα της αμερικανικής κοινωνίας δεν το κάνει δυσπρόσιτο, μια που ο Έλληνας αναγνώστης έχει την ευκαιρία να ανατρέξει έτσι σε ιδιαίτερα προβλήματα της κοινωνίας αυτής, όπως το ζήτημα των εθνοτικών ομάδων που δεν συγχωνεύθηκαν στην κυρίαρχη πολιτισμική εθνότητα των ΗΠΑ, (Ιουδαίοι, Μεξικανοαμερικάνοι, Ινδιάνοι), το πρόβλημα των μαύρων κλπ.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΟΥΜΠΑΤΗΣ
Δούρειος Ίππος
Η αμερικανική διείσδυση στην Ελλάδα. 1947-1967
Εκδ. Οδυσσεύς, Αθήνα 1987

Βασισμένος στη διδακτορική διατριβή του (χωρίς ωστόσο να μείνει απολύτως στο «γράμμα» της και με την προσθήκη νέων σημειώσεων, παραπομπών και αναφορών) ο Γ. Ρουμπάτης δίνει στο βιβλίο του αυτό την εικόνα των «σχέσεων» που αναπτύχθηκαν ανάμεσα στις ΗΠΑ και την Ελλάδα αμέσως μετά τον πόλεμο, μέχρι τη δικτατορία των συνταγματαρχών. Η βασική θέση του συγγραφέα είναι ότι οι ΗΠΑ προσπάθησαν να σταθεροποιήσουν την επιρροή τους στην Ελλάδα με τον έλεγχο των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων. Η περίοδος κατά την οποία έγινε αυτή η προσπάθεια, οι δεκαετίες του 1950 και του 1960, ήταν μια περίοδος κατά την οποία, στην Ελλάδα κυβερνούσε ένα «συντηρητικό τρίγωνο εξουσίας» που περιλάμβανε το στρατό, τη βασιλική οικογένεια και —συχνά μόνο «ξωφάλτσα»— την ελληνική κυ-

βέρνηση. Το καθεστώς αυτό παρουσιαζόταν ως δημοκρατικό ενώ ήταν αυταρχικό. Βασίζονταν δε στην επιβολή ενός εκτεταμένου μηχανισμού εσωτερικής ασφαλείας, που υποστηριζόταν από τις επεμβάσεις της αμερικανικής πρεσβείας στην Αθήνα.

Ο συγγραφέας με μια αναλυτική μεθοδολογική παρουσίαση αναφέρεται στα γεγονότα καθώς και στις απόψεις και τις εκτιμήσεις που εκφράζουν οι Αμερικανοί μέσα από τα εμπιστευτικά τους έγγραφα, από τα οποία πολλά είναι ανέκδοτα ντοκουμέντα.

ΦΟΙΒΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ
Ποτέ δεν θ' αυτοκτονήσω
Εκδ. Ορφείας, Αθήνα 1987

Στο βιβλίο αυτό ο δημοσιογράφος Φοίβος Οικονομίδης παρουσιάζει ένα μέρος της δημοσιογραφικής του δουλειάς, δημοσιευμένης κύρια στην εφημερίδα «Ελευθεροτυπία» τη δεκαετία 1976-1986 αλλά συμπεριλαμβάνοντας και θέματα ανέκδοτα ως τώρα με αρκετό δημοσιογραφικό ενδιαφέρον. Είναι χωρισμένο σε εφτά ενότητες που με άμεσο ή έμμεσο τρόπο έχουν μια εσωτερική σύνδεση.

Είναι ένα βιβλίο που ο συγγραφέας του προσπαθεί να δώσει, μέσα από τη σύνδεση και σύνθεση των κειμένων που παρουσιάζει, τους μηχανισμούς της αυθαιρεσίας των κυβερνητικών εκπροσώπων της εξουσίας.

Ταυτόχρονα να εκφράσει το δικαίωμα στην επιθυμία της ζωής και την ανάγκη αλληλεγγύης μεταξύ των πολιτών όλου του κόσμου σε όσους έχουν την ανάγκη στήριξης απέναντι στην αυθαιρεσία.

ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
ΟΗΕ και ΟΥΝΕΣΚΟ
Βασικές συμβάσεις
Εκδ. Ελληνικού Τμήματος Διεθνούς Αμνηστίας

Μια έκδοση στα πλαίσια των προσπαθειών της Διεθνούς Αμνηστίας να διαδοθούν και να γίνουν προσιτά στο ευρύτερο κοινό τα διεθνή κείμενα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Περιέχονται τα κείμενα δέκα διεθνών συμβάσεων: της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, τα δυο μεγαλύτερα Σύμφωνα για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα και για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, οι τρεις Συμβάσεις για την καταστολή των Διακρίσεων, η Σύμβαση κατά του απαρχαίνι και η Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων.

ΠΑΙΔΙΚΑ

ΛΟΥΚΑ ΝΟΒΕΛΙ
Ο πρώτος μου υπολογιστής
Μετάφραση: Πάνος Ράμος
Εκδόσεις «ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ»
Θεσσαλονίκη 1987

Ένα βιβλίο εύληπτο, διασκεδαστικό και επεξηγηματικό, που

μιλάει για σοβαρά πράγματα σε αστείο τόνο. Ολόκληρη, σχεδόν, η βασική ορολογία, όλες οι απαραίτητες διευκρινίσεις, που απαιτούνται για να καταλάβει το παιδί της εποχής μας τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, βρίσκονται, διανθισμένες με σκίτσα και χρώματα, στις σελίδες του.

Ένα μικρό γλωσσάριο, στο τέλος του, συμπληρώνει τη χρησιμότητά του.

ΟΥΙΔΑ
Η πεντάμορφη θερμάστρα
Μετάφραση: Α. Κουρτιδής
Εικονογράφηση: Κώστας Σιδηρόπουλος
Εκδόσεις «ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ»
Θεσσαλονίκη 1987

Το βιβλίο αυτό μεταφράστηκε από τον Αριστοτέλη Κουρτιδή το 1925, στην «ηρωική» εποχή του δημοτικισμού, όταν πολλοί οπαδοί και κήρυκες του τελευταίου ζητούσαν να εμπλουτίσουν την παιδική λογοτεχνία του τόπου με έργα παιδικά και λογοτεχνικά, «κατάλληλα κι επωφελή» για τα Ελληνόπουλα. Η υπόθεσή του απλή: Αναφέρεται σε μια πεντάμορφη θερμάστρα, από πορσελάνη, έργο τεχνίτη φημισμένου, και στην αγάπη που της τρέφει ένα παιδί με πρώιμη καλαισθησία.

Η συγγραφέας, η γαλλικής καταγωγής Αγγλίδα μυθιστοριογράφος Μαρία Λουίζ ντε λα Ραμέ (το Ουίδα είναι ψευδώνυμο) γεννήθηκε στα 1839 στην Αγγλία και πέθανε το 1908 στο Βιαρέτζιο της Ιταλίας.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

● Κυκλοφορεί το 3ο τεύχος του λογοτεχνικού - καλλιτεχνικού περιοδικού το «Τραμ» που εκδίδεται στη Θεσσαλονίκη.

Στο χώρο της πεζογραφίας, αυτό το τεύχος περιέχει ένα ανέκδοτο κείμενο του πρόωρα χαμένου συγγραφέα Γιώργου Ιωάννου και διηγήματα των Νίκου Κάσδαγλη, Περικλή Σφυρίδη, Ηλία Κουτσούκου, Γιώργου Σκαμπαρδώνη, Αλέξη Αρβανιτάκη, Τόμας Πίντσον, Αμερικανού συγγραφέα που μεταφράζεται για πρώτη φορά στη χώρα μας διηγημά του.

Από την υπόλοιπη ύλη του τεύχους ξεχωρίζουν ποιήματα των: Άλεξ Γκίλντσιν (μετ' αφρ. Ντίουν Χριστιανόπουλου), Γιάννη Βαρβέρη, Αντώνη Δωριάδη, τακόμικς του Θόδωρου Παπαϊωάννου, ενώ παρουσιάζεται με έργα της η ζωγράφος Ναταλία Θωμάδη και παρατίθενται φωτογραφίες του Γιώργου Τσαουσάκη.

● Στην Αθήνα κυκλοφόρησαν, αλλά μπορεί να τα βρείτε σε όλη την Ελλάδα, το τεύχος Δεκεμβρίου του ΠΟΙΗΤΗ και το τρίτο τεύχος του επίσης μηνιαίου περιοδικού ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ.

● Από την επαρχία πήραμε τις Ματιές (εκδίδονται στην Καβάλα) και τις Στιγμές (εκδίδονται στη Λάρισα).

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Το οικολογικό κίνημα στην Ελλάδα
Συλλογή κειμένων για τη μέχρι τώρα πορεία, το παρόν και το μέλλον του
Αθήνα 1987

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ
Ο τρόπος της γλώσσας και άλλες εγγραφές
Εκδ. Βιβλιοπωλείου της «Εστίας», Αθήνα 1987

ANTONIO ΓΚΡΑΜΣΙ
Il Risorgimento
Εκδ. Στοχαστής, Αθήνα 1987

RENE PASSET
Οικονομία και περιβάλλον
Εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1987

ΘΑΝΑΣΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ
Ιστορίες του κάπου και του κάποτε
Εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1987

ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΑΡΧΟΝΤΙΔΗΣ
Μεταξύ Βενετών και Τούρκων
Εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1987

Γ. ΦΑΡΙΝΟΥ - ΜΑΛΑΜΑΤΑΡΗ
Αφηγηματικές τεχνικές στον Παπαδιαμάντη
1887-1910
Εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1987

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΝΤΟΣ
Φωτοτυπίες
Τρίτη Έκδοση
Εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1987

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΝΤΟΣ
Τα απρόδοτα
Τρίτη έκδοση
Εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1987

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΑΠΑΧΑΤΖΗ
Η θρησκεία στην Αρχαία Ελλάδα
Εκδ. Εκδοτική Αθηνών Α.Ε., Αθήνα 1987

ΑΝΤΖΕΛΑ ΚΑΡΤΕΡ
Το πάθος της νέας Εύας
Εκδ. Χατζηνικολή 1987

ΚΟΣΜΑΣ ΠΟΛΙΤΗΣ
Το γυρί
Εκδ. Ερμής, Αθήνα 1987

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ο 24ος τόμος
(Α' εξάμηνο 1986,
τεύχη 308-320)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Φ Θ Ι Ν Ο Π Ω Ρ Ο — Χ Ε Ι Μ Ω Ν Α Σ 1 9 8 7

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

• ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Γιώργος Μιχαηλίδης

Η Πύλη (*Νουβέλα*)

Γιώργος Κάτος

Τα καλά παιδιά (*Διηγήματα*)

Ντίνος Σιώτης

Δέκα χρόνια κάπου

(*Μυθιστόρημα*)

Γιάννης Γαϊτάνος

Με φλος ρουαγιάλ

(*Μυθιστόρημα*)

• ΠΟΙΗΣΗ

Κωστής Μοσκόφ

Ποιήματα

Σωκράτης Σκαρτσής

Δημοτικά τραγούδια

Αντώνης Φωστιέρης

Το θα και το να του θανάτου

Σπύρος Κατοίμης

Το κίτρινο

ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Λουί Αραγκόν —

Χαμίντ Φουλαντβίντ —

Αλέκος Φασιανός

Ελεγεία στον Ρομάνο

Τζέιν Όστιν

Έμμα

ΙΣΤΟΡΙΑ

Κώστας Βουγιουκλάκης

Οι πρωτοπόροι του αγώνα

(*Η Εθνική Αντίσταση*

στη Λακωνία)

ΔΟΚΙΜΙΑ

Γιάννης Τσαρούχης

Ως στρουθίον μονάζον

επί δώματος

Κάρολος Κουν

Κάνουμε θέατρο

για την ψυχή μας

Γιώργος Σεφέρης

Το βυssινί τετράδιο

Ανεμολόγιο — λέξεις —

βότανα και ορθογραφικά

(*Παρουσίαση — σχόλια — σημειώσεις:*

Φώτης Δημητρακόπουλος)

Στάθης Μάρας

Νίκος Καζαντζάκης

(*Τέχνη και μεταφυσική*)

Θανάσης Θ. Νιάρχος

Υποχρέωση στη δυστυχία

ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗ — ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ

Γιάννης Τσιάντης —

Σωτήρης Μανωλόπουλος

Σύγχρονα θέματα

Παιδοψυχιατρικής

Τόμος Β': Ψυχοπαθολογία

Τόμος Γ': Θεραπευτικές προσεγγίσεις

Ζακ Λακάν

Η οικογένεια

(*Τα οικογενειακά συμπλέγματα*

στη διαμόρφωση του ατόμου)

ΛΕΞΙΚΑ

Σωτήρης Δημητρίου

ΛΕΞΙΚΟ ΟΡΩΝ 5

Κυβερνητικής, δομισμού και

της θεωρίας των συστημάτων

ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΟ Β' SEMINARIO

ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ

ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Η παιδική λογοτεχνία

και το μικρό παιδί

Χάρης Σακελλαρίου (*Διεύθυνση*)

Επιθεώρηση παιδικής

λογοτεχνίας 1987

Χάρης Σακελλαρίου —

Γιάννης Μπάρτζης

Οδηγός παιδικού

και νεανικού βιβλίου 1988

ΜΕΛΕΤΕΣ

Μαρί-Ελιζαμπέτ Αντμάν

Βία και πονηριά (*Άντρες*

και γυναίκες σ' ένα ελληνικό χωριό)

Κρισναμούρτι

Παράδοση και επανάσταση

Φώντας Λάδης

Οι αλλαγές στην ΕΣΣΔ

και η ελληνική Αριστερά

ΒΙΒΛΙΑ ΤΕΧΝΗΣ

Τζόαν Μπαέζ

Και μια φωνή

για να τραγουδήσω

ΧΙΟΥΜΟΡ

Γιάννης Ιωάννου

• Ο Τρίτος Δρόμος

(*Αυστηρώς Ακατάλληλον*)

• Κάλπη Co

Στάθης

• Τα κόμικς του Στάθη

1982-1987

• Οι κοριοί

ΜΑΚΙΣ

• Η πρωτοβουλία των... Σέξι

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΝΕΟΥΣ

Φ Θ Ι Ν Ο Π Ω Ρ Ο — Χ Ε Ι Μ Ω Ν Α Σ 1 9 8 7

ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ 8 ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΩ

Ντίνος Δημόπουλος
Αν όλα τα πιτσιρίκια
του κόσμου

Όσκαρ Ουάιλντ
Ο εγωιστής γίγαντας

Νίνα Θεοχαρίδου
Ασημένιος ελέφαντας

Λάμπρος Πετσίνης
Ρωσικά λαϊκά παραμύθια

Φιλίσα Χατζηχάννα
Η Ντιντόν,
ο Παβελάκης μου
κι εγώ

Α. Α. Μιλν
Το σπίτι στη γωνιά του Πουφ

Γιάννης Καλατζόπουλος
Τα ρούχα του βασιλιά

Αδελφοί Γκριμ
Διαλεχτά παραμύθια

Χανς Κρίστιαν Άντερσεν
Διαλεχτά παραμύθια

Σοφία Μιχαλοπούλου
Ο Μήτσης και η Μίτση

ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ 10 ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΩ

Σοφία Φιλντιση
Το Ρηνάκι

Νίτσα Τζώρτζογλου
Περπατώντας στους αιώνες

Μαρία Πυλιώτου
Τα δέντρα που τρέχουν

Σώτη Χριστογιάννη
Μύθοι και θρύλοι
της Νορβηγίας

Ανν Τουέιτ
Επιχείρηση «Κόκκινη Άμμος»

Πέτερ Χέρτλινγκ
Ο Μπεν αγαπάει την Άννα

Ντοντάρ Ντουμπάντζε
Εγώ, η γιαγιά, ο Ιλίκο
και ο Ιλαρίων

Ι. Δ. Ιωαννίδης
Καβάλα στο Χρονοδιαβήτη

Λεονάρ ντε Βρις
Το βιβλίο των πειραμάτων
Το 2ο βιβλίο των πειραμάτων
Το 3ο βιβλίο των πειραμάτων

Νικολάι Γκόγκολ
Ο μαγεμένος κύκλος
Βλαντίμιρ Ζελέζνικοβ
Το σκιάχτρο

ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ 12 ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΩ

Αιμέ Σόμερφελτ
Το χαμένο όνειρο

Μανόλης Κορνήλιος
Πολύ ωραίο τ' όνομά σου,
Ελευθερία!

Γ. Φωτιάδου-Μπαλαφούτη
Ποτέ ξανά

Λέων Τολστόι
Ιστορίες

Γκούντρουν Μερπς
Το παιδί της Κυριακής

Ράντγιαντ Κίπλινγκ
Δαίμονες των κυμάτων

Τζακ Σέφερ
Σέιν

Μαρκ Τουέιν
Οι περιπέτειες
του Τομ Σόγιερ

Λούκας Χάρτμαν
Άννα-αννΑ

Βίκτωρ Ουγκώ
Οι Άθλιοι (Τόμοι Α, Β, Γ, Δ, Ε)

Κίρα Σίνου
Συνάντηση στους Δελφούς
Μ. Ε. Σαλτικόφ-Στσεντρίν
Πατέρας και γιος

Ν Ε Α Ν Ι Κ Η Β Ι Β Λ Ι Ο Θ Η Κ Η

ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΑ ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΝΕΟΥΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

1907

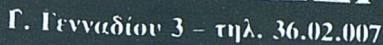
80

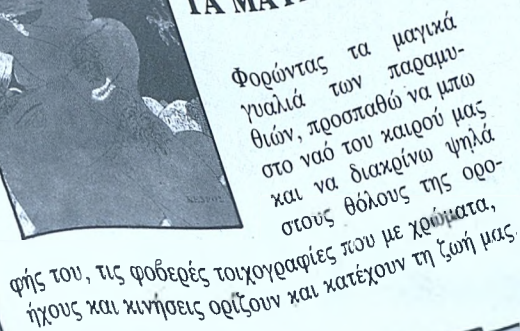
ΧΡΟΝΙΑ
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

80 χρόνια δυναμική συμμετοχή
στην οικονομική ζωή του τόπου μας!

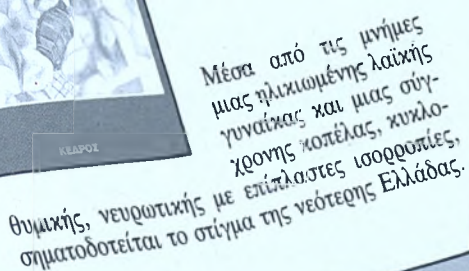
1987

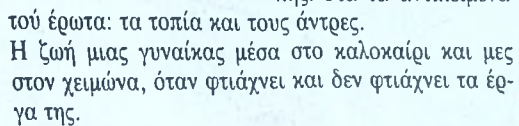
ΤΑ ΜΑΥΡΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

Στέλλα Βογιατζόγλου

Χάρη Σταθάτου

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΕΣ

Περί τέχνης ή περί έρω-
τος. Ένα μυθιστόρημα
για τη σχέση μεταξύ της
διαδικασίας τής τέχνης
και της ερωτικής λογι-
κής. Για τα αντικείμενα

Η ζωή μιας γυναίκας μέσα στο καλοκαίρι και μες στον χειμώνα, όταν φτιάχνει και δεν φτιάχνει τα έργα της.

Χριστόφορος Μηλιώνης

Ποιος είναι λοιπόν αυτός ο Σιλδέστρος που καταφτάνει στη μικρή πόλη, ξυπνάει παλιές πληγές, και, χωρίς να κουνήσει – φανερά τουλάχιστον – το χέρι του, τους κάνει όλους μαλλιά κουβάρια; Πρόκειται τελικά για ένα μυθιστόρημα, όπου οι ήρωες προσπαθώντας να ανακαλύψουν ποιος είναι ο Σιλδέ-

στους αποκαλύπτουν τον εαυτό τους – όπως ακριβώς και οι αναγνώστες. Γιατί το βιβλίο μπορεί να διαβαστεί με πολλούς τρόπους.

Νίκος Μπακόλας

Στη Μεγάλη πλατεία συναντώνται, θεληματικά ή τυχαία, ένα πλήθος από πρόσωπα, που συνθέτουν μια μικρή τοιχογραφία συμβάντων και προσώπων της Θεσσαλονίκης. Και η τοιχογραφία αυτή αποτελεί μέρος μιας μεγαλύτερης σύνθεσης που ξε-

κίνησε από τη Μυθολογία και τον Κήπο των προγόνων, για να ολοκληρωθεί με ένα ακόμη βιβλίο και να ολοκληρωθεί, ουσιαστικά, ένα έργο που θα καλύπτει τον κόσμο και τα πάθη της γενέθλιας πόλης του συγγραφέα στην εκατονταετία 1880-1980.

Αριστοτέλης Νικολαΐδης

Ο αισθησιασμός και το πάθος του Ιερού Μαστού δγαίνουν από μια έσχατη ανθρωπολογική πραγματικότητα. Το πεδίο του μυθιστορηματος αναπτύσσεται συναρπαστικά και συμφωνικά σ' ένα παρόν με τα υπόκοφα μηνύματα του μέλλοντος· ένα ερώτημα και το «μυστικό»

μιας ιστορίας μέσ' από τις εξαιρετικές εκείνες καταστάσεις
του Είναι και της επιθυμίας.

Θα Κάνετε Δώρο Άλλη Βότκα Εκτός Από Στολίσιναγια;

MASS

Στολίσιναγια: Η Γνήσια Ρωσική Βότκα.

ΑΠΙΚΑ Α.Ε., ΒΑΣ. ΣΟΦΙΑΣ 35, ΑΘΗΝΑ 10675 ΤΗΛ: 7245692 TELEX: 210312 SERV GR